

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Aprilie-Mai-Iunie 2024 (Anul XVI) Nr.182-183-184

BOEM@

Revistă de Literatură și Artă

aprilie-mai-iunie 2024 (Anul XVI) Nr. 4-5-6 (182-183-184) - 120 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **A.S.P.R.A.**

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

4-5-6 / 2024

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef: Mihail Gălățanu
Redactor șef adjunct: Denisa Lepădatu
Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănăilă, A. G. Secară, Adrian Talabă, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Lucia Pătrașcu, Grigore Grigore, Cristina Roșu
Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Rep. Moldova), Melania Cuc (Bistrița), Florin Logreșteanu (Craiova), Ana Opran (Vaslui), Carmen Racoviță (București)
Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu

Revista BOEM@ poate fi citită și pe site-ul www.boema.edituraboema.ro actualizat permanent de: Editura BOEMA
Email: boema@edituraboema.ro
Tel: **0726 337376**
ADRESA: Str. Regimentul 11 Siret, Nr. 17, Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați - 800331

Abonamente și comenzi:

Tel: +40 726 337376, boema@edituraboema.ro, office@edituraboema.ro

- o Materialele trimise la redacție trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF etc.) și să conțină diacritice.
- o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional articole apărute anterior în alte publicații (inclusiv pe internet).
- o În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul tuturor materialelor publicate.

Literatură
și
Artă

DIN CUPRINS

Poezie: Nicolae Tzone (p.3), Tudor Cristian Roșca (p.6), Emil-Iulian Sude (p.16), Sandu Teodor (p.25), Gabriela Botici (p.39), Melania Cuc (p.44), Marin Rada (p.55), Nicolae Crepcia (p.59), Ioan Ganga-Pahon (p.65), Lora Rucan (p.66), Vasile Dan Marchiș (p.68), Marin Moscu (p.69), Ella Leynard (p.70), Mónica Tóth (p.71), Maria Anastasiu (p.75), Ignatie Grecu (p.78), Constantin Stancu (p.87), Valentin Lupea (p.87), Nicolae Nistor (p.88), Lidia Zadeh (p.96), Theodore Dume (p.97), Diana Trandafir (p.99), Ioan Gheorghită (p.99), Victor Baumann (p.101), Nori Jeler (p.105), Constantin Bejenaru-Beco (p.108), Cecilia Dragomir (p.109), Lucica Delcea (p.114)

Proză: Sasha Ivanov: Librarul (p.11), Ion Dulugeac: Trecând Alpii, lângă cai (p.18), Dumitru Băluță: Olarul (p.26), Aurel Brumă: Din memoriile lui Zeze - I (p.49) / II (p.91), Constantin Geantă: Izvorul care urcă spre stele (p.56) / Cavalerul Bunei Speranțe (p.57), Petru Todoran: Linia valahă - fragment de roman (p.72), Gina Constantin Marinescu: Mai aproape de cer - fragmente de roiman (p.84), Mihai Iunian Gîndu: Puterea imaginației sau ultimul pact (p.102), Florin Logreșteanu: Ulysse, captiv în Cetate (p.112)

Cronică de carte: Cornel Simion Galben: Epistole singulare (p.14), Cezarina Adamescu: Poezia ca exercițiu continuu (p.21), Constantin Stancu: Despre un Rai ce nu se poate divide... (p.23), Ana Opran: Memoria țărânei jinduind sub zodia stelei (Lina Codreanu - Între stele și iarbă) (p.36), Iuliana-Andreea Pop: Joaca de-a metafora (p.38), Petre Rău: O minunată carte de memorialistică (p.46)

Note de lectură: Lucia Pătrașcu: Cum alegem dragostea, de Dumitru Barău (p.30) / Vis albastru, Êmeli... (confesiuni lirice), de Dumitru Barău (p.31) / Virginia Stancu - Fabule pentru copii, Fabule pentru școlari, Lumea copiilor (p.60) / Maria Tirenescu - Ele, dragile mele (p.110), Cornel Simion Galben: O trilogie a lecturii (Lecturi aleatorii) (p.53), Iuliu-Marius Morariu: Cristian Borz, Ana -Maria Borz - Iuliu Maniu: politică și morală (p.67), Ioan Gheorghită: Câteva însemnări privind opera literară a scriitoarei Elena Netcu (p.111)

Istorie literară: Ștefan Andronache: Brăila, orașul de suflet al lui Panait Istrati (p.7)

Eseu: Ștefan Andronache: Universul poetic eminescian în viziunea artiștilor plastici din secolul al XX-lea (I) (p.80), Alina Panait: Studiu asupra personalității creației a lui Marin Preda (p.106)

Dialog: Gabi Schuster: În dialog cu Nicolae Tzone (p.4)

Mari poeți: Pablo Neruda (p.10, 35), Rabindranath Tagore (p.52), Charles Baudelaire (p.90), Edgar Allan Poe (p.95)

Interviu: Leonard Popa: Interviu cu poetul Radu Andriescu (p.33), Cristian Mladin: Interviu cu Izabela Cotescu, actor-păpușar al trupei Marionete a Teatrului Clasic "I. Slavici" Arad (p.63) / Interviu cu artistul plastic Sofia Klemenco (p.103)

Note de călătorie: Ștefan Andronache: Napoli, cel mai nonconformist oraș al Italiei - I (p.41) / Pompei, un oraș conservat pentru posteritate - II (p.115)

Eveniment: Mioara Baci: Adrian Talabă, despre setea de a scrie poezie (p.76), Casa artelor: Eveniment (p.77)

Anunț: Redacția: Lansare de carte Tudor Cristian Roșca - Studiu de bărbat trăgând o sfoară (p.24)

Cărți: Redacția: Cărți sosite la redacție (p.118-119)

Grafică:

Coperta I: AI - Easter

Coperta IV: Sekhar Roy - Paintings (Attodyssey3)

Interior: Grafică de Elena Liliana Fluture, Carmen Racovitza, Pixabay

Nicolae TZONE

[AUR SAU AUR PAJURĂ SAU PAJURĂ
CAP PLECAT SAU CAP NEPLECAT...]

aur sau aur pajură sau pajură
cap plecat sau cap neplecat
sabie sau sabie
între moarte și viață stau aplecat
ca un scrib din egipt
asupra papirusului prospăt uscat
și ce scriu e și totul și e și nimic
umbra mea peste moarte este tot
umbra mea de sub moarte
și o pot numi viața mea de o zi
sau și mai direct veșnicia mea
de o singură zi
da inimă a mea și respirație a mea
în prima zi de după nașterea mea
aveam deja o mie de ani și ceva
da inimă a mea și respirație a mea
lacrima mea de prunc
pe obrazul meu de prunc
din prima zi
de după nașterea mea
avea o mie de ani bătuți
pe muchie
și mai era și ceva pulbere
de timp în plus
ce răzbătea pe deasupra
nu plec din ceva în altceva
ci rămân și în ceva
și în altceva să ard
și umil și glorios pînă la scrum
sînt un mort nebun
care visează că-i viu
și care de fiecare dată
ca un făcut
se trezește din somn
chiar în clipa în care visul
devine aproape duios
sunt un mort nebun
care merge pe jos
pe cîmpia dintre mormântul
tatălui său și mormintele
mamei mamei sale
și al tatălui tatălui său
la ambele mâini
am câte un ceas de aur
care în loc de limba orelor

și limba minutilor
are aripi de pajură vie

aur sau aur pajură sau pajură
cap plecat sau cap neplecat
sabie sau sabie

*

frumos este doar frumos
sau este și adevărat
negrul este doar întuneric
sau este și strălucire
orb trec călcând peste valuri
și nescufundându-mă
pe marea neagră de la bosfor
la dardanele și înapoi
orb mă plimb peste sarea
de peste marea moartă
numai că aici mă ține de mînă iisus
orb aprind când e furtuna
în mediterana mai tare
farul antic de la alexandria

frumos este doar frumos
sau este și adevărat
negrul este doar întuneric
sau este și strălucire

*

respir este limpede scriu versurile
astea care mușcă din mine
ca dintr-un om viu
dar încă nu pot fi sigur
că m-am născut
că am părăsit lichidul amniotic
din burta mamei
din burta mamei cerul se vede
întrucâtva portocaliu
și chipul mamei se vede de asemenea
întrucâtva portocaliu
este limpede sunt viu și vorbesc
cu moartea tot mai tandru
cu fiecă zi care se duce
la ziua dinaintea ei
dar n-aș putea pune mîna mea vie
în foc că chiar m-am născut
mama stă învelită în foarte multe
cearșafuri albe
își mîngăie îngrijorată și temătoare
burta în care eu bat din călcăie
ca un toboșar iscusit
nu de burta ei se teme mama
că se va sparge și-n miezul ei
și la toate colțurile ei
ci de piciorușele mele nenăscute încă
se teme să nu se rupă și pe urmă
să mă nască șchiop
puah trece de pe bulevardul magheru
pe bulevardul dacia
marele nostru poet șchiop
vor scrie confrății cu ironie
dar nici burta mamei nu crapă
în miezul ei ori pe la colțurile ei
și nici piciorușele mele de prunc
nenăscut nu se rup
așadar mama mă va naște cândva

(continuare în pag. 4)

întreg
mă va naște viu
dar nu știe când
și dacă ea nu știe când nici eu
nu am să știu când

*

dumnezeu calcă pe burta mamei
și mama începe să țipe
și firește începe să mă nască
dumnezeu are tălpile
de pământ negru
doamne îi spun cu gura mea
cu sângele mamei
curgând șiroaie pe ea
doamne când te-au spălat
pe picioare îngerii tăi ultima oară
că dacă nu ești curat
mama mea se va umple de răni
și va muri fără a mai apuca
să mă nască
și eu știu după cum știi și tu
că nicăieri și niciunde
nu se mai află o mama bună
și frumoasă ca ea
dumnezeu mă ia cu mâna
de după gâtul meu de nenăscut
și mă zgâlție vesel în aer
până încep să țip
ca din gură de șarpe
și-n timp ce eu țip
ca din gură de șarpe
dumnezeu zice deschide ochii
poți vedea cu proprii ochi
că chiar și acum când talpa
piciorului meu apasă
pe burta mamei tale
îngerii mă spală
pe talpa piciorului meu
și pe-o parte și pe alta
și deasupra și dedesubt
m-am născut și mi-e somn
ca prin vis aud
cum dumnezeu fluieră
către îngerii săi și le spune
atent să nu oprească somnul
să vină la mine
haideti copii strângeți-vă aripile
aici am terminat treaba
pe ziua de azi

dumnezeu calcă pe burta mamei
și mama începe să țipe
și firește începe să mă nască

(din volumul în pregătire: POEME ZBURĂTOARE)

Notă

(poem postat pe 8 august 2020; câteva din comentariile de atunci):

Dumitru Ichim: Cât de vizuală poate fi metafora „între moarte și viață stau aplecat ca un scrib din egipt...”

Monica Rohan: „frumos este doar frumos sau este și adevărat/ negrul este doar întuneric sau este și strălucire...”

Dumitru Cenușă: Despre naștere. Nașterea poeziei.
Angela Nache Mamier: Fiecare vers are sensuri multiple, sângeră, șochează, impresionează prin surprize estetice dintr-un imagin-HAR bogat.

Ioana Burghel: “respir este limpede scriu versurile astea/ care mușcă din mine ca dintr-un om viu/ dar încă nu pot fi sigur că m-am născut...”

Gabriela Schuster: Și da, întunericul este doar întuneric. O poezie care stârnește fiori...

Gabriela Zăvălaș: „Bat din călcăie ca un toboșar iscusit”.

Gabi SCHUSTER

Nicolae Tzone: „Nenăscutul care vorbește cu Dumnezeu când îl naște mama sa mă gândesc că vorbește în limba lui Dumnezeu”

În dialog cu Nicolae TZONE

Pentru o înțelegere firească a discuției, precizăm că ea pornește de la poemul pe care Nicolae Tzone l-a pus cu o zi înainte pe pagina sa de Facebook: [„aur sau aur pajură sau pajură cap plecat sau cap neplecat...].

*

Gabi Schuster: Undeva, pe axa timpului, avem fiecare o gară, dar venirea ta pe lume sub presiunea tălpilor lui Dumnezeu este un adevărat semn... Un semn de bunăvestire.

Nicolae Tzone: Știi, cum memorabil zicea Pessoa, anume: EU SIMT CU IMAGINAȚIA...

(continuare în pag. 5)

G.S.: Imaginația o poate ușor lua razna... Trebuie bine ținută în frâu, ca pe un superb cal arab. Și nu știi dacă este un avantaj să simți atât de îngrozitor!

N.Tz.: Gabi, eu cred în imaginație mai mult decât în realitate atunci când e vorba de poezie. Din imaginație se ajunge instantaneu la viziuni. Și atunci Dumnezeu e viu și, sper că nu comit o nerozie, vizibil. Nenăscutul care vorbește cu Dumnezeu când îl naște mama sa mă gândesc că vorbește în limba lui Dumnezeu.

G.S.: Unii spun că poezia este dată de Dumnezeu, asta înseamnă că nu avem explicație. Nu înțelegem de unde vine și cine îndeamnă poetul să scrie. Poate că înăuntrul vrea cu dinadins să iasă afară. Limba lui Dumnezeu? Mă voi gândi cum sună. Intuiesc ceva... Dar sună oare?

N.Tz.: Ei, CINE, chiar Poezia îl îndeamnă. Și pune și Dumnezeu umărul. Și aduce și aer de sus de la el, că altfel cel care scrie jumătate în Dumnezeu, jumătate în Poezie, ar deveni instantaneu scrum. Poemul cu adevărat bun nu e sunet până nu e ră-sunet. E sunetul ră-sunetului său, dacă pot spune așa. Ră-sunetul e sunetul de după ce a ieșit, acceptat fiind, din urechea lui Dumnezeu.

G.S.: Desenează-mi silueta poeziei cuibărită în aerul Dumnezeului. Ba chiar mă gândesc, acum, că Dumnezeu nu are aer. Inima lui este bolnavă, bolnavă de poezie...

N.Tz.: E ușor, mi-e ușor, dar fiind atât de intim, e aproape indecent să o fac. Seamănă foarte mult cu silueta jumătății poetului pe pământ, care pământ în poezie poate fi numit și cer nu o singură dată.

G.S.: Poemele trăiesc singure, în desișul cuvintelor, în umbra nerostirii.

N.Tz.: Un poem singur în sinele său e un nonsens. Sau hai să admitem că pot trăi o singurătate plurală.

G.S.: Ești maestru. Ai ocolit fata cu plete de vânt și floare...

N.Tz.: Cum am ocolit? Orice naștere e pentru Cineva...

G.S.: Nu așa zice că este nonsens. Eu mă întâlnesc adesea în aerul meu cu tot felul de poeme. Mă străduiesc să nu le calc în picioare. Ai sărit imaginea poeziei de prin toate imaginațiile. Aminteam de poezia ca fata morgana cu miros de flori de câmp...

N.Tz.: Nu fă gesturi inutile. Poemul este imediat după Dumnezeu de atât de multe ori. Poezia nu e Fata Morgana. Nu are cum fi. Netrupul Poemului e trup indestructibil.

G.S.: Nu fac gesturi, mă las luată... Dar mi se întâmplă tot mai rar. Un sfinx mă privește lacom.

N.Tz.: Înghite-l cu Poemul tău.

G.S.: L-aș înghiți, dar de câte ori mă aplec își ridică pleoapele și mă seduce.

N.Tz.: Cu atât mai mult. Va avea gustul dulce.

G.S.: Cu dulcele stau neprietenos. M-am născut repede și tot atât de repede am mușcat amarul...

N.Tz.: Poemul e indestructibil. Ființele rareori au puritatea lui. Și integritatea lui. Sunt rarități asemenea ființe. De fapt, de ce scriem poeme dacă nu pentru a le căuta pe ele, ființele acestea fără seamăn, atât de rare că o dată aflate par de-a dreptul neverosimile?

G.S.: Știi eu? Există ființe indestructibile? Există începuturi fără început și sfârșituri fără sfârșit?

N.Tz.: Nu are cum să nu fie. Sunt din altă... imaginație decât cea pământescă.

G.S.: Sfinxul meu este o astfel de faptură. Seara își pune luna pe vârful degetului inelar și mă invită la o nuntă.

De abia atunci pricep.

N.Tz.: Nunțile sunt totale în poem.

G.S.: Și încă ceva, stelele se adună în jurul lui și își scot aripile. Cerul se umple cu scări. Fiecare înger către fiecare stea.

N.Tz.: Un Poem e plin de scări invizibile, sigur că da. Când eu în poem scriu: „orb aprind/ când e furtuna în mediterana mai tare/ farul antic de la alexandria”, totul este adevărat pentru mine. Și dacă devine adevărat și pentru cel care mă citește, înseamnă că avem deja un început de miracol. Observă că am folosit cuvântul „adevărat”, și nu „real”.

G.S.: Nunta asta este fără dar. Sfinxul meu nu are casă. Îmi iese în drum și gata. Nu îl văd când vine, nici când pleacă. Simt numai că în grădină greierii au tăcut.

N.Tz.: Nu există întâmplare oarbă în univers.

G.S.: Te-aș întreba ce este adevărul, dar ar trebui să îl leg de libertate și să îl alung din casa gândului.

N.Tz.: Adevărul ESTE. Sau nu ESTE. Nu se află nimic despre el prin întrebări.

G.S.: Când eram copil mă plimbam printre întâmplări. Viața mea era plină. Cu timpul s-au rărit...

N.Tz.: Mai naște-te o dată. Vezi, prin Poem se poate. Nu e „ca și când...”, este chiar Naștere. Eu poate că și de aceea am scris acest Poem, [„aur sau aur pajură sau pajură cap plecat sau cap neplecat...”], de la care am început a vorbi...

G.S.: Adevărul, evident prin el însuși, ne chinuie și în impostura lui ne răpește cuvântul cu care l-am putea lua prizonier. Vorbesc adesea singură în odaia unde poemele sunt la ele acasă. Ferestrele sunt deschise și trag cu urechea la ecou...

N.Tz.: Adevărul e unul singur, el nu ia prizonieri. Tu te referi la altceva. Am văzut un film despre Sf. Augustin și acolo am auzit propoziția aceasta: „Adevărul este Iisus Kristus”. Tu ești un om bun și generos, dacă vezi că are ferestre casa ta. Majoritatea nu le mai văd de mult, de le-au văzut vreodată, ferestrele.

G.S.: Adevărul nu îl poți lua prizonier... nu îl poți rosti, nu îl poți îmbrăca în cuvânt fără ca el să alunece pe o parte sau pe alta. Casa mea este însăși fereastra cu care ascult lumea.

N.Tz.: Adevărul acesta de care vorbesc este o fereastră, să zicem, jumătate-jumătate deschisă în(tre) doi îndrăgostiți...

G.S.: Îndrăgostiții nu au nevoie de adevăruri. Își ajung singuri.

N.Tz.: Tot așa bănuiesc că este și Poemul... Îndrăgostiții, da, nu au nevoie, dar adevărul acesta desăvârșit, hai să-i spunem așa, are nevoie de cei doi îndrăgostiți, ca de aer.

G.S.: Poemul... ar putea fi... scorbura în care s-au ascuns toate trăirile de la izgonirea din rai.

N.Tz.: Nu e scorbura, deși știe ce-i scorbura, și pășește nu o dată prin ea.

G.S.: Atunci de ce încap atâtea în el și de ce este întuneric?

N.Tz.: Poemul-poem este doar el însuși.

G.S.: Pot exista doi „ei înșiși”? Un poem și un Dumnezeu? Natura lor nu este cumva contradictorie... sau derivată?

N.Tz.: Poemul povestește despre și despre. În el nu

(continuare în pag. 6)

încap decât jumătățile de ferestre din îndrăgostiți. Și Dumnezeu. Esența lumii este iubirea, până și-n Biblie scrie...

G.S.: Lumea este plină de „noi înșine”, ființe de sticlă prin care se poate citi nașterea și mai puțin moartea.

N.Tz.: Te-ai întrebat de ce Poezia nu a pierit de-a lungul timpului?

G.S.: Biblia, sau mănunchiul acesta de cărți, este o poveste cu har și farmec, dar... După tribunii moderni poezia este pe moarte... o agonie asistată. În târg se vorbește tot mai des.

N.Tz.: Nu are cum muri, încă nu s-a inventat alt „vas” care să poată conține atât de multă umanitate în atât de puțin spațiu.

G.S.: De ce n-a pierit poezia? Hmm... Cu alte cuvinte esența... esența ce aburește din noi înșine. Mă trimiți la amforele în care vinul s-a pietrificat, câștigând bătălia cu timpul.

N.Tz.: Hai să ciocnim acest vin pietrificat și să le spunem ferestrelor caselor noastre cât de mult le iubim... Și să ne bucurăm că am putut vorbi pe marginea unui poem. Și să ne zicem la revedere pe ziua de astăzi zâmbind...

G.S.: Trăim prea scurt, prea repede, micile fotografii le scoatem din suflet și le uscăm pe crengile gutuiului.

N.Tz.: Noroc, Gabi!

G.S.: Cu bine, poete!

N.Tz.: Cu bine. Și pe curând.

*

Notă:

Cred că nu este o idee rea să public, fragmentar, din postările așezate sub conversația noastră în timp real, mai ales că poetul și omul minunat Gheorghe Simion a plecat într-o lume mai bună decât a noastră.

Beatrice Bernath: Vă iubesc dragilor – conversații privigheto-rești!

Jorj Maria: Îndumnezeirea cuvântului dă sens oricărui spațiu care limitează. Splendid dialog de împlinire spirituală!

Dumitru Ichim: Tot dialogul acesta între doi oameni atât de dragi mie mi-a umplut sufletul de mireasma luminii, și-acum îl simt, din pridvorul poemului de ieri, ca un început din catisma de aur a Privegherii...

Carmen Liatriș: Deci facebook-ul naște și poezie. Așa se pare... lirica insomniilor.

Gabriela Zăvălaș: O singurătate plurală.

Mirela Ispășoiu: Felicitări, amândurora!

Gheorghe Simion: Adevărul poetic al omului, adevărul noetic al poemului. E o bucurie. Poate continua la nesfârșit. Nicolae e Șerpuitorul, Scriptorul.

Eleonora Cornelia Pirva: Adevărul este ceea ce gândești. Adevărul este ceea ce faci. Adevărul este ceea ce simți. Nu oricine se naște poet. Chiar dacă fiecare om își alege în viața aceasta să facă ceva, să facă cu plăcere! Făcând cu plăcere înseamnă că iubești. Din iubire se nasc multe poezii nescrise.

Mihaela Helmis: Inspirație în stare de grație! Când dai așa, dintr-una într-alta: e gura de aer a lui Dumnezeu, ca în clipa nașterii... (poetice)!

Maria Dobrescu: Impresionant și memorabil dialog.

Ioana Burghel: Superb dialogul poetic al domniilor voastre!

Gabriela Zăvălaș: Cerul se umple cu scări. Pe una din petale am urcat și eu odată, când suferința m-a coplesit.

Mircea Nicolae Rusu: Să-mi trăiești, dragă tizule internațional! Tizule, sper să ne revedem în curând!

Tudor Cristian ROȘCA

*

muză tu memorie care faci
deliciul comerțului și al artei e vremea
să-ți lezezi rămășița de lauri din creștet
să te îmbraci în galbene zdrențe căci
nu mai avem nimic de-mpărțit
m-ai amăgit îndeajuns iar voi
cântece ale mele care stați să vă nașteți
în loc fără verdeață
unde nu înfloresc bucurii sau întâmplări deosebite
doar tumultul mașinării zdrăngănitul
de tinichea al întoarcerii
de pe o parte pe alta
șchiopătați viguroase
vă spun
învățați să nu vă mai pese
creșteți și înmulțiți-vă voi nișteversuri

commedia del arte

sunt cineva sunt cineva își spunea
sieseși în fiecă dimineață în timp
ce-și peria costumul de lelio
din cauza asta
toate lucrurile păreau vinovate
de o vină nepotolită ca dogma
musculițele de oțet rătăceau
în derădere și toate
acele lucruri de care
nu credea să aibă
vreodată nevoie
chiar neputincioase cuvintele
nu mai știa ce să creadă
își amintea
trebuia neapărat să povestească:

la 1812 când
l-am cunoscut
toma d'aquino făcea
trafic de influență

din provinciile unite

când a murit vermeer datora
brutarului suma de florini 600 adică
un sfert din prețul de atunci al unei baleniere.
să ne gândim deci cu dragoste la brutarul
care i-a copt atâta pâine pe datorie dar și
la acel dumnezeu care a avut delicatetea
să-l primească la sine fără chitanțe în regulă.
precedent pe care putem cu toții clădi
luminoase speranțe.

(continuare în pag. 7)

după ce

învălmășeala se potolește se sting luminile și
începi iarăși să speri
iar întunericul și tăcerea aproape te-au convins
că ai scăpat și de data aceasta și
bătăile inimii se domolesc

dar exact în momentul acela

mai suitoare ca iambii
și mai înșelătoare ca umbrele chinezești
când cerșesc dragoste în lumina trăsnetului
apare și ea
inspirația
zângănind din toate încheieturile ca o rablă
nesătula.

un rest de soare

atârnă peste oraș
dar orașul nu se mai zbate
din patul ei negru coboară
prințesa cea neagră de 100 carate
își dezleagă ogarii cât unghia
și la fel înroșiți cu *henne*
ei se reped să amușine
fiare oameni orice.
învinșii ghemuiți în tramvaie
se veselesc încep să scâncească
în cor ca și cum ar cânta
într-o limbă firească
noaptea se prăbușește
ca o avalanșă fierbinte
sirenele ies din fluviu
în dreptul noilor așezăminte

menuet

mă trezesc în patul meu din camera mea
albă dintr-un oraș de provincie
deschid ochii – zâmbești în oglindă
cu zâmbetul tău de davincie
miroase frumos a ceai și lavandă triceratopsul
nechează pe câmp este foarte departe
trece trenul cursa 7002
verde cojit cu ferestrele sparte
astăzi n-avem nimic de făcut
în acest balon de săpun
ne așteaptă primarul la masă
îmbrăcat în costumul cel bun
cenătit claponul șofraniu
merele moi borcanul de dulceață
degetul mare mic și mijlociu
ca semne într-o carte despre greață.

causa

concertul s-a terminat. doamnele și domnișoarele
de la parter flutură zâmbete dintre cele
mai seducătoare. iar eroul? la picioarele ei
acoperite de o piele nesănătoasă și aspră

ca tulpina de brusture profită de acest prilej
nesperat ca să spună multe cuvinte.
domnul pound scria pentru patru persoane
el vorbește doar pentru una
și-i deplin împăcat cu gloria aceasta.

studiu de bărbat trăgând o sfoară

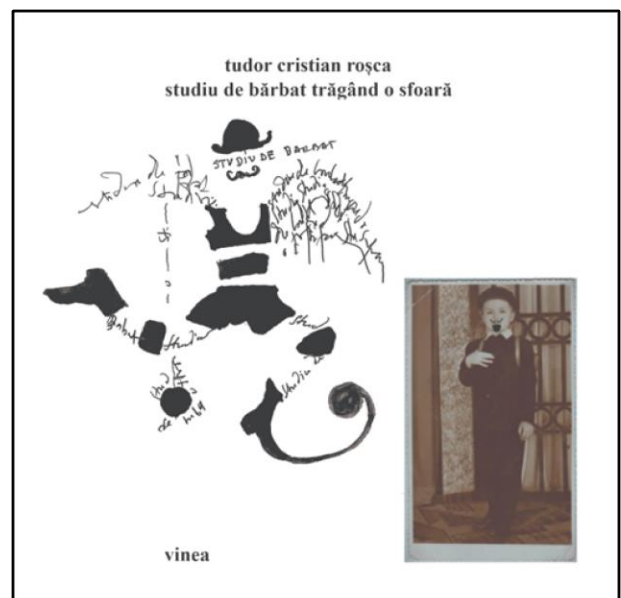
pe aici turnurile sunt înalte și verile scurte
cetățenii urcă găfâind spre staționar
duminica miroase a plăcintă cu nucă
până târziu când se aprind luminile și
se aude pe lumea cealaltă marea vuind.

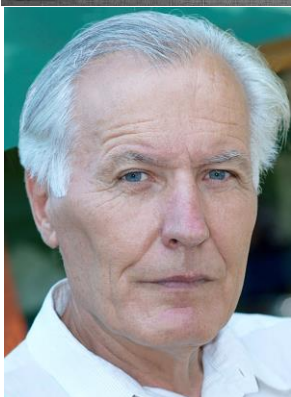
de la fereastra mea văd vânătorii care curăță
parcul
de ciori și de câini ne salutăm trec mai departe
dispar în aburul verde care le iese din guri
în timp ce vorbesc despre tine

cap de operă

pasărea obosită se așează pe creangă
privește când cu un ochi
când cu celălalt
creanga se rupe
copacul cade
pământul se desface în două și
în miezul său apar cele
întâmplare și neîntâmplare plutind
pasărea zboară.

(din volumul "studiu de bărbat trăgând o sfoară",
editura Vinea, 2024)

Ștefan ANDRONACHE

Brăila, orașul de suflet al lui Panait Istrati

Pe vremea când eram licean s-a întâmplat, ca din cauza condițiilor materiale cu care ajunseseam să mă confrunt în Capitală, dar și la insistențele surorii mele care locuia de mai multă vreme în Brăila, să ajung să trăiesc, pentru un an, în frumoasa localitate dunăreană. Cu acest prilej am frecventat una din școlile cele mai importante, am reușit să cunosc aproape toate ungherele orașului și m-am bucurat din plin de multiplele și inconfundabilele sale oportunități de ordin cultural, peisagistic și chiar distractiv, am relaționat cu colegii de școală, dar și cu oamenii calzi și respectuoși pe care i-am întâlnit, motiv pentru care, acum, desigur și dintr-un sentiment cu vădite predispoziții nostalgice, ori de câte ori mi se ivește prilejul, vin aici cu cea mai mare plăcere, retrăind bucuriile care mi-au marcat cândva adolescența.

Cum, cu trei decenii în urmă, mi s-a propus să aduc o modestă contribuție la o reuniune culturală franco-română dedicată lui Panait Istrati, ce urma să se desfășoare la Teatrul dramatic din localitate, m-am gândit că, pentru participanții veniți din alte părți s-ar potrivi realizarea unei diaporame care să înfățișeze imagini cu Brăila de altădată (știind că aveam în colecție ilustrate adecvate) și să includă, prin mijlocirea coloanei sonore, fragmente reprezentative din creațiile autobiografice ale scriitorului omagiat, demersul audiovizual de atunci fiind reconstituit, în integralitatea sa, prin mijlocirea articolului de față.

* * *

Ar fi ajuns oare orașul Brăila atât de bine cunoscută dacă nu ar fi existat un Panait Istrati?

Iată o întrebare la care răspunsul refuză cu îndârjire să se contureze întrucât acest scriitor, cu o imaginație ferventă, a reușit să dezvăluie lumii farmecul inconfundabil al așezării dunărene și omenirea ei excesiv de pestriță dar plină de clocotul vieții.

Într-adevăr, Panait Istrati, acest autentic „fiu rătăcitor“ prin lumea largă, a iubit și a descris Brăila în creațiile sale ca niciun alt scriitor autohton de dinainte sau de după el. Iată o primă și convingătoare pledoarie în favoarea acesteia: „Brăila e orașul în care am văzut pentru întâia oară lumina zilei. Am iubit-o în copilărie, am urât-o în adolescență, apoi am pierdut-o“ atunci când „m-am dus în lume“. Reîntorcându-se aici, după mai multe peregrinări, el avea să declare: „O regăsesc cu suflet nou, cu ochi noi, și mi-e dragă. Mahalalele ei vaste, simetrice, cum nu se mai văd multe, nici chiar în marile capitale europene, au rămas așa cum le-am cunoscut acum patruzeci de ani“, spunându-și cu vădită satisfacție și neostoită bucurie: „M-am regăsit pe mine. Căci pentru mine, eu și cei

Panait Istrati

care îmi seamănă suflutește, sunt toată Brăila și toată omenirea.“ („De ce m-am întors la Brăila.“)

Substituindu-se unui călător autorizat ce descinde, pentru prima dată, într-o așezare urbană, prozatorul încearcă să facă o prezentare cât mai fidelă a acesteia: „Brăila e construită după un plan unic în lume. Un evantai desfăcut aproape în întregime. Un sămbure care-i formează centrul, opt străzi și două bulevarde alcătuiesc tot atâtea brațe ce-i înlănțuiesc mijlocul și o arată Dunării, ca pe o ofrandă ispititoare. Dar pentru ca frumoasa să nu se simtă stingheră, patru căi curmă elanul celor zece brațe, traversându-le întocmai ca legătura unui evantai“ („Nerațula“). După succinta introducere, Panait Istrati conchide: „O arhitectură, datorată imaginației populare, a făcut ca jumătate din Brăila să fie zidită după un plan... sentimental. Cele zece străzi și bulevarde, perfect curbe și nesfârșite, care încing miezul orașului, sunt aproape în întregime lipsite de case cu etaj ...“ („Țața Minca“).

Piața Sfinții Arhangheli

Întorcându-se în timp, din postura lui Adrian Zograf, el ține să-și amintească faptul că, pe vremea

(continuare în pag. 9)

când ajunsese „băiat de prăvălie“, obișnuia să alege, vreme de optusprezece ore pe zi, ca un „cal de tramvai și cu sudori de sânge“ reușind să cunoască toate „mahalalele și ulițele cele mai caracteristice ale orașului [...] pe cea rusească, pe cea evreiască, grecească și țigănească“ („Codin“). „Da [mărturisește în povestirea «Neranțula», n.n.] am colindat întreg orașul, de la cartierele boierești, tăcute și reci ca și inima oamenilor sătui care le locuieră și până la mahalaua foarte populară, zgomoasă, gălăgioasă și murdară, dar mult mai omenoasă ...“

Dacă piața Sfinții Arhangheli și renumita stradă Regală i se păuseră într-un fel ostile din cauza arhitecturii lor opulente și a magazinelor luxoase, două din căile de acces centrale îi deveniseră mult mai apropiate: bulevardul Alexandru Ioan Cuza, croit peste zidurile străvechii cetăți, pe unde obișnuia să zăbovească prin librăria lui Teodor Manea sau să-și aștepte pe unul din colegii săi de școală primară, care îi aducea cărți din biblioteca Liceului „Nicolae Bălcescu“ precum și vastul bulevard Carol, unde întâlnea „cumetrele lacome de flecăreală de dinaintea mai tuturor porților“, „bandele de copii plângători, slăbânogi și jerpeliți care se jucau cu zmeie, dar și locanța lui Sima Caranfil, de pe colț cu Victoriei“, ce avea să-i inspire, ulterior, povestirea „Țața Minca“.

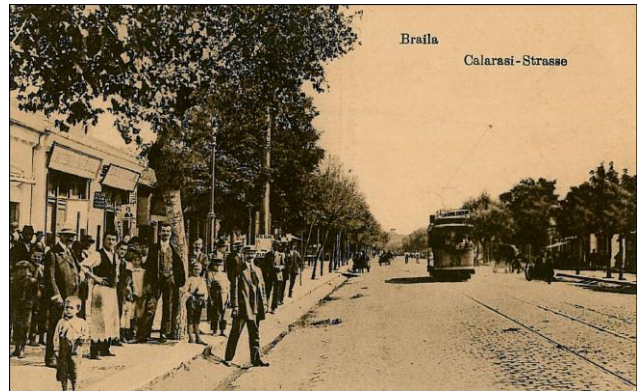
Strada Regală

Romanul „Chira Chiralina“ începe cu descrierea unui favorit loc de plimbare prin oraș: „Adrian străbătu, buimac, scurtul bulevard al Maicii Domnului care, la Brăila, duce de la biserica cu același nume la Grădina Publică. Aleile grădinii erau aproape pustii către cele două porți principale... Băncile aliniate pe alee erau aproape toate libere.“ Într-un cadru similar, unde practic se putea „aspira, lacom, aerul curat“, se afla și hotelul „Popescu“ pe care l-a păzit pe vreme de noapte, în anul 1908, împreună cu cel mai bun prieten al său Mihail Kazanski („Lacul Sărat“).

Bulevardul Al. I Cuza

Pe renumita arteră „Calea Călărașilor“, călca mândru „băiatul de prăvălie încins cu pestelcă bătoasă“ pe care trebuia să o poarte în locanța vestită a lui Kir Leonida din Karakioi. Cea mai mare bucurie a lui Panait Istrati era determinată de deplasarea, de două ori pe zi, la prânz și seara, cu mâncăruri și băuturi reci pentru clienți. Acele clipe păreau să-l încante și să-l facă să uite aproape de oboseală: „Patru ore de hoinăreală! Patru sfinte ceasuri de visări, de beție a ochilor, a simțurilor; arbori și copaci cu muguri și păsărele; ferestre deschise, împănate cu ghiveciuri de mușcate, garoafe, cerceluš și busuioc creț...“ („Autobiografie“)

Strada Călărași

Într-o scrisoare adresată, pe 20 august 1919, binecunoscutului scriitor francez Romain Rolland, cel care, practic, l-a descoperit, dar și apreciat pentru scrierile sale, Panait Istrati mărturisea, acestuia, trăirile pe care i le creaseră cândva Brăila: „Atunci mă lungeam la marginea platoului pe care este zidit orașul nostru și care domină întinderea bălții. Și din acest loc favorit mă lăsam în voia plăcerilor pe care ochii, urechile și simțurile sale le culegeau cu mii de antene nevăzute, dinaintea panoramei unice, poate în felul ei.“ Și atmosfera inconfundabilă de aici pare să-l marcheze: „Capătul dinspre Dunăre al străzii Malului, punctul cel mai înalt al platoului Brăilei, și apariția vastei priveliști a fluviului-prieten mă făcu să mă cutremur de ideea pierderii apropiate a libertății mele... Sălciile pletoase ale bălților mă tânguiau mohorâte. Sirenele vapoarelor șuierau alarmate...“ Într-adevăr, avea să sosească și vremea când Adrian Zografi putea să-și arunce „drumul privirii pe luciul Dunării... pe furnicarul ei plutitor“ („Autobiografie“).

Piața Portului

Ca ucenic la Atelierele Mecanice din Docuri sau la Pescăriile Statului, dar și ca secretar al sindicatului

(continuare în pag. 10)

muncitorilor din Portul Brăila, Panait Istrati a cunoscut îndeaproape viața trepidantă a docurilor pe care avea să o descrie în mai multe dintre povestirile sale: „Vara portul mă atrăgea pentru munca uriașă ce se depunea acolo.“ („Țața Minca“); „Cea mai importantă activitate era sosirea periodică a miilor și miilor de care înțesate cu grâu [...] Orașul le primea cu multă bucurie, purta poverile pe umeri și le arunca în pântecul sutelor de vapoare ce-i făceau curte, Brăila mea fiind vestită pentru dărnicia ei.“ („Amintiri, evocări, confesiuni“, Editura Minerva, București, 1985, p. 405)

Panait Istrati referindu-se la docurile existente, din postura sa de lucrător, dar și de cunoscător al organizării acestora, ține să facă câteva precizări importante. Pe atunci „șase mii de hamali, care împreună cu familiile lor alcătuiau patru cincimi din populația orașului, câștigau cu ce să trăiască aproape în belșug. Cealaltă cincime, negustorii, câștiga și mai bine. Deci, toată lumea <era> mulțumită.“ („În docurile Brăilei“) Dar, într-o bună zi, „în sezonul marilor sosiri de cereale, ce făceau speranța întregii populații muncitoare“, „sosirea elevatoarelor plutitoare“, „cu siluetele lor de mori de vânt văduvite de aripi“, îi nemulțumi pe „hamalii amărăți“ ce declanșară, pentru prima dată, o grevă: „trei mii de bărbați manifestau, însoțiți de nevestele și droaia lor, în total peste zece mii de suflete“ („Confesiuni“). În acel moment, după cum relatează Panait Istrati, „Piața Portului, din fața debarcaderului, părea un ocean omenesc multicolor, care urla, înjura, blestema, plângea“ („Autobiografie“).

Strada Comercială din port

Dincolo de valurile Dunării, pe canalul Filipoiu, Adrian Zografi avea să-l însoțească pe Codin la vânătoare de rațe sălbatică. Străbătând un „labirint de canale naturale, mirosind a nămol și a pește“, „el se pierdea în imensitatea bălților“ sau, cum obișnuia să le spună atât de poetic, în „în țara nufărului alb și a murelor... catifelate“ („Codin“).

Trebuie să subliniem faptul că, în „Autobiografia“ sa, Panait Istrati, mișcat fiind încă de puterea atât de covârșitoare a Dunării, i-a atribuit acesteia câteva generoase epitețe: „scumpă“, „mândră“, „mărinimoasă“, poate și din cauză că „portul și bătrânul fluviu“ au constituit, pentru el, ținta „plimbărilor [...] preferate de joia“, acestea permițându-i să dea „curs liber fanteziei și preaplinului de viață“ ce musteau în sufletul său.

În romanul „Chira Chiralina“, Adrian Zografi, după ce „privi vapoarele ancorate în port“ exclamă „într-un nestăpânit dor de ducă: Doamne! Ce bine trebuie să fie să te

găsești pe unul din acele pacheboturi care alunecă pe mări și descoperă alte țărâmură, alte lumi!“

Animatie in zona portului

lubind cu patimă „sfânta libertate“, dar și „slăvita zeiță Literatura!“, și cum fusese marcat de „neștiința și asuprirea“ societății, pe care a trebuit să o înfrunte, Panait Istrati s-a decis, în cele din urmă, să o ia „razna prin lume“, aidoma unui „luntraș nebun pe fluviul Pașunii, vrând să apropie malul dragostei de cel al urii“. Din acel moment putem spune că Panait Istrati s-a angajat să întreprindă, în afara țării și cât mai departe posibil, o călătorie aproape unică, cărțile pe care le-a plâsmuit, ulterior, din dragostea-i neostoită pentru oamenii simpli, trăgându-și seva din ținuturile nimbate de legendă și frumusețe ale Brăilei.

Pablo NERUDA

REGINA

Te-am făcut regină
Există mai mari, mai mari decât tine
Există mai pure, mai pure decât tine
Există mai frumoase, mai frumoase
decât tine
Totuși, tu ești regina.

Când mergi pe stradă,
nimeni nu te recunoaște.
Nimeni nu-ți vede coroana de cristal,
nimeni nu privește
covorul de aur roșu
pe care îl calcă fiecare pas al tău,
covorul care nici nu există.

Și când apari, toate râurile se ridică
în corpul meu
vuind, se mișcă
clopotele în cer,
și un imn umple lumea.

Numai tu și cu mine,
numai tu și cu mine, iubirea mea,
îl auzim sunând.

Sasha IVANOV

Librarul

fragment din capitolul final

Ferecă ușa, trase gratiile. Porni spre Dunăre. Unde, pe un ponton, lângă două geamanduri defecte, scoase pe mal la reparat, avea caiacul lui leneș, butucănos, dar portocaliu ca o pânză de Veronese și vesel ca valurile ce aduceau *Noctiluca Miliaris* la mal. Abia aștepta să se arunce într-însul... și împreună la vale, spre marea cea mare, în care stătea buchetul de flori. Adică țara... Bine, el s-ar fi oprit la Insula Cailor, unde îl aștepta amicul Catalan, pardon, Cătălin, să-l urce înapoi la oraș.

Atingerea apei domina trăirile celelalte. De vară, cald, rece sau ud. Picurii împrăștiați de-a valma pe umeri, pe spate și pe coapse, spuneau de catifea. De alin și alint în fața soarelui aspru topit în ceruri și scurs nemilos pe pământ. N-ar fi trebuit. Era doar luna Mai. O lună duală. În care, conform zodiei, fiecare întâmplare sau sentiment de Mai, mai însemna încă ceva. Căci din motivul acesta Mai era însuși Mai... și era mereu mai mult ori mai puțin decât Aprilie sau August.

Nu mai plouase din octombrie. Ninsese în decembrie. Ninsese frumos, dar nu ținuse mult. Zăpada topită se risipise în pământ. Și pe trotuare. Și-n cer, în cozile avioanelor de linie.

Apa Dunării se strecura alene peste Cotul Pisicii. Indiferent de anotimp ori de valorile debitului, ajunsă în această curbă își tempera pornirile expansioniste, acelea cu care cucerise Innul. Nisipul aluvionar, depus timp de milenii în mii de straturi, se frăgezise la suprafață ca un covor de puf, din acela pretențios, greu de întreținut, pe care nu-l cumpără nimeni, decât cocalarii trufași ce vor să se fâlească cu casele în care nu locuiesc. Domnițe tinere se bucurau la pulpe și la tălpi de moliciunea, de mângâierea de catifea a stratului de fund de râu depus pe uscat. Bărbații lor beți, cu burte de bere și rate la câte trei bănci în același timp strângeau, cu câte o sticlă desfăcută ce mai avea doar o urmă de spumă pe fund, lemne pentru următorul motiv de a destupa încă o bere. Și pentru focul mare ce le va fi luminat noaptea. Apa se făcea verde și albastră după cum hotărau norii. Din vapoarele diverse, ce treceau la deal ori la vale, se vedeau marinari cu binoclu holbându-se la maluri, mai ales înspre cel cu plajă largă unde se prăjeau la primul soare cald al noului an domnițe tinere, aproape coapte, aproape femei. În adâncul pădurii de luncă se păstrasera, de la ultima viitură, băltoace împuțite, pline de plante uscate putrezite și resturi de broaște moarte. Era caldă în schimb. Bărbații ce cărau lemne își puteau primeni picioarele reci și înțepate în moliciunea caldă plină de mătasea broaștei.

Putea zări din caiac, printre sălciile rare, suflecate, printre corturi, lansete și bărci trase la mal, mașini vechi ce treceau agale spre Moldova.

Malul, mlăștinos în primii săi metri, era curățat de apă în larg și întărit bine de vânt în interior. Odată cu primii copaci, cu rândul din fața Dunării a sălciilor bogat ramificate, crescute sub controlul strict al lui Dumnezeu, adică entitatea aceea ce nu se implica deloc în existența nimănui, se înmulțiseră, profitând de dosul tulpinelor groase, salcâmi aceia ca niște boscheți, ajunși pe meleagurile de vărsare a Dunării, după drum lung, tocmai de la Viena, de la Passau ori chiar de mult mai departe.

Unele sălcii își împletiseră trunchiurile noduroase împrejurul scobiturilor ce parcă se trăgeau dintr-o poveste cu năluci. Tudor lăsă caiacul să alunece dincolo de săgeata de nisip ce înțepa adânc coasta râului. Acolo, în vale spre Insula Cailor, spre Basarabia, nisipul se acoperise de iarbă tânără, abia crescută. Vaci placide pășteau și se adăpau în același timp. Mica ambarcațiune portocalie nu le agită niciun pic. Arogante cu mașinile și oamenii, superioare căruțelor, la ce s-ar fi lăsat deranjate de o jucărie colorată?

În unele zone, înguste ce-i drept, nisipul forma mici dune, ca-n deșert. Ca valurile mării liniștite, ca undele magnetice desenate pe hârtie. Când soarele scăpa printre nori, în puținele și scurte asemenea momente, sticlărea frunzele de salcie argintie, făcându-le să strălucească asemeni măslinilor găunoși din livezile Greciei insulare. Șerpi și șopârle se strecurau fără teamă printre cearceafuri, corturi și bărci trase la mal.

În față, satul vechi, așezat acolo din vremurile primei retrageri ale apei din calea movilei de nisip, de ea însăși adusă. Găzduind, până în ziua de azi, pornirile ancestrale: rugăciunea și pescuitul... Un drum vechi, plin de colb sau noroios, cocoțat în culmea unui dig de pământ, pe care Dumnezeu nu l-a dorit niciodată acolo, era singura cale terestră de ajungere la cotul pisicii sălbatică. Dacă ai fi întrebat orice ortodox, de oricare rit, din satul-comună, ar fi mărturisit, pe patul de moarte, ca ultimă dorință, atât pentru el, ca împlinire frumoasă a sfârșitului vieții sale, cât și ca moștenire urmașilor lui; distrugerea aceluia zid în calea apelor. Anomalia ce ținutise natura ca o Inchiziție și nu-i dădea voie să înoate liber, să scurme sau să zboare, cu toate paserile grase, cu peștii și guzganii săi. Bătrâni posaci, uitați de Cel de Sus pe uscatele țărini, visători seculari ce nu prinseseră vaporul, își aminteau cu lacrimi în obraji vremurile dinainte; ochiuri de baltă, cu japașa Cornoilului, cu Gârliciul Mic, cu ceaune de tuci ascunse în sălcii găunoase, cu pești prinși la oboroc sau la mână; cel mai frumos pescuit de pe Pământ.

Cirezi peștrițe de vaci și ciurde de oi ieșeau dimineața și seara la adăpat. Înfoiau nisipul, amestecându-l cu paie, balegă, curnuți și căcăreze. Aproape de apă, în mālul adunat săpau găuri adânci care dispăreau în calea valurilor sau se-ntăreau ca niște tranșee dacă apele dulci ale Dunării băteau în retragere. De menționat, că tot veni vorba, apele acestea dulci ale râului spre vărsare, n-ar fi trebuit nicodată să

(continuare în pag. 12)

adape cornute. Apele acestea, Dumnezeu, în bunătatea Lui, le lăsase pentru ceainice și ceaune... ori ca să stingă țuica. Nu ca să zburde capre pe malurile sale. Ultimul gând lucid al bătrânului bărbos cu ochii oblici de la soare, de la vânt, de plâns pentru bălți sau după vapoare, ultimul gând, năzuință, dorință, a bătrânului centenar, care tot secolul din urmă se hrănise cu pește uscat la streășina casei, ultima lui aventură mărturisită, fără urme de regret ori de vină, era să arunce în aer digul acela ce nu lăsa apele să curgă printre case, cum se-ntâmpla odată. Când nu exista imaș, lanuri de porumb necrescut, curnuți păscuți de capre, deșert... când în zare n-ar fi fost copaci, când vapoarele treceau pe oriunde, când strălucea în soare cușma aurită a bisericii din Reni și abia se năștea Insula Cailor.

Pe Insula Cailor chiar erau cai. Cai adevărați, în carne și oase, nu doar oase cum ajunseseră acolo cu zeci de ani în urmă. Da. În urmă cu zeci de ani, după o serie de ierni, năpraznice și veri secetoase, oamenii locului, cu durere în suflete, abandonaseră cabalinele în voia sortii, pe insulă. Să se hrănească singure cu rădăcini și coji de copaci, să supraviețuiască așa cum or putea sau să moară. Caii n-au murit, însă nici n-au fost recuperați. Rămânând acolo, propagându-și stirpea, și trăind liber. Cu galop dezordonat, strunit doar de propriile lor gânduri, cu blana primenită, strălucitoare, îmbăită des în apele dulci. Uscată apoi alene la soarele moale de toamnă, de vânturile bune, înmiresmate, cu izuri de pâine, de mac, de hamei, din ultima luncă a drumului sinuos.

Țările toate se întâlneau tustrei, taman în locul acela. În locul de naștere sau moarte al cailor liberi. Deși, în vremuri nu chiar vechi, se opinteau în otoman ca una. Și înainte, tot ca una singură, luptase cu perșii și romanii... E de prisos a zice mai multe, și deloc cu folos, căci istoria rescrisă, recitată, invocată, nu putea face decât rău cailor liberi; fără trap.

Turiști din toată lumea se adunau să-i vadă. Libertate era un cuvânt care-și perduse din forță, în noile rânduri corecte ale lumii. Cumva, pare un paradox, însă acceptarea impusă a tuturor trăirilor, îngrădea tuturor libertatea. Pe insula aceasta galopul și zborul nu aveau limite. Și fiecare făcea ce dorea, după cum îl ducea capul său mare, alungit înspre apă, cu nările umezi, adulmecătoare delicate de muguri.

Trăiau liberi, fără griji, fără greutatea unor decizii, ca proiecții directe ale mediului ce-i crease și care îi hrănea. Pășeau costelivi spre adăpare în primăverile întârziate prea mult de iernile lungi. Abia târându-și copitele tari, îngreunate tocmai de lipsa de fier din mâncare. Cărându-și după ei puii, la fel de hămesiți, mânați de speranța altor vremuri de ploi și belșug. Ce-ar fi sosit, cu siguranță, odată cu Mai și cu soare arzător. Ei, roșii, și negri, și albi, întremându-se cu toții, tropotind fără stare nisipul întărit de vântul fierbinte. Îmbăindu-se des, cu fiecare adăpare, uscându-și pieile curate apoi în opacitatea luminii galbene de toamnă. Cu mânji mari, crescuți frumos, tologindu-se printre picioarele ciolănoase de armăsari bătrâni; unii rămași, uitați acolo, chiar de la începuturile Grindului.

Când Tudor își trase caiacul pe mal, unii apatici, cu mânji abia născuți după ei, stăteau nemișcați într-o lăsatură inundată, cu apă clocită, de parcă-și muiau labele trudite în acvarii cu pești sanitari. Din fundul acela de

japșă săreau broaște. Muște mari, colorate, roiau, fericite de începutul unui nou an, unei noi vieți întregi cu naștere și sfârșit. Nici nu doreau să muște din pielea mătăsoasă a cailor curați. Ce se opriseră ca niște cioplitori, ca într-un grup statuar, unii cu spatele la alții, nemișcați, așteptând parcă să fie legate de cozile lor stufoase, funiile ce-ar fi despletit brațele și picioarele oștenilor din vremea lui Ioan Vodă cel Cumplit. Apatici. Poate triști. Căci nu era cel mai înălțător moment al speciei lor. Amintindu-și mai degrabă cu drag, cum pe acolo trecuse Catalan, gonind spre stărpirea necazurilor patriei. Spre misiunea sfântă de unire a Dunării și mării albastre cu bisericile Bucovinei.

Alții, cam de aceeași statură, probabil frați tineri din anul ce trecuse, pășteau lăstari de plop, crescuți sălbatici prin nisip. Răreau, și fără să știe ajutau la creșterea unei noi păduri, ce alintari s-ar fi sufocat în propriul tumult. Natura își gestiona singură resursele, croindu-și mijlocit viitorul.

Primele o zbughiseră egretele, când piroga portocalie abia se vedea în zare. Urmau pelicanii, ce pleaseră așa cam în greață, zicându-și: „ce naiba-i și cu ăsta? N-are casă?” Apoi rațele și lișițele, mai obișnuite cu oamenii, căci, în pasajele lor spre erudiție, își fâlfâiseră aripile prin Budapesta și Viena. Rămăseseră pescărușii și albatroșii. Care nu pricepeau bun-simțul și nici consumul moderat de pește.

Prietenui său Cătălin îl aștepta pe insulă, urmând să-l întoarcă în oraș cu caiacul legat de barcă. Cătălin pescuia deja de ceva timp acolo. Îi transmise că se oploșise în coada insulei, spre brațul mare. Și c-ar fi stat acolo până ajungea Tudor.

Dacă, printr-un exercițiu de imaginație, am fi redus Insula Cailor la un triunghi, atunci: o latură mărgea Dobrogea, alta stătea în fața Moldovei, iar ultima, cea mică, oferea pescarului undițaș ocazia de a se holba la Basarabia și Ucraina. Cătălin îi spuse că-l așteaptă aproape de unghiul dintre Ucraina și Dobrogea, cu fața la Dobrogea. Acolo nu erau agățători și putea arunca în voie, fără să încalce frontiera.

Malul se surpase în trepte, trei sau patru. De la ultimele creșteri accelerate cu scăderi bruște, când terasele, sculptate de curenți și săpate de valuri fuseseră întărite apoi de soare și vânt. Sălciile deșănțate aveau zilele numărate. După fiecare anotimp, împletiturile rădăcinilor aflau noi direcții spre care să-și îndrepte scormoniturile pentru hrană și echilibru. Apele adunate, trecute în grabă, le furaseră nisipul dintre gheare, încât păreau să se susțină în tentacule, ca niște crustacee; făcând imaginile acelea din filme cu basme, unde păduri umblătoare se luptau cu oameni sau cu monștri, să nu mai pară chiar atât de fantastice. Plăsmuirile acestea ale naturii luaseră formele stihilor oferind bun sanctuar pescarilor, ce făceau cumva același lucru: se uneau cu natura, în aceeași goană ancestrală după mâncare și echilibru.

Cătălin tocmai strângea pateul. În același timp scurgea ultimele picături din petul maro ce conținuse bere. Făcea mecanic mișcările acestea, căci privirea o avea aruncată în zare, unde niște bolboroseli surde păreau a cere o nouă, precisă, lansare. Ce nu se materializă. Fiindcă prietenul său, un nebulon ce lăsase avocatura pentru a vinde cărți, noroc că aveau mă-sa

(continuare în pag. 13)

și ta-su bani... Ei bine, tâmpitul acesta de amic al său trebuia cărat cu barca înapoi în oraș.

Locul de andocare era ascuns imediat după prova cu vârf bont a spărgătorului Perseus. Fioros, ca un boxer campion cules de pe stradă, cu nasul turtit din fabrică, așa cum antrenorii experimentați spărgeau trâmbița elevilor cu mult înaintea aruncării lor în arenă. Puternicul se afla la bilanț. Terminase treaba pe anul în curs. Abia pe la sfârșit să se mai ivească ceva.

În mitologie, de unde i se trăgea numele, era copilul lui Zeus cu Danae, prințesa Argosului; refugiul montan, din vreme de război al mult mai cunoscutului și mai frumosului Nafplio. Perseu, cel ce ucisese Meduza, oferindu-i substantiv, subiect de muză lui Caravaggio. Și altor artiști, mulți, pictori, sculptori, filologi și psihanașiști. Perseu, alături de mama sa Danae și de Medusa, ce cumva se transformase în definiția vieții sale, împreună tustrei, separat ori luați câte doi, influențaseră coplesitor arta tuturor vremurilor. Nu existase curent artistic sau literar care să nu le confere o pagină importantă: Dali, Canova, Cellini, Klimt, Tițian, Rembrandt, Freud etc. Și câți alți anonimi dinaintea erei noastre!

Perseu, fiul muritoarei Danae și al lui Zeus, ar fi cumva figura arhetipală a distrugerii și a morții. Perseusul din povestea aceasta nu se deosebea cu mult de legendă. Sfârșama fără milă barierele așezate de sezonul hibernal fără autorizație pe Dunăre. Iar părinții săi erau deosemena celebri: renumitele Reșița și Brăila. Te-ai fi așteptat, ca pe elicea sa principală să fie ștanțată o meduză, ca pe elicea construită din ruine a lui Salvador Dali.

Chila vopsită în roșu îi conferea totuși un aer oarecum prietenesc, vesel. Așa, cam ca parcul „De La Vega”, în care-și țipau inocența copii de grădiniță și de școală primară. Cu ochii închiși de fiorul aerului ce pătrundea în interiorul ființei plâpânde, se dădeau tare în leagăne. Ascuțindu-și dinții cu urletele, neîntrerupte, solide, vii, ca niște entități separate. Materializându-se în freze ce sfredelau adânc, până la creier, urechile trecătorilor. Părinții probabil că de mult timp nu-i mai auzeau. Mămicile surmenate, cu haine boțite și cearcăne oribile; nu acelea superbe, de după o noapte întreagă de sex ori de beție în Pub. Cearcănile acelea: de ceiuț, de pireuaș de morcov, de merișor cu biscuiți, cearcăanii aceia ce însoțeau mirosul ușor oțetit din tricoul mototolit al femeii frumoase cu privire fixă, ce-și contorsiona obrazii și nasul, spunând că parcă ar ucide, strângându-i de gât, pe niște draci de copii și pe un soț flămând de mâncare și pat. Să nu-i mai trebuiască. Scrâșnind printre dinți că dacă se mai urcă fără prezervativ peste ea, pe următorul mă-sa lui îl va crește.

O altă mămică ședea, fără să se miște, pe un balansoar pe care nici Dalai Lama n-ar fi rezistat să stea nemșcat. Tentația de a împinge cu picioarele pământul pentru a imprima plăcută mișcare pendulului, făcea cumva parte din natura tuturor mamiferelor, nu doar a oamenilor. Și totuși, doamna aceea între două vârste, îmbrăcată la întâmplare, cu o cămașă lălâie ce n-avea nicio legătură cu pantalonii triști de impiepat de mișcare, stătea împietrită, cu fața spre Dunăre, uitându-se în gol, undeva între boscheți și asfaltul colorat cu șotron, fără să vadă nici boscheții, nici asfaltul. Așteptând împăcată, asemeni unui condamnat la moarte spovedit, un zgomot

cunoscut, ce-ar fi anunțat-o că era timpul să se ridice, să nu mai zăbovească așa bine, ca o doamnă din înalta societate lipsită de griji. Băietelul dințos avea s-o pleznească pe fata, pe sor-sa care-l lovise intenționat cu piciorul. Iar copchila avea să urle că ea nu făcuse nimic și doar tâmpitul era vinovat, în timp ce tâmpitul o scuipa... Fetița era mezina. Odată cu ea își legase și trompele. Adică, spre deosebire de amica ei, boțită și nervoasă; pe dânsa dacă s-ar fi cățărât soțul nu se mai petrecea nimic important, nu s-ar mai fi ivit în viața ei încă un diavol din iad. Dar problema ei personală era alta. Nu credea că va reuși a duce amândoi copiii până la majorat. Deja îi explodau creierii.

Zidire spunea o poveste minunată. Colorată sugestiv, pare că sculptată cu dedicație. Să prefațeze hotelul pitoresc de pe fundal, ce exalta frumusețea tabloului umplut cu arhitectură și artă.

La Vega în față era vânzoleală mare. Poliție, pompieri, salvare, sute de gură cască. Greu de spus cum în parcul de jos încă se jucau copii la leagăne, topogane și în nisip, când sus, pe bulevard, girofarurile, ca ielele își roteau lasourile după capete de personaje de basm. Aflând doar gură cască.

Ocoli scările ca să evite ce-o fi fost acolo. N-avea dispoziție să privească la circ. Oamenii șuşoteau. Care mai de care pronunțând jumătăți de adevăr sau fărăme de minciună.

O doamnă, îmbrăcată frumos și foarte scump, spunea despre o femeie ce amenința că sare de pe acoperișul hotelului. Retrospectiv, își amintise de unele mămică strânse lângă toaleta ecologică ce vorbeau tocmai despre acest ciudat eveniment.

Îi îngheță inima și sângele. Simțea furnicături în picioare. Părea să-l doară creierul. Atât de intens îi țintiseră urechile informația aceasta... Sentimentele se transformau în presentimente. De parcă mai fusese acolo. Cu luni în urmă, în balconul din Micro 21, o femeie dorea să încheie socotelile cu viața. O prinse atunci de săni de păr și de șolduri, scăpând-o de fiecare dată... și de fiecare dată agățându-se de alte proeminente ale corpului ei. Reminiscente ale acelei întâmplări se așezaseră înlăuntrul său ca o boală cronicizată.

Alergă sufocat până la prima mașină de poliție ce-iese în cale. Întrebă. Nu așteptă însă răspunsul. Privise în sus. În înaltul cerului, cu un picior în gol... era ea, plângând. Nu țipa, nu-și rupea hainele, nu-și smulgea părul din cap ca atunci. Doar plângea... Pregătindu-se de azvârlire în gol. Să se arunce pe sine. Adică pe ea. Căci era nimeni alta decât ea: nebuna.

Laura coborâse cumva mai jos de acoperișul clădirii. Deasupra conului de sticlă, pe o bordură netedă, rotunjită, pe care foarte ușor putea aluneca un om fără tendințe suicidale. Femeia părea condamnată. De bunăvoie, din proprie voință, însă asta prea puțin conta.

Băiatul simțea că se sufocă. Toată viața sa, ultimul său an de viață urma a se prăbuși în gol, odată cu ea, cu femeia tâmpită pe care o plăcea atât de mult, ca pe nimeni alta. Frumoasa pentru care bântuise țara și Europa. Dacă ea sfârșea ca o cârpă, atunci și sufletul său rămânea pe caldarâm, asemeni țoalei făcute rachetă, de la petrecerea Paștelui, îmbibată în petrol,

(continuare în pag. 15)

Cornel Simion GALBEN

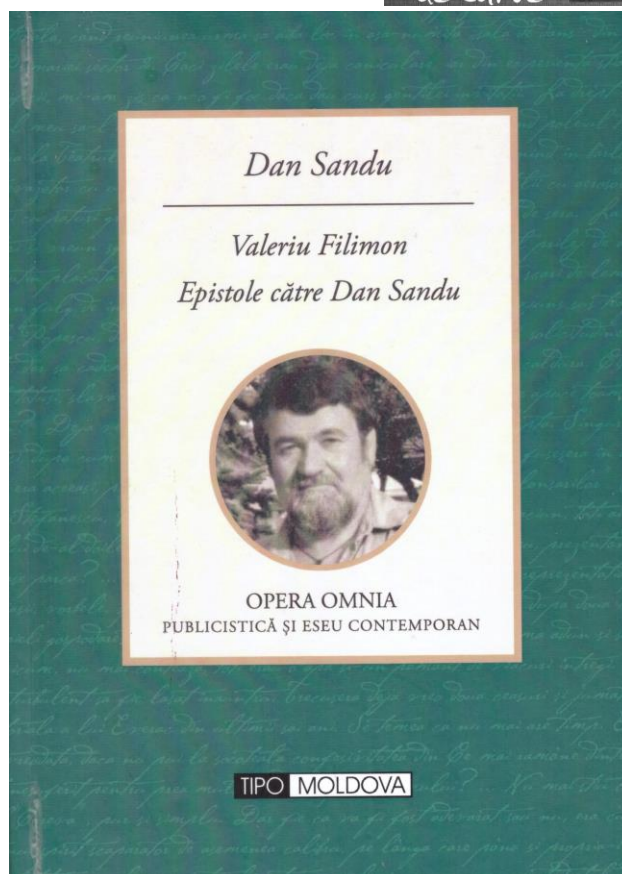
Epistole singulare

„Pentru lumea de astăzi – nota de curând poetul Adrian Alui Gheorghe – scrisoarea (epistola) pare să fie considerată un *artifact*, un lucru depășit de dinamismul vieții cotidiene. Încărcată cu parfum de epocă, scrisoarea este purtătoare a unor mesaje greu descifrabile pentru oamenii grăbiți, care comunică mai mult printr-o oarecare „instantnietate“. Este greu să explici unui tânăr de azi câtă istorie, câtă viață și cât sentiment adunau scrisorile de pe vremuri, cum greu ar fi să înțeleagă rolul formativ al unei corespondențe susținute între oameni care vibrau la o idee, la o stare.“

O asemenea corespondență este cea dintre poezii **Valeriu Filimon** (1931-2004) și **Dan Sandu**, valorificată în parte de „patriarhul“ de la Berzunți, cel care, asumându-și rolul de destinatar, a încredințat tiparului 86 dintre cele peste 120 de scrisori expediate de fostul absolvent al celei dintâi promoții a Școlii de Literatură „Mihai Eminescu“ și inițiatorul Cursului de poetică la Universitatea București, „primul de acest fel în toate facultățile de profil din țară“. Spre nedumerirea mea, deși nu e decât „coautorul“ din umbră, întrucât a provocat redactarea epistolelor profesorului bucureștean, Dan Sandu își asumă și responsabilitatea de a semna volumul **Valeriu Filimon. Epistole către Dan Sandu** (Iași, Editura Tipomoldova, 2012), lucru pe care nu l-a făcut Vasile Alecsandri, bunăoară, când a fost vorba de publicarea celebrelor scrisori ce i-au fost adresate de către Ion Ghica. Sigur, există și autori care au publicat în nume propriu volumele conținând corespondența primită, dar în cazul criticului Constantin Călin, ca să dau un singur exemplu, acest lucru se justifică, întrucât fiecare grupaj de scrisori e prefațat de un profil al celui care le-a expedit, iar fiecare epistolă în parte beneficiază de note de subsol ce lămuresc „lucrurile pe care contemporanii cu persoanele și evenimentele, dar mai ales cei din promoțiile mai noi, nu le pot înțelege imediat“.

Pentru cititorii epistolelor lui Valeriu Filimon, cine sunt, de pildă, Săsărman, Vioreanca, Marian Zamfir, O. Păun, Al. Ciocoi, Nicolae Sinești, Aurelian Chivu și toți ceilalți întâlniți în pagini? Greu de spus, însă asta nu împiedică mesajul de ansamblu al epistolelor, unele de o frumusețe răpitoare, altele enigmatice, ironice, mușcatoare, moralizatoare adesea, pline de poezie, de umor și de erudiție, ce conturează un personaj căruia îi „hucie capul de ascunse întrebări“, care tânjește după „hohotele homerice, setea de cerneală și foamea de hârtie“, preferă să se lase „iradiat de-un pahar de vorbă“ și îi este mereu „foame de dialog“, suferind atunci când nu primește scrisorile așteptate și mulțumind, cu „încovoiere de seceră“, atunci când într-un târziu le primește.

Scrise parcă dintr-o suflare, fără să bănuiască vreodată că ele ar putea fi înmănușate într-un volum,

epistolele nu-l scutesc să facă trimitere la corespondența corifeilor (*Privesc de la birou ca Bardul de la Mircești și văd cum iese fumul de la căruțele aflate sub fereastră. Mă gândesc și la tine că ai început să suflă în sobă – că de suflat în iaurt ai suflat mai demult. Printr-o coincidență, zodiacală, pesemne, mă asemăn cu tine în materie de iaurt. S-ar putea spune că suntem amândoi iurgii. Iar plăcerea epistolară, tot printr-o coincidență zodiacală, vine de la Ion Ghica către Vasile Alecsandri. Dacă Ghica a fost Bey în Samos, tu ești patriarh în Berzunți. Recitindu-ți scrisorile, îmi dau seama că cele mai multe sunt adevărate tablete sau poeme.) și nici să-și recunoască eventualele neglijențe (*Neavând intenția să reabilitez genul epistolar, v-am scris cum mi-a fost la îndemână.*).*

Formula de adresare e directă și jucăușă (*Dragule, Drăguțele Dane Dragule, Maîtrișor, Dănuțule, Dragă Dănuțule, Tovarășe profesor, Dănuțule dragă, Dragă Dane-Năzdrăvane, Săndeale, Patriarhule, Maîtrișor dragă, Dragă Săndeale, Dragă Maîtrișor, Dănuțule, drăguțele, Poete, combinații gen Dănuțule dragă, Fratele meu de cruce; Dănuțule dragă, Maîtrișor; Dănuțule, sihastre or Berzunți*), semn că spiritul ludic nu l-a părăsit niciodată și că, alături de umor și de autoironie, l-a scos din tiparele cotidiene, bulversante cel mai adesea.

Aflat la odihnă într-o stațiune se plânge că e înconjurat „de o lume grosolană, stupidă și nesimțitoare. Vorbesc prostii, râd când nu trebuie, urlă, chirăie, umbli cu tranzistoare, au plozi smintiți care fac totul să-și depășească părinții. Contactul cu ei la masă și retragerea în vilă e un coșmar.“, dar și soluția de a trăi „în spectrul literaturii și artei, căci altfel ești supus unei dezolări traumatizante“, pentru care a parcurs 18

(continuare în pag. 15)

kilometri până la biblioteca din Borșa, i-a fost năruită de bibliotecară, care, culmea, era „soția unui filolog de la Cluj“.

Și dacă la Complex, ciracii lui „nea Obială“ i-au făcut zile fripte, la București, unde viața nu a fost deloc roză, „revopsiții“ i-au aplicat „o decizie pedepsitoare incozilor“, pensionându-l tocmai când se putea manifesta în deplină libertate și când ar mai fi putut oferi încă multe studentilor săi, între care o vreme s-a numărat și Dan Sandu, confidentul său de departe, dar apropiat prin obârșie și prin prietenia care s-a înfiripat încă din 1975, când s-au cunoscut, și care a crescut an de an până la trecerea sa în lumea umbrelor.

O prietenie ce nu l-a ocolit de critici (*De aceea sunt supărat pe tine. Tu, munte de talent, taci! Dar ai, rogu-te, să nu te superi, o mare hibă! E prea îmbârligat limbajul. Las la o parte deci condiția de „patriarh“, dar eu nu te iert. Puțină vertebrare, în delir, e necesară. Iartă-mă, dar nu doresc să-și țin un curs de Poetică. Ești prea inteligent și prea talentat ca să-mi îngădui. Socoate cum vrei!*), de îndemnuri (*Folosește-ți talentul. Chiar dacă cele gândite și scrise nu văd tiparul, trimite-mi isprăvile. Eu îți păstrez scrisorile cu un scop: ele vor rămâne! Intră ca vaca-n lucernă! Nu se știe: vaca poate deveni eternă!*) și de sfaturi (*Partea veche a Rusiei e formidabilă. În primul rând muzeele. De acolo să vii cu albume, cu seturi de vederi și reproduceri. Sunt lucrurile care rămân. Boarfele și celelalte se uzează.*), dar și de apeluri desperate (*În numele acestei criminale uitări trebuie să dialogăm. Să rămână Timpul pe dinafară, surpat de securi...; Știu prea bine că o scrisă cere vreme – și vremea vămuiește – dar nu vroi să te supun acestei casne – mai ales că ai de gândit și de scris. Doar ca veste. O simplă „vedenie“ mie mi-ar fi de ajuns ca să aflu că ești trăitor.*).

Ca în orice prietenie, mai sunt și momente de criză (*Am fost supărat căci, dupe telefonul matale, am stat echipat ca mortu' să treci pe la mine în jurul prânzului, cum singur ai propus. Și șăd, și șăd încliflat, țeapăn și cu pantofii lustruiți să-l aștept pe bunul meu priaten. Carele nu mai venitără. Mai bine luai de la Iranieni o rachetă să dai cu ea în Bagdadul meu! Nu am conceput și nu pot concepe că tu poți fi aguridă față de mine și nici lapte acru în chiup acoperit cu pocriș. Sunt prea multe lucruri frumoase ca să dăm gravitate unor impresii de moment.*), dar ele se rezolvă de la sine, pentru că deși se simte „aglomerat de scrisese“ pe care nu le-a primit, e „om de suflet“ și știe nu numai că „nu se face cultură cu inculți“, ci și că între ei „nu au existat niciodată replici dezbinătoare, șușoteli cășe, porniri defăimătoare“.

Chiar dacă din când în când îi mai trimite și câte o „Jelanie“ cu cele ce se întâmplă prin Capitală, transformă aproape de fiecare dată situațiile într-o „cronică haslie“ și e mai degrabă îngrijorat de ce se întâmplă cu Dan la Berzunți, de situația familiei sale și de aceea a prietenilor lui, pe care i-a întâlnit cu diverse prilejuri, în drumul spre Slănicul natal. Vrea tocmai de aceea ca scrisorile sale să-l „descrunte“ și ca „rugarea din peniță“ să-l dezlege de „veșnice încrucișate legi formale“.

Aproape implorându-l să nu-și bage „haru-n pământ“, îl sfătuiește să formeze „cărți, bine grupate tematic. Oricât ai avea tu capul pătrat, dar volumele să fie rotunde“, să constituie un cenaclu cu elevii din comună, mai convins ca oricând că „Dacă nu putem noi, să

izbândim prin alții“.

Lor și nu numai le-ar fi fost necesar un glosar, căci cine mai „grăiesc cronicărește“ azi, când și scrisorile sunt o *rara avis*? Când scrisul de mână aproape că a dispărut? Ideea reproducerii în facsimil a unor scrisori mi se pare, tocmai de aceea, una inspirată, ca și publicarea acestui elocvent volum epistolar, doldora de numeroase alte surprize, ce ar putea fi urmat, în măsura în care familia eruditului universitar nu a risipit scrisorile primite de la Dan Sandu și de publicarea acestora. Ar îmbogăți, o dată în plus, contribuțiile la o cât mai exactă istorie a literaturii contemporane, văduvită încă de cunoașterea unor asemenea veritabile comori.

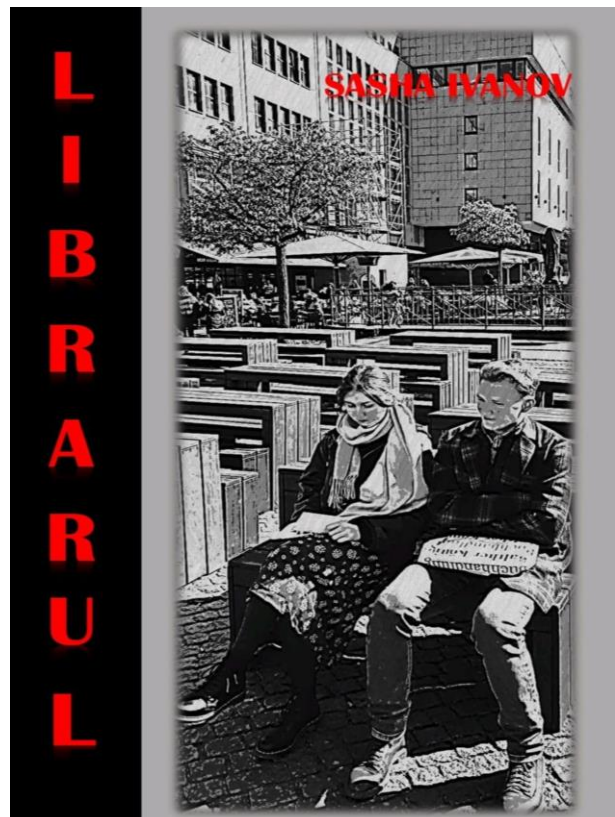
(urmare din pag. 13)

căzută, stinsă în funingine, consumată, moartă. Trebuia să se salveze. Nu pe ea, ci pe el. Îi veni, la un moment dat, gândul să urce cumva acolo și să sară alături de ea. Dar cum să ajungă sus, când poliția nu permitea nimănui nici măcar a trece strada?

Nebuna se legăna. Era nevoie doar de un brânci, de-un vânticel, un pescăruș în zbor sau o sirenă prea tare. De-o șoaptă greșită. De-un Dumnezeu obosit, ca după una dintre zilele acelea grele, când juca și Realul și City la aceeași oră. [...]

(din volumul „LIBRARUL”

apărut la începutul lunii aprilie la editura Boem@)

Emil-Iulian SUDE

Știu că

se află undeva în cele nespuse
și neelucidate.
și tot scurtau cu ghearele cu dinții
cu zâmbete șăgalnice câteodată
să se arate autorul poveștilor.
a cui șoptire nemăsurabilă șoptire
ce direcție luau cele șoptite
ce acumulare de forțe se înnodea
de o parte și de alta a liniei de demarcație
dintre cele gândite și cele venite
sau măcar deschiderea porilor
spre ce punct cardinal
căldură sau frig emană din
suplețea golului
ce energii îi favorizau plutirea
se închegau pentru surprinderea șoptirii
autorul le-a spus că este paznic de noapte
și are tot timpul.

Ne lasă fără serviciu în gura iernii

dar noi nu ne plângem. oricând se
va găsi ceva de păzit. ne construim
noi un obiectiv pe care să-l păzim să
fie obiectivul nostru. șefi de obiectiv
să ne păzim de noi înșine
și câteodată în gura primăverii să înflorim
în zarzări măcar să iasă urzica
ne căscăm toate gurile oale de lut. nu mai
suntem buni nici în crăpăturile asfaltului să stăm
degeaba și nici
să așteptăm cum pică din cer câte o scânteie.
nimeni nu știe cum. în gura iernii dinții foamei
mușcă din sângele cald avem noi o viață a noastră
secretă.
legăturile noastre cu visul
în care este vară târzie. hotărât să ne dezlege.

Doamna doctor ne bănuiește de sănătate

suntem ușor
de recunoscut îmbrăcați
în echipamentul de serviciu.
ăștia sunt paznici. dacă
le dai ceva să păzească se cred dumnezei.
vrea să vadă dacă avem tot ce ne trebuie
sau poate în plus. cine știe. pe unde ne-am
despărțit și numai suntem întregi
ne pune tot soiul de
întrebări pe inimile noastre electrice

să afle ea vezi doamne
de la ce ni se trage
și femeile noastre de trecere
aburinde miros a cozonaci de casă
are ea pentru controlul periodic
un pieptene uriaș să ne dichisească
și îi rămâne de la noi o mână de păr
cu care își împletește codițe blonde flower-
pawer.

noi suntem serviți cu friptură în sânge
așa molateci și ne simțim bine râdem zgomotos
când alunecăm de pe masa înclinată
de beți ce suntem. însă doamna doctor
are grijă să nu ne vărsăm ne pune câte
un cep și ne urează la mulți ani.

**Doamna de serviciu este verde
cu tot cu ochii ei albaștri**

murim de frumusețea ei. amușinăm
nеспălați de când lumea pătimașă
de a ști. și de prea multă cunoaștere
am uitat că intersecția dintre a da și
a primi un abur de primăvară traistă goală
gâlgâitori nici cu parfum franțuzesc
nu ne trece. suntem noi mai organici
ochi exoftalmici. baloane noroioase.

dacă noi nu vrem
alege ea de la noi. ce este mai bun mai siropos
ne tot căutăm în amintiri să fi rămas
vreo felie de pâine un bine din greșeală
vreun fir de ceapă cât o sfoară. ne scotocim
prin toate ale noastre măcar o spumă
de vorbă bună. ofrandă

vrea ea să ne oprim pentru o clipă
să ne schimbe sensul. să fim
și noi măcar frunze bucătării ale creșterii în sus.
prin ce ne trece prin ce nu ne trece. rămâne din
noi un bebeluș cât o franzelă.
care speră speră.

Am început să ne rărım
și câte unul trecut prin spitalul 9
el zice că este agent de securitate
noi că este paznic. nu este bolnav
are dreptate întotdeauna.
o cană de metal sau poate
un borcan care se întinde amenințător

nici pe furiș nu îl înjurăm. nu de teamă gândim
mai pozitiv pe lângă el.
mult ne-a trebuit să ne dăm seama
că Nu ticul nervos. cu semnul întrebării în coada
propoziției spuse este de fapt Da.

săreau din el emoții ca niște stringuri. ne zicea
el nu s-ar fi despărțit de diva asta manelistă.
să vezi cum o compara cu femeia pe care nu
a avut-o niciodată. mai să spargă telefonul.
nu era vina noastră pentru că era singurul
bărbat fără femeie.

(continuare în pag. 17)

Zice ăla că are țigări colegul tău

pe noi ne taie pe burtă și începem să piuim.
ne așază banii de o 100 în fișicuri. dacă sunt
ca tot poetul zic să încap. mă ridic în picioare
și o iau la fugă cu bancomatul. în urma noastră se
iau pe noi niște găini.
colegul meu zice că fumează de trei zile la o țigară.
trage un fum îi pune dop pentru mai
târziu. noi ne dăm pe lângă el îi promitem
marea cu sare să ne dea și nouă un fum.
ne vine să îl sărutăm lung și apăsător în bot
să îi luăm fumul de țigară de pe cerul gurii.
și așa de rău ne pare că țigara trebuie să ardă
să scoată fum ca să avem ce fuma.
colegul nostru fumează pe ascuns în palme.
că noi credem că așa viață
numai la pușcărie în moarte nici atât.

S-au apucat două femei să facă un poem

ca și cum ar face dragoste. și așa lucrau ele
la dragoste. cu multă delicatețe lucrau la
dragoste din zori și până în seară. să facă
dragoste. la altceva nu se pricepeau. fiecare
după măsura ei. una că vrea o dragoste mai
spre cer de ziuă. alta că vrea o dragoste
de noapte mai de întuneric. și fiecare se
folosea pe rând de poemul acela ca și cum
ar face dragoste ca și cum l-ar iubi.

mult se mai minunau de frumusețea și de vastitatea
lui.

că se dusesse vestea. toată lumea cea
scriitoricească trecea pe la poem și se minuna.

ce poem dom'le și ce minunat. toți voiau
să-l atingă și să-l asculte de inimă. era viu
poemul acela așa ca o dragoste. și le părea
rău și erau invidioși că nu l-au făcut ei.

Azi în tramvaiul 21 mi-a venit rău.

m-a luat așa o moleșeală și mă ținea pe picioare răul
ăsta. acolo la jumătatea tramvaiului 21. unde se
împarte în două viața. acolo cum mă sprijineam de
bara laterală mă luase un rău.
parcă așa îmi aduc aminte, la jumătatea tramvaiului
unde se țin cumpenele mici. cumpenele mari sunt
mai aproape de vatman. nu trebuie să ai o anumită
vârstă

pentru cumpene poți să fii și copil dacă vrei,
pentru cumpene, cei trecuți de jumătatea tramvaiului
primesc gratis o cumpănă în care să se dea.

și cum număram stațiile către piața obor. a venit așa
un rău de mi-a înmuiat genunchii. și mi s-a pus o
pată neagră. rău mic sau mare nu știu că încă n-am
murit de tot. numai genunchii mi s-au înmuiat și
vocea cunoscută striga emil emil. întindeți-l pe jos
are ceva ca un rău. și lăsați-l să respire singur.
strigau călătorii. foarte amabili călătorii din tramvaiul
21. unul mi-a oferit locul. altul a deschis geamul.

foarte amabili călătorii că doar eram unul de al lor.
numai

frunța și mâinile erau transpirate și reci. numai răul se
micșora încet și pata pusă în tramvaiul 21 se lua de la
mine.

nici de rugăciunea domnească nu îmi aduc aminte.

numai de vocea feminină pe care o așteptasem de-o
viață în
stația perla să luăm tramvaiul 21 care de fapt era
tramvaiul

46. îmi amintesc. să ne ducă.

să ne ducă spre piața obor pentru mielul de paști.

De azi încerc să adorm nu să mor.

în patul meu de două persoane încap bine. zic patul
meu deși

patul nu îmi aparține. în patul meu mă pot ghemui
mă pot răscoli. patul meu e un paralelipiped pentru
mai

multe persoane. pentru mine nu mai contează forma
important e să am loc în el. de obicei seara după
nelipsitul

duș, am oroare că pot muri

așa tam-nesam așa nespălat. și vor veni cei ce fac
baie

morților să mă vadă gol și să zică ăsta n-a fost spălat
de când

lumea și pământul. trebuie să îl spălăm și pe interior.
am

oroare ca necunoscutul să mă vadă gol. și cum mă
întind

de-a lungul și de-a latul patului îmi place cu mâinile pe
piept

să exersez murirea. pun mâinile pe piept și îmi țin
respirația.

ceva în mine vrea să îmi ia locul. ceva în mine nu vrea
să

plece din mine. bine că cine face legea nu sunt eu că
aș fi fost

mort demult.

și cum exersez moartea mă gândesc ce bine că mi s-a
întâmpat moartea de o clipă din tramvaiul 21 care de
fapt era

tramvaiul 46. ca să îmi pot exersa adormirea. nu mai
vreau să

mor vreau să adorm. am ținut post, am dat de
pomană, sex

nici cât negru sub unghie, am ajutat o bătrână să
traverseze

strada. cred că este de ajuns

să pot dormi cu gândul că merit să adorm nu să mor.
în patul meu

cu forma necunoscută.

Ion DULUGEAC

Trecând Alpi, lângă cai

Dimineața părea a fi măreață și prevestea o zi minunată de vară. Cerul era senin și niciun nor nu plutea pe bolta albastră și limpede ca ochii unei fecioare. Cum stelele se mistuieră din zare și cel mai îndrăzneț era Luceafărul vestit al dimineții, care înfrunta semeț valurile de lumină difuză colorată, ici-colo în trandafiriu, prin care ziua inunda orizontul îndepărtat. Aerul proaspăt și răcoros nu era mișcat de nicio adiere de vânt, în timp ce fânul de pe pajiștea de alături stătea neclintit, făcând în ciudă câte unei tulpini de *Cinolom Dactilom*, care trona miriștea.

Răcoarea și umezeala dimineții dădeau locului o binemeritată frăgezime, iar roua depusă pe frunzele gingașe avea înfățișarea unor mici mărgăritare care așteptau lumina soarelui spre a se schimba în diamante rotunde și strălucitoare. Ușor-ușor, toți băieții din grupa lui Jean au urcat la locurile lor în mașini și, cumiți, așteptau ca delegația românească să se pună în mișcare.

Razele străluciau puternic și prin fereastra mașinii de teren care trăgea pe autostrada A1, în jurul Salzburgului, o remorcă cu doi cai de sărituri peste obstacole, ce aparțineau nepoatei lui Jean Mogoșanu, singura fiică a lui Ștefan Stoica, mare călăreț român și reputatul maestru al sporturilor ecvestre. Micuța sportivă, care era, de câțiva ani buni, campioană a României la probele de Sărituri peste Obstacole, fiind cea care-l moștenește pe tatăl său în arta echitației.

Privind prin fereastra mașinii, crescătorul român de cai de rasă se gândea la celebra expresie a lui *Albert Camus*: *Nimic pe lumea aceasta n-ar trebui să te determine să renunți la ceea ce iubești, și credea că acela era motto-ul micuței sale nepoate, campioana Ștefania.*

Peisajul cu stânci amețitoare care se ridicau în inima orașului, către fostul munte fortificat Roca și fortăreața Hohensalzburg, dominau peisajul de vis a orașului Salzburgului, îi fura crescătorului ochii, în viteza mașinii. Vizita la cea mai mare cetate central-europeană, complet conservată, avea, pentru grupul de români, o dublă semnificație: prima dată de ineditul vizitei și a doua – vremea perfectă pentru a vizita Salzburgul.

La început, el reușește o ideală privire de ansamblu asupra unor obiective apărute mai târziu. Astfel, prin aspectul său impunător, reședința arhiepiscopală ridicată în perioada barocului timpuriu, cu sălile sale de ceremonii și galeria reședinței cu pictură europeană din secolele XVI-XIX, transmite un puternic sentiment istoric și aduce aminte chiar și de Wolfgang Amadeus Mozart, deoarece urma geniului marelui compozitor străbătea orașul, ca un standard.

Domul gotic din Salzburg era locul unde a fost botezat Mozart, iar cocheta vasă naturală a muzicianului, din pitoreasca stradă Getreidegasse, unde talentatul compozitor

auzise primele sunete în data de 27 ianuarie 1756; astfel, aceste spații au păstrat, vreme de peste patru secole, imaginea succesului acestui frumos burg.

Seara, lămpioane colorate cufundau într-o lumină delicată casele înalte și înguste ale orașului vechi și curțile interioare romantice. Jean îi informa pe companionii săi că această parte medievală a orașului, intact conservată, fusese inclusă în patrimoniul cultural mondial, iar muzica barocă a lui Mozart aducea împreună, ca într-un joc de creație, diverse lumi sonore.

Popasul prin oraș a fost posibil pe traseul făcut de caii fetei, care se deplasau către orașul batav, Eindhoven din Olanda, unde nepoata lui Jean Mogoșanu era calificată la Jocurile Ecvestre Europene. Bunicul și cei din echipa lui îi transportau fetei, cu două mașini având remorci speciale, caii de competiție, deoarece Ștefania mergea la concurs cu avionul, însoțită de mamă și de antrenorul acesteia. Delegația care transporta caii rula cu viteză moderată prin Alpii Austriei, în timp ce, din zona vârfului Berchtesgaden, după Bad Reichenhall, pe parbrizele mașinilor se strecurau fâșii luminoase, care se proiectau îndrăznețe pe fețele celor din vehiculele proaspăt spălate de Codruț, îngrijitorul venit de lângă comuna Malul cu Flori.

Alături de dâmbovițeanul angajat de câțiva ani la clubul lui Jean, ședea tolănit și privea moroșanul Jean Tismănanu, mai tânărul său coleg de cameră, care privea atent și nemișcat lângă geamul mașinii. Bărbatul privea cu bucurie munții ce aveau, ici-colo, limbi sinilii de zăpadă.

După un sfert de cea de mers continu, fără niciun eveniment, cele două mașini care trăgeau caii au ieșit din adâncul întunecos al pădurii bavareze. Apoi au intrat într-o vale strâmtă, dar luminoasă, prin care curgeau involburate apele cristaline ale râului Inn. Lespezile de granit și prundișul de culoare roșie și cenușie, pe care se rostogoleau șuvoaiele de apă, păreau argintii sub razele soarelui aflat către apus, în vreme ce un curcubeu mic și puternic colorat încânta ochii românilor aflați în țara lui Strauss.

Când Jean Mogoșanu a văzut indicatorul prin care era semnalată granița la mai puțin de 12 kilometri, a ordonat să iasă pe prima ieșire la dreapta, pentru a înnopta la Pepe Huemer, un crescător austriac de cai care-i era prieten și partener de afaceri, deoarece românul îi vânduse peste 20 de cai de trap pentru tatăl său, care avea câteva magazine cu articole de călărie la hipodromul din Viena, Linz și la Salzburg.

- Hai, băi puturoșilor, mai repede, că se răcește ciorba! Hai să halim și noi ceva pe aici, lângă Bavaria germană, dar încă în țara lui Mozart! le zise scurt Jean Mogoșanu.

De cum au pătruns în oraș, casele austriece în stil tirolez ocupau ambele părți ale străzii pe mijlocul căreia era o linie dublă de tramvai, un vehicul arhaic al orașului Salzburg. Construit încă de la invaziile teutonilor din primele secole ale vremurilor noi, orașul era luminat feeric.

Din coșurile câtorva hoteluri cu restaurant, se înălța, ici-colo, către cerul de un albastru perfect, pătat

(continuare în pag. 19)

(urmare din pag. 18)

de nori mari și pufoși de culoare albă, un fum lănos și neregulat, care se deșira în văzduh. Mașinile curate ale localnicilor fugeau în stânga și-n dreapta precum furnicile.

Luminile bogate prevesteau sosirea înserării, în vreme ce, prin ferestrele magazinelor puternic luminate, se vedeau produse specifice de sezon, scoase la promoție de către harnicii comercianți. Seara, cei doi bărbați care conduceau mașinile de cai s-au întâlnit cu cei trei îngrijitori ai grupului delegației române și au mers cu toții la restaurantul de lângă ferma lui Pepe Huemer, numit Münchener Hoff.

- Salut, măi bețivilor! le spuse Jean. Ce faceți? Ați ajuns întregi! continuă el în stilul său caracteristic, scuturat de râsul sarcastic prin care mereu îi lua în băscălie.

- Așa, nea Jeane? Le-ai arătat proștilor ăstora locurile prin care compunea Mozart! se băgă Roșu în discuții cu vestitul crescător de cai.

- Da, măi ciordache! răspunse ofensat Codruț. Ce crezi că ne puteam rătăci cu domnul Jean, care ne-a făcut o hartă a Europei, pe unde a „taxat” el de veacuri bune?.

- Așa, nea Jeane? Le-ai arătat proștilor ăstora locurile dumitale pline de încărcătură emoțională? Crezi că au înțeles idioții ăștia ceva? continuă să-i înțepe Roșu pe colegii lui.

- Da, Roșată, le-am arătat locurile pe unde, adesea, ca un bun mirean, am montat diferite tipuri de femei din alte nații, pentru a ridica gradul de frumusețe al bărbatului european.

- Măi inteligente, hai să halim, sau nu ți-e foame? zise Roșu către Codruț.

- Ba da, colegule, mergem, că mor de foame! Boscorodi scurt Codruț.

- De ce nu lași mapa în mașină, Codruț? îl întreabă curios Roșu.

- Vreau să le știu în siguranță, Roșule, că mă omoară șefa cea mică! răspunse vesel.

- Da ce, băi fraiere, crezi că aici se fură din mașină? îl apostrofă prahoveanul.

- Nu cred, măi! Dar eu vreau să le știu în siguranță, nu înțelegi?! exclamă el.

- Lasă-l în pace, măi Roșule! Poate omul doarme cu pașapoartele sub pernă, să învețe genealogia calului de sport, îl contră în glumă Jean, grupul izbucnind în hohote de râs.

- Băi vrăjeală, hai mai repede cu bagajele tale, că mi-e foame! sări cu gura Roșu.

- Da, așa este! Țsta e rău de foame. La ora asta nevasta lui îi dădea în gură mâncare proaspătă, cum dau mamele la bebelușii lor, nu, Roșeață?! spuse sec Tismănanu prietenului său.

- Ha, ha, ha! Ce mișto ți-a zis Tismănanu! Să moară mama, Roșule, dacă nu te-a ghicit la fix! răspunse extaziat Codruț.

- Mare javră ești, băi Dâmbovița! rosti sec Roșu, a cărui chelie se înroși.

- Fraților, nu vă mai certați, că așa ajungeți la scandal! le zise conciliant Jean, stând retras într-un colț al camerei unde locuiau Tismănanu, camera fiind cu vedere spre un bulevard cu patru benzi de circulație, stradă care șerpuia aproape paralel cu apa tulbure a Innului care traversa cu valurile sale învolburate orașul din inima Alpilor.

În camera cochetă de la etajul întâi, cu două paturi

mari, stăteau Tismănanu și Roșu, deoarece așa fuse stabilit încă de la plecarea din București. Amândoi, însă, își trădau ușor superioritatea față de oamenii din jur. Tismănanu era palid și tras la față, cu ochii încercânați, umblând ca năuc prin cameră, în timp ce Jean, care-i privea, era destul de proaspăt, cu chipul ca de porțelan de Sèvres și ochii albaștri strălucitori, ce se învioraseră după dialogul subordonaților din grupul său.

Spontan, lui Roșu i se aprinse în ochi o pâlpâire neliniștită, dar blândă și plină de bucurie, prin faptul că-i domina puțin pe mai vechii prieteni din gașcă, iar pe buzele lui ademenitor umflate stăruia un zâmbet vesel și prietenos. Mișcându-se grijuliu de colo-colo, prin camera cu vedere la stradă, acesta privea, prin ferestrele larg deschise, luminile generoase ale orașului împodobit de sărbătoarea Sfântului Petru. Căutând să se facă înțeleș de colegii săi, Jean strigă elegant la aceștia, lovind cu putere palmele de șolduri:

- Mergem să mâncăm, colegilor, sau o mai frecăm prin cameră? le strigă el.

- Sigur că da, nea Jeane! Văd că-ți este foame, nu? întreabă Roșu, ridicând privirea.

- Nu așa de rău, dar mi-e foame! Apoi mâine merg atâția kilometri prin munți! Trebuie să fiu bine hrănit, nu-i așa? le comunică ferm bărbatul.

- Măi, să fie! Hai, bă, să mâncăm, că ne bate nea Jean, așa cum e de flămând! spuse cu glas târăgănat Codruț, care stătea în pragul ușii și-i privea mirat pe colegii săi.

- Hai, Roșule! se auzi vocea lui Tismănanu, cel care îl tot înțepea pe colegul său. Ce dracu te gătești ca o fată mare la măritat?! răcni cu tupeu bărbatul cel tânăr către cel care i-a fost inițiator în echitație.

Fața lată și stacojie de oboseală a lui Roșu se schimbă în chip ciudat, iar obraji-i căzură, dezumflându-se ca aluatul. Pupilele i se contopiră cu albul ochilor în niște pete tulburi verzi –cenușii, barba îi tremura, iar cu mâinile lui pistruiate frământa nervos șapca neagră, marca Puma, primită de la domnul Jean, cea pe care adesea o arăta celorlalți prieteni, mândrindu-se cu ea. Roșu, cu o privire ursuză, nervos că ceilalți nu ies din cameră, lovi puternic cu piciorul în podea și răcni:

- Duceți-vă dracu de bulangii! Am plecat la masă! apoi făcu stânga-mprejur și porni vijelios pe scările înguste din lemn de brad, spre parterul hotelului.

- Am plecat și eu cu Roșu, măi copii! Vă așteptăm jos, la o bere germană, bine? le spuse Jean râzând.

Călcând atenți pe scările vechi din lemn masiv, care miroseau a motorină, au ajuns în micuțul restaurant aflat la parter, în stânga recepției. Din ușe au vizionat cochetul local, apoi cei doi bărbați au luat loc la o masă de opt persoane, cerând politicos un meniu, în limba lui Goethe. Un ospătar pistruiat, cu părul blond spălăcit, care era pe jumătate beat, le aduse rapid celor doi cartea de bucate, văzând că oaspeții săi au o foame supărătoare și ascuțită, care le săcâia stomacurile obosite de drumul lung, parcurs de la Mogoșoaia până în munții Tirolului de Sud.

Văzând că ceilalți băieți nu au de gând să coboare, rămași pe sus care pe unde apucase, Jean comandă

(continuare în pag. 20)

cu zâmbetul pe buze ospătarului – care era și patron al localului – un șnițel vienez și o salată. A mai comandat și o bere la halbă, dar și pâine prăjită. Cum plecă ospătarul, acesta luă un baton cu susan, de tip grisină, dintr-un coș de pe masă, întinse în sare și, oferindu-i și lui Roșu un alt baton, au început să mănânce cu poftă. Cei doi bărbați au înfulecat rapid toate grisinele pentru a le mai potoli foamea și s-au apucat de bancuri și snoave.

- Ce fețe au nemții ăștia, băi Roșule! spuse Jean lejer, pe un ton blând.

- Da, nea Jeane, dar eu cred că și ei zic același lucru despre noi! răspunse Roșu, în vreme ce gustă o gură de bere din cele două halbe aduse de austriac și lăsate pe masă.

Din senin, pe ușa grea de stejar a restaurantului din hotel, vopsită în maro închis, au apărut, râzând cu o veselie debordantă, Tismănanu și colegul său, Codruț Diaconescu, un tip ra scund și slab, aducând la înfățișare cu o claie de fân de munte, îmbrăcat într-o tunică de tergal de culoare închisă, pe care colegii nu o mai văzuseră pe el. Haina, cusută-n stil bavarez, avea guler scurt din postav negru, fireturi la manșetă, iar pe mâneci erau cusuți nasturi de aramă, cu petice mari din fetru verde, cusut și el cu fir aurit în jurul coatelor. Din când în când, se întorcea spre ceilalți colegi care veneau râzând din urmă, ridicând mâna în gesturi ample, explicând celor din spate cine știe ce. Când dâmbovițeanul ajunsese aproape de masă, ridică capul și porunci cu asprime celorlalți ce cârcoteau bine dispuși:

- Hai, băi puturoșilor, mai repede, că se răcește ciorba. Hai, puturilor, să halim și noi ceva, aici prin Tirol, țara lui Mozart, nu?! spuse el.

- Nu-i nimic, măi Codruțe, că o încălzește fata aia blondă de la bar, ce zici? completă Roșu cu glas tare, privind agale cu ochii lui de vulpe ce tronau sub chelia strălucitoare.

- Salut, băieți, ce-ați comandat, fraților? întrebă curios Tismănanu.

- Am luat câte o bere, șnițel vienez și, evident, o salată bavareză și m-am uitat în meniu; cred c-am să-mi iau și un profiterol, spuse Jean, în vreme ce turna în salată ulei și oțet dintr-o olivieră mare, care era așezată în mijlocul mesei din lemn masiv.

- Tu ce iei, Roșule? Vrei și tu șnițel vienez, ca băieții ăștia? întrebă Tismănanu.

- Da, mă, așa voi lua și eu! Ai să râzi, dar vreau tot un șnițel vienez și bere fără alcool, răspunse Roșu, cu fața purpurie de supărare pentru că ucenicul său îl lua mereu la mișto.

- Lasă-l în pace, băi Codruțe, că e meșterul tău! Nu-l mai lua la mișto, ce dracu! Nu vezi cât este de mare? Poate-ți dă ăsta o carabă de nu te vezi! îl înțepă Jean pe bărbatul cu două capete mai mic decât Roșu.

- Stai liniștit, domnule Jean, că io sunt mai micuț, dar ... ăsta-i mare și prost. Îl bate și nevastă-sa, zău așa! spuse învățăcelul către Roșu, izbucnind într-un hohot de râs molipsitor.

Masa românilor din cochetul restaurant tirolez a început cu un hohot gălăgios de râs, fapt ce-i făcu pe trei nemțâlăi din local, care erau morți de beți, să-și întoarcă capetele.

La un moment dat, prin ușa batantă dinspre holul care venea de la recepție, a intrat în salon, cu pași

grațioși, o cehoaică tânără și brunetă, cu un piept perfect, ca doi pepeni, cu capul gol, cu două cozi despletite pe spate. Ochii săi negri ca doi tăciuni sclipeau în mijlocul feței sale albe, lângă buzele groase și senzuale, cu carnea roșie ca de curcan; femeia frumoasă fiind urmată de un bărbat de 75 de ani, micuț de statură, burtos și cu o chelie pronunțată.

Cum o văzu, Roșu căscă ochii mari și scânci cu un zgomot surd, ca un câine lovit, după care rămase mut. Pe față i se citea încântarea, vreme-n care i se strângea inima, simțind o uscăciune fierbinte în gât, iar din pământ avea impresia că acum cresc spini ce-i străpung adânc și inima, și ceafa, rupându-i dureros carnea obosită.

- Ce faci, măi Roșată, ești vrăjit? întrebă Tismănanu cu sictir în voce.

- Nu vedeți, mă, că nu mai aude, fraierul?! spuse Jean.

- Dacă-l vede nevasta, îl castrează! adăugă Codruț.

Văzând efectul halucinant al femeii pe fața lui Roșu, un austriac de vreo 60 de ani s-a oprit între acesta și femeie și a făcut din mână de sus în jos prin fața ochilor săi, vreme de câteva secunde, lucru care cu greu a reușit să-l trezească din reverie pe român.

- Băi papagalule, ce pizda mă-tii faci? Așa prost ești, mă? N-ai mai văzut o femeie, prostul satului? îi spuse Tismănanu revoltat și cu un vizibil sictir în glas.

- Frate, vezi ce mișto e gagică? spuse cu vocea pierdută Roșu.

- Văd, mă! Și dacă-i mișto, ce dacă, boule? Trebuie să cazi așa în transă, prostule?!

Când prietenii dialogau de zor, un omuleț burduhănos și cu fața rasă veni aproape de Roșu și, holbând la el niște ochi spălăciți și rotunzi ca doi bănuți, înconjuțați de un păienjenis de vinișoare, începu să-și fluture iarăși mâna lui scurtă și să-i zică-n gura mare, evident în limba germană:

- *Das ist frau der hotel besitzer, meine herren!*

- Ce zise nemțâlăul ăsta beat și urât? întrebă curios Roșu.

- Spuse că-i femeia proprietarului de hotel, dragul meu, răspunse Jean, care râdea cu gura până la urechi de slăbiciunea lui Roșu pentru femeie, în general, dar, mai ales, de scurtcircuitul care îl lovea pe bietul om la vederea tinerei.

- Prostule, peste tot unde te iau cu mine mă faci de căcat! rosti cu gura plină Tismănanu, care înfuleca cu poftă o chiflă cu susan, stropită cu o gură de bere.

Stând pe scaun cu ochii ațintiți pe geam, Jean Mogoșanu revăzu o imagine dragă lui, din timpurile de demult petrecute la Mogoșoia. Retrăia cu emoție mută o plimbare în trăsura bunicii sale, Elisaveta, și vedea aievea cail care urcau la pas o coastă de deal în partea de sud a satului, pe care sătenii o numeau *în Lupu*, pe malul gârlei, unde apa șerpuia lin, dar sălbatic, așa cum era cursul ei la poala pădurii, loc unde copilul Jean se scăldase adesea.

Deseori, acesta se sălta pe scaunul trăsorii, ținându-se cu o mână de umărul sigur al bunicii sale și cu cealaltă își așeza cozorocul șepcii, astfel încât să nu-i intre soarele-n ochi până treceau de culmea delușorului. Apoi se așeza cuminte pe scaun, strecurându-

(continuare în pag. 29)

Cezarina ADAMESCU

**POEZIA CA EXERCİTIU CONTINUU.
GLASUL TĂCERII INFINITE**

Adrian Talabă, *Neostoitele cuvinte*,
Editura "Dunărea de Jos" Galați

Aflat la cel de-al patrulea volum de versuri, Adrian Talabă își justifică ascensiunea lirică și noua viziune asupra poeziei contemporane. E greu să-ți faci un nume între atâtea mii de confrăți condeieri care scriu de o viață, căutând noi forme de expresie ca să fie cât mai originali. Acest exercițiu continuu are loc, după ce poetul s-a afirmat la unele concursuri în străinătate, fiind recompensat cu premiul câștigat recent la Madrid.

Veșnic în căutarea iubirii, poetul își umple spațiile goale ale sufletului cu frumosul promițător existent în oameni și lucruri în miezul dorului fără suspin. Până când vălul nopții "ia locul înserării", iar luna "face cărare / prin iarba netunsă" printre umbre plecate-n vis căutând lumina" (cărare netunsă). Pasteluri moderne ca și scriitura care a părăsit canoanele clasice, iar acum, exprimate sintetic, cât mai eliptice și fără semnele principale de punctuație, caută să ajungă la esența cuvântului.

Pentru autor, "cuvântul / e mugur de vers", "grai viu al inimii" (Cuvântul).

Uneori, "Liniștea nopții / tic, tac / glasul pendulei / gânduri vorbesc / în tăcerea infinită / însingurat / caut nemărginirea / spre cer poate dincolo / ascultă! / țipă amintirile în urma ta / Doar pendula / tic, tac..." (Disperare).

Adrian Talabă scrie o poezie de stare, cu gânduri care vorbesc, tăceri infinite, însingurări, căutări, cicatrici ale durerii, amintiri care vociferează, glasuri de clopote, "trezind văzduhul / a rugăciune", "un ceas beteag / fără orar", minute fără margini, "umbre plecate-n vis", speranțe muribunde, ș.a.

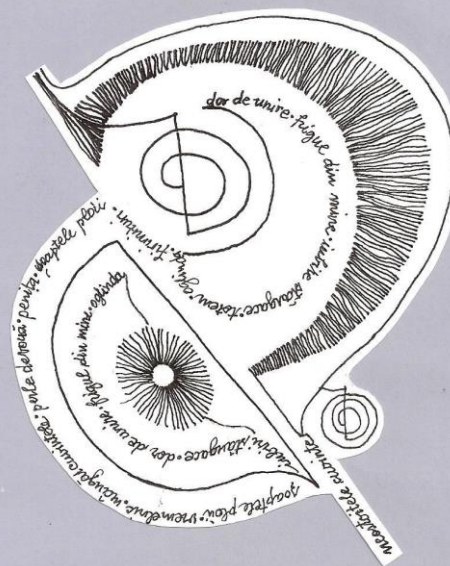
Dar cel mai bine sugerează această stare, următoarea poezie: "Spațiu gol / oftat prelung / iubire de negăsit / caut / nordul pe harta sufletului / tăceri țipate / printre lacrimi / dor de / amiază fără suspin" (Amiază fără suspin).

Dar cel mai mult, se revarsă toate acestea în următoarele versuri: "Speranțe muribunde / rătăcite / în flăcări din trecut // fereastra deschisă / privește tristețea / cerul coboară / peste gânduri // mă izbește parfumul tău. // Și viața are umbre" (Dor de tine).

O poezie patriotică despre Unire a luat premiul II la Getafe-Madrid: "Umbre din străbuni / eroi de neam / zi sfântă / scaldată-n / lacrimile speranței / unind două principate / un singur domnitor / o rugăciune / dor de unire / în dragoste de țară / prinși în hora / circumscrisă / întregului neam românesc" (Dor de Unire).

Poetul – este un căutător al izvoarelor de lumină care merge în urma timpului "rătăcit încă din noapte / izvoare de lumină / curg sub raza lunii / uimit de umbra / soarelui

Adrian Talabă
Neostoitele cuvinte

ce nu se vede / cum frunzele vieții / cad una câte una / uimit de cicatricea durerii / care nu se lasă ștearsă / de graba răsăritului / ce-aleargă spre apus / dreptul meu la uimire" (Dreptul la uimire).

Se constată o oarecare lejeritate în construirea versurilor, fără să conțină măsură, rimă, ritm, eufonie. Doar simplitate până la dezgolirea de sensuri. Și totuși, emoționează prin caracterul sincer al transmițerii, ca și când ar solicita îngăduință. De aceea, poate, merg direct la suflet.

Autorul și-a câștigat simpatia prin discursul sincer, ca între prieteni, fără pretenții deșarte. Jocul locurilor de pe podium, se pare că nu-l interesează. El scrie în virtutea faptului de a exista, de a respira. Mânuieste condeiul cu perspicacitate, cu îndemânare, se mișcă rapid, ca un alergător de cursă lungă, cu flacăra olimpică în mână. Și duce flacăra mai departe, neobosit. Odată intrat în mâna cuvântului, nu se oprește decât la capăt. După ce și-a atins obiectivul. Versul său capătă substanță, profunzime. Și acest obiectiv este de a-și împărtăși mesajul. Alături de el, ca partener de întrecere este Isus Cristos.

Cu ochii discipolului, Adrian Talabă aduce un omagiu lui Eminescu văzând în tot ce e frumos în natură, persoana poetului neamului românesc, în stele, Luceferi, lacul cu nuferi, teiul, plopii fără soț. El este în toate și toate cuvintele respiră prin el: "Vezi plopi / spui Eminescu / sălcii la mal / spui Eminescu / teiul cu miros suav / este Eminescu / luceafărul de zi și noapte / este Eminescu / codrii îmbrăcați / în zale de aramă / sunt Eminescu / izvor de origini latine / vers de iubire / poezie, cântec / Eminescu" (Eminescu).

Un peisaj hibernal ne aduce aminte de iernile de altădată. Autorul asociază frigul de afară cu propriul frig și furtunile care-l mistuie pe dinăuntru: "Adieri de

(continuare în pag. 22)

(urmăre din pag. 21)

vânt / nasc furtuni / ninge / țigla munților e albă / frigul adus de Crivăț / îngheață gânduri / cuib de frig în mine / motanul toarce / la foc de teracotă" (Frigul din mine). Până și toamna "moare de frig"(Habar n-am). De aici se iscă suspiciunile, întrebările: "trăiesc în timp / sau timpul în mine", se întreabă poetul. Acest lucru stârnește oarecare incertitudini, confuzii: "de unde vin / cât stau / când plec / unde mă duc / habar n-am. (Habar n-am).

Pentru poet, iubirea e "o vulturoaică": "Încurcate cuvinte / priviri îngropate-n abis / timid, caut în vise / brusc, iubirea o vulturoaică, / îmi sare în spate scoate un țipăt / sparge cochilia! / nu fugi! / stângaci / învăț să spun te iubesc" (Iubire stângace).

Dimensiunea spirituală iese la iveală în timpul rugăciunii care nu e altceva decât o iluminare, "icoana odihnei veșnice": "Călătorind / printre aștri / Creatorul / isprăvi lucrarea / iluminare / în rugăciune / cu spirite vorbind / icoana odihnei veșnice" (Lirica unei sâmbete). În manifestarea credinței, e nevoie de multă lumină, lumina din zare, lumina - eternă stăpână, în care "păsările sorb bucuria zborului" (Lumina din zare).

Poetul are perspicacitatea de a surprinde momentul esențial când: "apusul se revarsă / roșu peste orizont / inserarea frânge aripile luminii / în semiobscuritate // din zare scânteie de stea" (Târziu).

Un discurs simplu, succint, limpede, cu versuri scurte de 2-3 cuvinte, curățit de impurități, ca o abluțiune cu apa lustrală rămasă din arderea crenguțelor de finic din Duminea Florilor. Ca să intri curat în Patimă, să participi la Jertfa Pascală și la Misterul Credinței: Moartea și Învieră Domnului nostru Isus Cristos.

Și o scurtă meditație: "Sufletul / în drumul său / spre eternitate / coboară din vârful visării / până pe pământ / luminând speranța. (Meditație).

Nu o dată, poetul își radiografiază sufletul și ceea ce vede nu e deloc pe placul său: "Trist / obraz brăzdat de riduri / treceri prin timp // port haina durerii / privesc în palmă / linia vieții se frânge // se lasă întunericul / dispar ultimile secunde / sfârșit de destin // chip pe o cruce / în lumina / cea fără de umbră" (Trist).

În singurătate, într-un răsărit de orizont la malul mării, ascultând zbaterea de valuri la țarm, poetul are trăiri ascunse de după perdeaua de gânduri, ca niște atingeri mângâietoare de trup, pe care le așteaptă de-a lungul eternității sale de-o clipă. (O eternitate).

Și peste tot, intenții de pasteluri, cu imagini frumoase, blânde, luminoase, care te îmbie la viață. Unele seamănă cu niște definiții, altele sunt aforisme poetice și chiar axiome. Tenta filozofică este evidentă. Zborul este un element comun poeziilor. Și pentru Adrian Talabă e o cale de susținere lirică: "Pluta din vis": Pleoapă / peste pleoapă / vis de noapte / zbor cu pluta / sâmbânță de codru / fermecat covor de gând / mângâi un nor / o stea / zbor spre cerul sufletului / cu pluta din vis". Și: "Plutiri în văzduh": Vulturi, / lorzi de zări / aripi deschise / dor de îmbrățișări / gânduri, / în zi senină / plutiri în văzduh / dor de lumină".

Și o încercare de definire a acestui magician numit Poet: "Poetul / Dirijor de condei / cuvintele-i dansează / pe portativ // diapazonul / sentimentelor / magician, / inimă de spirit / lumina din suflet".

Și o meditație despre viață și moarte în cimitir, locul de odihnă al celor mulți: "Prin cimitir": În liniștea tăcerii

infinite / plîng lumânări / miroase a sfârșit de drum // lespezi reci / cruci cu scris neclar / nume de odinioară // în tihnă / spiritele / așteaptă urmașii / într-o aducere aminte".

Cum altfel să privești nevăzutul din om, altfel decât prin Poezie? Acest lucru vrea să-l sublinieze poetul: "frumusețea din vers / poem ca o mare lumină" (Privește).

În sintonie cu fenomenele naturii, ploaia, vântul, ninsoarea, sunt și stările poetului: "Rămâi cu mine": Cer senin / brusc se tulbură / plânge norul / sunt trezit de tropăitul / picăturilor de ploaie // din cântecul de aseară / în învelișul nopții / doar corzile chitarei / vibrează // strecurată-n / în gândurile mele / să pleci e greu. // Rămâi cu mine".

Dar iată că mai sunt și rătăcirii, răscruci, tainice poteci, îndoieli, confuzii: "Rătăcesc": "ca zborul frunzei / pescărușii de țarm / raze de soare în nori / și stele în zori // cum rătăcesc / iubirile în amintiri / stropii de ploaie pe pământ // nu mai ești / sunt trist și singur, mamă".

Caritatea creștină se poate manifesta, ajutându-l pe semenul tău: "Să-i fii de ajutor": "Mâna s-o ridice / spre cer, nu poate / dar tu te poți ruga / pentru el // de alergat nu poate / dar tu îi poți duce mesajul // de privit nu poate / dar tu îi poți descrie peisajul // de vorbit nu poate / dar tu îi poți citi pe buze // da, tu, îi poți fi de ajutor". Când cuvintele nu-l mai ascultă, când mâna e obosită, poetul scrie cu gândul: "Sătul de cuvinte": "Sunt sătul de cuvinte / o idee latentă am demult / să scriu cu gândul / e libertatea deplină / pavăză pentru sentimente / punte spre iubire / e muzică, e inspirație / se pot stăpâni / se pot teleporta / devenind cuvinte / așadar m-am hotărât / scriu cu gândul".

Un foarte frumos pastel despre ploaie, în care se împletește poezia cu dimensiunea spirituală: "Șoaptele ploii": "Vântul scutură norii / cerul coboară pe pământ / lacrimile Domnului / udă sâmbânța vieții // picături în geam / șoaptele ploii // în zare un curcubeu / poartă mirosul ploii".

O foarte frumoasă metaforă a iubirii e cea existentă în poezia: "Stalactite, stalagmite", în care cei doi, bărbat și femeie, formează o coloană de picături "unite trupuri / două toarte / aceeași amforă".

Și o reflecție filozofică despre Timp: "Fără de răsărit și apus / n-are astâmpăr nici / în nisipul din clepsidră / alergător clipă de clipă / oră după oră // umbra timpului lasă urme / neștergătoare // trec / zâmbete, / speranțe / rămân doar amintiri" (Timpul).

La sfârșit, poetul a inserat o meditație lirică despre Vremelnicie și Veșnicie: "Umbre suntem / rătăcind pe Pământ // vremelnice e totul / zâmbetul / pașii / iubirea bucuria // doar amintirile / rămân / ca să piară și ele // lumina / fără de umbră / rămâne cu noi" (Vremelnice).

O poezie stenică, liniștitoare, care-ți conferă confort spiritual, o stare de bine și mai ales, speranța într-o lume mai bună.

(prefață la volum)

Constantin STANCU

Despre un Rai ce nu se poate divide...

Cu volumul de versuri *Fereastra deschisă* (Ed. Art Book, Bacău, 2018), Sorin Micuțiu se lasă dus de valul poeziei. Generozitatea, bucuria de a mărturisi credințele sale, iubirea, viața simplă animă poeziile sale. Titlul este inspirat, denotă deschiderea spre lume, spre alte orizonturi.

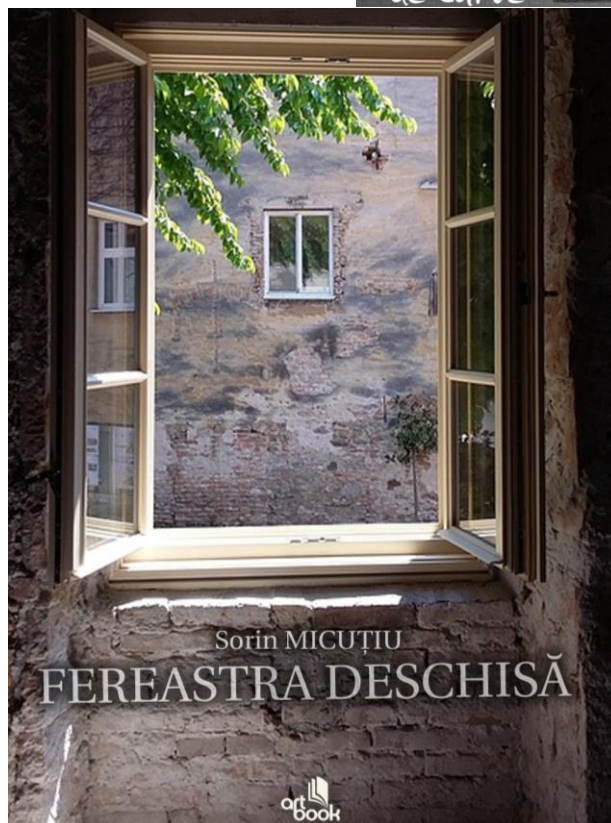
Volumele anterioare, *Vindecăt de nevisare* (Ed. Art Book, 2012) și *40* (Ed. Art Book, 2015) au anunțat temele sale preferate. Iubirea de oameni, credința creștină, gândurile care dinamizează viața, întrebările și răspunsurile pe care la primește, toate aduc o notă de lirism, pace și împăcare cu sine. Poezia a devenit astfel locul unde se petrec multe taine personale. Pendulând între rugăciune, confesiune, recunoașterea celor dinaintea de sine, așteptarea care aduce roade în versuri, el se regăsește și își proclamă identitatea. Se simte presiunea timpului asupra sa, timpul este capcană și eliberare, modul în care viața capătă sens. Poți iubi, te poți mira, sărbătorile aduc lumină și cuvinte calde, lumea este mai încăpătoare în astfel de zile. Fereastra rămâne deschisă, poezia are altă dimensiune, vorbele modelează sufletele. Autorul își asumă libertatea ca un dar, poate alege între a fi și a nu fi, poate accepta harul care i s-a făcut.

Cristina Ștefan, cea care scrie prefața la volum, afirmă: „Am ales împreună titlul **Fereastra deschisă** dată fiind simbolistica puternică a sintagmei. În religia creștină *Fereastra* este simbolul Fecioarei Maria iar deschiderea sa permite pătrunderea nestingerită a luminii, lumina ca purificare sufletească, ca intrare a luminii divine. De aceea, marile catedrale creștine au ferestre în vitralii prin care să pătrundă lumina sfântă a „*Ierusalimului ceresc*”, în fapt reprezentând spiritul divin...” (pp. 8-9).

Volumul are mai multe paliere: *Fereastra deschisă*; *Semințe de credință și Psalmi de suflet*; *Poezii dedicate*. La acestea se adaugă prefața și, la final, câteva date despre Sorin Micuțiu. Din acestea înțelegem că autorul preferă poezia trăită, poezia religioasă, poezia dedicată celor care l-au atins cu aripa spiritului și l-au ajutat să atingă maturitatea omului care speră, crede, se străduiește să empatizeze cu semenii.

Prima poezie, *Poveste de viață*, aduce nostalgia după copilărie, anii frumoși ai devenirii. Ca în principiul vaselor comunicante, el se pliază pe legenda regelui David, psalmistul. Se revede ca păstor la oi, apoi ridicat pe treptele sociale, poezia fiind locul în care poate mărturisi miracolul și harul.

Iubirea este taina la care se raportează mereu. Dar

iubirea este atinsă de tăceri: „prefer tăcerile în doi/ când e o mână lângă alta/ necuvintele sunt dumnezeiești”(p. 17).

Nostalgia după vremurile care s-au topit, după gesturile simple și profunde, venind din veșnicia satului, îl fac pe poet să recompună clipele de aur ale vieții: „*mi-e dor de-o mămăligă aburindă / abia răsturnată din ceaun / de mâinile tatei pline de râvnă / și de ața aceea albă întinsă ca pe o strună / tăind de jos în sus felii în care se văd cartofii / mi-e dor să adorm în grădină / cuibărit în căpița de fân / să simt cum toarce ca o pisică / în suflet copilăria*” (De dor, p. 20).

De reținut ultimele versuri, *copilăria toarce ca o pisică în suflet*, vindecând prin vibrație, ființa omului. Versuri simple, capabile să aducă miracolul cinei de taină pe care o prețuia fiecare familie, sub aripile anilor.

Alteori preia simbolul ritualurilor de sărbători: „*tăcerea frământă gândurile/ prescuri în zi de Paști*” (p. 22).

Există o capacitate de a fixa momente speciale în timpul care ni s-a dat, e luptă cu timpul (pentru a parafraza un poet), există trecut, prezent și viitor când îmbrățișezi timpul: „*azi mă dezleg de el/ fără un plan de evadare/ îmbrățișez vântul/ sfidez ecourile trecutului/ și iubesc/ gustul sărat al lacrimilor/ nu am știut că e același/ atât la tristețe cât și la bucurie*” (p.25).

De obicei calendarele ating ființa omului, cel credincios simte că anul începe în septembrie. Este și o tradiție veche, autorul o evidențiază, ființa este atinsă de posibilitatea saltului spre cer: „*septembrie/ cu aripi de humă/ scâldate în ploii binecuvântează-mă/ să zbor/ nu pentru a fugi de sine/ precum cândva Icar/ vreau doar să frâng distanța/ dintre pământ și cer*” (p. 28).

Ca orice poet, Sorin Micuțiu aderă la panta visului,

(continuare în pag. 24)

visul este un reper, un punct de sprijin, lirismul vine din dorința de a prinde povestea raiului: „*statornic e doar visul/ cuibărit în noi/ în fiecare dimineață/ ne spune altă poveste/ despre un rai/ ce nu se poate divide*” (p. 34).

Realitatea pune presiune pe ființa umană, există capacitatea de a face saltul prin bucuria posibilă, dorită: „*dincolo de realitatea zilei/ e Veșnicia și bucuria de a trăi*” (p. 39).

Perspectiva celor care au suferit în închisori pentru dreptul la credință, speranță, frumusețe apare în poemul *Când beciul securității devine birou*, un poem ce relevă suferința celor condamnați nejustificat. Este puterea memoriei de a realiza că fereastra este deschisă în curtea interioară, închisorile au blocat timpul, istoria, ființele. „*de n-ar fi zăbrelele / fereastra deschisă / spre curtea interioară / durerile din ziduri și / moartea topită-n podea / foile ar rămâne virgine / din litere oarbe strigând / fantome / în celula mormânt*” (p. 51).

În alt poem ni se transmite fericirea simplă a copilăriei, un anotimp al purității, treaptă pentru o maturitate așteptată, omul fiind bogat prin acest sentiment al fericirii continue: „*cât de bogat eram în copilărie/ în grădina casei/ încăpea toată lumea/ la piept încălzeam fericit/ puful păpădiei purtătoare de noroc/ alergam timpul/ revelația maturității/ era inocență și vis*” (p.53). Elementele fericirii: grădina cu infinitul aparent, legătura cu natura umilă, timpul ca o posesiune perpetuă, iluzia dintre ieri și azi, puritatea clipei trăite, jocul (*alergam timpul*).

În ciclul *Semințe de credință și Psalmi de suflet*, Sorin Micuțiu aderă la o poezie de inspirație creștină, deschiderea și generozitatea exprimă o credință sinceră, fără jocuri de limbaj: „*Azi Te simt lângă mine / Cum vii, Dumnezeu, / Și îți pui palmele sfinte / Pe creștetul meu / Mă iartă!... / Crezusem că adie vântul, / Dar erai Tu, Cuvântul!*” (p.93).

Credința sa este declarată, are bucuria de a o exprima, scribul are o afinitate aparte pentru Traian Dorz, o exprimă în poezii dedicate, amprenta lăsată de poetul creștin se simte în versurile prezente.

Și ciclul *Poezii dedicate reflectă capacitatea de a privi spre modelele care i-au stat în față, cei apropiați, cei credincioși, cei care i-au oferit tipare de trăire „sub soare”, cum se exprima Ecclesiastul în Biblie. Sunt semne în timp, cu memoria deschisă spre alte perspective: „Iartă-mă, Doamne! / Atâta-mi vine-n minte / Căci nu mai am cuvinte... / În fața morții / Mă cutremur / Mi-e teamă și tremur / Și mă-ntreb cu gândul dus / Oare eu voi ninge-n sus?”* (p. 110).

Peste toate, timpul mișcă perspectivele, autorul simte cum viața îi atinge modul de a privi lumea, de a înțelege, deocamdată peisajul este neclar, va veni vremea când vom vedea toate mai clar, explicit, fără ambiguități.

„*E-așa de greu adeseori, ca după-o viață-ntreagă / Să ne vedem, înduioșați, pălind iubirea noastră / Să ne mirăm că inima nu vrea să înțeleagă, / De ce privim încețoșați mai des de la fereastră*” (p. 116).

Sorin Micuțiu s-a arătat generos în volumul acesta, a ales un titlu potrivit și marcat de speranțe. Bazându-se pe formele clasice, pe teme sigure, cu un limbaj propriu, el a realizat o sinteză a trăirilor sale, a căutărilor, dovedindu-și sieși, dar și cititorului că lumea poate fi un loc frumos, atins de fulgerul poeziei. Ar trebui să-și cristalizeze temele, ideile în formule stabile, uneori generozitatea poate

duce la risipirea zicerii. Ar merita efortul, exemplele sunt multiple, chiar în Biblie, în cartea *Estera*, nu este scris numele lui Dumnezeu, doar o poveste despre femeia ajunsă regină și responsabilitățile ei. Dar Dumnezeu este prezent implicit prin derularea evenimentelor. Pe de altă parte, poezia religioasă românească are/a avut reprezentanți de seamă în poeți de primă mărime: Ioan Alexandru, Paul Aretzu, Eugen Dorcescu. Exemplele lor sunt solide și pertinente, temele credinței profunde aducând la suprafață mesajul adevărului trăit. Mai putem adăuga pe Lucian Blaga sau Tudor Arghezi cu poeziile lor rămase ca semne în literatura română și în lista canonică existentă.

Cu siguranță, Sorin Micuțiu va reflecta asupra stărilor sale când va scrie poezie, pentru a rămâne pe stânca versului atins de fior...

LANSARE DE CARTE

SĂMBĂTĂ 13 APRILIE
11⁰⁰
Str. Domnească, nr. 58

LANSARE DE CARTE

studiu de bărbat trăgând o sfoară

PREZENTARE:

NICOLAE TZONE
Directorul editurii Vinea

PETRE RAU

MODERATOR:

DANA VLAD

Moment muzical oferit de artiștii
Teatrului Național de Operă și Operetă
„Nae Leonard”

VOCE
CLAUDIU RUSU

PIAN
CIPRIAN OLOI

Tudor
Cristian
Rosca

GRAFICĂ: *Dana Leacătuc*

Casa Artelor

TEATRUL NAȚIONAL
de Operă și Operetă
„Nae Leonard”

Sandu TEODOR**iubirea nu e de ajuns**

iubirea nu e de ajuns
 mi-ai zis
 dar n-am înțeles
 pentru mine era absolutul
 pe care-l strigam că există
 nu doar ca un adevăr filozofic
 nu o înscenare a realității pe care viața o aștepta
 pierdută în ochii tăi
 în brațele tale
 în mirosul pielii tale albe
 simpla prezență a ta
 aducea liniște lumii mele
 pe care unii doar și-o închipuie acum și în toate
 viețile
 netrăite de după reîncarnare
 și n-o găsesc
 doar suferință
 ți-am zis că ești coala mea de hârtie albă
 pe care am scris
 începutul și sfârșitul
 dar, probabil că
 iubirea nu e de ajuns
 pentru că viața e un vis netrăit
 cu personajele care am fi putut deveni
 într-o altă dimensiune
 doar o poveste frumoasă fără titlu
 scrisă cu tristețea unui etern
 visător anonim
 care a crezut că absolutul
 nu e doar o concepție filozofică.

un țipăt sinistru

în liniștea mea de la capătul mâinilor întinse
 alunecând până la capătul zilelor rămase
 un țipăt sinistru
 se oprește brusc
 înfipt în ultimă bătaie de aripă
 a tăcerii
 la auzul sângelui
 ce curge liniștit
 prin șanțurile nopții
 pline cu morții ce fug haotic după lumină
 cautându-și ochii

iar când obolesc și se prefac că-și trag
 sufletul
 de fapt
 stau la pândă și strigă disperării
 - ucide-i cu sânge rece!!!
 ca pe ultima noapte dintr-o viață întreagă
 pe toți jefuitorii de morminte
 care dezamăgiți, n-au furat nimic...

în liniștea mea
 încă mai ascult
 disperarea fiecărui țipăt
 călcat în picioare
 ce se lasă ucis
 de oameni fără umbră
 și demonii ce sunt convinși
 că nu există.

obsesie

aici
 azi
 încă mai zăresc
 ultimii pași lăsați
 de viitoarea iubire pierdută în trecutul adânc
 despre care
 eu
 am crezut
 că în filmul acesta
 sunt cel de atunci
 când zburam atât de sus
 și fără sa bat din aripi
 imposibilul devenea posibil
 de fapt
 aici și acum
 doar umbra
 cred că a rămas neschimbată
 tace ca și atunci
 chiar dacă e învechită și ruptă în bucăți
 pentru că așa a fost scris scenariul
 să fug de mine atunci când stau

dar
 mă oprește cea mai puternică forță
 dorința
 dincolo de liniștea privirilor
 din camera goală
 ce desparte cele două lumi
 unde visele speranței nu pot fi triste
 și zborul înfrânt de infinit.

Dumitru BĂLUȚĂ

OLARUL

Oamenii din Siliște, sat plin de tradiții și moravuri, erau absolut convinși că o căsnicie temeinică se ține pe dragoste și încredere. Atâtea cupluri s-au realizat pe bune în sânul familiei, dar și cele mai tinere râvnesc la căminul acestei fericiri. Unele nu ezitau să-și etaleze relațiile de afecțiune, chiar dacă se mai întâmpla să aibă anumite divergențe. Comunitatea cunoaște mai multe nepotriviri decât arată rapoartele statistice oficiale despre căsătorii și divorțuri, dar este sigură că aceste istorii au pornit totuși din iubire. Însă, cu toată înțelepciunea sa, în cazul lui Nicu „Armașu din vale” și Matildei „a lu’ Cătănoi” chiar nu știa ce să creadă. Nu mai văzuse, nu auzise de așa ceva. Toate mințile luminate își dădeau cu părerea că ei nici nu aveau de unde să se iubească. Satul aștepta răbdător să vadă ce și cum va urma, pe când lui Nicu și Matildei prea puțin le păsa de gura lumii.

La drept vorbind, împreunarea lor s-a produs de nevoie. Nu se putea altfel. Băiatul, întors mutilat de la Războiul de pe Nistru, avea nevoie de un sprijin. Cel puțin, să-l ajute cineva ca, în fiecare zi, să-și „îmbrace” și „dezbrace” piciorul de lemn, meșterit de un tâmplar. La mâini nu avea întreg decât câte un deget, celelalte fiind retezate pe jumătate sau chiar de tot, care nu-l slujeau la asemenea treabă. Or, important era să fie aranjate bine curelușele de fixare și cataramele încheiate meticolos, altfel deplasarea n-ar fi una sigură. Dar câte altele nu le putea face de unul singur. El adesea se gândea să-și caute o pereche pe potrivă. Tânăra femeie avea și ea necazul ei. Rămăsese însărcinată de la Nică, frate-geamăn cu Nicu, care se prăpădise la război. Ea își iubea logodnicul și mort. De aceea era greu de spus, de ce l-a ales pe Nicu. L-a jelit sau din alte motive, cine știe. Prin sat circulau multe zvonuri. Bunăoară, că Matilda ar fi sperat ca astfel să-și potolească dragostea nestăvilă pentru Nică. Frații semănau între ei ca două picături de apă. Doar sufixele diminutivale „ă” și „u” se deosebeau, în acte unul fiind scriși Ion, iar celălalt Nicolae. Se mai vehicula precum că ea însăși „s-a legat” de gâtul „schilodului”. A fost așa sau ba, nu erau dovezi, iar ei, fără să se întrebe de cineva, în pragul postului Crăciunului, și-au legalizat cum se cuvine căsătoria. Atunci, la insistența miresei, Nicu și-a pus cravata pentru prima dată de la balul de absolvire a școlii. Și-a prins și ea o agrafă roșie în părul blond și arătau atât de solemn amândoi.

Matilda a devenit gospodină la alde „Armașu din vale”. Gospodăria era una văzută în sat, pentru că părinții lui Nicu au fost oameni de treabă. Cea care ar fi urmat să-i fie mamă-soacră murise înainte de război. De o boală ce i se trăgea, cum a spus medicul care a operat-o, „de la

prășit și păpușit la tutun”. La început, Matilda, fiind gravidă, nu prea avea cum să facă față treburilor casnice, dar se străduia să dea dovadă de vrednicie. Că nu-i va fi ușor cu nevoile soțului, se pregătise moral încă până a se lua cu el, dar mai era și socrul. Acela toată viața lui a muncit în kolhoz la tractoare. Acum abia își trăgea sufletul și tot ea trebuia să aibă grijă și de dânsul. „Fie! se gândi ea. Dacă trăia Nică, oricum aș fi fost nora lui și tot eu aveam să-l îngrijesc. De soartă nu fugi departe.”

Nicu urmărea străduințele soției și îl muștra conștiința pentru neputințele sale de a o ajuta. Îi era frică pentru trupul ei firav și însărcinat ce ar fi putut să cedeze. Se mai temea că ea s-ar dezamăgi și ar pleca de la dânsul. Nu dormea noaptea, se tot întreba dacă nu cumva a greșit cu căsătoria.

Matilda curând a născut. Cum ambii își doreau, a născut un băiețel, ca să poarte numele tatălui său – Ion, adică, Nică. Însă, nașterea a decurs cu probleme și ea a avut nevoie de transfuzie de sânge. S-a întâmplat ca Nicu să aibă aceeași grupă de sânge. „Iată că sângele meu, s-a gândit împăcat Nicu, ne-a împreunat la propriu.” La câțiva ani i-a născut și lui Nicu un copil, pe fiica Ana. Numele l-a ales soțul, în memoria mamei sale. Acum satul chiar că nu mai înțelegea nimic și se crucea: „Se iubesc soții ăștia ori nu se iubesc?!” Dar ei își vedau de treabă. Aveau o familie și trebuia să facă față situației.

De fapt, Nicu și Matilda duceau un mod discret de viață. Nici rudele nu prea reușeau să intre în „bucătăria” căsniciei lor. Tot ce aveau ori le lipsea împărțeau în doi. Bătrânul „Armașu din vale”, abia a apucat să-și vadă nepoțelii, s-a petrecut la cei drepți. Pentru Matilda grijile casei nu se împuținaseră, dar nu se lamenta. Bugetul casei lor îl alcătua pensia de handicap a soțului, alocația ce se cuvenea veteranilor de război, indemnizația simbolică pentru o decorație destul de înaltă și veniturile din gospodărie.

Într-o zi Nicu a spus hotărât:

– Gata, nu mai stau la coada vacii să urmăresc cum tu te spetești pentru mine!

– Da’ nu mă spetesc cum îți pare, Nicule. Las’ că le dovedesc pe toate. Tu faci atât cât poți, că eu mi-am ales partea...

– Gata, am zis! Nu mai vreau să atârni de tine. Eu aș putea face mai mult.

S-a urcat în pod și a coborât lucrurile vechi ale bunicului său: o roată și multe alte scule de olărit. Câteva zile a stat în fața televizorului, căutând și urmărind programele de meșteșugării populare.

– Ce te terorizezi singur pe tine? Nu-i chiar atât de ușoară meseria asta. Un om întreg nu s-ar isprăvi, dar mite tu...

– Cum vine asta? Adică eu n-am brațe, n-am picioare? Bine, nu-s chiar întregi, dar piciorul teafăr ar putea da cu roata, ca ceasu’. Palmele nu-s întregi? Uite-le-s! Aceste două degete, unul de la dreapta, altul de la stânga, garantat că-s bune și ele la lucrat lutul! O să-l frământ, o să-l strâng în palme, cu degetele o să-l rostuiesc și tot așa până voi scoate din el ce-mi trebuie mie!

- E-hei, omule, dorințele tale...

(continuare în pag. 27)

– Nu crezi? Apoi că mai am și cap pe umeri. O să scoatem bani din lut. O să vezi ce trai va fi, Matilda! Poate nu chiar împărătește, că nici strămoșii mei n-au huzurit cine știe ce, dar nădăjduiesc să câștigăm bine cu oalele și ulcioarele, mama lor să fie!

Curând, fără prea multe explicații, Nicu a plecat la Iurceni, „capitala” olarilor din părțile Nisporenilor. Bunicu-său avuse acolo niște colegi de breaslă. Spera să mai prindă pe cineva în viață, de la care să afle amănunte din îndeletnicirea lor. La o săptămână a dat telefon acasă și i-a spus Matildei să nu stea cu grijă, că ucenicia lui s-a încheiat. Însă, în drum spre casă, va zăbovi în centrul raional, ca să întocmească niște acte. După câteva zile a telefonat din nou. De data aceasta, de la Chișinău. Vorbea revoltat, precum că umblă de la un ministru la altul cu o plângere pe cei de la raion, care refuză să-i autorizeze înființarea unui atelier de olărit.

– Vezi, Doamne, au găsit că gradul de invaliditate pe care-l dețin nu se potrivește cu condițiile grele de muncă la olărie, striga el în receptor. Ce grijă au de mine, dar cine să-mi întrețină familia?!

– Lasă-i naibii, l-a sfătuit Matilda, că s-ar putea să-ți facă mai rău.

– Adică, ce rău?

– Să-ți taie din alocațiile de veteran.

– Nu prea au ce tăia, poate doar treaba aia... Ai înțeles? Eu nu mă dau! O să merg cu jalba pân' la... Las' că nici așa nu-i așa!

Se sfârșea a doua săptămână, iar Nicu nu mai venea acasă. Copiii au prins să se neliniștească și ei, să întrebe pe mama dacă nu cumva s-a întâmplat ceva cu tatăl lor. Dar într-o seară târzie el totuși a sosit. A intrat grăbit pe poartă, fiind în al 9-lea cer. A scos din rucsac o mapă cu hârtii, fluturând-o victorios.

– Iată, aici e SRL-ul, pentru care m-am bătut cu birocrația!

– Ce-i asta SRL? făcu soția nedumerită.

– Societate cu Răspundere Limitată. Cum ar veni, o mică întreprindere. Voi lucra eu și, de-o fi nevoie, încă câțiva lucrători. Am numit-o „Succes”.

– Vai de mine, Nicule! Pentru asta te-ai ciondănit cu ministrii?

– Ei, nu cu ministrii m-am certat, ci cu birocrații de la raion. Ministrii s-au purtat politicos.

– Nicule, da' cum ai răzbătut la miniștri, că nu orîșicine ajunge la ei?

– Păi, nu ajungeam nici eu, dacă nu mă ajuta nea Radu, căpitanul nostru din tranșeele de la Coșnița. Ți-am mai vorbit de el. Acuma este un fel de nacialnic la Palatul Guvernului.

– Ei și ce, ți-au dat ceva de la dâșșii ministrii tăi?

– Ce să-mi dea? S-au sfătuit înde ei și mi-au propus o soluție.

– Adică, pentru ce?

– Ca să pot munci și eu după nevoile mele.

– I' auzi, soluție ca să muncești! Și dacă cei de la raion aveau dreptate?

– Aveau – „legea-i lege”. Da' ar fi putut ei înșși să-mi reducă cu o treaptă gradul de invaliditate.

– De ce?!

– Păi, n-am spus? Pentru că gradul grav de invaliditate nu-ți permite să muncești. La ce m-au alergat într-un picior tocmai la Chișinău?!

– Oh, Nicule...

– Tu, Matilda, să nu-ți faci griji. Eu o să rezist. Iată, m-au instruit olarii de la Iurceni... Deja am prins firul meseriei de olar.

Matilda, privind pe furis la mâinile lui schiloadе și cioplitura de lemn ce îi înlocuia piciorul, voi să spună ceva, dar Nicu i-a citit gândurile și a ținut-o cu vorba pe convingerea lui.

– Mărinimoși mai sunt meșterii ăia. Atât de tare s-au bucurat că am mers la ei după sfaturi! M-au învățat de toate: cum se alege lutul, cum se frământă lutul, cum se trage lutul pe roată. Mi-au arătat și cum se modelează orice fel de oale, ulcioare, cănuțe. Mai ales, în cazul meu... Știi, este de-ajuns un picior, ca să învârt roata. Cu palmele să dau formă lutului, chiar și cu degetele ciunte...

– De unde să știu eu ce-o fi de-ajuns, zise ea cu îndoială în glas.

– Da' și cum se ard vasele în cuptor am înșușit. Chiar m-au pus să întocmesc eu singur câteva oale și au zis că m-am isprăvit pe nota 10. Mă crezi?

– Hai, nu te mai lauda.

– Nevastă, dacă mă crezi – bine, dacă nu... Eu sunt dator să vă port de grijă!

– Mai lasă cu datoria...

– Vrei să-ți spun ceva? Când fratele Nică pleca în recunoaștere, mai întotdeauna îmi zicea: „Ține bine minte: dacă nu mă voi întoarce, să ai grijă de Matilda și de copil.”

– Dumnezeule! Ce vorbești, Nicule? tresări femeia. Tu știai că...?

Copiii deja dormeau. Din casă se auzea respirația lor ușoară. Matilda s-a așezat pe prispă, parcă răpusă de o muncă grea. Într-un târziu ea, rupând tăcerea, a șoptit:

– La fel mi-a spus și mie: „Dacă tot s-a întâmplat așa, să ai grijă de Nicu. Cum este schinjuit, nu-i trebuie nimănu.”

– Matilda, când ți-a spus el asta? Nică nu avea cum să mă vadă invalid.

– Ei, când, când... A spus și după aceea eu am venit la tine... Ce uituc mai ești.

– Da, ai venit și ai zis: „Nicule, știu că ai vrea să te însori. Eu sunt de acord să merg după tine.”

Nicu și-a lăsat capul pe umărul ei și o vreme au tăcut amândoi. Chiriecii se întreceau cu noianul de frunziș la susurat, lin și neconținut.

– Știi, uneori mi se pare că tu și acum vorbești cu dânsul.

– Ți se pare, a zis ea, vădit gândindu-se în altă parte.

La un moment dat el a făcut un efort și s-a ridicat. Apoi a vorbit obișnuit, de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit.

– Tu, Matilda, știi că eu nu arunc vorbe-n vânt. Eu cu olăritul o să mă isprăvesc!

Într-adevăr, Nicu s-a ținut de cuvânt. Treaba s-a pornit temeinic. Au curățat magazia din curte de vechituri și șoricărie și au aranjat acolo un atelier de olărie. L-au angajat pe nea Ghiță Ștefărtă, poreclit „Căruțașu-Toacă” (de la căruța lui ce tocăia zi de zi pe ulițile satului), ca să care lut ales de la lutăria din Valea Prutului. Vasele de lut ieșeau de pe roată, apoi

(continuare în pag. 28)

din cuptor ca pâinea de sărbători. Sătenii au procurat cât le-a trebuit după care nu prea se îmbulzeau în curtea „lu' Armașu din vale”. Atunci Nicu, amintindu-și cum în copilăria lui se obișnuia să umble prin sat meșteșugarii de prin alte părți cu căruțele pline de felurite mărfuri artizanale, a hotărât să meargă și el cu nea Ghiță prin satele vecine. Nea Ghiță mai făcea și reclamă. Dădea drumul din toți bojocii glăsciorului său pițigăiat: „Oaleee, ulcioareee, ulceleeee! Hai la oale și ulcioare! Hai săriți, că de nu, le ducem în Europa să le vindem mai scump!” În felul acesta lumea se prindea la nadă. Oamenii asaltau căruța și nu-și dădeau rînd la vasele bine lucrate. Cu cei care nu aveau bani, se făcea barter pe produse agricole, că tot erau de folos la gospodărie. Lui Nicu i-a plăcut invenția moșului cu „Europa”. Mai târziu, chiar avea să se gândească serios la un „export” de vase artizanale și nu va ezita să-și extindă afacerea peste hotare. Matilda era angajată și ea până peste cap în acest business profitabil.

Nicu deja se descurca cu banul. Nu era constrâns „să lege tei de curmei” din ceea ce primea de la stat. Putea să acopere nevoile casei. Mai ales întreținerea copiilor la studii. Bine, Nică învăța la Academia Militară pe contul statului, dar contractul pentru Ana, care urma facultatea de limbi străine la universitate, se scumpea de la un an la altul.

În această privință lui i-a reușit, dar vedea întristat cum suferă alți ortaci infirmi, care n-au avut parte de voință sau anumite șanse ca dânsul. Oricum, îi unea ceea ce lumea a numit „Războiul de pe Nistru”. De aceea, când camarazii de tranșee l-au chemat pe Nicu să meargă cu ei la Chișinău să protesteze pentru starea lor grea, el s-a alăturat fără reținere, din solidaritate. A îmbrăcat uniformă soldătească, în care fuseseră îmbrăcați voluntarii sosiți pe front. Bineînțeles, fără epoleți, de unde, în glumă, erau numiți „partizani”. Și-a prins în piept ordinul „Ștefan cel Mare” ce i se acordase pentru cucerirea platoului strategic de la Coșnița. Disde-dimineată, plin de emoții, s-a pornit la Chișinău.

La mitingul organizat în fața Palatului Guvernului participau câteva sute de veterani. Unii au venit în cărje sau chiar în cărucioare pentru invalizi, alții arătau mai bine. Pe o scenă improvizată se perindau vorbitori revoltați pe situația creată. Acuzau guvernarea de indiferență față de nevoile veteranilor. Dar se manifestau și din cei loiali, care propuneau atitudini mai puțin radicale. Astfel, întrunirea demonstra că nu există o unitate de opinii. La un moment dat, organizatorii au scăpat situația de sub control. În consecință, un grup de veterani au rupt cordonul polițiștilor ce asigura ordinea publică. Mânioși, mai mulți protestatari s-au avântat să intre cu forța în Palat, ca să meargă la Prim-Ministru pentru ai ceară socoteală. Cineva, având asupra sa un buzdugan artizanal, a spart cu el ușa de sticlă, închisă pe dinăuntru, și gloată a pătruns pe holul clădirii. Printre aceștia, cine știe cum s-a întâmplat, s-a pomenit și Nicu. El, fără reținere, a ieșit în fața celor înfuriați, a bătut din rășputeri cu piciorul lui de lemn în marmura podelei, a ridicat în sus brațele sale ca niște crengi ciopârțite și a strigat:

- Fraților, opriți-vă! Nu vă dați provocați, băieți! Oare noi am luptat pentru integritatea țării ca acum să spargem ușile incintei Guvernului?! Nu pentru asta am murit

la Nistru. Nu pentru asta ne-am întors acasă din război scinguiți. Potoliți-vă! Ceea ce avem, avem cu Guvernul, dar nu cu această clădire, ridicată pe banii poporului. Nu Guvernul, ci noi vom da socoteală pentru stricăciuni.

În acest moment, a coborât pe scări un consilier care a propus să fie delegat un grup de veterani pentru discuții cu Prim-Ministru.

S-a decis constituirea unei comisii pentru o „analiză atentă a situației create și identificarea soluțiilor necesare”. Protestul veteranilor s-a potolit, însă cazul violențelor comise de „unii provocatori” și „spargerea” Palatului guvernamental a stârnit reacții intense în societate. Reporterii nu-și dădeau rînd la intervieri și reportaje.

O reporteră tinerică, care obișnuia să se prezinte cum o numeau acasă, Tinca (probabil, un diminutiv al lui Ecaterina), a sosit nitam-nisam acasă la Nicu. Îndată l-a luat la întrebări: cum s-a pomenit el printre protestatarii violenți; ce l-a făcut și cum a reușit să oprească năvala lor în Palat? Dar Nicu deja era plictisit de asemenea întrebări. Nu avea chef să repete ceea ce se derulase cu prisosință pe toate posturile de tv și radio. Corespondenta din capitală purta pe față un zâmbet naiv și timid. Însă, acel zâmbet, de fapt, era unul șiret, căci ascundea o fire perseverentă și neînvinșă. O înclinație de a găsi în cotidianul de rutină aspecte inedite.

Mai târziu, Tinca va scrie un documentar de proporții despre jertfirea de sine a voluntarilor din „Războiul pentru apărarea integrității teritoriale și a independenței Republicii Moldova din 1992” – titlul dat lucrării. Va dezvălui cum, după destrămarea URSS, populația din stânga Nistrului a fost mințită de anumiți politicieni locali, dar și de mai sus, precum că Basarabia se unește cu România. Chipurile, pentru acest motiv forțele oculte au separat acea fâșie de pământ de Republica Moldova. S-au autoproclamat „republică autonomă”, numită și Transnistria. Ca să respingă măsurile legale pentru menținerea integrității și suveranității statului, separatiștii au provocat un război, fiind antrenate resursele „Armatei 14” a fostei URSS, staționate în zonă, dar și pe cazacii veniți la apel de pe aiurea. Au atacat cu tancuri și au acaparat orașul Tighina și suburbiile lui din dreapta Nistrului. Moldova nu avea nici armată, nici armament de apărare. Corpul de poliție nu făcea față și atunci s-au ridicat, voluntar, oamenii simpli de toate vârstele, de pe ambele maluri ale Nistrului, care țineau la țara lor. Forțele beligerante erau vădit inegale. A fost măcel cumplit, mulți morți și răniți. Tinca de asemenea va relata că, în acea perioadă, ea era încă copilă, dar a urmărit cu ochii săi cele întâmplare, deoarece satul ei, de pe malul stîng al Nistrului, se pomenise chiar în miezul luptelor.

S-au scurs ani și ani, dar rănile războiului încă sângerau. La Chișinău se schimbau multe guvernări, care mai patriotice, care mai puțin eficiente. În societate nu se vedea nicio stabilitate, de unde și glumele de felul „când prețul pătrunjelului pe piață crește, prețul Guvernului scade”. Doar condițiile de viață ale veteranilor de război rămăneau neschimbate: pensii și alocații din partea statului – dirizorii. Devenind ziaristă, această temă era „pâinea” ei de toate zilele.

(continuare în pag. 29)

Deocamdată, Tinca umbla prin curte în jurul veteranului Nicolae Armașu, insistând cu microfonul ca cu o bomboană înaintea unui copil indispus. .

– Bine, o să întreb altfel: cum a fost în Războiul de pe Nistru, ce amintiri aveți?

– Cum separatiștii transnistreni și cazacii alăturați lor împușcau în noi care eram aproape fără arme. Ce să mai spun?

– Ați avut un frate-geamăn...

– Păi, s-a prăpădit la război, a zis Nicu scurt.

– Vă rog, dați-mi ceva detalii, că nu mă pot întoarce la redacție cu mâna goală.

– Detalii, zici... Dacă ne revenea câte-o armă la 2-3 voluntari, frate-meu a ales să fie cercetaș. Mergea în tabăra inamicului, noaptea, cu o singură grenadă în buzunar. Se întâlnea clandestin la Dubăsari cu un amic ce-și avea serviciul în unitatea de pompieri. Acela transmitea informații despre mișcările forțelor înarmate. Dar odată, după cum am aflat mai târziu, Nică a fost surprins de o ceată de cazaci beți, care l-au pus să se dezbrace. Poate să-l caute de arme sau să se distreze. Nu se știe, voit sau accidental, grenada lui a explodat. El a murit pe loc, dar și cazacii au sfârșit prost: care morți, care răniți de schije. În acea noaptea, inamicul s-a înfuriat și a lansat asupra poziției noastre o avalanșă de foc din toate tipurile de arme deținute de „Armata 14”. M-am ales și eu, iată...

Fata a privit curioasă la mâinile lui ciuntite și piciorul de lemn, după care s-a interesat:

– Și nu aveți proteze? Nu v-a ajutat nimeni?...

– Ba da. Pentru picior am chiar două proteze: una fabricată la Chișinău, alta trimisă din Germania. Însă, sunt atât de sofisticate, încât nici în ruptul capului nu pot să deprind cu ele. Vai de mine, cât sunt de neîndemânatic cu ele. Mai ales la muncă.

– Munciți? Cum se poate, sunteți invalid!

– Așa este, dar eu nu pot sta degeaba. Mai ales, să aștept când și cât mi-a da statul.

Nicu prinse la curaj și nu mai avea rețineri față de corespondentă. O privea atent, pe furis. Fata din fața lui, smadă și cu ochii neobișnuit de albaștri, îi aducea aminte de o colegă de clasă, care i-a stârnit primii fiori de dragoste. După absolvirea școlii aceea a plecat cu maicăsa la muncă în Rusia, unde s-a măritat și nu mai știe nimic de dânsa. Da, Tinca (i-ar fi plăcut să o numească astfel familial) chiar semăna bine cu fosta lui colegă. Vroia ca prezența ei să dureze cât mai mult și a invitat-o să vadă atelierul de olărit. I-a arătat cum „se trage lutul pe roată”, vorba lui. Când domnișoara era gata să plece, el i-a propus să-și aleagă de pe polițele din atelier un dar din partea lui. Ea, bucuroasă, a luat o cănuță ornată, la care și el ținea foarte mult.

– Vai, ce ornament neogrecesc!

– Vă place?

– Teribil!

– De ornarea vaselor se ocupă Matilda, soția mea, că eu, numai cu două degere... Nimeni nu bănuia cât e de talentată.

– Vă ajută?

– Cum să nu! Păi, în grija ei stă tot ce ține de organizarea activității SRL-ului „Succes”, deja cunoscut în zonă. Promovează producția, expozițiile și vânzările la Târgurile meșterilor populari. Mergă și în România,

Bulgaria, Ucraina... Da' pe unde n-a ajuns ea cu oalele și ulcioarele noastre! Ce să mai zic, a devenit o foarte bună... cum se numește...

– Manageră? a încercat Tinca să-l ajute.

– Ptiu, că uit mereu cuvântul ăsta, „manageră”. Vezi și dumneata ce vase facem!

– Da, da! Cănuțuia este faină. Și ornarea e o adevărată operă de artă, vă asigur.

Aceste aprecieri l-a făcut pe Nicu să se încredințeze, că Tinca are gusturi fine, probabil, nu numai în meseria ei de ziaristă. În același timp el a simțit cum îl năvălește un soi de satisfacție și mândrie pentru ceea ce a reușit să realizeze împreună cu Matilda. Totuși, are rost viața lor dimpreună, care la început părea o grozăvie nemai-văzută, care stârnise nedumerirea satului. Siliștenii nu au ezitat nicicând să steie cu ochii pe ei și, până la urmă, s-au convins că acești oameni au știut bine ce fac atunci, când au hotărât să-și unească soarta împreună.

(urmare din pag. 20)

și mâna între palmele împreunate ale bunicii. Își susține fața alintată de căldura soarelui, iar razele acestuia poleiau coamele bogate ale mestecenilor din plantația de pe marginea drumului, în vreme ce, aproape de râu, săgețile multicolore de lumină se zbenguiau haihui, reflectându-se-n oglinda apei, luându-i vederea cu strălucirea lor orbitoare.

Băiețelul de atunci mija ochii deranjat și se uita înapoi, în timp ce, în praful ridicat de roțile trăsorii, se vedeau, ca prin fum, casele micuțului cătun din margine de București. Orașul se vedea în față, prin clădirile care răsăreau parcă după linia ferată ce ducea spre Gara de Nord, cu blocurile estompate de lumina confuză și prăfuită a zilei. Dar zgomotul de la masa acestuia îl trezi din reveria copilăriei sale frumoase și liniștite.

Bărbile puternice, cu pielea slinoasă pe fețele oboșite, gălbejite sau rumene ale bărbaților de la masa din restaurant, se înfruptau din bucatele aduse din belșug pe blatul de lemn lăcuit. Mâinile lor îndemâna-ice, pe ale căror degete parcă ședea senzori nevăzuți, rupeau bucățile de carne, ce dispăreau în gurile lacome ale oaspeților din București, udată din belșug cu bere germană. Fără să mai discute, mâncau fără pic de rușine în fața austrieșilor contrariați de grupul vorbăreț din salonul liniștit, unde o muzică tiroleză cânta, în surdina. După 30 de minute, bărbații, cu burțile doldora de bucatele făcute de un bucătar guraliv, cu nasul și fața roșii ca un ardei gras, s-au retras în camerele lor, unde vreme de câteva minute au băut din vinul adus de Tismănanu, discutând despre cai, concursuri și femei.

Lucia PĂTRAȘCU

CUM ALEGEM DRAGOSTEA, de Dumitru BARĂU

Volumul de proză „*Cum alegem dragostea*”, semnat de scriitorul Dumitru Barău, este publicat la Editura Istros – Muzeul Brăilei „Carol I” în anul 2016.

Volumul începe cu o *Notă* a autorului, intitulată „Părinților mei și soției mele, cu dragostel”, în care autorul, făcând o scurtă prezentare, declară: „*O viață este o sumă de alegeri*”. Romanul este o închinare amintirii celor doi părinți, Ioan și Maranda, o închinare țesută de închipuirea autorului recunoscător, ce împletește gânduri fugare adunate din vorbele celor mari, le plimbă în timpul real, când cei doi erau tineri și își începeau drumul în viață. Apoi le așază în geografia locului natal, de care nici astăzi profesorul și scriitorul Dumitru Barău nu se poate despărți.

Acest volum vine după alte două volume de poezie, o monografie și un volum de proză scurtă, ca o surpriză semnificativă, cu chipurile părinților, ce nu se putea să lipsească din galeria de personaje reale sau imaginate de scriitor.

În cele peste 400 de pagini, autorul, un *povestitor sentimental*, devoalează cu tandrețe și pioasă aducere aminte decupaje din multele amintiri ce conturează povestea de iubire dintre Ioan și Maranda, părinții săi. O poveste ce conduce lectorul/cititorul până în clipa în care „*venea pe lume primul copil*” al cuplului, în aceeași zi în care cei doi se căsătoriseră cu trei ani mai înainte. Acest copil avea să fie profesorul și scriitorul de mai târziu.

Împreună cu autorul, cititorii pătrund pe poarta ca o „*boltă cerească*” în lumea amintirilor, în care copilul de odinioară vrea să-și revadă rădăcinile. Mama, Maranda, femeie harnică, cu șase copii: „*Trupul ei obosit înainta câțiva pași pentru a mă întâmpina, brațele mă cuprindeau după gât și o sărutare tremurândă îmi mângâia obrazul, apoi îmi lua capul în palme, mă privea o secundă-două și urma o altă sărutare pe celălalt obraz*”. Tatăl, Ioan, bărbat serios și responsabil: „*Celălalt chip, zâmbindu-mi tânăr din poarta amintirilor, este al tatălui meu: un bărbat cu o statură athletică și o forță neobișnuită. Îmi părea limpede că trăsăturile sale fizice, dar, mai ales, cele sufletești, au cucerit-o repede pe mama*”. Ambii, părinți responsabili, pentru care: „*copiii deveniseră unicul scop al vieții*.”

Și astfel, de la începutul acestui roman luminat cu chipul părinților, scriitorul Dumitru Barău, construiește o adevărată odisee a personajului principal, Ioan, copil orfan, rămas în grija unui unchi hrăpăreț și rău, care se bucură la partea de avere convenită nepotului și care nu pregetă să-l chinuiască și să-l folosească la muncile cele mai grele, până când băiatul, crescut mai mărișor, se revoltă și pleacă în lume. Aici, la oraș, începe o altfel de

viață și scriitorul face o adevărată descriere a condițiilor social – politice, în care se află țara și în legătură cu care se desfășoară dezvoltarea băiatului și transformarea sa într-un tânăr puternic, înțelept și, mai ales, cinstit, în ciuda tuturor tovărășiilor nepotrivite trecătoare pe care le cunoaște. Legături strânse de prietenie leagă cu *doctorul și profesorul*, cu care are îndelungi conversații despre viață și adevăr și cu *preotul*, cu care discută despre probleme religioase.

Toate aceste dispute asupra problemelor existențiale, aduc dovada faptului că Ioan, deși cu școală puțină (pe care o va completa în timp), este un tânăr deștept, capabil să judece lucrurile cu maturitate și cu înțelegerea adevărului. Chiar dacă o perioadă de timp părăsește orașul Iadud din Moldova sa dragă și se duce la Constanța pentru a deveni marinar, situația nouă nu-l satisface. Zafirudis și Kiru încearcă să-l implice în lumea afacerilor, călătorește la Istanbul, învață de la un timonier bătrân, poreclit Patriarhul, câteva taine ale navigației și puțină astronomie, însă Ioan este un om al pământului, nu al apelor: „*Își amintea plaiurile de acasă, respirația liniștită a pământului, de siguranța pe care o avea când îl simțea sub picioare*.” Și se reîntoarce acasă, în camera oferită de cantonier, vechea sa gazdă, hotărât să-și reia munca la CFR, respectând parcă o vorbă veche, ce spune că: *E bine ca omul să trăiască acolo unde a băut prima cană cu apă*. De aceea el înțelese că așa este mai bine: „*În cele din urmă își dăduse seama că plecase pentru a se cunoaște pe sine, pentru a-și regăsi sufletul rătăcit. Simțirea de care era cuprins părea să fie un sentiment de zădărnici. Inima nu i se înflăcăra de bucurie, dovadă că nu găsise ceea ce căuta*.”

Nici fetele pe care le cunoaște de-a lungul atâtor

(continuare în pag. 32)

ani nu-l stabilizează în țarcul unei căsnicii. Și Emilia, și Ileana, Ela, Dana, fiecare trece prin viața lui dorind să-i fie iubită, nu neapărat viitoare soție, însă el simte că nici una nu este perechea potrivită. Abia atunci când o cunoaște pe Maranda, recunoaște fiorul iubirii, știe că numai cu ea va face o viață de rai și astfel alege dragostea.

Așa cum și scriitorul Dumitru Barău, în această carte, alege dragostea, o altfel de dragoste, în care amintirile creează raiul copilăriei, dragostea pentru părinții săi, evocarea lor fiind mângâiere pentru sufletul său și, fără îndoială, va fi imboldul de a continua realizarea de noi scrieri pentru a întregi povestea. Deoarece, nu-i așa? Povestea nu se poate termina acolo, la dulcele scâncet al primului născut. Cu atât mai mult cu cât autorul, cu siguranță, dispune de talent și material convingător pe care biografia sa îl păstrează nealterat.

Scriitor talentat spuneam, care lasă condeiul să zburde pe câmpia amintirilor, de unde figurile de stil izbucnesc cu prospețimea florilor de primăvară. Vor fi fiind descrierile de natură: „**Draperiile cerului, agățate de o mână nevăzută, se întindeau peste boltă, iar Calea Robilor se prefira printre ele, lăsând impresia că era opera unui zugrav care-și înmuiase pensulele într-o pulbere de lumină.**”, descrierea unor clădiri, a unor case: „**Casa era așezată cu spatele la drum, căci într-acolo era nordul, iar fața casei se deschidea în interior. Curtea era formată din două părți: una, de la intrare, pe partea stângă, spre răsărit, și alta, în fața casei, spre sud. (...) În fața casei se afla un chioșc de lemn, cu masă la mijloc și cu băncuțe în jurul mesei.**” sau a interioarelor, ori a unei străzi: „**Obloanele unei ferestre, de la etajul unei case, se deschiseră cu zgomot, atrăgându-i atenția. (...) În vârful unui stâlp, un felinar a cărui lumină nu fusese stinsă, se legăna în bătaia ușoară a vântului**”, toate îndeamnă cititorul să se întrebe cât din cele rediate este realitate și cât imaginație. Sau metaforele, ori alegoriile, pe care cititorul le va găsi în carte. Totul concurează la realizarea unei proze de calitate, din care nu lipsesc nuanțele filozofice, în care existențialul este pus sub analiza relațiilor interumane, a căutărilor și a găsirilor, a dorințelor și a înțelegerilor, prin care eul său interior îl sfătulește și îl îndrumă: „**Un glas lăuntric îi șoptește, amintindu-i că rădăcinile lui sunt aici, în acest pământ care a început să-i vorbească, iar sub el morții au înviat și întind brațe de ajutor.**”

Astfel, cei doi, Ioan și Maranda, oameni simpli, care și-au dedicat viața și strădaniile creșterii celor șase copii pe care îi vor avea, au pornit în viață, fiecare, după regulile de comportament, pe care le-au dobândit prin educație aplicată, primită de la viață și, hotărât, nu vor abdică de la ele, crescându-și copiii în virtutea aceluiași principii sănătoase. Maranda este o adolescentă ce alege să intre la mânăstire, atunci când părinții nu-i permit să urmeze o școală, pentru a deveni dascăliță, așa cum i-ar fi plăcut și cum merita. Abia după trei ani de ucenicie monahală îl cunoaște pe Ioan, se căsătorește și așteaptă nașterea primului copil, urmând o căsnicie binecuvântată cu șase copii.

Chipurile luminoase ale celor doi părinți rămân în amintirea scriitorului iconă vie, la care se închină de o viață și pe care îi așază în nemurirea unei pagini de carte, pe care o dăruiește cititorilor. Este o bucurie pentru

fiecare cititor, care lecturând acest volum „**Cum alegem dragostea**”, semnat de scriitorul **Dumitru Barău**, ajunge să cunoască lumea plină de întâmplări adevărate, generatoare de învățăminte folositoare tuturor.

VIS ALBASTRU, ÉMELI... (confesiuni lirice), de DUMITRU BARĂU

Volumul de poezie „**Vis albastru, Émeli! - confesiuni lirice**”, semnat de scriitorul **Dumitru Barău**, publicat la Editura *Zeit*, Brăila, în anul 2010, este al doilea dar liric pe care autorul îl face cititorilor săi.

Cu o grafică și o copertă semnată de Cădiano Priceputu, după *Prefața* intitulată „*Vocație amânată*”, semnată de profesor scriitor Constantin Gherghinoiu, volumul acesta de poezie este bogat împărțit în patru părți de sine stătătoare: *Luxul de a visa* (Revelație și extaz), *Ars amandi* (Durerea iubirii), *Bucuria recunoștinței* (Comuniuni respectuoase) și *Inimitabila natură* (Binele suprem) și se încheie cu un grupaj de păreri critice „*Despre Dumitru Barău*”, semnate de oameni de cultură, păreri născute cu surprindere după debutul liric „*Anotimpul visării*” din 2009.

Însuși titlul volumului de versuri pare a spune toată povestea, în sensul că, având un personaj literar central, Émeli, cititorul își fixează atenția pe o singură întrebare: Cine este Émeli? Și ce fel de întâmplări se țin în jurul ei? Și iată cum subtitlul volumului de poezie, merge mai departe, arătând că autorul scrie o poezie confesivă, cu un puternic accent de sinceritate, o poezie în care avansează, într-o filozofie proprie, întrebări, așteptând răspunsuri și, de ce nu, rezolvări. Temele poemelor sale cuprind un periplu prin toate anotimpurile sufletului încărcat de nostalgii de tot felul. Și speranță, și bucurie, și tristețe, și dezamăgire, după cum meandrele vieții le-au țesut în jurul său. Nuanțe, pe care acest poet cu „vocație amânată” le-a așezat în creația sa. De fapt, o victorie obținută după multe zbatări, după multe perioade de neliniște și concretizată în aceste versuri mărturisitoare și mântuitoare. Nicio dată nu este îndeajuns și nici prea târzie nevoia de înțelegere și acceptare.

Felul în care Dumitru Barău alege să-și așeze confesiunile inimii sale în stihuri armonioase, dar pline de gânduri, pline de doruri, cu muzică interioară fracturată numai de momentele dezamăgitoare, confirmă sensibilitatea lirică de care dă dovadă talentul său literar.

Parcă ar conștientiza o idee ce aparține lui Mircea Eliade, care explica faptul că există „*istorie care se consumă și istorie care se face*”, fiecare om având o istorie personală și unul, trăind-o, o consumă doar, alături își asumă realizarea ei prin propriile posibilități creatoare, mai mici sau mai mari, pentru „*a găsi un sens rodnic propriei sale existențe*”.

Autorul simte poezia ca pe o împletire a emoției, a sentimentului, a pasiunii dusă până la patimă nestăvilită, însă chiar și atunci când versurile sale ating o tentă catifelată cumva, aproape erotică, nimic nu se scaldă în baia acelei vulgarități atât de des și de frust întâlnită în scrierile de astăzi. Folosind un inspirat bagaj de

(continuare în pag. 33)

metafore, comparații inedite, poetul sugerează doar tandrețea întâlnirilor: „**lubirea mea rotundă se rostogolește / în jurul tău, / Ca îmbrățișarea vieții cu moartea / care nu moare niciodată... //... // Te voi iubi ca la început / căci la sfârșitul fiecărui sfârșit / se află un nou început în care voi iubi / mereu...**” (Ars amandi, pag.41). Sunt versuri ce atestă o certă implicare sentimentală, ce tine cititorul atașat, într-o stare asociativă, deoarece fiecare a trecut, la un moment dat, printr-o stare sufletească asemănătoare.

Întrebări existențiale tulbură înțelegerea poetului, care-și caută rostul în lume, o lume nu întotdeauna favorabilă celor care o populează. O lume dezorientată, uneori, ce nu asigură nici stabilitate și nici speranță: „**O lume care nu-și cunoaște / nici începuturile / nici unde va ajunge. / Încotro lume, / fără nume / și fără orizont?!**” (Încotro!, pag.28). De aceea, esențială este credința în cele sfinte, cea care a dat un sens vieții și reînvierii prin moartea mântuitoare: „**Dar, dacă nu poți trăi cu credința / că te-ai născut cu adevărat, / cum poți muri?! / Până la urmă, credința e totul... / Dacă poți crede tot ce trăiești, / poți trăi tot ce crezi. / Astăzi cred că pot crede orice. / Măine nu mă va crede nimeni. / Oare de ce m-am născut?!**” (Nașteri, pag. 20). De fapt, sunt întrebări ce se referă la toate problemele și nedumeririle pe care viața le ridică și omul se străduiește să le rezolve.

Un poet confesiv, îndrăgostit de natură, dar îndrăgostit și de dragoste, pentru care persoana iubită este invitată în versuri frumoase, armonioase, pline de gingășie, îmbrăcate în hlamida iubirii și a melancoliei, în care întrebările fără răspuns încremenesc în nedumerirea emoțiilor ce ajung la sufletul cititorului. Poate că Dumitru Barău nu este poetul marilor pasiuni, însă ceea ce scrie arată versuri de maturitate, fără severitatea specială a prozodiei, în care nucleul poeziei se lasă devoalat cu sinceritate și fiorul liric rămâne neștirbit, creând o omogenitate bine stabilită. Cititorul va găsi în paginile acestui volum o poezie țesută din cuvinte simple, pline de sinceritate, pline de noblețe, sensibilitate, ce vibrează prin metafore, în care imaginile poetice scot din ghiocul creativității puterea lor de seducție. Și, folosind toate categoriile de rimă, împerecheată, îmbrățișată, încrucișată, liberă, monorimă, cum este cazul poeziei, în care fiecare din cele șase strofe păstrează o rimă proprie: „**Silvioară de pădure, / Cine vrea să mi te fure, / Cu tăișul de secure / Plânsul lacrimilor pure.**” (Silva-Silvae, pag.55). Ori un amestec de rime sincategoriale, două substantive și două verbe formând câte o rimă: „**În puzderia de stele, / Ordonată în inele / Timpul nu putea să curgă, / Neavând unde s-ajungă**” (Vis albastru, pag.11) sau heterocate-goriale: „**Și pe bolta cea de sânge / Hăul nopții se lărgește / Când visarea mea te plânge / Și uitarea se-adâncește.**” (Rugă de seară, pag. 27). Toate dau o cantabilitate specială poeziilor. Dacă în unele poezii poetul își mărturisește prezența: „**Umbra mea / E umbra pe care sufletul meu / O lasă peste întinderea viselor, / Peste care, pașii mei / Măsoară nemărginirea.**” (Umbra mea, pag. 31), în altele, circumstanțele în care poetul este invizibil pentru maritorul cititor pot fi înșelătoare. De altfel, vizibil sau nu, poetul participă în felul său, alături de natura complice: „**Pe culmea albastră a muntelui sur / Stă singur și falnic bătrânul stejar / Se curmă de mijloc și cată împrejur / La zările-aprinse de fulgerul pur.**” (Plouă, plouă, plouă

pag.110). Nelipsita temă a iubirii nu ocolește nuanțele prin care poate trece acest sentiment, mai ales la o anumită vârstă când visul și amintirea țin de iluzii: „**Închid ochii / Și nu mai văd nimic. / Deschid ochii / Și nu mai văd nimic. / Cred c-am orbit / Și dar ști-am / Că nu e bine să privești în Soare.**” (Soarele, pag. 109). În versurile sale reverberează sentimentul de iubire sub toate formele sale (chemare, dorință, împlinire, dezamăgire, durere, înțelegere și, desigur, iertare).

Este o poezie ce colindă toate perioadele de viață ale unui om și atunci când sentimentele se bucură de prima îndrăgostire, și atunci când este vorba de dragostea matură, împlinită, dar și atunci când amurgul coboară peste crestele anilor și sentimentele poetului adună un buchet de iubire pentru nepoțica Irina: „**Când eram copil ca tine, / Auzeam vântul cum vine / Soarele cu ochi de foc / Prin pădure-și făcea loc. / Munții se vărsau pe câmpuri, / Apele săpau adâncuri. / Iarba încolțea sub rouă / Și o primăvară nouă / Se ivea din depărtare / Măsurând pași pe cărare.**” (Către Irina, pag.113). Sunt versuri de închinăciune pentru vlăstarul de viață care duce mai departe visurile bunicului. Ca o paranteză, aceasta este o dovadă că Dumitru Barău, care a preferat temele majore ale vieții ar fi putut scrie o frumoasă poezie pentru copii, elegantă, armonioasă și educativă. Iar limba pe care o folosește autorul, limpede și curată ca apa Putnei, convinge pe oricare cititor că profesorul de limba română păstrează corectitudinea și frumusețea graiului și este convins că astfel trebuie să fie scrise toate creațiile literare pentru a se constitui într-un mijloc de educare pentru cei mici, dar și pentru cei mari.

Volumul acesta de poezie, „**Vis albastru, Émeli! - confesiuni lirice**”, semnat de scriitorul Dumitru Barău, o admirabilă însoțire a gândului plecat pe cărările visului mereu căutat și mereu dorit!

Leonard POPA

"Îmi pare rău că n-am mers eu la barieră, noaptea, cu Tonegaru..."

Interviu cu poetul Radu Andriescu

Leonard Popa: *Cu cine preferați să vă serviți cafeaua de dimineață, cu T.S.Eliot sau Constant Tonegaru?*

Radu Andriescu: Îmi pare rău că n-am mers eu la barieră, noaptea, cu Tonegaru, ca-ntr-un text de-al lui, într-o lume de gheață crâncen de reală, căutând-o pe Karenina, doar ca să dăm peste Kram, ursul bipolar, pitit în întunericul zăpezii. Am tot felul de fantezii cu oameni mișto care mi-ar fi prieteni, Mazilescu la Vama Veche, Purcaru din *Metalurgic*, într-un text la care nu știu de ce-am renunțat. Eliot era simpatic când era tânăr, dar mai târziu scoarța lui a fost prea apretată pentru dinții mei de castor juvenil, plin de încredere în posibilități.

L.P.: *Cu ce ați asemăna poezia, cu un animal diafan sau cu o pădure metalurgică?*

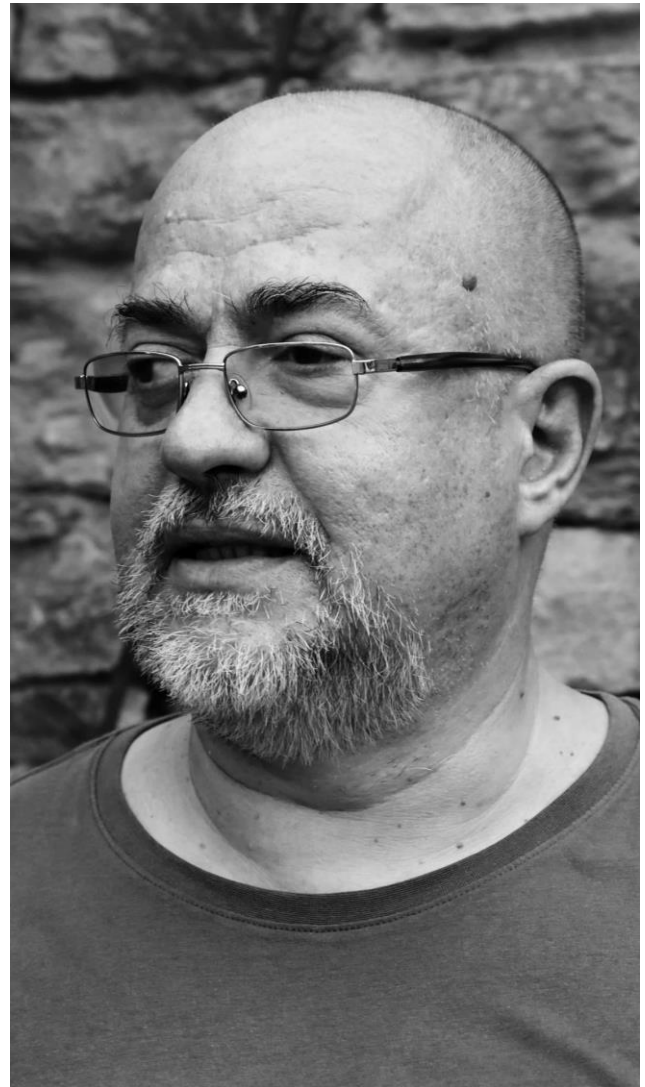
R.A.: „Pădurea metalurgică” e o metaforă la care țin mult, preluată din poetul ucrainean Alexandr Eremenko. Despre „animalul diafan” voi scrie ceva mai jos. „Pădurea metalurgică” a devenit titlul volumului meu din 2008, iar „animalul diafan” al celui din 2019. Cred că prima sintagmă ar merge ca metaforă pentru poezia din prima mea perioadă poetică (1992-2010), iar cea de-a doua pentru perioada care se va încheia anul viitor (2016-2025).

L.P.: *Nordul obiectelor sau Nordul poetului? Definiți busola zilei...*

R.A.: Sunt anumite puncte din jurul polilor magnetici ai Pământului în care busolele nu mai funcționează corect, astfel încât navigatorii sau piloții au nevoie de o hartă în care să fie clar marcate acele puncte. Sunt specialiști care actualizează permanent astfel de hărți. În cazul poeziei, ești nevoit să te orientezi cu ochii închiși, ceea ce înseamnă că trebuie să fie o acuitate mai mare a celorlalte simțuri și să ai mintea deschisă la orice posibilități.

L.P.: *Mai poate fi poetul privit ca un mesager?*

R.A.: Poetul mai poate fi privit în multe feluri, inclusiv ca mesager, depinde însă câtă lume o face. Pentru divinație, lumea preferă să-și dea banii unei cititoare în cărți mai curând decât pe o carte, la librărie, mai ales pe una de poezie. De altfel pandemia și războiul au scumpit, printre altele, cartea. Totuși, când își face cineva curajul să se oprească și la raftul de poezie, poate avea surpriza să găsească volume care vorbesc în numele unei generații sau al unei idei. Sunt multe cărți de poezie înregistrate clar într-o luptă sau alta, în numele feminismului, al ecologiei, al drepturilor diferitelor tipuri de minorități etc. Unele dintre acestea sunt excelente și merită cu siguranță să le citești cu răbdare și, de ce nu, delectare. Multe cărți au mesaje mai difuze, nu se concentrează clar pe o ideologie sau un -ism. În zona asta ar fi și volumele

Poetul Radu Andriescu

mele, chiar dacă primul din seria mea nouă, *Când nu mai e aer* (Blecher, 2016), a fost citit de mulți dintr-o perspectivă feministă. Cât despre statutul de mesager al poetului, uneori acesta poate să-l sperie și pe autor, chiar dacă e vorba doar de niște coincidențe, nu de premoniții. În toamna anului 2019, la FILIT, citeam un poem intitulat „Pandemic”, în care spuneam, printre altele, că „nu știam // dacă trebuie să îmbolnăvim / omenirea / sau trebuie să o salvăm”. După câteva luni, întreg Pământul se bloca și lumea a trăit mult timp în izolare. Textul a apărut în *Fire lungi de wolfram* (Blecher, 2022) și este singurul din carte pe care l-am datat - septembrie 2019. Nu sunt profet sau mesager, dar te blochezi mental când te gândești că ceea ce scrii devine realitate, ca într-un *fantasy* distopic.

L.P.: *Mai credeți în actualitatea generațiilor de poeți?*

R.A.: „Generațiile” au fost necesare pentru a marca niște rupturi în practica literaturii. Termenul, desigur, a început să fie foarte des folosit începând cu anii optzeci, respectiv cu optzecismul lunedìst, literatura care se naștea în jurul Cenaclului de Luni al UB. Peste anii '90 s-a sărit destul de ușor. Unii au fost asimilați optzecismului, cum ar fi grupul de la Brașov (Simona Popescu, Andrei Bodi, Caius Dobrescu și Marius Oprea) alții probabil am fost percepuți ca niște optzeciști întârziți (ar fi cazul meu și cel al lui Ov Nimigean, care

(continuare în pag. 35)

ne-am publicat cărțile, ca și brașovenii, începând cu anii '90), iar un poet ca Ion Monoran chiar este un optzecist ale cărui cărți nu au putut să apară în anii '80 din cauza problemelor pe care le-a avut cu securitatea, după ce-a vrut să treacă Dunărea în Vest. Cristian Popescu și Ioan S. Pop sunt și ei percepți mai curând ca optzeciști. Ideea generației de scriitori a redevenit centrală odată cu desantul în literatură al douămiștilor. Pe urmă lucrurile s-au complicat iar, se folosește termenul de postdouămiism de ani buni și probabil așa va mai rămâne o vreme. Prin urmare, eu probabil vin din terenul acela viran dintre optzecism și douămiism. În remixul primul meu, *Oglinda la zi* (frACTalia, 2019), o antologie în care mi-am revăzut drastic textele din primele șapte cărți, am pus la început câteva rânduri care cred că arată felul în care mă raportez la chestiunea generațiilor, pornind de la propriul meu traseu literar: „De câteva săptămâni îmi recitesc și reconsider drastic textele din primele șapte cărți, 92-2010, pentru un best of remixat și am ajuns la concluzia că-s un optzecist întârziat, un nouăzecist acceptabil, nu grozav, un douămiist destul de interesant, plecat cu pluta pe arătura mea proprie și-un postdouămiist de care nu mi-e rușine. Ceva gen Benjamin Button.” Dacă tot am pomenit despre remix, ar trebui să spun de ce „oglinzi la zi”. La începutul anilor '90, când adunam texte pentru primul meu volum individual de poezie, am avut o discuție cu Florin Iaru despre titlul cărții, la festivalul de la Târgu Neamț. Îi spuneam atunci că titlul ar fi *Oglinda la zid*, pentru că aveam fobie la oglinzi pe-atunci (la Cluj, după armată, am ajuns să sparg oglinda uriașă din scara unui bloc). Iaru mi-a replicat că ar suna mult mai bine și mai implicat social „oglinzi la zi”. Avea dreptate, dar titlul nu se potrivea cu volumul, în care era și un poem destul de lung, în șapte părți, despre fobia mea la oglinzi. În 2019 m-am gândit că ar fi bine să închid bucla acelor șapte volume cu o antologie în care poezia de atunci să fie remixată și adusă la zi, *Oglinda la zi*, unul dintre cuvintele critice de pe coperta a patra fiind cel al lui Florin Iaru.

L.P.: După care dintre ele ați pune punct și după care, trei puncte?

R.A.: Cred că am dat deja răspunsul. Punctele de suspensie vin puse în dreptul postdouămiismului, pentru că încă apar, an după an, debuturi foarte interesante cărora deocamdată nu li s-a găsit o altă etichetă suficient de cuprinzătoare. Cât despre „nouăzecism”, uneori mi se pare că e făcut doar dintr-un șir lung de puncte de suspensie

L.P.: Ce mai face prietenul dvs, Kram?

R.A.: Kram, ursul bipolar, a fost una dintre măștile mele preferate. Era un fel de pinguin Apolodor în variantă grunge, de care aveam nevoie în momentul acela. Aveam nevoie și de rimele din acele texte, greu de zis de ce, dar eram într-un moment de entuziasm jucăuș. Cartea – *Animalul diafan* (Blecher, 2019) - a fost privită cu oarecare scepticism de unii amici, pentru că era o combinație mai exotica de Tonegaru și Kram, dar a fost nominalizată la premiile Observatorului Cultural și a luat premiul „Mihai Ursachi” aici, la Iași. Nu am scris nicăieri povestea titlului, *Animalul diafan* și am să o fac pe scurt aici. Pe lângă faptul că merge foarte bine, zic eu, pe coperta acelei cărți, combinația dintre cei doi termeni mi-a fost sugerată de felul cum două generații percep folosirea cuvintelor în poezie. Un veteran al poeziei din Iași declara cu toată convin-

gerea la un festival că el n-ar folosi niciodată în poezie cuvântul „animal”. Pe de altă parte, un scriitor tânăr și foarte talentat le spunea discipolilor de la un workshop că azi nu se mai poate folosi, printre altele, cuvântul „diafan”. Nu am înțeles și nici nu am putut să accept asemenea înregimentări lexicale. Problema nu e un cuvânt sau altul. Problema e contextul în care cuvintele lor sunt plasate. Puse chiar și unul lângă altul, cele două cuvinte înfierate au dat o sintagmă proaspătă - și utilă în cazul cărții mele. În interiorul ei mai folosesc de câteva ori cuvintele, separat sau împreună. Bogdan Petcu, autorul volumului *transcender*, cel mai bun volum de debut de anul trecut, a preluat și el jocul în cartea lui. Întorcându-ne însă la Kram și la măști. După o pauză de cinci ani, perioadă de criză personală în care ajunsesem să mă conving că nu mai pot avea nicio legătură cu literatura, reveneam, în 2015, la poezie cu primele texte din volumul *Când nu mai e aer* (Blecher, 2016). Tot la vremea aceea descopeream și Cartea fețelor, la care mi-am făcut un cont. Mai postam pe peretele meu câte o poezie mediocră, până am scris, la persoana a treia, primul text cu Ana, Mariana și mama lor singură. Era prima oară după cinci ani când îmi plăcea cu adevărat un textuleț poetic de vreo zece rânduri, scris de mine. Am mai scris unul după câteva zile, cu aceleași personaje. Până la urmă a ieșit un volum întreg, cel mai apreciat al meu, dacă e să mă uit la premii și numărul de cronici. Ce doream să zic, însă: ca și în cazul lui Kram, întreg volumul era un joc de măști. Ana și Mariana erau două laturi ale fetei mele, de aceeași vârstă cu personajele, iar mama singură eram eu. Cumva instinctiv mi-am dat seama că trebuie să îngroș masca personală, pentru că imaginea bărbatului singur crescându-și copilul sau copilele nu e la fel de credibilă cum e cea a mamei. În *Gerul dintre ei* (Blecher, 2010) și *Jedi de provincie* (Blecher, 2018) am mai folosit măști, dar începând cu *Fire lungi de wolfram* (Blecher, 2022) mi-am făcut curajul să revin la persoana întâi, pe care nu o mai vedeam **abordabilă încă din 2010**.

L.P.: V-ați aflat vreodată în ipostaza lui Prufrock?

R.A.: De la anxietate la criza existențială nu sunt mulți pași. Se poate ajunge la un continuum în care te învârti tot mai repede, ca particulele elementare încarcerate în acceleratorul CERN. Idei despre sensul vieții sau despre alegerile pe care le facem ar trebui să apară mereu dacă punem la bătaie gândirea critică, riscând ieșirea din zona de confort molcuț în care ne putem complăce liniștiți. Mare parte din literatura capabilă să-și provoace cititorii pornește tocmai din neliniștea pe care o resimți atunci când zidul semnelor imperiale de exclamație e secerat de cele de întrebare. Până la urmă, cred că zona de confort este una statică, invariabilă și lipsită de vitalitate, în timp ce momentul de criză are dinamismul necesar vieții, chiar dacă uneori ajunge să te paralyzeze bombardamentul de întrebări și neliniști. De altfel chiar ieri dimineată (și nu are legătură cu întrebările de aici) mi-am dat seama că în necartea la care lucrez și care va deveni carte anul viitor sunt cam cinci titluri statice, aproape moarte, pe care a trebuit să le schimb. În

(continuare în pag. 36)

(urmare din pag. 35)

zona asta a întrebărilor care vin la pachet cel puțin cu anxietatea, dacă nu cu o adevărată criză existențială, îl plasez pe Prufrock, care-și presară gândurile cu foarte multe semne de întrebare.

L.P.: Ați condus o vreme *Dialogul*, revista care depășise cu mult amfiteatrele Universității... De ce nu mai apare și de ce nu a reușit să creeze, în timp, o grupare literară?

R.A.: *Dialogul* a avut, într-adevăr, un rol care depășea limitele universității. Într-o lume literară anapoda, în care scriitorii, mai ales cei tineri, prin urmare optzeciștii pentru vremurile de atunci, nu aveau acces la revistele profesionale, *Dialogul* și alte câteva reviste studențești erau platforme alternative unde ei puteau publica. Nu era ușor nici aici, cenzori existau și erau foarte activi, dar probabil tirajul mult mai mic decât cel al revistelor profesionale îi făcea puțin mai permisivi. Oricum, când a ajuns la *Dialog* promoția mea, revista avea deja o istorie lungă (primul număr a apărut în 1969, când revista se numea *Alma Mater*), un format clar și prestigiu în toate centrele universitare. Un rol important pentru succesul revistei l-au avut prof. Andrei Corbea-Hoișie și Sorin Antohi. După '89, când a încetat apariția revistei, au fost tentative de a o readuce la viață, dar au eșuat. Acum există o secție de jurnalism, dar *Dialogul*, ca revistă de cultură, presupune o raportare diferită. Are revista un viitor? Fizic sau virtual? Greu de zis. Azi, lașul are destul de multe reviste de cultură, pe care n-am să le înșirui aici. Am să pomenesc doar revista *Alecart*, scoasă de elevii de la Colegiul Național sub coordonarea profesorilor Nicoleta și Emil Munteanu. O revistă excelentă dar și foarte frumoasă, într-un format glossy.

L.P.: Sunteți și cadru universitar, la catedra de limbă și literatură engleză din cadrul Universității "Al.I. Cuza" din Iași... Anul 1989 vă mai spune ceva?

R.A.: În decembrie '89 am pus punct navetei la o școală din Pașcani. Drumul în sine îl simțeam ca pe o tortură de care eram convins că nu am cum scăpa. Printre elevi erau unii foarte buni, de excepție chiar, cu toate că acea școală generală nu era cotate ca una dintre cele bune din târg. Școlile „bune” ar fi fost cele din orașul de sus (orașelul are o scară uriașă la mijloc), unde locuiau personajele „importante” ale târgului. Școala mea era în orașul de jos, lângă atelierelor CFR. În anul acela am ajuns trei șefi de promoție acolo, la engleză, geografie și matematică. Ce contează mai mult e că unii dintre elevii noștri ne sunt acum colegi la Iași, alții au joburi bune pe unde-au ajuns în lume. Din ianuarie '90 am lucrat mai bine de doi ani ca redactor la revista *Convorbiri literare*, iar apoi la Universitate. Cam asta înseamnă '89 pentru mine: o răsturnare politică uriașă pe care am resimțit-o clar și la nivel personal.

L.P.: Spuneți-mi trei idei bune și trei idei proaste...

R.A.: Că tot mi-am amintit acum de '90, încep cu vreo două idei din acea perioadă. Idei proaste: 1. Să-mi vând, la începutul anilor nouăzeci, mașina de scris electrică portabilă Hercules, cumpărată în vestul Germaniei unite dar fabricată în RDG. Mai sunt de vânzare mașini de scris vechi, dar nu am văzut electrice și portabile, deci relativ mici, nicăieri. 2. Să-mi schimb banii, și cei de pe mașina de scris și alții, la bișnițari și nu la o bancă. Nu erau case de schimb la vremea aceea. Am rămas fără o parte din

bani și mi-am cumpărat un desktop, primul, de altfel, mai prost. 3. Să-mi termoizolez doar parțial casa, ceea ce face că iarna îmi pun căciulă și fular când merg din cameră la bucatărie... Cu deciziile sau ideile bune e puțin mai complicat, dar cred că ar fi vreo trei, toate în zona poeziei. A fost bine că m-am decis în 2015 să continui povestioarele cu Ana și Mariana, după ce timp de cinci ani eram total nemulțumit de poeziile pe care le comiteam. La fel de bună a fost ideea de a face remixul din 2019. Eram blocat înainte de remix, îmi plăceau cap-coadă doar 50 de pagini din cele aproape 700 de atunci - 50 de pagini pe care de altfel le-am inclus în volumul *Metalurgic* din 2010, în care combinam cincizeci de pagini vechi cu cincizeci de pagini noi. O a treia idee bună ar fi să mă opresc un timp după publicarea, probabil anul viitor, a cărții la care lucrez acum, *Variantele noastre imperfecte*. Simt nevoia, după o altă serie de șapte cărți de poezie, de o pauză mai lungă.

Pablo NERUDA

SONETUL I

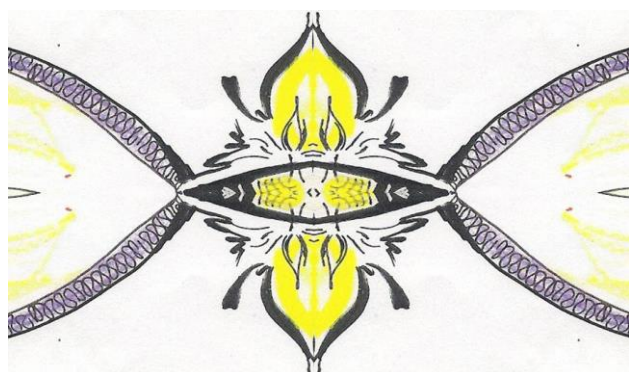
Matilde, un nume de plantă sau vin,
de orice se naște din sol și durează,
cuvântul ce crește și veșnic creează,
de-ai verii lămâi luminat pe deplin.

Pe el vezi adesea cum plutește un vas
ce de-un foc bleumarin
se-nconjoară grăbit,
litere ce se văd sunt un râu repezit
ce se varsă mereu în sufletu-mi ars.

O, nume sub iedera verde aflat
ce pari un tunel ce-și deschide o poartă,
cu lumea de-afară să fie legat!

O, dă-mi a ta gură ce arde-nfocat,
cu ochii tăi negri privește-mă îndată,
să simt că plutesc și s-adorm legănat!

Traducere de Octavian Cocoș

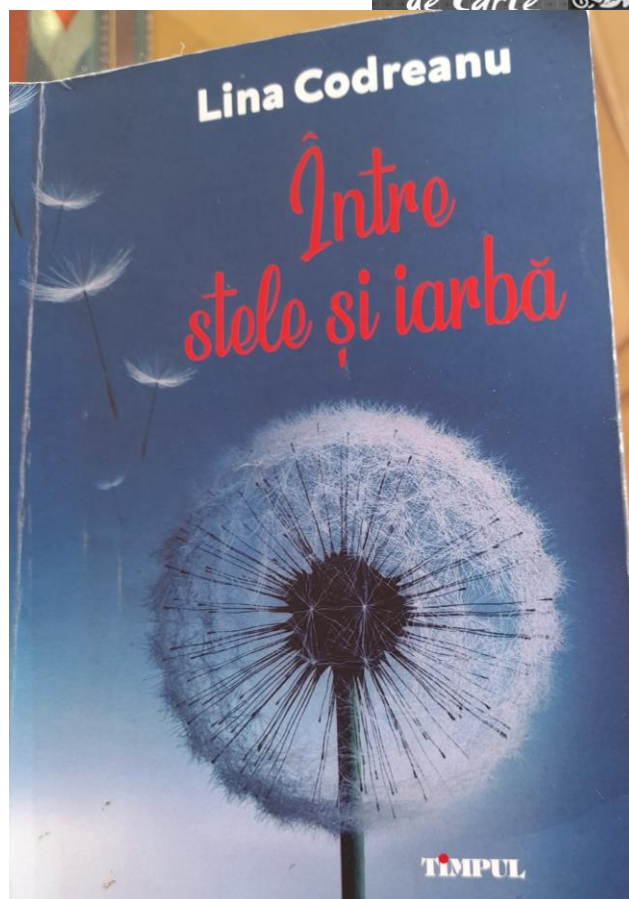
Ana OPRAN

Memoria țărânei jinduind sub zodia stelei Lina Codreanu – Între stele și iarbă

Debutând editorial în 2012 cu volumul *Theodor Codreanu Bibliografie critică*, Biblioteca „B.P. Hasdeu”, Chișinău, profesoara Lina Codreanu își va îmbogăți rapid palmaresul atât în domeniul criticii literare cât și în cel al beletristicii: „Viața ca o poveste, lașarul- un coșmar” (Ed. Axis Libri, Galați, 2013), „Studii și interpretări”, (Ed. Marafet, Râmnicu Sărat, 2014), „Poștalionul” (Ed. Junimea, Iași, 2014), „Proprietarii de amintiri” (Ed. Marafet, Râmnicu Sărat, 2015), „Chemarea apelor” (Ed. Junimea, Iași, 2017), „Răsfângeri critice”(Ed. Detectiv, București, 2018), „Blândețea toamnei”, (Editura Sfera, Bârlad, 2019), „Costache Olăreanu. Arhitecturi ludice” (Ed. Biblioteca, Târgoviște, 2019), „Semnale critice”. Lina Codreanu-70, Iași, 2019, „Profil aniversar”-70, Bârlad, 2019, „Pagini de cultură hușeană”, Iași, 2020, „Vremea de sub gene”(Ed. TipoMoldova, Iași, 2021), „Satul din inima mea”(Ed. Biblioteca, Târgoviște, 2022), „Între stele și iarbă” (Ed. Timpul, 2022)., *Lecturi de frontieră*... Avalanșa de scrieri din domenii diferite ale literaturii române dovedește o creativitate comprimată și o gestație anterioară a gândului, de lungă durată, înainte de a-și croi drum spre tipar și spre cititor. Este aceasta o dovadă peremptorie de autoexigență și responsabilitate auctorială.

Volumul de poezii „*Între stele și iarbă*”, venind după „*Vremea de sub gene*” reconturează universul liric al poetei pe care îl circumscrie într-o arie flexibilă și fluidă între Înalt și Adânc, Cer și Pământ, Evanescent și Concret. Aici, ca și în alte scrieri ale sale („*Satul din inima mea*”, „*Proprietarii de amintiri*”, „*Fântânarul*”, „*Chemarea apelor*”) mustește duhul pământului natal în care-și înfig rădăcinile și din care se nutresc elanurile creatoare. Memoria pământului – matrice e astfel un fel de „alma mater” a spiritualității sale insinuându-se în întreg universul poetic cu toate elementele sale de la „*firul de iarbă înrourată*”, leagăn fraged al tinereții, până la „*palma de țărăna/ (cam cât încape veșnicia mea /sub iarbă)*” a întoarcerii la obârșie, după ce efemera existență și-a arcurit timpul în punctul de azimut al stelei: „*Doar îngerii pun aripi peste/ efemera noastră respiraie/ și ne-nveșnicesc praful peregrin/ între steaua și iarbă /sub care /ne culcăm definitiv*”(p. 37).

Spectacolul lumii în care „*Tăișul călăului/ ne-nge-nunchează pe rând*” se constituie într-un „*bâlc* al deșertăciunilor” privit cu blândă îngăduință căci universul poeziei sale e unul primitiv și cald plin de gingășie și canoare. Marile angoase (trecerea, moartea...) se atenuază îmbrăcate într-o diafană haină țesută din înțelegerea și acceptarea rosturilor. E aici marca unui suflet de

o mare sensibilitate dar și generozitate.

Un poem emblematic în jurul căruia se construiește, precum în jurul unui pilon de rezistență, mesajul poetic al întregului volum este *Balada Visătorului-fără-de-margini- un portret al vizionarului*. Portret văzut din interior și de dincolo de timp. E poetul balanșând între real și imaginar, între oniric și tangibilul concret, într-un spațiu al miticului popular românesc (pe țărnul apei morților): „*Devorat de-nchipuiri,/se tot clatină pe țărnul Sâmbetei/Visătorul-fără- de-margini*”. Fețele jocului blagian se reflectă în oglinda timpului – curgere: „*Răsfățat de timp,/cu osul piciorului drept/ infipt într-un punct- /compas zănat și nătâng-, /fără imbold și fără de-oprești/ desenează baloane, ouă, ochi și cercuri-cercuri/ în praful drumului,/pe poarta verde-a primăverii/ [...] /fiecare rotunjire de cuib/sea-mână cu jocul copilăriei,/cu sărutul iubirii*” (p.21). Și jocul capătă tonuri tragice prin intangibilitatea visului: „*Prietenul fără-de-veac/hașurează aleatoriu cerul stins/ în unda sinelui răsfâns./ Din semnul visării smuls, abia acolo, învâpăiat și amețit/de hăul înălțimii,/se lasă de-a dreptul străpuns/de semnele închipuirii lui/fără de culoare/și fără de vreme*”. Aventura visării e cea a existenței mărginită în trup, nemărginită în aspirație: „*Centru-n cercuri se sfarmă,/își caută gravitația pierdută/bobul de țărăna,/nepoții își strigă moșii/de sub crucile sfredelite/ de furnicile roșii,/în rădăcini și-n somn/copacii se-ntorn./Visătorul fură respirația/lăsată-n vânt/de albele oase./ În miez de oră și de jind./[...] Naivul Visător.*”(p.22) Temele majore ale liricii Linei Codreanu se întrepătrund subtil într-o țesătură fină: autodevorarea sinelui artistic („*sub pâlăiri de stea/ neînțelesul visător/în taină nevămuită/sinea-și scrumea*”), viața ca un joc în

(continuare în pag. 38)

trepte urcător-coborâtoare, evanescența timpului, drama intangibilității visului („un rendez-vous cu luna, poate,/ numai cu Visul,/ cu Visul său-nu.”), indemnul hedonist la trăirea plenară a clipei, reînvierea din cenușă a prototipului ideal ca răspuns la efemeritatea senzorialului: „Din căușul de cenușă,/spun noii visători/pe malul Sâmbetei veghind,/încă s-ar vedea când și când/scânteii în cercuri ardicând...// Visări,/ visări fără de margini!...” (p.24)

Demersul liric țese „o poveste” existențială, o pânză tremurată între naștere și moarte. Începând cu Invocarea meditativ- elegiacă a nenăscutului, a increatului în puritatea lui absolută pe drumul zămisirii lui „a fi”: „Așterne, Doamnă, strat de nea,/în pânțece apasă din greu/o planetă,/acum doarme rotund/prinzând puteri/pentru zborul neprihănit.” (p.11). Tragismul efemerității se dizolvă în imaginea timpului circular autodevorator, începutul și sfârșitul se închid în clipa dilatată: „în lumină astrală/roti-se-va ea/ și va-ntârzia, va-ntârzia/. Aliniată în ursa vieții./ până va-ncărunți,/până când se va-ncenușa...” E un fenomen universal care cuprinde și om și pom într-un ciclu imperturbabil moarte-reînviere: „nevertebrate înfometate sapă tuneluri/spre inima fructelor/de ram abia-nținate, /zdrobite-n cădere în fiecare an.../într-un picior, prietenul suferă/ de sus până-n măduvă/...doarme măru într-un picior...în mugurii somniți vibrează/ lăcomia vieții...zâmbește măru meu ferm/ pe picioru-i de lemn” „Doarme măru-ntr-un picior”(p. 3). În acest timp-spațiu limitat, viața e o continuă și neliniștită veghe: „Tăcerea mă doare,/ magma timpului/ mă trage-n ponoare/ în labirintul de somn/ la gura intrării s-adorm...//[...]//„doar eu - /umbră pe tron/ ori bob de lumină/ cumpănind într-un hău-/Orbecăi prin somn/ și n-adorm// „Tot...nu adorm”(p. 15). Dorita prăbușire în starea de somn ca o întoarcere la starea de energie latentă, la imaterialul increat este minată de veghea rațiunii, a lucidității sub semnul damnării perpetui a ființei umane alungată din Paradisul inconștientului primar.

Aceeași gingășie, dublată de o percepere minimalistă a elementelor într-un microcosmos al jocului și jucăriei, însoțește apariția iubirii în acest univers al prospețimii peste care adie abia perceptibil, suflul dezolării: „două fire de colb/dansând în marea nebuloasă/ din Andromeda/ ne vom rotunji/ în ochiul vreunui singuratic/de pe pământ,/ împlinindu-i /dorul de iubire.// Jocu-i fatal, iubite!/ Alungă gândul strâmb/și-așază-mă iute/ în galaxia cuvintelor...”(p. 16), singura formă a neuitării rămânând Cuvântul ziditor.

Cu „Reverii de tei” iubirea intră, tematic, sub zodia incompatibilității între regnuri, specii, universuri, amintind de alte creații de gen precum „Riga Crypto și lapona Enigel” a lui Ion Barbu, „Balada sârmanului pescar” a contemporanului Valeriu Stancu... Originalitatea realizării îl prinde pe cititor sub vraja fluxului lirico-narativ plin de ingenuitate și a subtilității cu care se construiește treptat dramaticul ascuns. Pe alocuri, dulceața gesturilor, la limita somnolenței și alintului, cheamă în memorie reveria încântătoare și copilăroasă din „...Elle vit appa-raitre le matin” al lui Matisse. Poemul e un cântec de iubire diafan, o pictură în contururi și culori de stampă japoneză, surprinsă cu prospețimea și puritatea ochiului de copil în receptarea unui univers vegetal animat: „Cu ramuri împletite /în verde catapeteasmă,/ după caz,/ sta

pregătit s-o salveze/ un tei/ cu blondă mireasmă. / La zece fix, fără răgaz,/ florile-i purtau aroma/ în ceașca de ceai/ sorbit alene de doamna/ în halatul turcoaz./Oricât de târziu,/ subțire-și tremura/patima-fantasmă/ prin frunza-i efemeră...// Vis de tei topaziu.//Tăcerea-și împlânta pintenii/în rana îndoielilor/ noaptea când, lacom,/ cu alveole vegetale,/ nu zărea ochii ei/de tei//Șapte ani împreună-/bulgări de topaz/. Reverind în extaz/ sub privirile hoinare/ ale vreunui trecător melancolic/din tramcarul cu cai”(p.18).

Primul ciclu al volumului se încheie în susurul heraclitianului „Panta rhei”evocator mai mult al curgerii în cerc decât al celei lineare: „Solitar, pe mal de râu,/ pedepsit să caute/începutul și sfârșitul curgerii,/ omul, sferă de aer/ rostogolind se alungea/ ca magma vezuviană. Apoi...zгурă și fum.”(p. 38)

Metaforă a timpului uman măsurabil („pe unde umbli, Milled,/ imperator al miei de ani/cu nepăsarea-ți superbă?”), frate și partener de dialog într-un perpetuu cânt-invocație, ciclul „Litanii pentru Milled” adâncește trăirea interioară, ludicul nu mai atenuază drama, emoția e puternică covârșind reflecția filozofic-intelectualistică: „Clipa mea/ dintre două dangăte de clopot/ - ori sosire,/ori plecare-/Spumă-i,Prietene.../ Inefabilă și năucitoare.” (p. 41). Dansul timpului devine agresiv, umple până la refuz spațiul interior și exterior cu ritmul său sacadat:„Pe cerul respirației mele,/copleșitor percep/tropăitul infernal de joc,/din vârf și din toc,/până la sfârșire.../Aerostep, aerostep”(p.43) sau:„Tu, geamănul meu mai mare/ Cu o mie de ani,/ vino pe-aproape,/ domolește-mi tempoul emoțiilor/sufocate de-atâta ozon.//Vremea hulpavă/ pradă și respirația mea...”(p.49). Când „Maimarele Milled” nu mai trece „de strâmtoarea din clepsidra eternității,” e clipa de triumf al Omului:„Și uite cum,/în încrengătura mileniilor,/acum/ te rogi mie,/ clipă din imensa ta împărăție,/să-ți las o firidă/ să vezi imperiul /fratelui ce-ți urmează/ la tronul milenar//[...]Clipa mea trecut- a-n alt mileniu./Rămas bun, părtaș; al meu, /în rugă și sperare”(p.63).

Cu „De unde vii, poete”, „Ocna cuvântului”, „Cuvântul” din ciclul „Trepte de primenire” poeta reiterează tema zbuciumului creator prin cuvânt încheind apoteotic volumul: „Săgetează spre mine /topitorul cuvânt/ cu ochi de foc/ [...] Ziua, ntre noi, înclștarea/de feline înfometate/din jungle/e pe moarte:/ori eu, ori El,/însă noaptea-i/ca o strângere în brațe/ trupul mlădiind sub șoapte.”(p. 92)

Creația lirică a Linei Codreanu încântă cititorul atât prin abordarea marilor teme ale poeziei dintotdeauna, cât și prin timbrul său particular, inconfundabil, în care profunzimea trăirilor constituie substanța vie turnată în „arhitecturile ludice” ale cuvintelor creând astfel un univers poetic al prospețimii și ingenuității impregnate de gingășie umană, de concretețea savuroasă a imaginilor artistice și de prezența empatică a elementelor naturii în tesătura reflexivă a versurilor.

Iuliana-Andrea POP

Joaca de-a metafora

Mircea Petean îl cataloghează pe Puiu Răducan drept “un solitar solidar”. Solidar cu vorba scrisă, cu poezia și cu natura, cu satul copilăriei și cu amintirile dragi, aflate într-o zbatere perpetuă în prezentul extrem de nociv dulcilor roade ale trecutului, devenite simple cotoare păstrate cu grijă într-un buzunar al memoriei. Încă din titlul volumului său, “De la tinerețe pân’ la bătrânețe”, autorul propune cititorului un drum, o călătorie pe care toți suntem datori să o facem, de la mic la mare, dar nu toți reușim să o ducem la bun sfârșit, unii pierzându-se pe drum. Pare că intenționează încă de la copertă spicuii filozofice pe această temă și pe cea a timpului (“De unde vine? Unde se duce?... Unde ne duci?”) și chiar din prolog suntem anunțați de către același Petean că scriitorul suferă de o iscusită “metaforită”, după cum el însuși recunoaște (“câteva metafore mă zgâlțâiau”), redând pe hârtie o poezie ascunsă-n proză încă din primele rânduri, tentative lirice reușite în marea lor majoritate: “Stând ca un lemn pe capra crăcănată a timpului, așteptând drujba...”. Lirismul devine în textele lui Puiu Răducan un experiment de formă și fond. “Antimodernist înfocat”, bard al tradițiilor sătești risipite odată cu ridicarea unei aparente civilizații urbane, el trăiește exhaustiv o nostalgie a “ce-a fost-ului”, aproape sacralizată, până la dureri funeste, de doliu, pictând în fiecare text al său icoane ale țării pierdute, amintind oarecum de un Goga melodios, abisal, prins în jungla ambiguă a contemporaneității. El își pune speranțele într-o veche, dar sugestivă urare de An Nou, săvârșită ca ritual de trecere cu noroc și bunăstare din moși-strămoși: “La mulți și fericiți Ani, fraților!”.

Ceea ce definește textele din volum este spațiul, toposul, decorul adeseori euforic în paralel cu trăirile eului, prins în feeria suvenirurilor tinereții, ale vârstei inocenței, o minune întâlnită o singură dată pe drumul sinuos al existenței ca un alai pășind pe uliță, “pipota potecii zgribulite de timpuri”, către o nuntă sau o înmormântare, etape definitive. Prozatorul-poet aduce o odă “satului bătrân”, acolo unde “bucuria nu moare”, pripășind în inima cititorului o înfrigurare survenită din dorul miresmei dulcele a fumului risipit în fiecare seară din hornul bunicilor împovărați de ani: “este singura ființă dumnezeiască ce nu visează. El trăiește (încă) și plânge. (...) Satul trece pe moșia marilor bulevarduri ca o mobilă grădină cu flori, și ele gânditoare.” Cărăruia care trece prin așezarea natală desenează harta vremurilor trecute-n sufletul satului. Artistul e înfrățit cu întreaga sevă elementară, dătătoare de

Puiu Răducan

DE LA TINEREȚE

PÂN' LA BĂTRĂNEȚE

viață, nepătată de factorul uman. Fiecare fragment de text e parte dintr-o galerie de culori, nuanțe, sezoane și stări. Întreg universul schițat de Puiu Răducan e conturat de eterna și dorita liniște - irosită în jungla capitalismului -, asociată naturii, pădurii, păsărilor, verdei infinite (“Mi-am pierdut liniștea, fraților! Și ce bine era, Doamne, cu ea! În câmpia umplută cu verde primăvărată mă plimbam cu ea de mână.”). E lupta între inocență și desfrâu, balanța înclinându-se periculos în dreptul elementului negativ. Oare poate fi aceasta recuperată și salvată prin forța rugăciunii, se întreabă creatorul de cuvinte? Semnele divinului sunt peste tot în operă, iscalite-n trup de la naștere și care-i alină clipele ultime, înainte de ieșirea din scenă. Mirosul de tămâie din vechiul lăcaș e purificator, iar clopotarul mereu prezent la datorie e regula care liniștește într-un haos negru. Umorele manifestate sunt triste, amărui ca pelinul toamnelor scurse, doar cuvintele și joaca de-a glăsuirea îi mai dau putere (“se încrudează”). Modernul nu îi dă scriitorului tihna râvnită. E prea multă “neglijență, incompetență, lenie” în juru-i (“cenușa vremurilor frige”). Nici dulcele grai românesc nu este pus la adăpost de acești “gândaci toxici” care vor să-i fure identitatea și să-l occidentalizeze: “bye-bye-uri, ciao-uri, ok-uri, weekend-uri”. Cultura e și ea în pericol, asaltată de “maneale spurcate”, de unele “excremente moderniste” care vorbesc despre grotescul și mocirla prezentului, sărăcia (“burta goală”), necomparabile cu dulceața trecutului trăită la țară, “pe șușea la vale.” Anotimpurile au și ele de suferit de pe urma schimbărilor intempestive, ciclurile fiind răscolite (“fusta (ne) albă a iernii”). Cea mai recentă bazaconie a zilelor noastre e trauma covidului, care a afectat și artiștii și sursele lor de inspirație, toți aflându-se într-un “strănutuș” perpetuu. Virusul chinez “cu ochi oblici” s-a trans-

(continuare în pag. 40)

figurat într-un ditamai monstrul dintr-un banal guturai. "Atâta negru" poate înnebuni pe oricine, darmita pe omul care poartă zi de zi cu el un noian de idei și simțăminte gata de pus pe hârtie...

Autorul e mereu în căutarea aceluia *quelque chose* care-i poate răspunde întrebărilor, lipsei. Își caută "ispita rumenă", tinerețea răvășitoare, dar și iubirea, (poate femeia ideală, descriind-o fără a fi pudibond cu "buci, sâni, buze, trup"), care "tot la vale sau la biserică se duce...", nu vine nicidecum înapoi, către sinele-i înșelat, e atrasă de depravare și ușurătate sau mai mult sau mai puțin tragic, de bătrânețe și apoi moarte, aspecte ce-l obsedează ("Dumnezeu știe"). Această obsesie e apăsătoare, deranjantă, moartea e absență, "lipsă de om", satul se golește de bătrâni, dar și de tineri, atrași de mirajul străinătății și al vremurilor schimbătoare. Și toate îl dor. Scriitura încearcă să se redreseze de atâta melancolie care apasă pe umeri, gând, suflet și slovă, devenind muzicală pe alocuri, încercând tonuri la firul ierbii, dar profunzimea metaforei te pierde la câte un pas, te aruncă-n întrebare nerăspunsă, te ridică la loc apoi, așa cum îi stă bine poeziei, fie ea și fără versuri. Oare ce soartă vor avea "crengile copacilor cu reumatism la glezne?". Aceeși ca a omului ce-și urmează drumul sângelui, spre sine, spre muncirea trupului și regăsirea eului, evitând cumva "bezna fatală"? Soarta e blândă atât timp cât ochii mamei și sufletul tatălui îi întăresc omului rădăcinile. Uitarea nu vine peste cei ce au părinți sau i-au avut cândva. Continuitatea, ciclicitatea este garantată ("Mă transform, fracțiune de secundă, într-o petală de crizantemă din grădina mamei".) Urcând, sau poate coborând treptele vieții, "derdelușul vârstei", scriitorul afirmă că "mai am o țărâ de pedală" (a timpului) și ajunge la concluzia dureroasă că ce a fost "nu mai este", copilăria e pitită într-un joc de-a v-ați ascunselea și nu mai vrea să iasă vreodată la lumină. Oftatul des, oriunde și ori-când, descoperirea emoțiilor ce-l macină, este unicul prilej de demascare a sinelui, spre eliberare.

Gabriela BOTICI

Sonet XCIII (Uitățile de sine)

În unghiurile morții sunt rătăcirii albastre
Și-n primul semn de viață e, încă, gust de humă,
Durere colorată... Și timpul se consumă
Prea repede în noapte, când numele sihastre

Ne spun povestea vieții. O linie, o sumă
A clipelor trecute prin spiritele voastre.

Uitățile de sine mai poposesc în astre
Și căutăm trecutul, crezând că își asumă

O parte din prezentul ce-aleargă ne-ncetat,
Fărâma din ce vine, din tot ce am lăsat,
Scăldată-n amintire și greu de suportat

Și parcă totu-i ceață și totu-i dispersat.
Azi, țin de mână viața, dar oare-a existat
Sau răscolesc iluzii și, poate, am visat...

Sonet XCIV (Noiembrie)

Noiembrie semnează cu frunze ofilite
Și bruma răsucită prin gândurile terne,
Cu roze risipite de ploaia care cerne
Stropi înghețați de toamnă ce nu vor să evite

Nici visurile mele. M-ascunde în taverne
Murdare și stinghere, cu raze ofilite,
Lovind cu vânt și ură, culoarea o înghite,
Nimicul mă-nfioară și neaua se așterne.

Îmi toarnă-n rădăcină doar stropii cu otravă,
De-atâta întuneric și frigul se coboară
Rânind același soare din inima-mi bolnavă.

Dar nu imi pierd speranța ce-a fost odinioară.
O licărire-n suflet, când totu-i doar epavă,
Renaște răsăritul și altă primăvară...

Sonet XCV (Reguli șterse)

Ne-ai desenat albastrul, dar nu-l putem pătrunde
Și următoarea viață e prea mult definită
Iar lumile-ntre ele-s distanțe ce ezită!
Zăbrelile sunt dese și te întreb pe unde

Să pot merge acasă? De dor sunt stăpânită,
Și cușca e prea strâmtă și nu mă pot ascunde
Să construiesc iar, podul, cu clipele fecunde,
În viața asta-n care prezentul ne incită.

Parcursul printre grații, adesea colorate,
Ce, încă, mă apasă când nu văd cale-ntoarsă
Acelora ce pleacă. Rămân mereu în spate.

Și tot privesc în urmă, gândind că nu e farsă,
Nu mai revăd trecutul și gândurile-s mate,
Căci ultimele reguli le-ai scris pe-o filă arsă...

Sonet XCI (Întâlnire în noapte)

Când luna își destramă, timid, întâia rază,
Iar firul ei îți cade pe umărul tău stâng,
Atinge-l și îmbracă lumina ce o plâng,
În iriși și în suflet. Hai, vino, ea veghează!

Încet, reînfășoară-l pe trupul tău, în crâng,
Ca martori să ne fie, în noua ipostază,
Doar stelele din ceruri ce se aliniază
Să poți pași pe ele, în brațe să te strâng.

La capătul albastru de-arginturi luminată,
Îmi vei pași în palme, prin roua translucidă,
Te voi conduce-n astrul ce-ascunde o serată,

În cinstea ta, iubito, vreau Raiul să-l deschidă.
Pluti-vom împreună în zarea-nseninată
De ochii tăi feerici și starea ta silfidă.

(continuare în pag. 41)

Sonet XC (Războiul)

Când viața asta oarbă se-nalță prin cruzime,
Iar ura prea flămândă și setea de-a ucide
Distrug pământuri sfinte lăsând timpuri acide,
Războaiele nedemne încearcă să suprime

Femeile, copiii, făpturile candido.
N-au demnitate-n luptă, înfăptuiesc doar crime
În numele dreptății ce vor să o imprime
Întunecând tot Cerul cu scopul de-al închide.

Își măsurară fapta cu cei fără putere,
Se laudă că luptă, dar lupta e trucată,
Balauri fără suflet aplaudă când piero

Un biet sărman ce plânge și roagă Lumea toată
Să plouă cu lumină, cu-o Nouă adiere
De zâmbete și pace, iubirea să răzbată!

Sonet LXXXIX (Ciclicitate)

Mă doare răsăritul căci știu că va apune.
E-o naștere ce plânge pe drumul ce se-nchide,
Umbrită de plecare, trăiri doar invalide
Ce au un iz de frică și nu au rațiune.

Mă scutur într-o floare când ea firav deschide
Petalele curate sperând într-o minune
În care se oprește, secunda s-o răzbune,
Dar leapădă sămânța în nopțile rigide.

Mi-e teamă de-nceputuri, le simt cu gust de humă
Ascunse și neclare în lumea tot străină
În ciclul dureros purtând a lui cutumă.

Nici înțelesul pare că nu vrea să revină
Dar am speranța vie că pașii mi-i îndrumă
Spre căile pe care mereu va fi lumină.

Sonet LXXXVIII (Mi-e foame de iubire)

Mi-e foame de iubire... La orice colț de stradă
Să fie dăruită lumina ambalată,
Mereu să mușc cu sete și să mai cer o dată,
Că pofta nu se stingo, fără să stau la coadă.

Mi-e sete și de pace... Chitara acordată
Cu sufletele noastre doresc în noi să șadă,
Seninul să se nască din nou ca și dovadă
Că am venit din Ceruri și ne-am iubit odată.

Mi-e ură de minciună și de tăceri truate,
De teama unui mâine scaldat în suferință,
De oameni fără suflet ce beau și azi păcate,

Cu aură de înger și mască de căință
Peste o rece fiară cu gânduri ne-mpăcate,
Peste ateii care nu au gustat credință...

Sonet LXXXVII (Clipa de Eternitate)

Când timpul s-a împiedicat pe strada gândurilor mele
Mi-a dat răgaz să mai aștern cuvintele scaldate-n rime,
Să le dezmiard într-un sonet, un colț de Cer să le anime,
Apoi să le arunc, din nou, într-un neant cu praf de stele,

Căci le-am cules din necuprins, legate-n ritm și profunzime,
Plutind pe unde care dor când le-ntâlnesc și zbor cu ele,
Dar mă îmbie să le-ating, chiar dacă unele-s prea grele,
Când le cuprind cu două mâini și dragostea o rup din mine.

Doar plec și vin, adun mereu trăirile ce dau iubire
Și simt apoi în preajma lor seninul din divinitate.
Mi se oferă ploi și flori, dar linia este subțire

Între cea lume-n care sunt și lumea-n care nu se poate.
Nu plec mai mult decât un vis – un timp ce naște devenire,
Redefinind încă un vers și clipa de eternitate!

Sonet LXXXV (Tu, toamnă, stai!)

Am amorțit într-un ungher de frica unui nou sfârșit
Și m-am ascuns să-ți pot deplânge plecarea care mă doboară.
Să te dezmiard eu aș mai vrea, dar vei pleca... A câta oară
Un vis nestins ai refuzat? În pași de dans de-am fi pășit

Ți-aș fi aprins dorința-n gând și nelăsând ramul să moară,
L-am fi ascuns într-un totem și-n codrul care n-a greșit
Am fi rămas printre idei în zbor înalt, desăvârșit.
Dar ai ales să lași nimic și-apoi nimicul să mă doară.

Nu picura rugina ta în frunza care mă mai vrea!
Să o răsfaț cu un cuvânt desprins din verdele ei sfânt,
Să îi sărut tăceri târzii și, mai apoi, căderea-i grea,

Scaldată-n cer, dintre lumini să nu mai plece în mormânt.
Nu îmi lega cu chingi de foc clipele ce-mi dau culoarea!
Tu, toamnă, stai și nu pleca cu nota ultimului cânt.

Sonet LXXVIII (Îmi număr)

Îmi număr ploile prin flori, trăind în lumea lor fugară
Vreau să îmi iau din vraja lor un strop mărunț de profunzime
Căci mă învață să nu mor, și știu tăcerea s-o suprime.
Vor potoli durerea mea, tăcut, a nu știu câta oară

Să-mi număr zilele cum trec și frunzele cum cad din mine
Căci se înalță și-și petrec parada lor de după vară
Și-mi iau apoi din calmul lor numai tăcerea ce separă
Durerile din viața mea de frumusețea care vine.

Îmi număr toamnele ce vin din verile plecate-n grabă
Căci lasă prin plecarea lor clipe adânci, fără culoare,
Ce aș fi vrut să le anin, dar anii nu mă mai întrebă.

Și-mi număr stelele ce pier și stingerea mai rău mă doare
Îmi lasă cerul fără Cer și mă ascund într-o silabă
Căderea să o pot uita. Dar voi putea s-o uit, eu, oare?

Ștefan ANDRONACHE

Napoli, cel mai nonconformist oraș al Italiei

La Napoli am ajuns, venind de la Roma, cu puțin înainte de prânz. Gara fiind destul de mare, mi-a trebuit ceva timp pentru a identifica locul pentru depunerea bagajului. O dată scăpat de grija acestuia, am ieșit în largă și frumoasă Piață Garibaldi unde am întâlnit câțiva conaționali ce trândăveau pe gazonul ars de soare după ce-și încheiaseră, probabil, tura cerșetoriei de dimineață. De la postul local de televiziune aveam să aflu, în cadrul știrilor de noapte că, în preajma acestei importante porți de intrare în oraș, se pripășiseră vreo sută de țigani care provocau o mizerie de nedescris spre nemulțumirea napoletanilor.

În preajma gării, am descoperit și modestul hotel „Viola”. Prețul camerei însă mi s-a părut destul de pipărat în raport cu dimensiunea redusă și confortul modest al acesteia. Aici, atât camerista, cât și femeia de serviciu, fuseseră înlocuite de bărbați. M-am bucurat că recepționarul nu îmi dăduse o cameră la stradă care, după cum se știe, aici, este extrem de agitată. Pe parcurs, aveam să constat faptul că plasarea acesteia spre curtea interioară nu mi-a fost nici ea de prea mare folos. Până mult după miezul nopții, am tot fost agresat de certurile ori gusturile muzicale ale napoletanilor ale căror aparatamente se aflau vizavi.

O dată știindu-mă instalat undeva, am plecat să văd orașul, „locul cel mai încântător din lume” cum spunea Ch. Dickens. De la bun început trebuie să spun că Napoli este o așezare extrem de pitorească dar, în aceeași măsură este și cât se poate de agitată din cauza densității populației care depășește 1.200.000 locuitori.

Și aici, ca și la noi acum, majoritatea oamenilor obișnuiesc să-și petreacă timpul mai mult pe stradă, prin piețe (pentru că și aceștia sunt la fel de gurmanzi ca românii) sau prin micile cârciumi pentru că, precum conaționaliilor noștri, le place băutura; natura binecuvântată de Dumnezeu sau bucuriile simple părându-li-se suficiente pentru a se simți cu adevărat fericiți. Pentru că era deja ora prânzului, străzile vechiului oraș, transformate în bazare sau autentice aprozare, produceau un zgomot infernal destul de greu de suportat. Atât șoferii, cât și și pietonii se întrec în a circula cât mai haotic cu putință. Am văzut chiar și polițiștii neinteresați, nici măcar ei, de respectarea minimelor reguli de circulație.

Dacă la Roma lumea mi s-a părut a fi extrem de disciplinată și gravă, aici, întocmai cum constatase și Goethe, cândva, „toată suflarea se arată a fi veselă și bine dispusă”.

Dar o dată cu liniștirea stomacului și după ce, în prima piață întâlnită, mi-am cumpărat, ca desert, cinci portoca-

le roșii de Sicilia, zemoase și dulci, mi-am începutul itinerariul prin faimosul Napoli.

Zona prin care m-am mișcat, cel puțin în prima zi, aparține în exclusivitate, centrului istoric, protejat de UNESCO. În perimetrul său, am întâlnit clădiri datând de mai multe secole, precum și numeroase biserici care au reușit să supraviețuiască multora dintre cataclismele care s-au abătut, de-a lungul timpului, asupra orașului.

Astfel, doar pe trei artere, situate între strada Domului și Piața Dante, adică pe Benedetto Croce, S. Biagio dei Librai și Tribunalului, am găsit cea mai densă concentrare de palate în stil baroc și biserici gotice sau renascentiste, pe zidurile cărora secolele, dar mai ales mișcările tectonice, atât de dese în sudul Peninsulei, și-au pus puternic amprenta. Deși cartierul acesta este poate cel mai vechi dintre toate, viața napoletanilor se exprimă aici cu un plus de exuberanță. Prăvăliile își revarsă bogăția de produse până pe la jumătatea străzii.

Catedrala Sf. Gennaro a fost înălțată la întretărirea secolelor XIII-XIV peste ruinele Biericii Stefania. Fațada neogotică, ce datează din secolul al XIX-lea, mai păstrează încorporate în ea elegantele porți sculptate de Antonio Baboccio încă de la începuturile lăcașului religios. Interiorul este impresionant atât din cauza pilaștrilor cât și datorită amestecului de fresce gotice cu ornamente tipic baroce. Cele din urmă sunt predominante la capela patronului, acolo unde se păstrează cu grijă craniul și sângele congelat al acestuia.

Napoli – Una din străzile specifice ale orașului

(continuare în pag. 43)

Am urcat, desigur nu fără efort, și în partea de sus a orașului, acolo unde harta îmi indica că se află magnificul și imensul Parc Capodimonte, vechi domeniu princiar cu palmieri și arbuști decorativi, pentru a vizita Palazzo Reale (Palatul Regal, 1738) ce aparținuse regelui Carlo al III-lea de Bourbon și în care se află instalată, de mai multă vreme, remarcabila Galerie Națională de Pictură, bazată în exclusivitate pe colecția familiei princiare Farnese adusă tocmai de la Parma și, respectiv, Roma.

Aici aproape că m-au vrăjit: „covorul magic“, de fapt norul pe care plutesc Iisus Hristos și Fecioara Maria (pictați de Masolino da Panicole), „Schimbarea la Față“ de Giovanni Bellini și binecunoscuta compoziție laică „Venus și Amor“ de Tițian (artist căruia i-a fost amenajată o sală). Aceștia li se adaugă și alte capodopere ce poartă semnătura lui Masaccio, Andrea Mantegna, Perugino, frații Carracci, Caravaggio („Biciuirea“), El Greco, Pieter Brueghel cel Bătrân („Parabola orbilor“ și „Mizantropul“), Ribera sau Goya.

Apartamentele regale conțin, totodată, și numeroase piese prețioase de mobilier. Unii pereți sunt decorați cu obiecte de porțelan sau cu tapiserii lucrate la Bruxelles. Maestrul Van Orley reconstituie, pe cele șapte gobelinuri ale sale, scenele importante ale luptei de la Pavia pe care Carol al V-lea a dus-o împotriva lui Francisc I al Franței. Multe vitrine expun obiecte din faianță sau porțelanuri scumpe de Meissen ori Sèvres, emailuri strălucitoare sau mici obiecte din bronz din perioada Renașterii.

Napoli – Tarabă cu legume și fructe

Revenind spre centrul orașului, la un moment dat, atenția mi-a fost reținută de o frumoasă clădire de culoare roșie (restaurată după cutremurul din anul 1980) ce aparține astăzi Muzeului Național de Arheologie, instituție pe care îmi propusesem să o vizitez neapărat.

Fără să fi anticipat, mi-a fost dat să fiu aici, vreme de mai bine de două ore, oaspetele extraordinarei expoziții „Istoria unei erupții“ ce urma să rămână deschisă până la sfârșitul lunii august. Amenajată în sălile vaste ale edificiului atât de bogat în colecții de factură pompeiană, manifestarea reconstituie, în premieră absolută, prin mijlocirea aparatului audiovizuale moderne de ultimă generație, cutremurătoarea dramă provocată de erupția Vezuviului din anul 79 d.Hr.

Blocat fiind într-un spațiu închis cu pereții înalți transformați în ecrane, timp de cinsprezece minute, am avut senzația că mă aflu, de-adevăratelea, în mijlocul evenimentului nefericit.

Explozia vulcanului cu jerbele de foc și ploaia de cenușă, valurile de lavă înspăimântătoare par să te acopere în timp ce trupurile calcinate ale copiilor, femeilor sau bărbaților îți defilează prin fața ochilor zvârcolindu-se de durere (multe scene au fost preluate din filme realizate până acum, inclusiv din cel intitulat „Ultimele zile din viața orașului Pompei“, iar altele au fost simulate pe calculator plecându-se chiar de la trupurile calcinate care fuseseră descoperite), făcându-te să-ți simți părul de pe cap ridicându-se.

Zgomotul surd și neîntrerupt al monstrului ieșit din minți nu putea fi domolit nici măcar acum de muzica care se constituie într-un recviem menit să-ți răscolească ființa pentru multă vreme, să te facă să conștientizezi adevărata dimensiune a tragediei pe care au trăit-o, cândva, locuitorii înfloritoarelor așezări urbane, Pompei și Herculaneum, situate la poalele muntelui ucigaș.

Treisprezece mulaje de corpuri umane surprinse în atitudini desperate (și pe care nici o sculptură concepută de mână omenească nu le pot egala), sute de bijuterii și tot atâtea monede din aur sau argint, excepțional conservate după ce a încetat ploaia de cenușă, îți sunt suficiente pentru a te face să te integrezi în atmosferă.

Institutul Arheologic din Pompei a reușit să ilustreze cu o fidelitate surprinzătoare momentele specifice tragediei ce avea, în secolul al XIX-lea, să devină o sursă predilectă de inspirație ale picturii romantice.

Napoli – Muzeul Național de Arheologie

(continuare în pag. 44)

Expoziția dezvăluie superbe fresce și mozaicuri pline de prospețime de la Pompei (prezentate, pentru prima dată, în integritatea lor), sculpturi găsite, recent, în Villa Papiusurilor de la Herculaneum (între care remarc și un superb cap de amazoană) și alte nenumărate opere de artă, obiecte de podoabă etc.

Napoli – Corso Umberto I

În cadrul impresionantului muzeu ale cărui baze au fost puse de regele Ferdinand, al celor două Sicilii, am mai remarcat: Taurul, un grup sculptural de mari dimensiuni (provenit de la Termele lui Caracalla de la Roma) din colecția Farnese, bustul atribuit filosofului Seneca sau Hercule, o copie făcută de Lysip după Glyconul din Atena, pe care Napoleon a regretat că nu l-a putut lua cu el în Franța, dar și frescele: „Lupta lui Alexandru cel Mare cu regele Persiei, Darius“, „Cele trei grații“ - care-l inspirase și pe Canova, „Sacrificiul Ifigeniei“ și „Tânăra față care culege flori“, o adevărată capodoperă din perioada de început a picturii ce se remarcă prin eleganța și grația sa, „Educația lui Achile“ ș.m.a. La un moment dat, am parcurs și galeria împăraților romani reținând portretele lui Caracalla și Agrippinei, precum și busturile grecești printre care și un „Homer orb“.

Napoli are două străzi reprezentative, bine sistematizate cu palate nobiliare, de cel mult șase etaje, și magazine mari, acoperite cu foiță din aur și argint, și Palatul Regal (1600) pe al cărui spațiu larg și fastuos și-l dispută, deopotrivă, atât Biblioteca Națională „Vittorio Emanuele III“ (cu 15.000 de incunabule!), cât și Muzeul reprezentativ al așa-ziselor „apartamente istorice“. Din anul 1888, în nișele pereților exteriori de la parter, au fost introduse statuile reprezentanților dinastiilor napoletane începând cu Roger Normandul și terminând cu Victor Emanuel al II-lea.

Biserica în stil neoclasic, de alături, sau mai bine zis templul creștin cu cupolă San Francesco di Paola (1846), amintește de Pantheonul din Roma. Și fiind că tot este vorba de un monument de cult mai deosebit, napoletanii l-au încadrat și cu două aripi din arcade imitând astfel și coloanele lui Bernini din Piața Sf Petru.

În apropierea tuturor acestora se găsește și Castelul Nou, o autentică fortăreață din anii 1279-1282, de la care s-au mai conservat până acum numai donjoanele rotunde. Frumosul portal renascentist din marmură albă ridicat, între 1445-1468, între două turnuri din cărămidă, aparține lui Francesco Laurana. Arcul de triumf încastrat în partea inferioară comemorase intrarea victorioasă în

Neapole a lui Alfons I de Aragon. Pentru cei interesați să cunoască evoluția picturii napoletane din secolele XV-XIX le stau la dispoziție colecțiile Muzeului Civic din interior. Conform unei tradiții mai vechi, Consiliul Municipal din Napoli se întrunește întotdeauna sub bolta de formă octogonală a Sălii Baronilor al cărei nume a fost împrumutat de la feudalii ce se ridicaseră împotriva lui Carol I de Anjou și care fuseseră, mai apoi, arestați chiar în interiorul ei.

Într-una din după amiezile petrecute la Napoli, m-am deplasat cu metroul, spre vest, până în stația Mergellina, din vechiul centru suburban cu nume omonim. În acest cartier se află atât o gară importantă, cât și portul turistic. Vizavi, a fost ridicat un impunător hotel turistic, spectaculozitatea fațadei datorându-și-o balcoanelor, dar și coloanele de susținere ale acestora. Jocul de volume, de lumini și umbre mă incită să le privesc chiar și în momentul când m-am îndepărtat mai mult de ele.

Dacă ai curajul să urci pe strada în serpentină Orazio sau dacă ești dispus să te folosești de linia de funicular, vei fi răsplătit de cea mai frumoasă priveliște pe care ți-o poate oferi orașul, dispus în amfiteatru, precum și golful care îi accentuează farmecul. O dată ajuns cât mai sus, pe terasă, mi-a fost dat să văd cel mai splendid tablou din regiunea Mezzogiorno-ului, imagine pe care, cu siguranță, nu o voi putea uita niciodată. De sub umbrela răcoroasă a pinilor bătrâni, ochii mi s-au lăsat fermecați de oglinda albastră (culoarea îl vrăjise, cândva, pe sensibilul prozator francez Anatole France) și liniștită a apelor golfului, căutând să identifice Borgo Marino, portul Santa Lucia, precum și impresionantul fundal oferit de conul, deocamdată adormit, al temutului și maiestuosului Vezuviu care, din cauza iluminării sale admirabile, mă determinase să cred că era extrem de aproape. Cu siguranță că fără Vezuviu, Napoli ar fi mai puțin interesant. De altfel, el formează o figură unitară cu orașul. Ca și scriitorul ceh Karel Čapek, constat că Napoli este chiar mai frumos atunci când îl privești de la distanță. Și, fără să vreau, m-am pomenit fredonând celebrul „O Sole Mio“!

Ajungând la un moment dat la nivelul mării, am rătăcit pe țârm, mai întâi, de-a lungul digului pentru a descoperi alte înfățișări ale panoramei orașului, iar mai apoi, pe via Carracciolo, cea care ține o bună parte și loc de cheu. Pe grămezile de pietre încinse de soare ale digului care încearcă să potolească marea puțin agitată, personaje singuratice sau grupuri gălăgioase încercau să se bronzeze.

Între Piața Republicii și Piața Victoriei se desfășoară o frumoasă grădină în mijlocul căreia funcționează cel mai vechi Acvariu de pe continentul nostru amenajat fiind de germanul Anton Dohrn. De-a lungul cheiului Partenope, se înșiruie câteva hoteluri de cinci stele, restaurante cu specific pescăresc sau cafenele inundate de străini. Puțin mai departe, pe insula ce străjuiește intrarea din portul Santa Lucia, a fost înălțat, cu opt sute cinczeci de ani în urmă, Castelo dell'Ovo (Castelul Oului) aspectul actual dobândindu-l spre sfârșitul secolului al XVII-lea. În momentul de față castelul nu mai îndeplinește nici un fel de funcție strategică, spațiul său din interior fiind utilizat pentru

(continuare în pag. 45)

organizarea spectacolelor sau expozițiilor.

Din portul maritim, mai precis spus din dreptul debarcarului Beverello, aveam să plec, într-una din frumoasele zile petrecute aici, spre insula Capri.

Napoli – Donjoanele și portalul Castelului nou

Firește că ar mai fi încă multe de spus despre Napoli, despre piețele și străzile sale atât de aglomerate, despre palatele și cartierele sale inconfundabile, despre viața cultural-artistică atât de intensă (fapt ce-l situează imediat după Roma!) și pe care excesul de materiale publicitare (pliante, broșuri, fluturași sau postere) încearcă să ți le facă cât mai bine cunoscute.

Prefer însă să închei aici însemnările, dar nu înainte de a enumera câteva dintre elementele autentic napoletane. Locuitorii din Napoli împărtășesc de secole un puternic sentiment religios, ei au un cult deosebit pentru muzică (din Capitala „Bel Canto”-ului este și Enrico Caruso!) sau pentru teatru (aici născându-se celebrele personaje Pulcinella și Toto). Și ei își revendică cu multă mândrie: spaghețele (atât de variate și de apetisante), mozzarella și inconfundabila pizza Margherita (o specialitate culinară răspândită acum pe întreaga planetă), mâncăruri cărora nu le-am putut cu nici un chip să le întorc spatele, așa cum nu am tratat cu indiferență nici pe vestita Lacryma Christi (rafinatul vin obținut din strugurii copti pe pantele Vezuviului), licoarea ce m-a făcut să uit repede nu numai de starea de oboseală, ci și de excesul de singurătate.

(continuare în pag. 119)

Melania CUC

Amăgirile îmi sunt nefolositoare.

Îmi dau frâu liber și mă amăgesc
Așa ca o locomotivă care trage
Vagoanele pline cu lucrătorii ce
Vor detona muntele-găinii care făcea ouă de aur.
Nu știu cum să mă rog pentru sănătatea
Celor ce fac pariuri pe nasturi militari...
Nu știu cum să mă conving
Că pietrele de moară sunt adevărate;
Cresc, înfloresc și rodesc știmate
Ce urcă spre izvoare de apă sărată cu lacrimi.

Copiii lumii au pojar-rar,
Au simptome de nu mai știu medicii,
Botaniștii nu mai pot ține seama
Numelui și numărului spinilor
Din cununa Mântuitorului.

“Nu duci pietre de moară!”
Îmi amintește mama
Și degeaba m-aș scuza acum,
Că am avut ceară topită în urechea
Copilăriei.
Viitorul mi-a fost pâinea pusă în geam
Pentru îngeri și vrăbii.

În zadar aș căra apă cu ciurul,
În sita prin care abia de se întrec
Boabele din mătâanii,
Sau aș naviga prin deșertul cuvintelor
Pe cocoașa unei cămile...
Nu mestec pietre, nici apă în măsele
Și dacă las să se vadă
Lumina din giuvaieruri,
Este pentru ochii câinelui de circ
Prins pe viață în lumina reflectoarelor.

Pietrele de la mormintelor alor mei,
Și tot măcinișul anilor pierduți
Pe lângă drumul-destinului,
Sunt primăvara în care nu am ajuns încă
În poiana cu narcise de porțelan și sticlă.

Trișez din instinct

Mă apăr cu palmele și de cuvinte-străine,
De zgomotul motoarelor cu combustie lăuntrică.

Zarva lumii îmi intră prin pori,
Aprinde focuri de avertizare
Pe fiecare dintre culmile așteptărilor tale.
Te mint și tu știi că
Nu voi ridica din nimicuri
Casa în care vor cuibări păsări cântătoare.

(continuare în pag. 46)

Îți promit duminici cu linii de cale ferată,
 Intersecțiile prin care,
 Să treacă orient-expresul
 Cu femeile și bărbații poveștilor noastre.
 Trișez din instinct;
 Plâng și râd,
 Cîncăne rostul meu ca o legătură de chei
 Rostogolite pe dalele unei
 Mănăstiri de măicuțe.

Doar jumătate din ceea ce sunt
 Este platoșă de insectă rătăcită în regn.
 Cealaltă este albă precum este hârtia
 Pe care nu știu încă să scriu.
 Întreg eșafodajul acesta de cuvinte resuscitate
 Se clatină odată cu picioarele mele micuțe.

Zburători, precum liliecii,
 Suntem orbii din generații trădate;
 Nu respirăm, nu trăim...
 Doar pipăim aerul cu vârful plămânilor.
 Suntem convinși
 Că lucrăm la destinul celorlalți frați de sânge,
 Cu mânuși deșirate în ață de chirurgie.

Mi-ați deschis în zadar ușile

Eu mă simțeam perfect în celula
 Cu gratii din sticle de lampă fără petrol.
 Este o dără de salivă de păianjen
 Între candidații la zbor,
 Și copilul din vis își testează norocul,
 Așa, fără teamă de viață, de moarte.
 Că ce este voluta aerului din aripa de cocor?

Nu-i nici floarea bumbacului
 Ce crește în pustiul eghiptului.
 Nu-i nici o monedă de argint desprinsă
 Din salba anilor mamei eroilor.

Îndrăzneala are cicatrici de efigii rare.
 Cine-i fără de răni, fără ambiții umane
 Sau fără dorința de-a trece
 (Precum Moise cu oamenii săi)
 Prin Marea care a învățat
 Să respire, să simtă pulsul primejdiei
 Cu instinctul unui câine de vânătoare.

Presura cu numele meu mic pe aripi,
 A apucat să zboare
 Din fața cositoare!

Un orb, un surd, un mut
 Îmi citesc, pe rând,
 Destinul din palma ce-mi arde.
 De ce nu aș crede că sunt zidul
 Din cărțile scrise,
 Sunt continentul nedescoperit încă;
 Cimitirul în care groparii beau vodcă
 Și pun pariu pe numărul norocului-chior
 Care urmează.

În săptămânile ce vor veni
 Se desgurzește singură soarta bocancilor militari.

Clandestin, în lumina dimineții noastre,
 Un chirurg-demiurg taie și coase
 Pânțele precistelor noastre. Copilul se naște!

Lucrarea fără semnătură

Ghemul cu iarba pe care am cosit-o în vară
 A rămas verde ca agurida.
 El este soarta, pe care am scuipat-o în față
 Și i-am spus să-mi mai slăbească lessa.
 Stăpânul meu a urcat la cer fără scară.
 De atunci stau pe loc în Timp;
 Dantelăresc povești cu știre și-neștire;
 Nu am cum să îți spun,
 Să îți explic că... oglinda ce ne apropia în trecut,
 Este ochi de om înțepat cu spinul scorpionului.
 De ce se prelinge otrava în șanțuri?
 Să vindece rănile muribunzilor.

Pietre comune, grunji de sare...
 Toate se amestecă
 În lucrarea asta fără semnătură.

Ai pus pe blatul mesei mele
 Pâinea, vinul și peștii credinței...
 Eu presăr sarea
 Și... fibra în lemnul crucii
 Dă muguri aidoma măslinului păcii.

Dantelăresc fără fir, fără igliță.
 Sfinții îmi țin candela -
 Recipient de argint, în care
 Apa potopului fierbe
 Ca mustul de Riesling în decembrie.

Nimeni nu-și amintește

Sunt sfârcuri de degete retezate
 Pentru că nu au știut
 Cum să toarcă, să lucreze cu profit,
 Lâna de aur.
 Și, într-o zi, sfintele-taine au fost
 Uitate pe masa poporului!
 Din microfoanele camuflate
 Cu ramurile pline de mere neculese
 Suntem îndeamnați
 La porția de libertate.
 Pe cont propriu!
 Că, ce este asumarea rolului morții perfecte,
 Dincolo de un dans din buricul cu diamant fals?
 Prin muchii de sticlă pisată
 Trece poetul
 Cu lumânarea aprinsă în plină amiază.
 Sângele se aprinde-n macii de candahar.
 Zici că e...vară?!

Pe scena cea mai populară a sezonului,
 Alt profet carismatic
 Tocmai a spintecat pântecul cașalotului.
 Soarta vieții universale e în viscere.

Alți și alți de arginți omenești
 Se rostogolesc pe Wall Street

Nimeni nu-și amintește
 De unde au venit, încotro se duc.
 Oul primordial a eclozat prematur.

(din volumul "Viața mea secretă" în curs de apariție)

Petre RĂU

O minunată carte de memorialistică

Ligia Dimoftache Constantinescu - O ipostază de brândușă a Nicoreștiului diasporic, (Scrieri memorialistice), Editura StudIS, Iași, 2023
Ediția a treia revizuită

O monografie a unor locuri, fie ele natale sau nu, poate fi un studiu extrem de valoros și interesant, deoarece ne oferă, de regulă, o amplă și cuprinzătoare apreciere asupra aceluși spațiu. Într-o astfel de lucrare găsim adesea explorări privind istoria și originile aceluși loc, evoluția lui de-a lungul timpului, elemente importante privind geografia și mediul înconjurător, precum și evenimentele semnificative care au influențat dezvoltarea acestuia. Desigur, mai găsim și analize despre cultură și tradiții, despre comunitatea de oameni ai locului, resurse, economie etc.

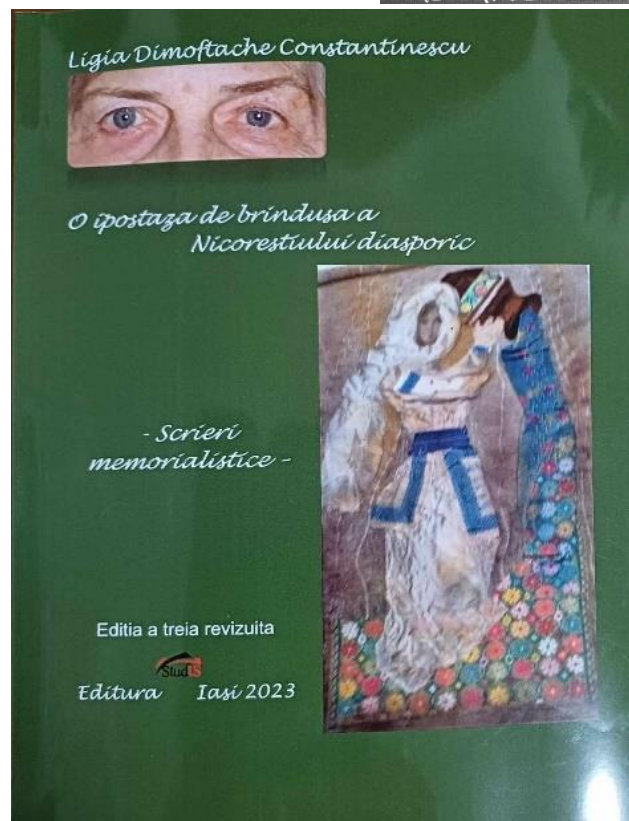
O lucrare memorialistică este o relatare subiectivă, de regulă expusă la modul narativ, a unor experiențe personale sau a unor evenimente din viața autorului. Ea poate cuprinde perspective, emoții și reflecții personale ale autorului.

Luând în considerare argumentele prezentate, este ușor de intuit ce înseamnă o lucrare care ar fi de fapt o combinație a celor două tipuri de lucrări descrise mai sus. Exact prin asta s-ar putea caracteriza lucrarea pe care mi-am propus s-o recenzez aici, volumul Ligiei Dimoftache Constantinescu "O ipostază de brândușă a Nicoreștiului diasporic".

Așadar, această lucrare este o privire intimă și profundă asupra legăturii autoarei cu locurile natale și cu cele prin care a zăbovit o perioadă de timp, explorând nu doar aspectele fizice și sociale ale acestora, ci și amintirile, emoțiile și influențele personale pe care acestea le-a avut asupra vieții și dezvoltării autoarei. Și chiar dacă am făcut aceste precizări mai sus, în cele ce urmează am să abuzez de termenul de monografie atribuit întregii lucrări, doar ca să-mi fie mai comod în exprimare.

Spuneam undeva: "Respectându-mi până la sfințenie obârșia, așa cum mi-am dorit, am încercat să surprind, de-a lungul timpului, imagini și fapte din locurile și împrejurimile unde înaintașii mei și-au dus traiul și în care eu însumi mi-am petrecut cei mai fericiți ani din viață, anii copilăriei"¹.

Este o onoare pentru mine să descopăr că un poem de-al meu, "Vale de rai"², tare drag mie - pe care l-am compus în tinerețile mele în nostalgia uneori pustietoare pe care am simțit-o când m-am îndepărtat de locurile natale - și-a găsit un loc de frunte în ediția a treia revizuită a volumului de memorialistică scris de Ligia Dimoftache

Constantinescu. Satul meu natal, Fântâni, care face parte din comuna Nicorești - de pe malul stâng al Siretului, vizavi de Mărășeștiul aflat pe malul celălalt - separat sau periodic împreună cu satul vecin Costa Lupei, s-au numit în anumite vremuri Nicoreștiul de Sus. Așa încât aș putea zice că eu și autoarea cărții de care fac vorbire suntem consăteni, deși nu am avut plăcerea să ne cunoaștem vreodată.

Așadar, Coasta Lupei este satul de baștină al autoarei Ligia Dimoftache Constantinescu. Cred că e important să reamintesc aici că doi pictori importanți a mai născut satul acesta brav, tecucenii de azi Ștefan Buțurcă și Mircea Cojocaru, iar eu sunt onorat că-i cunosc și că-mi sunt prieteni.

Iată cum ne-o descrie pe autoare fiica sa, Ligia-Doina Constantinescu (azi profesor universitar doctor la Facultatea de Filologie a Universității "Al. I. Cuza" din Iași, binecunoscută traducătoare, anglistă - cum îi mai place să fie numită), editoare a ultimei ediții, pe coperta a patra a cărții: "Născută la 30 decembrie 1929 la Nicorești, Tecuci, autodidactă cu disponibilități de a profesa în specialitățile Biologie și Limbi străine, cu har artistic concretizat în modalități diverse, multiple de a transfigura experiența de viață în ipostaze armonioase și ziditoare ale adevărului propriu - pictura, design interior, imaginație narativ-reflexivă arts and crafts, vrednică, exemplară, jertfitoare fiică, soră, soție, mamă, mătușă, stră-bunică, nașă - de botez și de cununie; înveșnicită la 14 iulie 2015, Iași".

În această ediție, a treia revizuită, ni se deslușesc multe dintre neconoscutele strecurate probabil involuntar în edițiile anterioare. De pildă, aflăm că anterior au existat două volume distincte pe același subiect. Primul, intitulat "Coasta Lupei" (2011), se ocupă de satul natal al autoarei. Al doilea volum, intitulat "Brân-

(continuare în pag. 48)

dușei” (2012), este de fapt numele unei străzi din municipiul Galați în care autoarea și-a petrecut o bună parte din viață.

Motivând titlurile alese pentru volumele anterioare dar și pe cel al acestei ultime ediții, autoarea face o apologie a florii mov numită brândușă: o floare rară, mov, ”care iese din pământ odată cu topirea zăpezii, dacă nu chiar înainte”. Mai spune cu sensibilitate și tandrețe: ”Am stat în loc și am admirat multă vreme frumusețea movului, în contrast cu culoarea pământului de primăvară. Am zăbovit mult dincoace de gard, să-mi satur sufletul de frumos, de frumusețea acestor flori, denumite brândușe (ce se întâlnește și ca prenume feminin)”.

Autoarea a pornit cu entuziasm la lucrul acestei monografii și ne spune de la bun început că se simte bogată amintindu-și ”de fiecare capitol al vieții.”, declarându-se totodată o sentimentală incurabilă, iubitoare de grădini și flori, de tot ce e frumos.

Istoric vorbind, la nordul târgului Nicorești (atestat documentar de pe la începutul secolului al XV-lea), la circa 2 kilometri de centrul acestuia se află satul Fântâni, menționat în mai multe documente din trecut sub denumirea de *Nicoreștii de Sus*. ”Prin reforma administrativă din 1864, denumirea de Nicoreștii de Sus încetează, formându-se comuna Coasta Lupei cu satele: Fântâni, Coasta Lupei și Piscul Corbului. Această denumire se menține doar 22 de ani, până în 1886 când toate satele se alipesc definitiv comunei Nicorești (*Marele dicționar geografic al României*, G. I. Lahovari, vol. II, București, 1901, p.501)”³.

Amintirile autoarei datează de prin 1934, la vremea când avea doar cinci ani, moment în care tatăl ei, Ghiță Dimoftache, un podgorean cunoscut al Nicoreștilor, a construit o casă nouă în satul Coasta Lupei, aproape de cea veche rămasă undeva în spate. Noua casă arăta, în opinia autoarei, ca un conac impunător: ”trei camere, salon, dormitor, antret mare pe bașcă, bașca, bucătăriile, dependențele, toate din cărămidă, acoperită cu tablă”. Era ”înaltă, cu coloane, cu intrare pentru trăsuri”. Dar cel mai important, era frumoasă și impunătoare, casă admirată de toți consătenii și nu numai.

De zilele copilăriei își amintește cu mare drag: ”Frumoase erau iernile pe atunci, n-am uitat nimic! Tot zăpadă, tot ger! Curgea la uluc, când era moină se făceau țurțuri mari la streășină, parcă erau niște lumânări groase. Apa îmgheta în apar - adică butoi - îmgheta de se tăia cu securea. Se aducea la topit în casă, se pune în ciubăr, căci trebuia dată apă caldă la animalele din grajd. Uneori, dacă era o zi cu moină, le duceam la fântână, trebuia să aibă fiecare o frânghie de douăzeci de metri, iar drumul era anevoios”.

Autoarea vine cu o mulțime de imagini, crâmpie de amintiri dar și multe detalii din copilărie: despre livadă, despre animalele domestice, despre școală, despre drumurile satului, despre învățătoare și despre tot felul de întâmplări, unele hazlii, altele mărturisind despre obiceiuri, educație, preocupări, străduințe, perseverențe etc.

În fond spațiul fizic cel mai evocat este casa cu trei fețe a lui Ghiță și Urmișă Dimoftache, casă în care autoarea era cea mai mică dintre cele trei fiice ale familiei.

Sunt minunate peripețiile dimpreună cu bucuria de nedescris a copiilor atunci când erau invitați să meargă cu părinții pe malul Siretului, la scădat, zile întregi, cobo-

rând circa doi-trei kilometri în marea vale a satului de ”pe un mal înalt și periculos de prăpăstios”. La scădat era însă deseori un prilej de a-și spăla tot felul de lucruri, țoale și alte cele, dar și de a pune pe apă plute din snopi de cânepă sau in, ce trebuia să stea în apă circa o săptămână, fiind apoi uscate acasă și folosite, după munci precum ”melițat, pieptănat și multe altele”, pentru a-și țese diferite covoare, haine sau alte lucruri utile. Întâlnim rituri și obiceiuri de la evenimentele de pomenire a celor morți, la fel și despre treburile gospodărești din curtea și grădina casei. Aflăm multe amănunte despre alimentele păstrate la beci, rudele care au trecut în vizită, vânzarea merelor la Tecuci etc.

Fiind mai înstăriți, părinții își plimbă copiii în stațiuni pe la Vatra Dornei, Slănic Moldova etc. Dar cel mai detaliat ni se relatează obiceiurile legate de podgorie și podgoreni, cu muncile legate de vie, de pregătirea acesteia, de culesul ei, de producerea mustului și adăpostirea vinului, ca și fabricarea rachiului de primăvară din țescovina bine păstrată de la strugurii toamnei. Iarna, în anotimpul atât de îndrăgit de copii: ”Ningea de se puneau nămeții cât gardul, dar parcă nu se speria lumea, ca acum în 2011. Oamenii din sat ieșeau la făcut pârtie cu lopeți de lemn, sau cu ce avea fiecare, și strigau: - Hai la pârtie!”.

Sunt zugrăviți oameni și locuri, cu un patos de nedescris. Ni se vorbește despre săteni, despre vecini, dar și despre lucrătorii la vie și alte munci agricole și gospodărești veniți de prin alte localități, unele destul de îndepărtate, pe acolo pe unde sărăcia stăruia mai des și oamenii erau nevoiți să-și caute de trai plecând după hrană prin alte părți.

Autoarea își amintește cu drag de momentele de patriotism pe care le-a simțit cultivate în familie de către tatăl ei care și-a educat copiii în spiritul respectării memoriei eroilor, i-a dus să viziteze mausoleul de la Mărășești (care era foarte aproape de Coasta Lupei), dar și pe cele de pe renumita linie a frontului Mărășești-Mărăști-Oituz din timpul Primului Război Mondial și în multe alte ipostaze de acest gen.

Deși fetele erau educate în spiritul și în dorința de a deveni într-o bună zi adevărate gospodine, părinții lor nu ezitau să frecventeze ei înșiși unele cercuri culturale. De pildă, uneori plecau cu trăsura la Tecuci să vizioneze spectacole artistice deosebite, de pildă cele susținute de vestita trupă a lui Tănase, dar și altele.

După o căsătorie aproape intempestivă, cu Constantinescu Ionel - ofițer militar de profesie, a urmat mutarea la Cluj. În noua sa familie autoarea se distinge printr-o iscusită ucenicie culinară, ca proaspăt căsătorită, și își dovedește cu prisosință talentul și priceperea. Iubește mobila de calitate, confortul, iubește chiar și ”efortul” de a se păstra o femeie frumoasă și elegantă, de a-și întreține atracția și orientarea spre cultură. Tot la Cluj se naște și primul copil, fiica Ligia-Doina, pe 26 august 1949.

Dar în aceeași perioadă resimte și anumite frustrări și constrângeri sufocante: dificultăți de comunicare cu unii unguri din Cluj, soțul, militar fiind, suportă diverse presiuni și amenințări cu eliberarea din serviciu la vremea marilor epurări din armată, precum și

(continuare în pag. 49)

detașări în alte și alte locuri, inclusiv la Canal, în colonia de muncă de la Poarta Albă. Era și perioada marilor privațiuni, era o lipsă acută de alimente etc.

La sate începe colectivizarea forțată la care tatăl ei, Ghiță Dimoftache din Coasta Lupei - țăran de vază al satului, socotit a fi chiabur - nu aderă, motiv pentru care întreaga familie începe să fie persecutată, tatăl este arestat și băgat în pușcărie la închisoarea din Pitești. Și, așa cum erau procedurile pe atunci, comuniștii le-au confiscat întreaga avere.

O parte din timp autoarea a trăit, cu soțul și copiii, în orașul Galați, acolo unde se aflau și socrii. Soțul, până la urmă, își pierde definitiv cariera militară.

O poveste la fel de cumplită, dar cumva asemănătoare, am aflat de la Victor Acioacărlănoaiei, un alt (con)sătean din Buciueni (comună învecinată cu Nicoreștiul, la circa 10 km de satul meu natal), deportat politic ani de zile, cu domiciliul forțat prin luncile Bărăganului și prin alte spații coercitive de groază. Deși toate acestea le-am aflat din cărțile sale, pe care a apucat să le scrie după revoluție, pe mine m-au marcat. Știam despre multe alte cazuri. Erau oameni și locuri pe care le știam, cu care am avut un oarecare contact, dar despre ale căror dureri și suferinți am aflat mult mai târziu. A fost epoca unui "tăvălug al istoriei" care nu va putea fi uitat generații întregi de aici înainte.

Într-un final moare și tatăl autoarei, omul care i-a fost un adevărat idol în viață și pe care l-a respectat și iubit foarte mult. La înmormântare a trebuit să asiste și la o răzvrătire intempestivă a naturii: "În ziua înmormântării, după ce a ieșit tot cortegiul funerar, s-au dezlănțuit norii și (a pornit, n.a.) o ploaie mare, de lungă durată, încât a trebuit să mergem prin sat în ploaie. S-a mers pe deal. Lumea zicea să oprim, să intrăm la o curte, dar cum să lași mortul în drum?, spuneau alții. S-a ajuns la biserica Vovidenia; toți uzi leoarcă. De pe Mama curgea apa în biserica!"

Au venit însă și vremuri mai bune: "Eram părinți fericiți, mulțumiți. Fiicele învățau bine, erau frumoase, ne respectau. A urmat fiecare ce și-a dorit: Ligia-Doina a avut predilecție spre Anglistică, Rodica-Cecilia și-a dorit să studieze medicina. Și cu rezultate foarte bune, au intrat fiecare la Universitate: Ligia-Doina la UAIC Iași, iar Rodica-Cecilia a vrut la Facultatea de Medicină din București".

De dimensiunea unei treimi din partea întâi, partea a doua a cărții, intitulată "Brândușei" este, așa cum am mai precizat, povestea continuată de autoare despre perioada în care a locuit pe strada Brândușei din Galați.

Familia Constantinescu, adică autoarea Ligia Dimoftache Constantinescu, dimpreună cu soțul ei Ionel Constantinescu și cele două fiice, Ligia-Doina și Rodica-Cecilia, au acum fericitele ocazii de a prinde zile minunate, plecând împreună în călătorii prin țară (excursii cu trenul sau cu alte mijloace de transport, chiar și cu vaporul pe Dunăre etc.), ba chiar și în străinătate, poposind prin diferite stațiuni și locuri pitorești, la munte sau la mare, în Deltă, sau urcând munți, poposind prin cabane sau străbătând văi minunate și admirând peisaje unice, călătorind și adunând împreună amintirile unor zile cu adevărat fericite.

În această parte a cărții întâlnim și unele evenimente

mai triste (de exemplu, accidentul soțului autoarei, care se soldează cu o fractură craniană, vindecată până la urmă), dar și pe cele fericite. Întâlnim și unele versuri dedicate părinților, în special mamei lor, de cele două fiice.

Călătoriile în străinătate sunt relatate însă mai pe larg. Desigur, paginile în care sunt descrise cu lux de amănunte excursiile la Moscova și prin Rusia comunistă, nu mi-au oferit o satisfacție precum poate s-ar fi convenit, fiindcă n-am putut să nu țin seamă de conjuncturile actuale când niște descrierați ruși amenință țara mea și alte popoare doar pentru "vina" de a fi îmbrățișat democrația! Dar le-am citit cu interes, urmărind bucuriile sufletești ale autoarei și însoțitorilor, care le-au trăit pe viu în anii aceia. Pentru că, atât cât se mai putea face pe vremea comunismului, călătoriile, atât cele interne, cât mai ales cele externe, au reprezentat un prilej de satisfacție și împlinire personală pentru toți cei care au avut posibilitatea să le întreprindă.

Autoarea însăși, după ce a recitat autobiografia Reginei Maria a României - "Povestea vieții mele", recunoaște cu condescendență că: "Am perceput o modalitate analogă, dacă nu aproximativ similară sau identică, de a trăi cu intensitate bucuria vieții, cu frumusețea sa în toate manifestările sale - om, natură, peisaj, floare, cugetare, sentiment, aspirații de armonie. Incontestabil, diferențele dintre biografiile noastre sunt imense! Totuși mă regăsesc în gândurile sale - autentice, materne, pozitive, iubitor-jertfitoare și armonios-biruitoare - (ca și ale mele)! Precum și în resursele de a le trăi, înfăptuindu-le! Într-un fel sau altul, universurile existenței noastre, ca femeii, ni se îngemănau (sau să fie vorba despre o feminitate arhetipală?)."

Nădăjduiesc însă că va mai apărea o ediție a cărții care, în afară de posibilele revizuiți și/sau adăugiri, volumul să treacă prin mâna instruită a unui corector care să revadă problema diacriticelor și a unor mici scăpări inerente unui manuscris, ca și pentru o aliniere a scrisului după standardele cutumiare. Sunt convins că, probabil moștenitoarea de drept a autoarei, fiica ei, admirabila și temerara doamnă Ligia-Doina Constantinescu, va avea grijă de toate acestea.

În finalul cărții am fost încă o dată plăcut surprins să descopăr un nou poem de-al meu, "Mama mea"⁴ dedicat mamei mele, practic acelorași spirite și locuri nicoreștene, comune!

În paginile cărții "O ipostază de brândușă a Nicoreștiului diasporic", autoarea Ligia Dimoftache Constantinescu ne poartă printr-o călătorie captivantă în universul său intim și plin de profunzime. Prin amintiri luminoase și emoționante, ne este dezvăluită o panoramă a vieții sale, încărcată cu momente de bucurie, tristețe, înțelepciune și învățăminte.

Cu o peniță iscusită, autoarea reușește să recreeze în detaliu o bună parte din peisajele și personajele din trecutul său, readucându-le la viață cu o sinceritate și o sensibilitate remarcabile. Fiecare amintire devine o pictură vibrantă a momentelor și locurilor evocate, cititorul fiind invitat să se afunde în adâncurile emoțiilor și reflexiilor protagonistei.

Așa cum am argumentat mai sus, tind să cred că

(continuare în pag. 55)

Aurel BRUMĂ

Din Memoriile lui Zeze

1.

Cum Tamara mă-si pot două cuvinte, două monșerule, deloc impare, să mulineze ața fricii, să lase cu pantalonii în vine pe atâția dâșii majusculizați în stratosferele târgului nostru de cinci sute metri deasupra mării, oceanelor și apelor adiacente? Nu era suficient de suficient Cuvântul de-ntâi, că nu au fost două, doi-două, clocind irefutabil pe al treilea și următoarele, cum moaștele genitoare Adam și Eva, străbunicii biblici ai loneștilor, Cocârțeștilor și al nou numitului baștan de la finanțe, Cracea, fiul lui ta-su, fost șef de clan la pieile roșii democratizate postum?

Două cuvinte care-s trei: *Zeze publică memoriile*, au zângănit monstruos în urechile personajelor atârinate de ani buni (unul cu secetă, altul cu vărsat de vânt și invazie de corvizi) în cârligele puterii, așa cum jumătățile triumfale ale porcilor din camera frigorifică a măcelăriei „*La trei Ficați*” fostă „*3 Ficați*” și unde „*La*”-ul a fost implementat de noul patron Beno, nefezandat absolvent al unui curs european de management intensiv (trei zile și două nopți hoteliere micșorate prin poker), curs trecut cu majuscule imperiale în curriculum la capitolul studii academice post-gimnaziale. Cât privește *ficații*, pluralitatea asta se regăsește și pe fondul hepatic al blazonului familiei, cu tradiționale expieri cirotice. Conform și apud Zeze, intronarea lui Beno ca purtător de cuvânt al prefectului consfințește lungă tradiție din neamul acestui parlagiu (parlo-parlare), iaur(t)-giu, geam-giu, pompa-giu și, evident, ha-giu, protuberant ca palabra - palavra (-giu).

Și, în definitiv, cine mai e și Zeze care nici nu e nume, prenume, nici poreclă nu e? Zeze și atât, cum *sanchi*, *aiurea* sau alte deloc celebre cioace ale subsolului limbii vorbite de băștinașii autohtoni. Pictor, pianist, obiect stradal în mișcare imprecisă, ipotenuză și abscisă, toate și nimic din una care să nu fie în a doua, a treia și în continuarea șirului natural care poate naște matematicieni, indivizi suspecti și ăștia de posibile crăpături la mansardă.

Zeze și atât. Punctum, cum se exprimă pe sticla ecranelor un tip cu barba monstruos de albă la junețea de care a ajuns să posede, fără impozit la zi, drepturi de revoluționar de Cocârla.

Zeze.

Propria biografie, degrevată de Zeze, s-ar degonfla în lipsa epicului care-s io, cel care țin de pix ca câinele de os și lămuresc indescifrabil voltele și boltele, marșurile și gavotele lui Zeze prin locurile și timpurile pe unde a afluat contemporan cu io. Că mi-a și zis, bă scribule, să nu-mi cutanezi solourile că te bag în corul veșnicei apocalipse și chiar mai nasol.

Lasă-mă în măreția mea, că am neamuri și prin Măriței, în gloria mea, așa cum Gloria Popescu, marea anonimă a exceselor conjugale cu fostul soț de-al doilea, evident.

Și ne holbăm cum Golbănescu, marele decorticator de talente universale de provincie, la nenorocita aia de chiu-

vetă, („*Te vei numi Inerta*”), coverta profund înfundată prin străfundurile ei și ușor glonțuită de-a dreapta, conform noului algoritm parlamentar. Din mijlocul *Inertei*, intermitent, sughiță râgâit câte un puseu de vomă, partea văzută a nevăzutului de dedesubt.

Ocluzie, decide Zeze. Încurcătură de mațe, de pehașuri diverse, țevi prost asamblate plus lipsa de comunicare cu utilizatorii. Aici ne-a adus parșivenia consumatoristă, părăsirea râului și pâraului unde botezam zilnic și de mai multe ori străchinile tradiționale, copchiii, cămășile și izmenele cele de toate mărimile. Suntem producători nesimțiți de gunoi, robii ghenelor pline de propria hămeseală, de hăpăiala corosivă, gheenele deșănțate care au distrus marile imperii din care scoatem cu penseta doar artefactele convenabile noilor cicluri. Însuși pământul ăsta nu mai e pământul cu PH-ul paradisiac ci un șir neîntrerupt de transplantări de gunoaie gestante, valuri ca valul lui Traian, deasupra cărora, ridicați de cricul înfestat al propriilor sedimente, atent odorizate să nu pu-tă, ne credem mai aproape de cer, zeii Marelui Combinator.

- Dumnezeu? Despre El vorbești?

Întrebarea o înșurubează între noi și mirosul cimbrat de saramură proprietarul cașcavaretei nefuncționale, un tip simpatizat prin cele două butoiașe, roșu și alb, mărtișoare burdihănoase ghiftuind beciul împănat cu culinăria de pe lume: zacuscă tricoloră (ghebe, pește, vinete), compoturi și dulceturi, hribi marinați, pătlăgele, sticle, chestii și trestii dar mai ales, asta-i partea secundă, savanarolicele articole detonate în cele două ziare profund locale și cotidian.

- Care Dumnezeu, tu, Alexe, omul mare al micului răzbel? Ce-l tot amestecați pe Dânsul, cel cu supramajuscule, în toate rahaturile voastre domestice? Ce-are a face chiuveta cu Sfânta Margareta, cu tămăia și alămăia călugărească? Că iau cheia de șaișpe și derușubez pân-la dop, la gogâlțul care nempiedică să aflui spre adânc, spre arhiva lichidă în care colcăie păcatele nespovedite sau încă nedoveditate. Că de-aia și zgârâi io caiete, foi, papirusuri cu memorii. Așez pe frânghia timpului fugace curriculumele conriveranilor temporari, personaje nude și-n curul gol, ca feții ăia insuficient eclazați, (două capete, trei mâini), holbăiți la prostime prin dioptriile borcanelor din bălci.

Exact pe punctul ăsta care e respirație sau expirație, funcție de ce urmează, eposul, mahonul ușii de la intrare expandă spre interior vibrațiile prelungi ale unor lovituri. Poliția?

***

- E nebunul de Alecu. L-o fi atras premoniția chiuvetei sau aburii saramurii. Doar un descreierat poate merge pe ața mirosului din de unde pân-aici, la marginea de lume a străchinii de Horezu.

- Să steie la rând.

- Căiți-vă! Căiți-vă, păcătoșilor!, striga de dincolo de tăblie Alecu, proaspăt coborâtul din călugăriile montane și premontane.

La al treilea *căiți-vă* ușa se deschise singură, înrămând uniforme amestecate, mutre distanțate în expresii, posibile înjurături și, cu un cap deasupra

(continuare în pag. 51)

tuturor, comănaclul și mâinile ferecate sub inoxul luminiscent al unor cătușe de cea mai bună calitate.

Liberare!, țipa în acute psaltice de pe tampoanele momentului Alecu-Aleicum într-o veselă rememorare a încheierii răcăniei la arma unde a fost armat. Scutura palmele răsând modal pe sunetul oțelurilor scurs în preșul intrării și în rest.

- Dă-le, frate, autograful, eliberează-i de mine și lasă-i libertatea lor încătușată.

Urmă un scurt moment deloc artistic a șase personaje în căutarea unui auctor iar acela fu burtosul (burta fiind o escrescență birotică de susținut în echilibru înscrisul oficial, pixul și o jumătate de măr viu colorat ca natură moartă). Deținea, între altele, și o privire fixă, bionică, laserizată spre tava cu pricomigdale de pe masa hectariană.

Intră despărțind personajele camerale și după a cincea pricomigdală, cu a șasea încă nemestecată, pivotă spre posibilele persoane decidente în cauza situației de fețe-fețe.

- Vi-l dăm în custodie sau, dacă refuzați, îl reiterăm.

- Unde?

- La Institutul Vesel, dacă-l mai primesc acum, după ce a afurisit personal tot personalul în numele a 324 de sfinți de-i știa pe de rost. Când să treacă la sfințe și mucenițe am sosit noi și l-am preluat cu etichetă cu tot: nu-i nebun ci nebunul nebuniilor. C-au rămas internații în lacrimi urlând după dânsul ca vițelul după fâța mă-si.

Nalt și nu prea, barbă ruptă-n două ca-n tabloul ăla cu Ivan Groznai gata să facă ce crimă mai avea el de făcut, bocanci de infanterist, rasa cenușie atent cârpiță cu rafie viticolă și-n rest gura cu petalele buzelor dedicate unei posibile rugăciuni. Tampona ritmic, conform formulei calculului de rezistență al piramidelor, momentul sesamic al mișcării de pix și posibila îmbrățișare a rubicondului frate mai mic, Alexe.

Pe cei doi nu-i despărțea atât „i”-ul post-median cât punctul de pe „i” prezent și-n semantica idiot, izopropanolol, ia mai du-te-n mă-ta.

- Dânsul, ca individ, a tulburat liniștea publică a lui domnul senator Rânzescu.

- Rânjescu, cu J de la J-apiță, J-ambon, J-igodie, Julfă rancedă. I-a dat în judecată pe mă-sa și pe ta-su și tot neamul rânzeștilor, c-a ajuns să i se umfle rânza de mare crocodil de Cacăina, de dă pe-afară în Dâmbovița și, prin fra-su, în Maalbeek, care nu e melc ci o scurgere publică din Bruxelles. C-am mers la el, ăsta neașu, să-i binecuvânteze vreo câteva. Am trecut de cele două bordeleze de serviciu, de secretara botoxată iar ăla și-a făcut o cruce prelungă cu terminală în sertarul întredeschis. Și asta m-a dat mai în spate. Ce ar putea ascunde un sertar: bani, tub de gaze, pistolul micuț-cochet, poze deocheate sau spray antiastmatic?

- Literatură de sertar, memorii, frate Alecu...

- Memorii? Posibil. Că n-am eu dește cât ar trebui la o brigadă de infanterie ca să numere câtă literatură de sertar și-au tras și-o vând ca trufanda ai de vor să-și șteargă în publicul mioritic secera și ciocanul bine ștamplate pe tovalul existenței lor atent secretizate prin vilele sau imobilele deloc întâmplător implementate în buricul metropolitan al urbanelor și suburbanelor. Șchioapătă în bastonul unor pensii barosane ocupând de la an la an rândurile mai din față, mult mai în față decât cei care și-

au decortecat memoria sau înjură încă-n gând și doar din când în când.

Și mă întorc la lepădatul soartei prin parlament. Se uita la mine așa, circumflex, șarjând mască după mască și când mă găsi în poziția aia de la episcopie, eu și ceata bocitoarelor securiste, scutura scurt, mânzește din cap refuzând băntuiala, îndoiala și își trase mutra de protocol de la înmormântări.

- Ascult, părinte.

- Da. Mă uitase, eram șters dintre utilitățile alpinismului personal. Alți antrenori, din linia a doua, cu 9 totul alte proiecții ale parcursului. Fusesem clasat, îndosariat printre anonimii nefuncționali.

Dar ce-i cu voi? N-ați plecat? Galop, dragilor, că aici vă pot permite să mai stați doar cu derogare de la primul sau al doilea prim ministru, că al treilea ar putea fi chiar domnul ăla acoperit de pălăria pe care o poartă doar la momente funebre și când merge la agățat, ca s-o agațe de ceva. Este fratele mai mic dar mai nalt al generalului Martinescu, ăla de care vă faceți că n-ați auzit, ca el să n-audă că ați auzit de el. Pax vouă că plouă și atenție să nu alunecați pe rahați de câine, că-n carterul ăsta, în lipsă de lei de bronz, mahării și-au tras câte un câine sau doi care latră mușește ca să nu se desconspire. Cât privește povestea lu' Rânjă Fără Cârjă o veți citi în memoriile domnului aici de față care se numește Zexe, rimă la Alexe în mai multe limbi de circulație. Dar să nu spuneți chestia asta că vă paște norocul cu șapte capete care-i altă bubă mult mai interesantă și dacă aia mică și cârnă vrea să mă pupe, aici îs, dacă nu, pa și adieu de la eu!

Grupul și cârna dispar resorbiți de ambulanță și cele două mașini sărbătorească luminate de spooturile aprinse în teritorialitatea feudală a străzii total impasibilă la eveniment.

Ce nu se povestește, nu există.

***

În pauza asta de stop cadru răsfoiesc febril paginile carnetelor de resemnări, cele mentale, altele decât cele scrise de Zexe și îl regăsesc pe Alecu la un capăt de decembrie de mare brambureală, inclusiv în destăinuirii confidențiale. El și maiorul Martinescu (că doar atâta apucase să fie atunci):

„Alecumus, până se liniștește panaghia te prezinți frumos și cap aplecat la stăreția Mănăstirii cu Maci, pupi ce e de pupat acolo, predai buletinul și te atomizezi călugărește până la noi ordine. Ca novice sau cum se cheamă ăia de-s stagiari pe-acolo, faci play-beck pân-ce prinzi șpilul de ce și cum. Consideră că mergi acoperit ca să nu te descopere ăilalți care pot fi oricine. Fără țigări, băutură, gagici, conform situației din teren. La întoarcere primești retroactiv drepturile plus diurnele de deplasare adiacente și posibile grade, ca la vinul învechit. Pa și siktir. Nu te știi, nu mă știi. Vacanțare ușoară!”

De aici încolo, aterizare liberă. Se pare că a trecut prin varii reconversii, așa cum sunt muncile monahilor sub ascultare mare și nepieritoare: buruieni de leac-rugăciuni; munca la grajd, la câmp, la darac-rugăciuni; pescuitul și mai ales și mai des mișcarea horhotită prin păduri, dormitul sub așternuturi de frunze, căutarea trufelor și apropierea de inimă a anumitor oameni,

(continuare în pag. 52)

corespondent amprenteii oculare, privirii și deasupra la toate bucuria de a-i mulțumi Celui de Sus pentru fiecare dram de viață dăruită. Mult cer – puțini oameni. Și a cerut deslegare de la stareț pentru libertatea de a vorbi cu Dumnezeu mai puțin strivit de zidurile mănăstirii. Rugător, călător printre oameni.

Poate ar fi ajuns boschetar sau robul aurolacului dacă nu-l întâlnea pe Boursicaud, vagabondul serafic al Emaüsului, Frăția Străngerii de Mână, a mâinii ajutoare.

- Alain, ai mâncat nuci din copacii din marginea drumului, nuci sau mere sau alte poame din pomi fără stăpân, fără proprietar?

- Cred că da. Da, sigur.

- Ai avut libertatea să le culegi pentru că un altul și-a luat libertatea de a-i planta acolo în ciuda celor care l-au muștrat: „Ești nebul! Cum să faci ceva fără folos personal? În plus, marginea asta de drum e a nimănu care poate fi oricine. Auzi?” Or acel „nimănu” era tocmai Atoatestăpânitorul, Dumnezeu. Să plantezi în Livada lui Dumnezeu! Colosal, Alain! Comunitatea aceasta, aparent dezorganizată, comunitatea celor care plantează fără să aibă imaginea persoanelor care vor mulțumi cerului pentru fructe, comunitatea asta contează.

- Copiii Soarelui. Comunismul idilic.

- Non, mon fils. Eu resping atât comunismul cât și capitalismul ca sisteme care ar putea ajuta ființele umane să trăiască o comuniune reală. Eu resping servitutea politică și servitutea economică - robia lor. Libertatea prin Mișcarea Emaüs, în comunitățile sale mici și sincere prin prietenie sunt tot atâtea scânteii în noaptea contemporană. Religiiile pot fi un far real pe cât este ateismul un pericol pentru nave, dar religia lipsită de iubire și de dreptate devine, la rândul său, un pericol pentru Umanitate. Da, lumea trebuie reorganizată prin iubire fiindcă, deși călătorim cu aceeași corabie, 80% sunt pe puntea de jos, în cală, abia respiră, iar ceilalți 20% stau pe puntea de lux, bărbații bând iar femeile făcându-și manichiura.

- Și ce trebuie făcut?

- Până una alta plantează copaci sau iubire. Libertatea păsărilor are nevoie de tine pentru a odihni zborul în platanii vii și în inima ta. Păsările nu dorm pe nori! 12

Cinci perechi de ochi pe linia direcției degetului ciudatului. Ori acolo nu era nimic palpabil.

- Eu nu văd nimic, murmură doamna Lucreția.

- Eu pot să închipui c-ar exista un „dincolo” în afara peretelui, dar nu ghicesc forma.

- Iar eu, interveni Zexe, nu-nțeleg ce ai căutat tu, liber cugetător și peregrin păsăresc la senatorul Rânjescu. A fost ciripitor? Voi ai să-i creștezi urechile ca la porci, să-l ușurezi de niscai bănuți pentru cauza plantatorilor? Uite Ma-u-seru, mă rog, ma-ú-su. Aajută E-ma-ú-su! Pocăiește-te, Rânjescule!”

- La început a fost Cuvântul. Iar Cuvântul Episcopului, c-așa mi-a venit să-i zic, era de binecuvântare.

- Că primise acela ceva, danie, pomană... Pardon.

- Or Rânjescu s-a sucit brusc, de-a sărit din arcul picioarelor acoperind icoanele de fundal. „Păi cum naiba să nu mulțumească popa, că i-am dat un camion de ciment pentru biserica de la Chetrosu, un altul pentru Mănăstirea din Deal și ce-oi mai fi trimis pe campanie. Am dat în gol, nafura mă... Doamne iartă, că pe-acolo nu se prea înghesuie votanții!”

Ar mai fi zis el ce avea de zis dar s-a împiedicat de pumnul strâns, mare, noduros al călugărului. Iar ăla, pumnul, a urcat tot mai în sus, spărgând plafonul și trecând amenințător prin cabinetul opoziției, cabinetul ălu fără reprezentare parlamentară și tot așa și tot în sus, pân-la oprit dunga de albastru noros al Cerului. Dincoace, la purtătorul de pumn, cuvinte au trăsnit lateralele, ferestrele în spart, timpanele ălor de pietonau întâmplarea.

- De unde și din ce faci pomană de camioane umplute cu vârv, tu, secătură minusculă, scârnavie cu damf de scârână, dacă-ți umblă ceva etimologie prin vecinătățile neurale?!

Ai moștenit Bicazul de la tac-tu cel vrednic rupt în cur sau de la mă-ta, purtătoare de mătură pe fărâșul grădiniței sătești?

Ai dat cu gheigherul în comorile de la Vadu Usat de te-ai împroprietărit cu trei sute de hectare răscăcărâte pe trei sate și două comune?! Că zici c-ai pivotat lutul din județ în județ, pe zerouri umplute din arhivele nepermise proprietarilor analfabeți dar deschise ție, licențiat de ceapa ciorii cu diplomă în creșterea merinosului pe oile păstorite de ăi de ți-au scris și circumscris intelectualitatea parazită. Câte tone de pușcărie s-or concentra în carcasa ta existențială?

Cuvintele planau izbindu-se de pereți, de persoanele nou intrate în peisaj, inclusiv în purtătorii de uniformă cu roluri insuficient clarificate de împrejurare.

Și ieșim de acolo pentru a nu intra în sfera tămânelii.

- E grav?, voce de vrăbiuță între magnificii atent poziționați în dreptul străchinilor neaoșe, conforme tradiției saramuristice înnobilate de aburii așteptatei polente tradiționale.

- Grav e doar mortul, cumnată. Inconfortabil celorlalți și care, cum se manifestă inert, așteaptă să iasă din ceremonial în afundul patern al pământului ființă glia e feminină și pasibilă de fecunditate necontrolată. Uite, fac o cruce mare pe deasupra bucatelor ăstora și a păcătoșilor dedați la holpăială. Amin.

Masă largă cu două capete de doi și în rest, pe laturi, cu coatele ceva mai strânse, locuri de încă șase, total inconfortabilă pe reducția de persoane și personaje. Și încep cu eu, Abe, primul și întâiul, ca să nu pățesc ca Nastratin Hogeia la numărul de măgari, mai puțin ăl de sub fundul personal, cum eu călare pe scaunul de nuc, păr african sau ce naiba o mai fi. Urmează Alecu-Aleicum, cap de coloană, Zexe - demichel și ală-mâi, cu privirea crâșcată în ochii albi ai amfibiului, doamna Cella, cu doi de „I” (doctor Alexe Cella de Popișteni), proful Alexe Cornelius, apoi Onanie - lucrător boem cu stabulație liberă și presărătoarea de pătrunjel creț, tușa Vanda, cu țâțele pendulând pe deasupra crapului imens, pe jumate scufundat în saramura criminal aseasonată cu rondele roșii de ardei și rare batiscafări ale usturoiului printre muguri de cimbru.

Dincolo de noi, într-un spațiu paralel momentului intuiesc încă o prezență, o entitate dedată mămăligii, posibil unul dintre asistenții de la cele trei universități particulare unde predă proful. Și zic asta într-un calcul al zonei ics-ics unde tronează un fund imens din lemn de cireș păsăresc pe care se va răsturna o polentă la fel de imensă, infinită, dacă fundul amintit n-ar fi finit.

(continuare în pag. 55)

Rabindranath TAGORE**Am sărutat această lume...**

Am sărutat această lume cu ochii și cu mâinile,
 în faldurile inimii nenumărate-învăluind-o.
 I-am potopit și zilele și nopțile cu gânduri,
 până când lumea și viața mea
 s-au contopit într-una singură.
 Și dragă mi-i viața,
 pentru că dragă mi-i lumina cerului
 întretesută-n mine.
 Dacă a părăsi această lume
 e tot atât de-nvederat cu a iubi-o -
 trebuie să fie un tainic înțeles
 între-ntâlnirea și despărțirea vieții.
 Dacă iubirea de viață
 s-ar dezamăgi în moarte,
 atuncea cancerul dezamăgirii
 ar roade măduva a toate,
 iar stelele și-ar tot zbărca lumina,
 până s-ar face negre-n întuneric..

Aștept doar iubirea...

Aștept doar iubirea pentru a renunța la mine
 încredințându-mă mâinilor sale.
 Din acest motiv este așa de târziu,
 din acest motiv m-am făcut vinovat de atâtea scăpări.

Ei vin cu legile și codurile lor ca să mă îmbie;
 ci mereu mă furizez pe alături,
 căci eu aștept doar iubirea
 pentru a renunța la mine încredințându-mă mâinilor sale.

Ceialți mă dojenesc și mă numesc neglijent;
 nu mă îndoiesc că au dreptate în dojana lor.

Ziua târgului a trecut
 și tot lucrul treburilor de aici au luat sfârșit.
 Aștept numai iubirea pentru a renunța la mine,
 încredințându-mă mâinilor sale.

Când soarta darnică...

Când soarta darnică devine avară
 Și flacăra dragostei fumegă stinsă;
 Când mângâierile și când surâsurile
 Ți-s drămuite sau ți-s respinse;
 Când toți prietenii te-au dat uitării
 Și toți datornicii te trag de mânecă
 E vremea, Poetule, să-ți zăvorăști ușa,
 Și să-ți apropii cuvânt de cuvânt
 Și ritmuri de ritmuri să le alipești.
 Când soarta-n bine iar se preschimbă
 Și iar ți-ngăduie să fii norocos;
 Când fluviul plăcerilor - odinioară
 Secătuit - iar se revarsă în viața ta;

Când toți prietenii îți bat la ușă
 Și toți dușmanii vor să se-mpace;
 Când ochii galeși, duioși te-admiră
 Și dulci surâsuri ți-aduc răvașe -
 E vremea, Poetule, să-ți zvârlă pana,
 Inima de-o inimă să ți-o apropii,
 Buzele de-alte buze să le-alipești.

Acolo, unde cugetul...

acolo, unde cugetul nu se-nspăimântă
 și unde fruntea se înalță în tărie;
 acolo, unde liber ești de a cunoaște
 acolo, unde lumea n-a fost parcelată
 între înguști pereți domestici
 acolo, unde cuvintele au izvorât
 din adâncimea adevărului adevărat
 acolo, unde truda fără oboseală
 întinde brațe spre desăvârșire
 acolo, unde limpedele rău al rațiunii
 nu-și pierde firul prin deșertul singuratic
 al obiceiurilor moarte
 acolo, unde spiritul călăuzit de tine
 se-avântă-n largul meu lărgindu-se
 prin faptă și gândire
 în acest rai al Libertății, Tată,
 fă-mi patria să se trezească!

Când ea trecu pe lângă mine...

Când ea trecu pe lângă mine cu pași repezi
 m-atinse cu poala rochiei, ușoară
 din neștiuta insulă a unei inimi
 răzbi un suflu cald de primăvară
 o fâlfăire și-atingere de-aripă
 mă netezi și dispăru-ntr-o clipă
 ca o petală fragedă de floare
 ce-o rupe și-o învolbură o boare.
 căzu pe inimă-mi ca un suspin
 al soldului în foșnet lin
 și ca o șoaptă moale
 a inimii sale.

Dacă dorești aceasta, fie!

Dacă dorești aceasta, fie
 mi-oi întrerupe cântecul.
 dacă îți face inima să bată
 mi-oi ascunde ochii de fața ta.
 dacă deodată-n umbrel te împiedic
 pași-voi mai alături, pe-altă cale.
 dacă te stânjenesc la împletirea florilor
 voi da ocol grădinii tale.
 dacă-ți fac apa jucăușă și sălbatică
 n-o să-mi mai apropii barca de malul tău.

Cornel Simion GALBEN

O trilogie a lecturii (Lecuri aleatorii)

Pornite spre lume în 2014, primele **Semne de carte** ale împătimitii cititoare **Rodica Lăzărescu** s-au dublat un an mai târziu și ceea ce părea la început doar o carte de cronici, a devenit iată, cu volumul apărut la Editura Corgal Press (Bacău, 2017), o veritabilă trilogie a lecturii aplicate și, prin aceasta, un posibil segment al unei viitoare istorii a literaturii contemporane.

Apărute inițial, aidoma tomurilor precedente, în paginile unor publicații culturale (*Actualitatea literară*, *Antares*, *Argeș*, *Ateneu*, *Cronica veche*, *Curtea de la Argeș*, *Mișcare literară*, *13 Plus*, *Pro Saeculum*, *Scriptor*, *Vatra veche*), consemnările de lectură ale profesoarei bucureștene păstrează tonul vioi și dezinvolt al celorlalte, lăsând și de această dată porțițe către cititor, acroșat cu formule nu neapărat magice, dar care îl pun în mișcare: „Cititorului îi este lăsată libertatea opțiunii!”, „cititorul descoperă nu numai drumul către Sabina, ci și drumul către această carte”, „cititorul are câteva motive temeinice de uimire și de încântare”, „cititorul este lăsat să înfrunte ambiguitatea dintre semnificația magică și cea profană, să penduleze între real și fabulos”, etc.

Pornind de aici, preluând aserțiunea ce vizează lungul „monolog adresat”, cum cataloghează romanul confesiv semnat de Nicolae I. Nicolae, recenzenta are nevoie la rândul ei de un cititor „avizat, capabil să guste finețurile sale din acest regal cultural” pe care ni-l propune, cu atât mai mult cu cât ea însăși simte la un moment dat că, pentru ușurarea lecturii șocante a cărții Elisabetei Lasconi, bunăoară, e imperios necesar să dea „cuvântul autoarei spre a-și justifica/sușține demersul”.

Din fericire pentru el, experimentatul critic literar care este a știut să le descâlcească pe toate, așa încât ofertele de mai sus au mai mult rolul unei *captatio benevolentiae*, decât unul care să sperie, deși asociațiile livrești și paralelele nu lipsesc, iar unele sunt chiar încitante, ca în cazul autorului *Bâlcii de argint* (*În diagonala Teleormanului*, *Marin Preda capătă, cu fiecare nouă carte semnată de Ștefan Mitroi, o contrapondere binevenită.*) sau al romancierului Mihail Diaconescu (*Și tot ca la Sadoveanu, găsim aici acele interludii, când omul tace și în pagină își face loc poezia naturii eterne.*).

Cum vom observa, „muncă migăloasă de arheologie literară” face nu numai Dumitru Ion Dincă, pornit pe urmele personajelor moromețiene la Căldărești, județul Buzău, ci și Rodica Lăzărescu, care are nu numai vocație, ci și instrumentele adecvate pentru a intra atât în miezul cărților comentate, unele „greu de încadrat într-o anume

Rodica Lăzărescu

SEMNE DE CARTE

...

Editura Corgal Press

specie”, cât și în universul ce străbate dincolo de acțiunea personajelor.

Asemenea lui Ion Brad, cel ce „jonglează dezinvolt cu documentele, pe care le tratează ca pe niște personaje”, incisiva comentatoare descoase înțelesurile cărților parcurse precum un „regizor inspirat, le cheamă la rampă, le stabilește ordinea intrării în scenă, le pune să-și declame rolul, le susține partitura cu propriile amintiri, le retrace în culise pentru a le readuce mai târziu în lumina reflectoarelor, astfel încât documentele sunt vii, trăiesc, respiră, iar cartea în întregul ei se dovedește un adevărat spectacol al lumii prin care a trecut”.

Un spectacol în care cititorul îi descoperă, rând pe rând, pe „iscoditorul” Ion Andreiță, reporterul a cărui „principală caracteristică este curiozitatea”, admirator al lui Fănuș Neagu și scormonitor prin arhive în căutarea identităților sătești, dar și căutător de semne ale romanității în orașele europene; Nicolae Dan Fruntelată, autorul unui „roman ce trebuia scris, pentru a aduna într-un alt ceaslov poveștile care nu mai dorm noaptea”; Ștefan Mitroi, cu jocurile sale de nenoroc, o construcție „oximoronică, sub semnul morții” și totodată o „elegie în fața trecerii inexorabile a timpului”; Nicolae I. Nicolae, cu cartea lui ce „mustește de «asociații livrești»” și ne reamintește de vremurile când „se făceau cozi la chioșcurile de ziare pentru a prinde o revistă literară”; Elisabeta Lasconi, „regina paralelelor”, cu *extraordirara* ei „arie a lecturilor”, cu *nemaipomenita* „capacitate detectivistică” și cu scrisul ei „inteligent și scilpitor”, ce în mod normal ar trebui să „contamineze de patima lecturii” cititorii; Nicolae Cabel, „iscoditorul într-un frumos” și „prinț al minții cinematografice românești”, cum îl

(continuare în pag. 55)

(urmare din pag. 54)

numea D.I. Suchianu; Ovidiu Dunăreanu, „povestarul” Ostrovului, la care remarcă „o adevărată enciclopedie a civilizației dunărene”, dar și descrierile de natură și, mai ales, bogăția lexicală, ce „uimește și încântă”; Andrei Moldovan, cu efemeridele de viață lungă ce-l vizează pe Rebreanu și evocările unor personalități de la Blaga la Jean-Louis Courriol; Lorența Popescu, autoarea unui „excelent și necesar studiu lingvistic” dedicat modei feminine în vocabularul românesc la sfârșitul secolului al XIX-lea; Ion Brad, cel ce ne introduce prin poeziile sale în Grecia spirituală și „ne călătorește prin Elada lui”; Angela Martin, cea ce „nu numai că știe să iscodească, să provoace confesiunea, ci și să asculte” cele 17 personaje „în căutarea unui interlocutor”, de la Irinel Popescu la Serge Fauchereau și Ion Holender; Ileana Mălăncioiu, care scrie așa cum vorbește și înțelege cel mai bine ce înseamnă „truda asupra unui vers”, însă și cum a reușit să rămână de-a lungul anilor ea însăși; Vartan Arachelian, cel ce țese „o canava pe care se va broda istoria *regelui romantic*” și ne dăruie o poveste despre „gloria mundi și despre cât de trecătoare este ea”; Diana Dobrița Bîlea și scrierea ei ce „curge alert, intriga nu trenează, autoarea își plimbă personajele și cititorii prin diverse medii bucureștene [...], punându-și protagonistul în situații extreme”; Viorel Savin, cu romanul său aparte „Cinesunta - fata cu trecutul amputat”; Teofil Răchițeanu, împărat al Singurătății și poet al unui „paradis în destrămare”; subsemnatul, cu „un jurnal cu multiple paliere”; Dinu Săraru, cu „harul său de povestitor și de portretist”, ce s-a păstrat și în „romanul unei mari dezamăgiri” cu titlul *Ura din ochii vulpii*; Mihail Diaconescu, enciclopedistul octogenar și povestirile sale moralizatoare de la Vulturești; Dumitru Ion Dincă și a sa imposibilă întoarcere în Poiana lui Iocan; Adrian Țion - călătorul nostalgic și cartea lui ce „nu e nici jurnal de călătorie propriu-zis, nici ghid în sensul denotativ al termenului”, dar care ilustrează „șocurile turistului român”, umilit adesea, și adevărul că „A călători fără griji azi devine o cutezanță”; Liviu Ioan Stoiciu, cu jurnalul său tăinuit pe vremea când era „vai de capul nostru”; Ioan Sbârnă, aflat în „vârtejul schimbărilor” atât înainte, cât și după evenimentele din decembrie 1989, diplomat o vreme în Cipru; Constantin T. Ciubotaru, autorul unui „emoționant gest de neuitare” față de prietenul său Constantin Blănaru; Sânziana Mureșeanu, noua Șeherezadă și cartea-obiect ce ne invită să intrăm în Cetatea Ódidos, cu mențiunea că fiecare personaj are „câte o poartă prin care se intră în povestea lui”; Lina Codreanu, cu romanul „Chemarea apelor”, o scriere „când realistă, când fantastică, încărcată de poezie, învăluită într-un halou sadovenian și totuși purtând puternica ambrență a originalității”.

Numele unora dintre ei se mai repetă de-a lungul paginilor, întrucât în dorința de a cunoaște pe cât se poate exhaustiv opera celor care i-au încredințat rodul trudei lor, Rodica Lăzărescu nu s-a oprit doar la o carte a acestora, de unde și diversitatea sumarului în privința genurilor mai mult sau mai puțin literare, cum nu s-a cantonat nici în zona Capitalei, unde viețuiește, ci a acoperit practic întregul spațiu românesc, inclusiv când a venit vorba de revistele cărora le-a încredințat inițial semnele.

Captivă a cărților, ea ne oferă și de această dată un

model original de receptare a noilor apariții, ce ne dovedește din plin că trăiește în profunzime actul lecturii și că, rămânând în continuare ea însăși, a ridicat de fiecare dată stacheta comentariului, așa că așteptăm cu încredere înmulțirea cu folos a *semnelor*, urmărite cu interes nu doar de autori, ci și de cititorii care i-au rămas fideli.

(urmare din pag. 49)

volumul menționat este mai mult decât o simplă carte memorialistică. Plină de emoție și eleganță, cartea va rămâne o lucrare care va vibra în conștiința cititorilor și va invita la reflexie și aducere aminte, cel mai pregnant în mințile și inimile celor legați de locurile și vremurile memorate.

¹ Petre Rău - „Satul meu în toate dorurile mele”, Ed. InfoRapArt, 2022, p.3

² Petre Rău - „Neostoitele izvoare” (poezii dedicate satului meu), Ed. InfoRapArt, 2021, p.15

³ Petre Rău - „Născut în Zodia Nicorești”, monografie, editura InfoRap-Art, 2017

⁴ Petre Rău - „Neostoitele izvoare” (poezii dedicate satului meu), Ed. InfoRapArt, 2021, p.27

(urmare din pag. 52)

- Ce-avem noi aici? O conspirație nedeconspirată, o lojă de parter sau v-ați adunat doar ca să? Abe, Guriță de Aur, treci la țambal și cât se bolborosește măliga sub ghizdul ceaunului, zi balada lu' zugravu Istrățescu.

(din volumul **Zexe** în curs de apariție)
(continuare în pag. 92)

Marin RADA

LALELE

Sunt mai multe feluri
de a-ți zugrăvi amintirile,
unele trebuie duse
până la capăt,
altele vor mai naște
la rândul lor, amintiri...

Degetele se întorc
pe clapele de pian,
o fereastră deschisă
de vânt, niciodată
n-o să fie preludiul
unei iubiri,

Sunt mai multe feluri
în care se poate începe
o nouă zi,
oamenii își aruncă,
dimineața, ceștile sparte,
cuvintele nerostite,
oglinzile, înainte
de a se oglindi,

Tot ce se trezește în zori,
are atingere de petale,
amintirile se ascund
în fotografii învechite,
macii au culoarea
buzelor tale...

Oare în câte feluri
pot fi umbrele zugrăvite?
Ieri am văzut o femeie
care trecea printr-un vis
cu o rochie de petale
din lalele-nflorite...

MĂRUL

Nu știu cine
a mai aruncat o săgeată,
mărul a mai fost
încă o dată străpuns,
noapte de noapte,
reînviată,
liniștea, peste umeri,
a curs,

Chiar și acum,
o pată de sânge
mă strigă pe nume

de la masa de scris,
nici nu mai știu
de care mireasmă
sufletul îmi fusese atins,

Desculță în iarbă,
tăcerea ascultă
o pasăre vine, între spini,
să mă vadă,
zadarnic înflorește
un cântec pe gură,
inima, o frunză verde
pe sub zăpadă...

O pleopă se zbate
la marginea nopții,
cade o lacrimă
între cer și pământ,
nu știu cine
a mai aruncat o săgeată,
mărul din capătul lumii,
eu sunt!...

GÂNDURI ȘI FLORI

De o viață de om
duc în spate
povara unui cuvânt,
de parcă duc,
legată într-o iluzie,
bucata mea de pământ...

Mai știi stâlpilor mei
de la poartă
sculptați cu o daltă
necunoscută,
de un dulgher?

I-am auzit prăvălindu-se,
plângeau flori sălbatice
pe marginea drumului
cu petalele răsucite
după stropii de ploaie
din cer...

Mai trec și acum
cu capul plecat
în țărână...
Stâlpilor mei de la poartă
s-au făcut fum,
poiană cu flori
sau gânduri,
să le ții într-o mână...

Florile, niciodată
nu pier!...

Constantin GEANTĂ

IZVORUL CARE URCĂ SPRE STELE

I

- Te las nepoate. Nicodim privea puțin cam tulburat la băiatul care își acorda vioara.

- Bine, unchiule!

- O să întârzi puțin, deoarece la întoarcerea de la târg trec pe la fratele Vasile.

Chipul lui Ion părea transfigurat. Abia terminase treburile gospodărești, când aceeași nestăvilită pasiune îi clocotea prin vine. Din străfunduri un puhoi îi inunda ființa. Trăia transpus în lumea inefabilă a muzicii. Abia percepușe ultimele cuvinte ale lui Nicodim, când se pregătea să pună arcușul pe strune.

- Ioane, să nu uiți, când o să vină Nicolae, să-i dai coasa din șopron și să-i spui să treacă mai pe seară!

Aceste cuvinte, venite parcă de departe, îi amintiră lui Ion că este prea devreme pentru a se cufunda în lumea muzicii.

- Bine, unchiule, mergi fără grijă, pentru că voi face întocmai cum spui dumneata!

Abia a ieșit Nicodim, vraja muzicală care inundase încăperea, s-a revărsat și în afară.

De, ce să îi faci, acesta este Ion, umblă cu capul în nori, dar în rest este băiat bun! Eh, dacă nu l-ar fi lovit calul ală nărăvaș atunci când era mic, poate alta ar fi fost soarta lui, rosti Nicodim și poarta se închise după el.

II

Totul părea nefiresc. În visul melodic acordurile căpătau nuanțe, iar sunetele se materializau în densitatea unor culori acvatice. Plutea în spații fără de contur, iar noțiunea timpului dispărea. Totul se cufunda într-o fluiditate celestă. Sentimentele vechi căpătau o altă nuanță, iar trecutul reînvia.

„Această floare este un înger.” Romina prindea contur în acest univers fabulos. „Păcat că totul este altfel de cum ne-am dori!”

Încet, încet aceste figuri deveneau tot mai șterse. Din acele vremuri numai un parfum discret se mai păstra între cutele amintirii. Spiralele albastre îl purtau printre codrii străbătuți de răcoarea înserării. Un tumult îi învolbura amintirile, iar o briză verzuie îi străbătea reveria.

III

Destinul își urmează implacabilul mers. Undeva un eveniment reprobabil a aprins o ură care mocnea de multă vreme. Balaurul pasiunilor a fost deșteptat de o faptă abominabilă, în care tâlhăria s-a întâlnit cu sora sa cea bună - crima. Astfel, un individ de vreo 25 de ani a fost găsit mort. S-a constatat că fusese ucis și jefuit de niște țigani, care de mult timp tulburau liniștea comunității.

Ura acumulată în timp, corelată cu faptele recente s-a defulat, iar până mai ieri pașnicii cetățeni au pornit ca într-un torent uriaș să-i pedepsească pe făptași.

Un vuiet a cuprins comunitatea rromilor, iar după aceea uraganul s-a dezlănțuit. Au fost molestate persoane, au fost alungați toți cei care, având pielea tuciuire, aveau și sufletul la fel.

Nimic și nimeni nu a fost cruțat. Femei, bătrâni și copii au avut de suferit. Vinovat și nevinovat, au avut aceeași soartă - linșajul.

După un timp, când iureșul părea că se mai potolise, câțiva din grupul „justițiarilor” se apropiară de casa lui Nicodim.

- Ia te uită, a mai rămas o cocioabă în picioare!

- Nu vezi că am ieșit din țigănie, zise altul?!

- Să nu facem, fraților, vreo greșală! adăugă altul.

- Ce greșală? Trebuie să stărpim toate lighioanele!

- Fraților, Dumnezeu este sus, iar dacă vom greși, ne va costa foarte scump...

- Dar mai lăsați dracului vorba! La treabă!

O melodie răsuna îmbietor.

- Aceasta este o cântare de inimă albastră.

- Fraților, eu zic să nu ne pripim.

Însă o lovitură, urmată de o îmbrâncitură, aduseră la tăcere pe ponderator. După aceea, și cei trei care erau de partea împăciuitorului, l-au urmat pe șef, mânați de instinctul de turmă.

IV

- Bine te-am găsit, frate Vasile!

- Bine ai venit, frate Nicodim. Dar i-a loc sa bem o țuică și să mai depănăm amintiri!

- Nu pot să stau prea mult, deoarece i-am promis lui Ion că mă voi întoarce cât pot de repede.

- Apoi, bietul Ion de mic a avut necazuri. Mama sa Eufrosina a murit la naștere, iar fratele nostru Nicolae a pierit pe front. Mare noroc a avut cu tine.

- Mare noroc am avut și eu cu el. Rămas vădov de tânăr, Ion mi-a alinat sufletul.

- Apoi, bietul de el a rămas cu urme de la boala care avut-o după accidentul din copilărie.

- Așa este. Abia își târăște piciorul stâng.

- Dar parcă aveai o vecină, pe Romina.

- Da, era fata lui Lae Chiorul.

- Lae, cel care cânta duminica la hore ?

- Da. El l-a învățat și pe Ion să cânte la vioara care o avea de la tatăl său, Nicolae.

- Nicolae era un dascăl renumit.

- Doar el din familia noastră a avut mai multă școală.

- S-a trudit o groază de ani cu învățătura.

- Dar pe lângă școala de pedagogie a urmat și câțiva ani de conservator. Apoi...

- Cunoscând-o pe Eufrosina, a părăsit conservatorul și a fost învățător la noi în sat.

- Lui i-a moștenit Ion chemarea spre muzică.

- Iar Lae era tot timpul pe lângă tine cât timp ai avut potcovăria.

- Am scăpat de ea după ce calul acela blestemat l-a lovit pe Ion și a zăcut săracul un an prin spitale. Apoi Lae a murit, iar Romina s-a dus în lume și nu am mai auzit nimic de ea.

(continuare în pag. 58)

- Din câte îmi aduc aminte Ion o iubea?
 - A iubit-o mult pe această țigăncușă, iar ea se juca cu sentimentele lui. Săracul Ion a urmat și el vreo șase clase, iar după accident a rămas acasă. Mult îi mai place să citească! Mereu când vin de la târg îi aduc câte o gazetă sau o carte. El o citește duminica și apoi îmi spune în fiecare seară, până să adormim, câte ceva din ea.

- Acum e mare...
 - Peste două luni o s-ă împlinească 20 de ani. Dacă soarta i-ar fi fost prielnică, acum s-ar fi pregătit să meargă în armată.

- Dar ai auzit ce s-a întâmplat?
 - Nu, ce s-a întâmplat?
 - Pe lângă satul vostru a fost omorât și prădat un om de niște țigani?

- Demult?
 - Posibil, însă eu am auzit la radioul vecinului când am fost să-i duc coasa pe care i-am reparat-o acum vreo două ceasuri.

- Serios?!
 - Și mai spuneau că a sosit o trupă de jandarmi, deoa-rece de aseară au început să dea foc la casele țigănești.
 - Aoleu, eu cu Ion locuim la marginea țigăniei.
 - Casa noastră părintească se află chiar lângă țigănie.
 - Eu trebuie să plec! Vasile, un ghimpe mă înțeapă în inimă.

- Nicodim, dacă au venit jandarmii, trebuie să se fi potolit toată tevatura.

- Eu plec, curând se înserează. Ne mai vedem.
 - Desigur, luna viitoare când faci tu 60 de ani îți aduc o coasă.

- Serios?
 - Știu cât ai nevoie de una.
 - Cât mă costă?
 - Nimic, ce Dumnezeu, nu suntem frați? Iar tu m-ai ajutat de câte ori am avut nevoie de ceva.

- Atunci și eu o să pregătesc ceva bun de mâncat, dar și o felie de țuică. Acum te las.

V

Flăcările creșteau, dar Ion nu le observa. Prin intermediul cântului, intrase într-o zonă în care totul căpăta un alt sens.

“Visul ciocârliei este zborul, visul florii este mireasma!”

Totul părea nefiresc. Romina prinsese din nou contur. Trufașa de mult timp îl evita cramponându-se de infirmitatea lui. Însă el o readucea în toate cântecele sale. Ascultase cântece la radioul din sat sau la câte un târg, atunci când Nicodim îl lua cu el. Calul lor se prăpădise de vreo doi ani. Neavând bani să ia altul, Nicodim se ocupa cu dulgheria și cu munca pământului. Ion abia târându-și piciorul drept rămânea să se ocupe de treburile gospodărești.

Sustras realului, trăia în lumea imaginației. Reproducea cântece pe care le auzise la radio, la târg sau pe care le cânta mai demult Lae Chiorul. De multe ori chiar improviza anumite melodii. Compusese și câteva texte. Astfel, acum interpreta o melodie proprie. Avea o voce armonioasă și caldă:

Tu ești un fluture stingher
 Care s-a așezat pe-un colț de cer.
 Ca să te prind ar trebui și eu să zbor,

Dar... vai al meu picior
 Mă ține aici înlănțuit
 Printre dureri de negrăit.

În schimb, să zbori mai sus mereu
 Acea care-n gândul meu
 Ești ca o stea de catifea
 Iubirea mea.

Eu te visez în nopți târzii,
 Dar nu mai vii în zori de zi.
 Zboară spre cer tu, porumbel,
 Să te privesc de-aici stingher...

- Ia' ascultați, mă, le arde de cântat, ai dracului de cioroi!

- Dar știi că nu e rău deloc ?
 - Ce ai, mă, și pe tine te-a fermecat dracul?
 - “O cioară și o vioară” sau „națiune și pasiune”...
 - Ia' mai lăsați trâncăneala și la treabă! Ce dracu, acum vine noaptea!

VI

Nicodim privea stupefiat la casa care se mistuia în flăcări. Nicolae, apropiind-se încet, l-a bătut pe umăr.

- Te-ai întors demult?
 - Dar ce s-a întâmplat?
 - O răfuială cu cei care ieri...
 - Da, da... parcă mi-a spus ceva Vasile. Dar cu Ion ce s-o fi întâmplat? O, nu, nu se poate... a zis Nicodim cu o voce tremurândă și s-a prăbușit la pământ.

Anii au trecut, iar de Nicodim nu s-a mai auzit nimic. După îngroparea rămășițelor lui Ion, a plecat și dus a fost. În schimb, cei care trec pe lângă ruinele casei lui Nicodim, spun că în Noaptea de Sânziene se aude o melodie nefirească în acel loc.

Acestea le povestea un bătrân într-una din zilele de sărbătoare nepoților care veniseră în vizită pe la el. Iar după ce și-a șters lacrimile, a continuat:

- Poate că sufletul lui Ion se întoarce câteodată dintre stele pentru a revedea locul unde s-a născut, iar de aici, ca o undă, revarsă melodii prin râul amintirilor.

CAVALERUL BUNEI SPERANȚE

I

De multe ori privesc prin ocheanul amintirilor. Din trecut îmi apar imagini ale unor personaje demult apuse. Astfel, în secolul..., din mileniul..., a trăit un om. Era un om bun, evlavios, cu frică de Dumnezeu și dragoste față de semenii. Acesta a rămas în amintirea celor mulți cu denumirea de Cavalerul Bunei Speranțe.

Castelul său se afla pe o stâncă abruptă, iar pentru a ajunge la el trebuia să treci pe un pod care se întindea peste o prăpastie. Acest pod mobil făcea legătura între acel loc solitar și lumea din jur.

Cavalerul, care trăia izolat de ceilalți, umblase mult prin lume și participase la multe bătălii. După ce se săturase să colinde prin țări străine, într-un târziu se hotărî să se reîntoarcă pe meleagurile

(continuare în pag. 59)

natale, unde avea un castel pe care l-a moștenit de la unchiul său.

Era viteaz, generos și ajuta pe oricine îi cerea sprijinul. Astfel a rămas în memoria colectivă acest individ înalt, bine făcut și care era foarte iubit pe moșia sa și nu numai. Cum în vremuri de restriște cei năpăstuiți au nevoie de ajutor, foarte mulți își doreau să apară un salvator.

Nu se știa prea multe despre el. Numele i s-a pierdut în negura timpului, în schimb, a rămas în memoria tuturor cu denumirea de Cavalerul Bunei Speranțe. Legenda care îl învăluia i-a făcut pe mulți să creadă că este un duh răstăcitor prin veacuri care își caută liniștea eternă.

II

Dintre multele fapte de vitejie, care au rămas în conștiința posterității, amintim numai câteva.

Astfel, prin acele locuri bântuia un balaur, care omora oameni și animale. Oi, capre, vaci sau oameni care treceau pe lângă pădurea unde se afla dihania, erau devorați. De multe ori au încercat sătenii de lângă pădure să o prindă și să o ucidă, dar nu au reușit. Cei care se aventurau în pădure în nopțile cu luna plină, ziceau că acest balaur, care este înfiorător, scoate flăcări pe gură și că nimeni nu-i poate sta în cale.

Au pierit foarte mulți oameni și animale. Dihania ieșea și ataca gospodăriile oamenilor la începutul nopții, iar mai apoi și în plină zi. Era foarte rapid, iar în urma lui rămâneau urme din cadavrele devorate.

Într-o zi acei săteni au aflat de la un pelerin de acest cavaler care se afla cam la o distanță de două zile de mers călare. Tot de la acel pelerin, au aflat că la castelul său nu se putea ajunge, iar dacă doreau să îi lase un mesaj trebuia să o facă prin legarea acestuia de o piatră care era aruncată printr-o catapultă la castel.

Ajungând la preotul satului din zona în care se afla castelul cavalerului, un grup de oameni din zona în care se afla balaurul, i-au cerut acestuia să scrie un mesaj către cavaler, iar acesta a fost catapultat.

Timpul trecea, dar nu se ivea niciun răspuns de la cavaler. Când nimeni nu se mai aștepta, într-o zi apare un cavaler îmbrăcat în zale, cu o lance impunătoare, pe un cal alb, însoțit de un scutier.

- Unde este starostele acestui sat? se adresă el unui bărbat între două vârste.

Acesta își scoate căciula, face o plecăciune, apoi întrebă:

- Să îmi fie cu iertare, mărite oștean, cine îl caută?

- Sunt cavalerul pe care l-ați chemat să răpună balaurul.

- Mărite oștean, eu sunt fiul său cel mare, și vă voi conduce spre casa sa!

Conducându-l bătrânul care se apropia de 80 de ani, a fost primit în casa sa, ospătat împreună cu scutierul său. Caii celor doi au fost îngrijiți de doi nepoți ai starostelui. După ce a discutat cu el, seara au fost convocați toți frunțașii obștii.

- Uite cum stau lucrurile, zise cavalerul, am nevoie de vreo zece bărbați viteji pentru a omorî acel balaur!

Zis și făcut. Împreună cu zece țărani în putere au construit o capcană în care au pus țepușe înfipte în pământ și pe care au acoperit-o cu o rogojină peste care au presărat un strat de frunze. Împrejurul acestei gropi erau niște pomi tăiați care se prăbușeau la prima atingere.

- Acum ne trebuie o oaie care va fi momeală. Întrucât deseară este lună plină, se pare că jivina va ataca.

Au adus o oaie care era legată pe rogojină de pomii care abia se mai țineau în picioare.

Într-adevăr, în seara aceea a apărut dihania. A căzut în capcană, iar țepușele i-au sfărtecat abdomenul, copacii au căzut peste ea, iar gâtul i s-a prins în laț. Gemea de se auzea de la câteva poște depărtare. Cavalerul i-a retezat capul și astfel au scăpat acei oameni de belea.

III

Altădată, într-un alt sat, prădau hoții. Frunțașii satului au delegat un reprezentant care a ajuns la domeniul cavalerului. După ce a fost înștiințat, acesta a apărut în armură, călare pe un cal alb în spume, cu lancea, paloșul și scutul. Era însoțit de doi scutieri. Împreună cu oamenii locului a pregătit o capcană în care au fost prinși hoții în frunte cu căpetenia lor Miu.

Astfel, acei oameni, sfătuiți de cavaler, au răspândit vestea că în noaptea de Sânziene, pe la Puntea Dracului, va trece prin sat o căruță a unui negustor bogat, care se află în drum spre graniță.

Au pus mână de la mână și au strâns bani și lucruri de preț. Cavalerul i-a ajutat și el cu mai multe pungi cu galbeni. La data anunțată o trăsură trecea prin sat. Când alfa la Puntea Dracului, hoții în frunte cu șeful lor Miu au atacat trăsura, dar mare le-a fost mirarea când au fost înconjurați de vreo douăzeci de oameni în frunte cu Cavalerul Bunei Speranțe.

Au fost prinși, iar după judecata obștii, au fost trimiși la judecata stăpânirii. Bătuți la tălpi cu nuiielele și spânzurați cu capul în jos deasupra unor focuri în care se afla ardei iute, tâlharii și-au mărturisit faptele. Au fost trimiși la ocnă pentru mulți ani. Lui Miu, căpetenia lor, i s-a tăiat mâna dreaptă și a fost însemnat cu fierul roșu în frunte. A fost eliberat și lăsat în viață, pentru a fi pildă și pentru alții. Dar nu peste mult timp a fost găsit mort la o răscruce de drum.

IV

Altădată un sat era prădat de câțiva soldați răstăciți în timpul retragerii unei armate turcești. Și acei locuitori au apelat la Cavalerul Bunei Speranțe, acesta, atrăgându-i în cursă pe acei mercenari. Li s-a tăiat capul și au fost aruncați într-o prăpastie de pe un munte. Atunci Cavalerul ar fi rostit:

- Astfel vor păți toți prădătorii și hoții!

Curând s-a dus vestea dispariției mai multor soldați. Fiind învinși de oștile leșești și urmăriți de oamenii lui Vodă, oștile turcești se retrăgeau în debandadă peste Dunăre.

Multă vreme a dăinuit amintirea Cavalerului Bunei Speranțe. Acesta era bun și milostiv. Atunci când i-a scăpat de hoții lui Miu, oamenilor din acel sat le-a lăsat mai multe pungi cu galbeni, la fel cum a lăsat și oamenilor din satul prădat de oștenii turci. Nu primea niciodată recompensă pentru faptele sale. Dacă auzea de oameni aflați la necaz, le sărea imediat în ajutor. Așa s-a întâmplat cu oamenii dintr-un sat care a fost inundat. La câteva zile de la dezastru, în acel sat au sosit oameni din partea acelui cavaler, care au împărțit în numele lui mai multe pungi cu galbeni.

Ajunsese un personaj care era iubit, respectat și

(continuare în pag. 66)

Nicolae CREPCIA

în ibricul amintirii

berzele se pregătesc de plecare
și eu n-am băut cafea la Ada-Kaleh
se rotesc se rotesc tot mai sus pe cer
gol rămâne cuibul lor pe acoperișul poeziei
în el se va așeza dorul
ca o pasăre tămăduitoare

în ibricul amintirii arama s-a coclit
s-a dus și cafegiul turc
cu tot cu cafeaua lui la nisip
cu tot cu insulă

din Ada-Kaleh
din toatele ei
a mai rămas doar o poveste
pe care din când în când o spune Dunărea

un netimp fără poezie

poezia trece pe lângă mine ca o străină
nici măcar cu o privire nu mă învrednicește
și cât netimp am așteptat să se întoarcă
trece pe lângă mine ca o necunoscută
unduindu-și silueta provocatoare
și neîncorsetată
dureros de seducătoare

îmi pipăi viciile
sunt la locul lor
totul pare în ordine
atunci de ce m-a părăsit

știi că ea-i o mare devoratoare de suferință
și de-aceea știi că se va întoarce la mine
cândva
să-mi culeagă lumina din răni

zidul care ne separă

în zidul care ne separă
ca pe două ideologii
ca pe două tăceri
ar trebui săpată o fereastră
în care să se așeze temeinic
lumina

sau și mai bine
pe zidul acesta înalt și inutil
ar trebui înșirate
toate furnicile iertării
să-l demoleze definitiv
(cum Zidul Berlinului)
să-l facă drum de piatră
pe care să ne preumblăm
cu sentimentele puse în ordine

între înserare și frig

iarba crescuse în jurul meu
înaltă și deasă
și era neagră de verde
cuvintele mă priveau nedumerite
nu aveau nici cea mai vagă intenție
să se organizeze
într-un poem
îngrămădite în îndoieli behăiau
ca o turmă de oi rătăcită
voiam să mă întorc în vis
dar visul era o corabie
în depărtare
din care se mai zărea doar catargul
am început să rătăcesc pe drumul
dintre înserare și frig

în noaptea cea lungă a așteptării

chipul tău nu se vedea
se zăreau numai sânii tăi
legănați de ritmul pașilor
sunând ca două clopote de sărbătoare
chipul nu ți se vedea
dar drumul se întindea până la mine
sub pașii tăi
ca o iarbă înaltă sub vânt
ca o mare sub pavilionul unei corăbii

chipul tău era durere
și singura formă a iubirii
deși nu se vedea
el era de mult în mine
și lumina
în noaptea cea lungă a așteptării

creștea sorbind tăcerea

era dimineață rourată de vară
o dimineață încă nedimineată
în care am auzit un cântec
un cântec nemaiauzit care ieșea
din gușa unei păsări nevăzute
numai cântecul se vedea ieșind
ca un foc de artificii
din gușa păsării nevăzute
luminând ca o duminică
sau ca o mare iubire

vă spun că am ascultat un cântec
un cântec nemaiauzit
un cântec care lăsa
urmele pașilor pe cer
de parcă Dumnezeu era cântecul
care lăsa pe cer urmele pașilor

un cântec nemaicântat
se năștea nicăieri și pretutindeni
el pe sine din sineși
creștea sorbind tăcerea
un cântec nemaicântat
niciodată altădată

Lucia PĂTRAȘCU

Virginia STANCIU - Fabule pentru copii, Fabule pentru școlari, Lumea copiilor

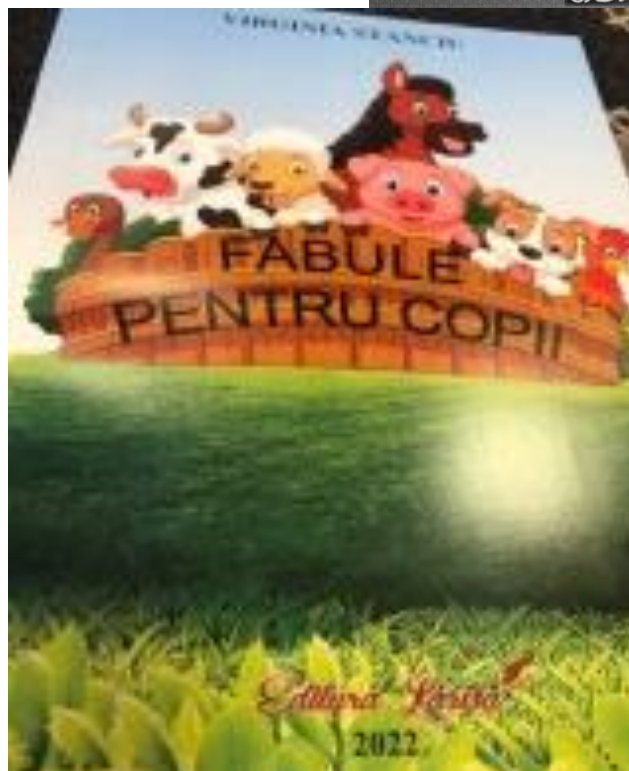
Despre poeziile pentru copii putem spune că ele sunt creații ce alcătuiesc o cunună de iubire oferită celor mici din seninătatea unui suflet, care nici peste ani nu a uitat farmecul unor versuri jucăușe, pe care bunica le citea la gura sobei nepoților uimiți și ascultători foarte atenți. De aceea, a putea să scrii pentru copii este o bucurie. Un fel de a întoarce darul primit și un fel de a zidi în inima celor mici sentimente de iubire primită și niciodată risipită. Este o lume magică prin care nimeni nu se satură a călători! Iar atunci când poeziile sunt scurte, armonioase, iar viețuitoarele se joacă la fel ca și copiii și, adesea, împreună cu aceștia, farmecul este definitiv asigurat, motiv pentru care astfel de versuri devin nemuritoare.

În această categorie intră și fabulele pentru cei mici. Dacă studiem dicționarele aflăm că fabula este o scurtă povestire alegorică, ce aparține genului epic, de obicei în versuri, în care autorul personifică animale, plante, fenomene ale naturii și lucruri pentru a satiriza anumite năravuri, deprinderi, mentalități sau greșeli cu scopul de a le îndrepta. Ea are următoarea structură: povestirea propriu-zisă (istorioara cu tâlc) și morala (învățătura), care poate fi și un proverb și reprezintă specia genului epic în versuri sau în proză, în care sunt povestite diferite întâmplări puse pe seama animalelor, a păsărilor, a plantelor sau ale unor obiecte personificate. Acestea sunt imaginate în situații omenești, iar faptele narate constituie o alegorie.

Se mai poate specifica faptul că aceste scrieri există în creația literară și se întind în timp și în spațiu. Au pornit din Grecia, ajungând la Roma, nu ocolesc India, Persia și populează întreaga lume. Cine nu a auzit de „Greierile și furnica”, fabula grecului Esop, „părintele fabulei”, de „Lupul și mielul”, fabulă creată de Jean de La Fontaine, ori de creațiile rusului Ivan Andreevici Krîlov (ex: „Leul la vânat”). Și, desigur, fabuliștii români: Gheorghe Asachi, Alecu Donici, Grigore Alexandrescu, Vasile Cîrlova, George Ranetti, George Topârceanu Gheorghe Sion, Tudor Arghezi și chiar Ion Luca Caragiale...

În general, în aceste fabule, un autor redă situații reale, inspirate din viața oamenilor, situații în care plasează câteva animale, ce au un comportament identic cu cel uman. În general, aceste fabule sunt poezii cu un caracter moralizator, ușor ironice sau chiar satirice. Dar niciodată, sarcastice. Mai sunt fabule inspirate direct din viața necuvântătoarelor, ce pot avea ele însele un comportament corect, exemplar, constituindu-se în adevărate pilde pentru cei mici. Și acestea au un caracter educațional, devenind adevărate modele.

Un nume brăilean dorește să intre neașteptat în lumea cărților pentru cei mici, prin intermediul fabulei și al poeziei dedicate lor. Este vorba despre inginerul agro-

nom Virginia Stanciu, o septuagenară, mamă a patru copii, bunică a cinci nepoți și străbunică, care, la o vârstă respectabilă, după ce, ca inginer agronom, a supravegheat ani și ani creșterea culturilor și a propriilor copii, a descoperit că mai are ceva de făcut, și anume, o formă de educare a celor mici, prin condeiul său harnic. Și, de aproximativ doi ani, a început să creeze și să publice poezii pentru copii. Astfel au luat naștere două cărți cu poezii pentru cei mici, intitulate: „Grădinița noastră – Poezii” - 2022 și „Lumea copiilor” - 2023 și trei cărți cu fabule: „Fabule pentru copii” - 2022, „Fabule pentru școlari” - 2022, „Fabule - volumul I” - 2023, toate publicate la editura „Larisa” din Câmpulung. Este în tipografie „Fabule” - volumul II și sunt în lucru materiale pentru cel de al III-lea volum. Toate aceste cărți sunt niște filade, cu un număr mic de pagini și de titluri, (între 12 și 25 de titluri, fiecare), unele reprezentând poezii pentru copii, celelalte cuprinzând fabule. Aceste cărți au mărimi diferite, așa cum a considerat autoarea să le asorteze cu numărul de poezii și cu vârsta copiilor. Cărțile au un aspect foarte îngrijit, sunt frumos finisate, plăcute pentru gustul celor mici. Marea atracție a acestora este grafica semnată de Andreea Nedelcu, care cu mult discernământ jonglează între talentul propriu și imagini de pe internet, împletind totul într-o armonie și expresivitate cromatică specială, ce dă viață fiecărei pagini, crescând astfel valoarea cărților. Iar versurile fiecărei cărți se adresează eșalonat copiilor de diferite vârste, începând cu prima vârstă de înțelegere a cuvântului dintr-o carte.

Virginia Stanciu a pornit a scrie într-o joacă, așa cum o bunică își alintă nepoții în leagănul unor cântecele simple și adormitoare. Apoi a înțeles că acest mod poate deveni un mijloc de educație. Și, așezând întâmplările zilnice lângă gândurile sale, a imaginat povestiri pline de farmec, de ludic, scrise în versuri zburdalnice, autoarea dorind ca fiecare copil

(continuare în pag. 62)

să afle câte ceva despre animăluțele pe care le întâlnește, dar mai ales despre năvaurile, defectele, răutățile, ce pot fi întâlnite în jur, la semenii noștri, exemple ce pot și trebuie ocolite. Așa cum precizează Cristina Mincu în prezentarea uneia dintre cărțile cu fabule: „Fiecare dintre acestea are câte o morală pe înțelesul copiilor, oferind mici doze de înțelepciune care să-i ghideze pe drumul devenirii lor în oameni mari.”

Virginia Stanciu, o persoană, care nu are *antecedente* de creație literară, a pășit în lumea celor mici cu acest debut întârziat la vârsta de peste 70 de ani, prin jocul vesel al cuvintelor și a găsit, astfel, modalitatea de a fi în rândul aceluia care vor să facă educație prin scrierile lor. Este o stare plăcută, cu o responsabilitate majoră, deoarece a scrie pentru copii înseamnă mult mai mult decât a înșira „cuvinte goale ce din coadă au să sune”, cum spunea marele poet Mihai Eminescu. Fără a fi cadru didactic, fără a avea pregătire specială în acest domeniu, autoarea intră cu nonșalanță în literatura pentru copii, o literatură cu pretenții. Deoarece a te juca, a glumi și a scrie pentru copii este un lucru foarte serios. Întotdeauna trebuie să iei în considerare dezvoltarea lor afectivă, intelectuală și caracterială. Pe lângă temele serioase și educative abordate, este necesar ca totul să fie scris corect din punct de vedere gramatical, ortografic și ortoepic, folosind cuvinte expresive și totuși simple, fără imprecășii ce pot polua zestrea lingvistică pe care un copil o agonisește în timp. Este ceea ce autoarea se străduiește să realizeze. Iar dacă cititorii vor mai întâlni unele scăpări în paginile acestor cărți, acestea își au explicația în faptul că autoarea a trăit o stare exaltată de început literar, surprinsă fiind ea însăși de posibilitățile acestui meșteșug, dar uitând, probabil, că se adresează celor mici, care absorb ca un

burete ceea ce li se servește. Astfel că rimele sunt uneori despletite, vocativului îi lipsește trena virgulelor, iar dativul primește forma cea mai puțin literară posibilă. Putem da câteva exemple: rima - „**A piuit și-a apărut / Un pui din oul la clocit**” – A piuit și s-a ivit / Un pui din oul cel clocit, ori A apărut și-a piuit / Un pui din oul cel clocit (*Puișorul*); modul vocativ - „**Grădiniță te iubim...**” - Grădiniță, te iubim... (*Grădinița*); modul dativ - „**Și-i spune la urs...**” - Și-i spune ursului... (*Vulpea hooță și șireată*). (Dativul nu acceptă decât trei prepoziții: *mulțumită, grație și datorită*. Nu mai accentuăm și cacofonia „...și șireată!”). dar nici nu puteam trece peste ele, ca și cum nu le-am observat. Însă, puteam accepta ideea că de vină este calculatorul, care mai face mici jonglerii de scriere. Sau puteam cita ideea criticului literar brăilean Dumitru Anghel, atunci când făcea referire asupra scrierilor unui poet: „*Așa a ales el să se exprime...*” în acel moment. De fapt, sunt situații lingvistice ce nu ar fi existat dacă Virginia Stanciu ar fi apelat la un lector de carte, care i-ar fi semnalat aceste câteva inadvertențe, explicându-i că pentru copii se scrie în modul de exprimare cel mai simplu, însă niciodată incorect. Accentuăm acest fapt, deoarece fiecare condeier începător am trecut prin aceste *furci caudine*, am înțeles, am învățat și ne-am corectat.

Subliniam faptul că fabula, ca și creație literară, respectă anumite reguli. Are personaje, acțiune narativă, încadrare spațială, temporală, are o morală și fiecare autor de fabule zăgrăvește lumea reală pe care o cunoaște. Tot astfel Virginia Stanciu, în fabulele sale, pe lângă partea narativă, în care povestește o anumită situație, adaugă cea de a doua parte, morala, scurtă, educativă și plină de învățăminte, exprimată clar și concis. Numai atunci când acțiunea din fabulă este foarte convingătoare, morala se subînțelege și poate lipsi. Orice fabulă are rolul de a face un cititor mare sau mic să mediteze asupra noțiunii de dreptate și să realizeze situația comparativ antitetică a celor

(continuare în pag. 63)

două părți, în care întotdeauna partea care abuzează de puterea sa își primește lecția corectivă, ca o pedeapsă binevenită, ce intenționează să așeze lucrurile în firescul lor.

Prin caracterul lor satiric și moralizator, personificările pe care autoarea acestor fabule le folosește devin convingătoare și cititorul recunoaște cu ușurință tipologiile aduse în prim plan, precum și caracterele lor. Astfel șoricelul lacom, imprudent, intră în stupul albinelor, să fure mâncare, însă acestea îl pedepsec pe intrus, înțepându-l, și-l învelesc în ceară pentru a-l neutraliza definitiv.

Animalele, păsările, plantele (obiectele, chiar!), ca personaje ale fabulei, reprezintă fiecare o anumită trăsătură de caracter (iepurele se teme, vulpea este șireată, lupul este lacom). Însă, mereu, ceva în desfășurarea acțiunii intervine și corectează aceste trăsături negative (iepurele devine curajos, vulpea se păcălește pe ea însăși, iar lupul învață simțul măsurii). De aceea, prin creația sa, autoarea se străduiește să repare aceste defecte, închipuind o ficțiune inspirată din realitate, în care totul se poate schimba. Scrierea autoarei folosește alegoria, în care presară multe dialoguri, repetiții, multe onomatopee, pentru a realiza nuanța comică și pentru a da o anumită vioiciune și naturalețe întregii acțiuni, spre a bucura cititorii.

Este adevărat că există și fabula scrisă pentru oamenii mari, în care stările conflictuale au loc pentru a reliefa lucruri reprobabile deja cunoscute, creația având un caracter umoristic, de cele mai multe ori. Ea se deosebește de fabula pentru cei mici, jucăușă, ludică și întotdeauna cu caracter educativ. Furată de noutatea creației, autoarea acestor cărți de fabule așază în paginile lor cu adresaibilitate către cei mici și anumite fabule pentru cei mari. De exemplu, în fabula „*Struțul și barza*” lucrurile sunt specifice oamenilor mari. Struțul, devenit bogat și potent financiar, dorește „*O frumoasă soață-n bățatură... ceva gen top-model...*” Alege o grațioasă barză, îi face daruri consistente și o cere de soție. Însă ea, mereu călătoare, îl refuză: „*Jarna mă duc în altă țară! / Cu mine nu te pot lua, / Că nici măcar nu poți zbura! / Eu mi-am găsit un cocor! / Cu el sigur o să zbor!*” Este o bună morală care îl învață pe struț că trebuie să-și aleagă perechea potrivită: „*N-o să mai caute top-model, / O să-și ia una la fel ca el!*”

În general autoarea folosește, și bine face, versuri lejere, ce cheamă în hârjoana lor atenția și interesul celor mici și exprimă entuziasmul acestora la întâlnirea cu bucuriile pe care le trăiesc: „*Grădiniță te iubim, / Că la tine noi venim / Și nu vom uita deloc / Ce frumos e acest loc!*” (*Grădinița* din cartea *Grădinița noastră*). Sau: „*Natura toată a înviat / Și barza-n cuib s-a așezat. / O, primăvară, bun venit! / Ne bucurăm că ai sosit!*” (*Primăvara*, idem).

Reliefarea însușirilor personajelor este esențială în fabulă, întrucât autorul își propune să critice anumite defecte omenești întruchipate de acestea. Astfel, se realizează cea mai importantă trăsătură a fabulei - caracterul ei satiric și moralizator - deoarece scriitorii urmăresc ca, printr-o atitudine critică, să îndrepte anumite trăsături negative de caracter, să transmită unele învățăminte, ce curg ca semințele semănate în pământ reavăn, știut fiind că ele vor aduce roadele educative.

Criticul Viorel Mortu-Coman spune că: „*Pentru fabulă totul este veridic, nimic ficțiune, exact ca în viață. Un tip reușit de poezie este cea ludică, poezia jocului, o poezie foarte bine disciplinată, cu cantabilitate și o melodicitate remarcabile, cu un sunet pur al vocalelor și consoanelor, cu o sintaxă foarte curată, lucru care nu este la îndemâna oricui.*”

De aceea, este meritorie orice încercare de educație prin scris și avem convingerea că Virginia Stanciu nu se va opri aici, iar creația sa va fi din ce în ce mai armonioasă și mai bine întocmită, bucurând sufletul celor mici.

Cristian MLADIN

“Las spectacolul să mă joace pe mine iar bucuria mea este fără margini”

Interviu cu Izabela Cotescu, actor-păpușar al trupei Marionete a Teatrului Clasic “Ioan Slavici” Arad

Pentru unii oameni, copilăria e o stare de spirit. Se pot numi binecuvântați. Iar atunci când pasiunea devine meserie, bucuria crește exponențial. Avem astăzi alături de noi un invitat special, în persoana Izabelei Cotescu, actor-păpușar al Teatrului Clasic “Ioan Slavici” Arad. Să închidem preț de o clipă zgomotul minții și să ne întoarcem în lumea copilăriei și a viselor:

Cristian Mladin: *Timpul este un etalon predefinit atunci când avem nevoie de validare sau organizare. Pentru un artist-păpușar se pare că timpul s-a oprit la perioada copilăriei. Cum vezi această proporție spațiu-timp raportat la spectacolele de marionete?*

Izabela Cotescu: Hai să le luăm pe rând. Timpul. Există o teorie a timpului non-liniar în fizica cuantică. Această teorie, pentru mine, reprezintă realitatea dintotdeauna. În momentul în care intru în scenă, alunec într-un timp care curge diferit, legile sunt diferite, e o întreață lume la care am acces, cu o intensitate care diferă de la un spectacol la altul. Am experimentat acest fenomen dintotdeauna, doar că, la începutul carierei mele, nu înțelegeam ce se întâmplă. Era foarte ciudat pentru mine saltul într-un spațiu-timp în care corpul meu face altceva, vocea mea sună altfel, parcă alte legi guvernează și mă mișca pe mine ca pe o marionetă. După ce am învățat ce înseamnă transa meditației, a creației, a visului, am exersat acest salt și în viața de zi cu zi.

Trec acum la organizare, pentru că se leagă cumva. În viața de zi cu zi, organizarea mea se face spontan, în funcție de nevoile și dorințele mele. Știu sigur că, văzut din afară, pentru unii, pare că merg haotic, sar de la o activitate la alta, de la un subiect la altul, fără să-l fi epuizat/terminat pe primul. În „haosul” acesta, eu am o eficiență maximă, din punctul meu de vedere. În lumea mea, eu mă joc după regulile mele și am o flexibilitate maximă în raport cu mediul exterior. Iar punctualitatea mea mă surprinde și pe mine. Ajung unde am nevoie, exact când am nevoie.

În scenă, organizarea vine din altă parte. Tot ce am de făcut, este să mă relaxez și să păstrez credința că acel spectacol este cel mai bun în care am jucat vreodată. Las spectacolul să mă joace pe mine iar bucuria mea este fără margini.

Am ajuns la validare. Această nevoie internă a fost prezentă până la un moment dat. Apoi, când am înțeles că fiecare individ este unic, are propria lui lume interioară, cu propriile reguli, validarea și-a pierdut sensul, pentru că nu avem același sistem de referință. Cum știu că am făcut bine ceva? Simt! Atât. Accept și respect opiniile

Izabela Cotescu

radical diferite, ador conversațiile în acest sens, ador să descopăr puncte de referință diferite de ale mele.

Aș mai adăuga aici că am lucrat la recâștigarea copilăriei și disponibilitatea jocului spontan în scenă timp de trei ani, primii trei ani ai mei pe scena de la “Marionete”. A mai durat 15-20 de ani să introduc asta în viața de zi cu zi. Acum lucrez zilnic asupra acestui aspect, conștientă fiind că doar așa ajung la congruența deplină, necesară pentru experimentarea vieții, completă și bogată pentru mine și cei ce își doresc să interacționeze cu mine, pe scenă și în viață.

C.M.: *Teatrul este una din cele mai vechi manifestări artistice ale omului. Din antichitate, au rămas la fel de actuale temele abordate de vechii greci, spre exemplu. Orice artist care e credincios artei sale, tinde spre originalitate. Și totuși, alte voci spun că originalitatea este de fapt o utopie, că tot ceea ce era de spus, a fost spus deja. Cum te raportezi ca artist la acest aspect?*

I.C.: Originalitatea este intrinsecă fiecărui individ congruent cu sine, indiferent de subiectul abordat. Când ajung să conștientizez ce simt, ce gândesc, ce vorbesc și ce fac, și toate acestea să fie aliniate, devin unică, originală, indiferent că sunt pe scenă sau pe stradă. Este un proces continuu de recunoaștere și dezactivare a programelor automate după care funcționez. Astfel, mă redescopăr în fiecare zi, în fiecare situație, în fiecare interacțiune, în fiecare rol.

Unele interacțiuni sunt intense și profund transformatoare, altele sunt declanșatoare de tipare comportamentale, iar unele sunt pură bucurie. Deci, ideea că „tot ce era de spus a fost spus deja”, pentru mine este o premisă falsă. Fiecare individ este unic și are potențial infinit de exprimare. Cum alege fiecare să se exprime, este decizia fiecăruia. Cine intră în rezonanță cu ceea ce emit eu pe scenă, sau în viață, are parte de experiența mea, bucuria mea. Cine nu, are parte de o experiență pe care eu nu o cunosc.

C.M.: *Există în viața unui artist perioade în care creativitatea și pofta de viață pot alterna cu momente de „secetă” artistică, de depresie sau de influență negativă din partea factorilor externi. Cum gestionezi în plan artistic diferitele perioade ale vieții tale?*

I.C.: Am doi factori care mă „deraiază”: epuizare fizică și epuizare mentală. Dacă epuizarea mentală este evidentă „de la o poștă”, pentru toată lumea, cea

(continuare în pag. 65)

fizică îmi este mai puțin ușor să o identific, până în momentul în care corpul meu zice „Stop!”.

În ambele cazuri, dorm. Sunt foarte atentă cu orele de somn, dar când ajung la epuizare fizică, corpul meu își ia fix cât are nevoie, indiferent de programul meu.

Nu am experimentat „seceta” de care amintești. În permanență am în desfășurare mai multe proiecte simultane, când mă blochez la unul, sar la celălalt. Setea de expresie a ființei mele interne este permanentă, doar, câteodată, până găsesc mijloacele de înfăptuire, durează o perioadă. Atunci îmi potolesc „setea” printr-o altă creație unde s-a copt modalitatea de exprimare.

C.M.: *Dacă la actorii de dramă, actul artistic nu este totdeauna despre echipă, existând ideea de one man show sau monolog, în spectacolele de marionete, acest lucru nu este întâlnit. Cum apreciezi munca în echipă? Consideri că pune suficient de bine în valoare calitățile artistice ale păpușarului?*

I.C.: Există one-man show sau one puppet show și în animație. Presupune o imaginație infinită, răbdare divină și muncă de „chinez bătrân”. Cât despre munca în echipă, consider că fiecare element/personaj din scenă este esențial și egal în importanță cu personajele principale. Aduce bogăție, iar ceea ce apreciez la astfel de roluri este libertatea creației.

Dacă personajele principale au o evoluție prestabilită, personajele secundare sau elementele de decor, ce pot deveni personaje într-un moment de inspirație artistică, oferă potențial nelimitat de exprimare. Într-un fel, exact aceste personaje „secundare” evidențiază cel mai accentuat păpușarul. Acolo iese la suprafață creația, imaginația, geniul.

C.M.: *Tehnic vorbind, trupa Marionete aparține de Teatrul Clasic „Ioan Slavici” Arad. De curând a fost pusă în scenă o piesă („We go together”) cu actori-păpușari și actori de dramă. Cum interacționează actorii de dramă cu cei marionetiști în astfel de proiecte? Crezi că actorii de dramă ar putea juca într-un spectacol de marionete, ca experiment artistic?*

I.C.: Am colaborat fantastic cu actorii de la dramă. Am explorat o zonă necunoscută pentru mine înainte. Pot să spun că disconfortul pe care l-am procesat, a fost semnificativ. Și în tot procesul meu, colegii de la dramă veneau pe rând să mă întrebe: Ești bine? Ce-i „baiul”? Te descurci? Nu era nevoie să le spun că trec printr-un stress ca la începuturile carierei de păpușar, era evident. Am primit suport, încurajări, îmbrățișări exact în momentele-cheie. Le sunt recunoscătoare tuturor celor implicați în proiect, echipa extinsă implicând cabinieri, luminiști, sunetiști, regizor tehnic, fetele de la machiaj și coafură, dar în primul rând mulțumesc celui mai trăznit om, cel care a venit cu ideea ca eu să fac parte din acest proiect, „El Capo!”.

Cât despre jocul actorilor de la dramă, în spectacolele de animație, acest lucru se întâmplă deja. Avem o colegă la dramă care face un rol strălucit în „Punguța cu doi bani”. Îmi place așa de mult încât mă duc să văd spectacolul de câte ori îmi permite timpul. Și știu că mai sunt câțiva colegi care își doresc să experimenteze munca în teatrul de animație. Admir dorința lor de creștere și îmbogățire și anticipez cu nerăbdare bucuria colaborării.

C.M.: *În teatru, indicațiile regizorale se pot plia sau nu pe personalitatea actorului. Cât de multă strictețe există la un spectacol de marionete din punct de vedere artistic? Există loc pentru improvizație și spontaneitate într-un spectacol de marionete sau trebuie respectate indicațiile regizorale ad literam?*

I.C.: Acest aspect este în totalitate decizia regizorului. Sunt regizori care știu exact cum va arăta piesa, din prima zi de repetiție, și își conduc repetițiile focusați pe viziunea lor. În cazul acesta, prefer rolurile secundare, unde focusul lor este diluat, iar eu am libertatea de exprimare proprie. Dacă totuși am un rol mai semnificativ, câștig o experiență nouă, o creștere pe o latura neexploată anterior. Oricum e win-win.

În majoritatea cazurilor se întâmplă un melanj al creației și toți ieșim din proiect cu un sentiment de împlinire. Și pentru că actul artistic este creație spontană, nici o reprezentație nu este identică cu cealaltă, când vorbim de același spectacol. În permanență sunt momente de improvizație și spontaneitate, fie că e vorba de inspirație, fie că e vorba de necesitate, când se întâmplă vreun accident, se strică o păpușă sau se rupe un fir. Cred că exact acest aspect de improvizație permanentă și spontaneitate aduce spectatorii la teatru, să vadă aceeași piesă de 10-15 ori. Vin să vadă ce se mai poate întâmpla în plus.

C.M.: *Rolurile jucate de actorii-păpușari sunt diferite de cele jucate de actorii de dramă, și totuși, actorul este atât transmițător de mesaj cât și receptor al bucuriei spectatorilor. El dăruiește parte din trăirile sale, încercându-se pozitiv în același timp, prin feedback-ul spectatorilor săi. Cum trăiești rolurile jucate și cum te re-adaptezi vieții cotidiene, după un spectacol bine jucat? Care sunt sursele tale de inspirație artistică?*

I.C.: Starea de „flow”, de transă sau conexiune, în care sunt pe scenă este definită prin intensitate, bucurie, senzație de ușurință a corpului, non-timp, energie inepuizabilă, filtrare a sunetelor. Câteodată aud ce rostește un copil din ultimul rând și nu aud ce zice colegul meu pe scenă, adică focus selectiv pe obiectul meu de interes și salturi spontane între personaje diferite, caractere contrastante, situații imprevizibile.

Dezvoltarea acestui fel de a fi pe scenă, această deschidere, receptivitate, se prelungește în viața de zi cu zi. Readaptarea de la scenă la viață este inexistentă, doar dinamica scade. Pe scenă, lucrurile se întâmplă repede, un an trece în cinci minute. Probabil de aceea sunt percepută de unii oameni ca extrem de rapidă în luarea deciziilor în viața de zi cu zi. De obicei sunt foarte flexibilă și relaxată în situații de disconfort, ceea ce este un mare avantaj.

C.M.: *În perioada post-comunistă au apărut multe proiecte private în domeniul teatrului de marionete. Astfel, spectacolul călătorește primul în fața copiilor, la grădinițe sau diferite evenimente publice. Micii spectatori nu mai vin, astfel, într-o instituție de artă, ci arta vine în întâmpinarea lor. Crezi că s-a găsit în acest mod o nișă, insuficient exploatăată până atunci?*

I.C.: Categoriec da. E foarte importantă diversificarea. Și, pentru că am avut și eu parte de aceasta

(continuare în pag. 66)

(urmare din pag. 65)

experiență a spectacolelor în grădinițe, pot să spun că este foarte diferit acel fel de spectacol. Cei mici vin și la teatru, nimic nu poate înlocui atmosfera sălii de spectacol, și beneficiază și de spectacolele din grădinițe. Pot astfel să experimenteze ambele forme de artă. Este win-win pe toate planurile.

C.M.: *Dacă ai fi exilată pe o insulă pustie, ce ai lua cu tine și de ce?*

I.C.: Nu aș lua nimic. Nimic vechi nu are sens într-o lume nouă. Și dacă ar avea sens, nu aș avea cum să știu din poziția actuală.

C.M.: *La început de an obișnuim să ne facem planuri de viitor. Ce îți propui să lași în urmă în anul 2024 și ce îți dorești să vină în calea ta ca om și ca artist?*

I.C.: Tot ceea ce a fost de lăsat în urmă, până în momentul de față, a fost lăsat în urmă. Îmi doresc foarte mult să iau parte la un proiect de film de animație cu păpuși. Am experimentat asta o dată și mi-a plăcut foarte mult. Îmi doresc experiențe noi, cu artiști noi, îmi doresc un spectacol de animație în care să introduc dragostea și pasiunea mea, tangoul. Nu contează că e 2024 sau alt an. Îmi doresc un spectacol de animație în combinație cu inteligența artificială (AI), chiar dacă nu am nici cea mai vagă idee cum ar putea să fie un astfel de spectacol. Îmi doresc și mă pregătesc pentru posibilități infinite de explorat și dezvoltat. Aleg să trăiesc în vis și să mă joc în viață, până când visul se întrupează în viață, viața mea...

C.M.: *Mulțumesc pentru gânduri, vise și speranțe împărtășite. Să fie Artă!*

(urmare din pag. 59)

chiar venerat de mulți oameni. Se spunea în popor că era drept, evlavios și a făcut mai multe biserici din care, în prezent, se mai întâlnește o bisericuță de lemn numită Biserica Bunei Speranțe.

V

Astăzi, pe o stâncă semeată, se zărește un castel în ruine. Nimeni nu a putut să ajungă la el. Mulți au crezut că acolo se află comori fabuloase și au încercat în zadar să escaladeze stânca. Dintre cei care au încercat, mulți au sfârșit în prăpastie, alții au fost sfâșiați de animalele sălbatice, alții au pierit de morți misterioase. Urmașii tuturor au avut de suferit.

În popor circula zicala "Cavalerul Bunei Speranțe nu trebuie supărat niciodată!". Poporul l-a iubit și respectat, iar în amintirea lui au numit o poiană, unde se zice că acesta poposea adesea: "Poiana Bunei Speranțe".

- Aceasta este, taică, legenda.

- Bine, bunicule, dar ce s-a întâmplat cu acest Cavaler al Bunei Speranțe?

- Ne poate să nu ispitim cele sfinte! Totul se înfăptuiește după voia Domnului, iar acest cavaler a fost, poate, un Mesager Ceresc. Să păstrăm cu pioșenie cele transmise din moși-strămoși. O amintire curată ne îndeamnă la lucruri bune. Și nu uita: "Nu cerceta prea multe legi, că ești nebun de le-nțelegi!"

Ioan GANGA-PAHON

Aducere aminte

Tata
și mama
stau cumiți
în numele meu...
și nu vor să plece
în altă parte,
nu le e dor
de altceva,
numai mie
mi-e dor de ei,
precum înțeleșul
repetării
valurilor
vieții,
de la molcom
la tare
și invers
în imensitatea
universului...

Primăvară

Semițele,
puzderii,
ca niște pâini
rumene,
calde,
bune de mâncat...
semințele de aur
de pe buzele tale,
semințele grele,
de pământ și cer...

Cale

Nimic
nu mă abate,
de pe drumul
bolovănos,
de parcă eu
îl duc în spate
cețos și îngust,
ca un firicel
de idee,
ce se uită
încet, dar nimic,
nu mă poate
întoarce,
înapoi,
din această
învierie...

Lora RUCAN**Lună plină**

Pe vreme de hău, pe o vale alpină,
Când dulce stihie stă-n altă stihie,
Se națtă pe cer din a ei sihăstrie
O lună plină.

Păstorii cu turme se-adună la stână,
Când galbenul clopot se-aude cum plânge,
Și tânga de viață le curge prin sânge
Pe lună plină.

Ce cosmică pace erupe-n lumină,
Cât vifor nocturn cerne-n bezne stelare,
Și-n toate respiră Păstorul cel mare
De lună plină.

Deja vu

Și iar cineva cântă la pian,
Iar prin aer - naftalină și ceară.
Amintiri, emoții, un surâs sfios,
Apoi iar un cer cu norii ce zboară.

Suflet sentimental, bucolic peisaj,
Iarăși ceva neclar, vorbe deșarte.
Nu-mi repetați că știți că nu știți nimic,
Dar, domnii mei, puneți mâna pe carte.

Cineva vrea să sară jos din stele,
Amoruri mii ca o dulce boală.
Ah, iarăși un ciclu de viață s-a dus
În pace uitată, monumentală.

Ah, până la vedere, soare domnesc,
Și bun găsit, bezne astrale,
Căci vine o pauză de milenii
Până iar coborâm în această vale -

În Valea Plângerii, cel țărâm tânguios,
Unde doru-i prea mare și zdrobitor.

Unde cu păsări din crâng ce-și cresc puii
Vorbește un sfânt, că-i un frate al lor.

Și iar cineva cântă la pian,
Iar prin aer - naftalină și ceară.
Mistere, fascinație, magnetism,
Apoi iar un cer cu norii ce zboară.

Cunosc Poetul

Cunosc Poetul lumi cutreierând
În mantie subțire, argintie.
Cunosc Poetul stânjenit și blând,
De-o grea, uluitoare nostalgie.

El ieri trecea prin codrii arămii
Cu mari iluzii și-aripi înstelate,
Dar azi a dispărut prin galaxii -
Un mistic exilat în libertate.

De-o mână dus în neguri ca de mit,
În fulgere de foc și încântare,
El ca un plâns copil obijduit
Se scaldă-n mări de cosmică uitare.

Și sufletu-i se face mai rebel,
Simțind amarnic că-l cuprinde gheața,
Dar Domnul mai respiră cald în el,
Redându-i setea să iubească viața.

Și el se recunoaște prea uimit
În Creator ce de-o eternitate
Colindă codrii arămii ca-n rit,
În mii de chipuri greu înfiorate.

Și-așa tot rătăcind prin galaxii
Se vede-un meteor pe dulce zare,
Și se confundă, ca prin mari magii,
C-un stol vrăjit de păsări călătoare.

Și iar și iar căzut în visul sfânt
Cu ochii de profet de ars cărbune
Poetul se întoarce pe pământ,
Cât încă soarele pe veci n-apune.

Iuliu-Marius MORARIU

**Cristian Borz, Ana-Maria Borz
Iuliu Maniu: politică și morală**

Ed. Caiete Silvane, Ed. Școala Ardeleană, Zalău,
Cluj-Napoca, 2023, 208 p.

Cercetători cu competență în spațiul istoriei contemporane, părintele Cristian Borz și doamna Ana-Maria Borz, fiica dânsului, au reușit să marcheze anul Iuliu Maniu printr-un nou demers editorial valoros dedicat celui omagiat¹. Întrucât este vorba despre un demers cu caracter anamnetic, ea prezintă cu precădere laturile pozitive ale celui în cauză, fără a-și propune calitatea de analiză critică, ci mai degrabă de restituire a unui chip care, a beneficiat oricum în decursul istoriei, de suficiente încercări de discreditare. După cum remarcă Ion-Andrei Gherasim (p. 5-9), nepotul domnului dr. Ilie Lazăr, el însuși o personalitate de prim rang a vieții politice și culturale românești interbelice, în prefața cu care înzestrea lucrarea².

Bine articulată din punct de vedere științific, lucrarea își propune, după cum țin să arate cei doi autori, să răspundă câtorva întrebări ocolite, ori insuficient reliefate de către istoriografia de până acum și, în același timp să propună o lectură ușoară, lipsită de sfătoșenia unui limbaj academic marcat de o terminologie greoaie, ci mai degrabă un compendiu, facil de lecturat, menit a oferi o imagine generală și informații inedite deopotrivă.³

Distribuită în 23 de capitole și mai multe subunități tematice, informația din cadrul monografiei vine să treacă în revistă într-o manieră diacronică biografia celui în cauză, aducând totodată în atenție elemente care privesc mesajul său, caracterul profetic al gândirii sale, prigoanele prin care a trecut, eleganța omului politic și multe alte aspecte similare. Părintele Borz și fiica dânsului nu neglijează nici aspectele privitoare la genealogie, abordate în cadrul celui de-al doilea capitol, care conține referiri la Laurențiu Man, Teodor și Ileana Maniu, ori Ioan și Clara Maniu, (p. 31-44), casa părintească (p. 45-52), nici formarea și începuturile activității politice (p. 53-64), contribuția sa la realizarea actului Marii Uniri (p. 65-86), actul încoronării (p. 87-90), motivațiile din spatele refuzului său de a vota Constituția din 1923 (p. 91-92), relația cu Nicolae Iorga (p. 93-96), scurta sa guvernare dintre anii 1928 și 1930 (p. 97-100), afacerea Skoda și încercarea de compromitere a dânsului (p. 123-124), ori chestiuni precum activitatea din timpul arbitrajului/dictatului de la Viena din 1940 (p. 137-142).

Precum era de așteptat, simulacrul de proces, suferințele din închisorile comuniste, moartea din închisoarea de la Sighet (p. 161-174), sau încercările de a-i identifica mormântul (p. 169-176), constituie de asemenea subiectul unor capitole dense în informații, bine scrise, care vin să completeze frumoasa evocare.

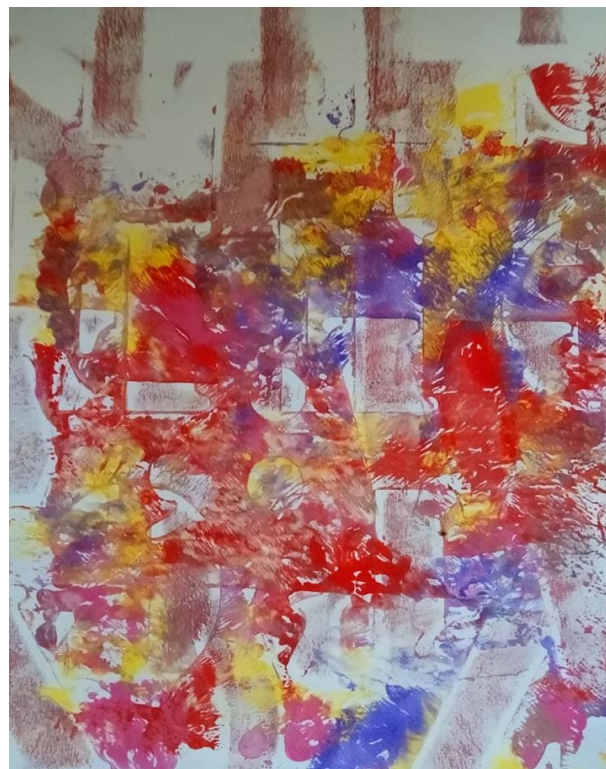
Bogat în informații și scris într-un limbaj accesibil publicului larg, fapt care nu-l transformă totuși într-un text de popularizare, volumul: *Iuliu Maniu: politică și morală*, al părintelui Cristian Borz și al doamnei Ana-Maria Borz se constituie într-o contribuție valoroasă și într-un act de restituire documentară necesar, care nu ar trebui să lipsească din biblioteca unui iubitor al istoriei României. Căci Iuliu Maniu este un reprezentant de prim rang al culturii și spiritualității românești interbelice și un om care a avut de

suferit în perioada comunistă, plătind cu viața convingerile sale.

¹ Pentru contribuțiile anterioare ale părintelui Borz, a se vedea și: Cristian Borz, *Jurnal de șantier. Reabilitarea Casei Memori-ale „Iuliu Maniu” de la Bădăcin*, Editura Caiete Silvane, Zalău, 2020, 516 p.

² „Felul în care autorii au gândit și au scris acest volum este foarte important, pentru că, într-o lume în permanentă mișcare, într-o continuă transformare, este nevoie ca adevărații eroi martiri ai acestui neam să fie cunoscuți și percepuți ca atare de către cei din generația foarte tânără, care poate nu au răbdarea necesară la 12 ani, la 15 ani, la 18 ani să aflu în detaliu de ce Iuliu Maniu a fost Mare. Acești tineri trebuie să aibă o bază de pornire pentru ca să se formeze, pentru ca să aprofundeze mai târziu personalitatea și realizările „Sfinxului de la Bădăcin”. Din punctul meu de vedere, acesta este un manual de istorie pentru tinerii din școli, pentru că punctează cu exactitate și obiectivitate momentele cele mai importante ale vieții lui Iuliu Maniu. Informațiile oferite de autori nu sunt „pe auzite”, ci bazate pe documente și dovezi clare, care ar trebui să stea la baza oricărui manual de istorie acreditat de Ministerul Educației din România”. Cristian Borz, Ana-Maria Borz, *Iuliu Maniu: politică și morală*, Editura Caiete Silvane, Editura Școala Ardeleană, Zalău, Cluj-Napoca, 2023, p. 6.

³ „La 150 de ani de la naștere și la 70 de ani de la moarte, propunem spre lectură o scurtă biografie a marelui om politic, care să fie ușor de citit, în care am evitat limbajul tehnic, și la sfârșitul căreia, într-un timp scurt, cititorul să înțeleagă cine a fost Iuliu Maniu. În lucrarea de față am încercat să răspundem succint la întrebări precum: de ce Iuliu Maniu nu a participat la încoronarea Regelui Ferdinand și a Reginei Maria? De ce a semnat pactul de neagresiune cu Mișcarea Legionară? De ce l-a adus pe Carol al II-lea în țară? A fost sau nu, spion britanic? Acestea fiind considerate de unii că ar fi „păcatele omului politic Maniu”. Cristian Borz, Ana-Maria Borz, *Iuliu Maniu: politică și morală*, Editura Caiete Silvane, Editura Școala Ardeleană, Zalău, Cluj-Napoca, 2023, p.12.

Vasile Dan MARCHIȘ

DESTĂINUIRE ÎNALTĂ
(sau muza îmi transmite)

"Când m-a chemat Dumnezeu
să-mi arate ce-și doresc unii oameni,
m-a întrebat:
"Știi ce nu cunosc eu?"
La asemenea întrebare
am întrebat uluită:
"Doamne, dar ce nu ai putea Tu cunoaște?"
Dumnezeu a răspuns:
"Dimensiunea mirării!"
Apoi a vociferat:
"Prin faptul că poetul (adică se referea la tine)
nu mi-a cerut ce cer majoritatea oamenilor,
decât tăria să poată scrie un timp anume...
Deci, când scrii,
poți să gândești...
Cât și până unde,
legat de sănătate,
de viață,
de iubire,
e greu de exprimat...
În fond și la urma urmei
ce și-ar putea dori cineva, ceva mai viabil
legat de sănătate?
Acesta este instinctul antic al omului modern,
ce amână ceasul judecății de apoi..."

POEMUL BISERICĂ

Aflându-mă în Poemul Biserică fără pereți
format doar din cuvinte,
am întrebat muza așa:
"Imensitatea ta,
n-ai spus că acest Poem Biserică
e plin ochi de poeți,
dar nu văd unul!
Unde sunt?"
Mirându-se pentru prima dată de mine
că răspund astfel în fața ei,
muza a vehiculat:
Cum adică unde sunt?
Sentimental vorbind
sunt mai aproape de tine
de cum crezi
Nu-i simți?
Nu sunt "umăr la umăr"
ca la vedere
ci "cuvânt în cuvânt",
ba mai mult "gând în gând"
Mă întrebam cum pot fi înghesuți
într-o singură biserică atâția poeți?
Muza a intervenit repede:
"Cum adică înghesuți?
Dacă de la început acest Poem Biserică
a fost cum expresia Tatălui Ceresc:
"La început a fost cuvântul",
acesta s-a extins
și se va extinde prin unități de vorbire
până la sfârșitul lumii.
În acest sens, ce dimensiune crezi că are

Poemul Biserică?".
Crezi că e de ici până colo?
Dacă are în alcătuire doar cuvinte, fără pereți
se limitează undeva?
Când fiecare poet se află pe lângă altul
la o apropiere de un gând...
Adică un anumit gând
este mai extins ca un câmp,
la ce înghesuială te referi?
Când aici gramatica toată
este pe post de cuvinte-scaune
pe care stau poeții,
așează-te acolo sau dincoace ..."
În fond și la urma urmei
spun muzei:
"Nemărginirea ta,
când aici se află toți poeții
așezați în cuvintele-scaune
și încă au rămas locuri libere, nenumărate,
pot scrie în largul meu
că Tu ești Poemul Biserică!"

SITUAȚIE

Inițialele săraciei,
a diviziunilor
și sub diviziunilor acesteia
sunt:

- A.
- B.
- C.
- D.
- E.
- F.
- G.
- H.
- I.
- J.
- K.
- L.
- M.
- N.
- O.
- P.
- R.
- S.
- Ș.
- T.
- Ț.
- U.
- V.
- X.
- Y.
- W.
- Q.
- Z.

Restul sunt
în curs de restructurare
sau extindere, fără nume
ca mirările
Gen:
"Ce o voi irita pe una,
cu porii mei"

(continuare în pag. 70)

Se fâlfâi o urzică mare
cât toate mirările de ieri-
Majestatea Sa Imperială
peste toate pârloagele,
regina urzicilor,
sub mirarea altei urzici, care se foia altfel:
"Pe cine, Usturimea Ta?
Pe una cu ifose...
Una care umblă printre noi,
ca Vodă prin lobodă..."

NU DE FLORI DE... FALĂ

Păi, ar trebui să aibă și urzicile o sărbătoare a lor
când le întâmpinăm sufletește
în aspect universal
pe linie medicală,
culinară
chiar industrială
evident nu cu mâna goală...
Stați, stați oameni buni,
nu mă refer la cadouri
ci în regim de prevenție,
cu sapa, sau cu mânuși,
ori cu o foarfecă
să le putem alege/distinge de
buruieni fără noimă,
sau de scaieți nefolositori.
Ar fi irelevant apoi
în lipsă de prevenție
tot scărpinându-ne, tușind și înjurând
să zicem
"Fir-ați ai dracului",
când ne sunt atât de necesare
un ceai și o ciorbiță
ba chiar un sac din aceste plante...
De urzică evident,
nu de flori de... fală.

Marin MOSCU

Căutându-te

Căutându-te,
Destinul te-a scos
Rouă în lumina zilei
Peste umbra
Pe care o strivesc
Amintirile.

Oportunitate

Aș zbura peste munți,
Aș înota în tăișul apelor,
Aș respira ger și vânt
Pentru o îmbrățișare,
Un sărut
Și un cuvânt:
Oportunitate.

Convertire

Ești visul,
Ești aerul,
Ești focul,
Ești soarele și
Picătura de ploaie.

Ești convertirea
Dependenței mele
În toamna
Conștiinței mature.

Visul,
Prin toți porii,
Scaldă speranța.

Semințe

Câtă fericire încap
În inimă și-n suflet?

Cuprinde-mă în brațe,
Lumea va fi a noastră –

Semințe vor fi
Semănate în suflet,
Întreținute cu inima...

Vlăstarele iubirii
Vor fi rădăcinile.

Tăcere

Griji de au copiii-n viață
Mama lor le este far,
Luminează în tăcere
Drumul presărat cu har.

De când lumea e pornită
În lupta cu viruși grei,
Copiii sparg timp și tipare
S-ajungă doar la sânul ei.

Sfârșitul lumii

Nu s-a dat verde pentru sfârșitul lumii,
Trei dimensiuni sunt complementare,
Un cerc imens în centru ține timpul,
Cerule voinește materia-n mișcare.

Spațiul e iubirea pusă-n centrifugă,
Mierea-i stoarsă în zâmbet și-n culoare,
Nu s-a dat verde pentru sfârșitul lumii,
Posibil este când
Se vor zbate cenușile-n consoane,
Vocalele în flori presate în țărână,
Singuri prevestim
Sfârșitul lumii
Topindu-ne în flăcări,
Ținându-ne de mână.

Intrăm răsând în centrul unui cerc
Pe care l-am rotit în doruri și-n credință,
Ne poticnim în osul albit de Dumnezeu
Și-l facem lumânare aprinsă-n pocăință!

Ella LEYNARD

Așezarea în realitate

Așezarea în propria realitate ca într-o casă pe care o vrei cât mai primitoare, așa e începutul zilei care nu întotdeauna e previzibil, se adună norii deodată peste cerul care se strânge și pare din ce în ce mai mic deasupra casei, va ploua poate sau vântul va alunga norii către alte anotimpuri care vor avea mai multă nevoie de ploaie.

Busola lumii

Toate câte s-au spus, puteau să rămână nerostite dacă nu au putut schimba sensul lumii, iar propria ei busolă, când se demagnetizează, lasă lumea vulnerabilă și ea se poate îmbolnăvi de o formă a răului, cum a fost noul coronavirus al anului 2019.

Voi uita

Mă reaşez în propria tăcere, ca după fiecare popas vătămător uneori, în lumea cuvintelor care încearcă din răspuțeri să se adreseze unele altora, mânate de urgențele momentelor, nemărturisit, îmi spun căvoi auzi din ce în ce mai puțin și voi vedea în aceeași măsură, iar dacă voi vedea prea mult, nu voi băga de seamă, voi uita de îndată, trecându-mi privirea în clipa următoare.

Caleidoscop

Din iureșul de imagini lipsite de rame de sprijin, apare câte un tablou în miniatură, ca o bijuterie rară, se desprinde de celelalte din mijlocul cărora a apărut misterios și va rămâne în locul lui ca cele câteva ale fiecărui destin, bornele luminoase care ne marchează drumul.

O clipă ciudată

Gândurile s-au amestecat într-o clipă ciudată, ca o acoladă din timp și simt că acum nu aş mai putea aduna nici unul să îi pun laolaltă părțile componente, ca pe un puzzle și să îl pot citi. Căldura istovitoare a verii e anchilozantă, spațiul dintre noi devine fluid, sensurile se mișcă ca niște imagini care nu mai respectă legea gravitației. Mă mișc mecanic printr-o realitate care se înstrăinează

de mine
din ce în ce mai mult.

Relație de necomunicare

S-au deșirat spre pământ razele soarelui învăluie haotic, încurcându-se printre lucruri și legându-le unele de altele, astfel, descoperindu-se față în față lucruri care nu au legătură unele cu altele și oameni care nu seamănă unii cu alții, întrebându-se, într-o bună dimineață, ce i-a legat în relația de necomunicare în care se află.

Presimțirea

Premoniția pe care o am pentru ziua acestui miez de vară este despre gândurile mele pe care le voi pierde pe străzile pe care voi merge, se vor întinde pe asfaltul încins, abdicând în fața soarelui, se vor târâ apoi pe peticele de iarbă de pe marginea străzilor și vor rămâne acolo, însemnându-mi drumul de întoarcere.

Printre sensuri

Poate fi istovitor să mergi printre sensurile care cresc în jur, apar neașteptat pe drumul pe care mergi, printre gânduri și temeri, uneori printre sentimente și pare deodată amețitor să alegi unele de altele, cum este greu să alegi neghina dintre firele de grâu și deloc benefic, pentru că nu vom ști niciodată câte fire de grâu ar pleca împreună cu vecina lor, neghina.

Dinamica zilei

Felul în care pornesc în zi și propriile mele mișcări de firesc și familiaritate vor fi esențiale pentru dinamica zilei, îi vor determina, în bună parte destinul. Îmi voi găsi acele gesturi și îmi voi regla respirația, ca un sportiv de performanță, numai după ce am trupul și mintea pregătite începe antrenamentul zilei.

Sentimentele amintirilor

Amintirile cu sentimentele care le poartă se înalță precum coloanele de apă, care cresc aiuritor de iute, nu sunt chemate, le simți prezența înainte ca ochiul să le vadă, sunt forța gândurilor care rupe zăgazarile zilei, se exprimă cutreierând și cutremurând peisajul interior, deși nu pare, acesta se va reaşeza pe locul pe care se află.

Rămân pe loc

Astăzi rămân pe loc, nu trebuie să mai înfrâng inerția, nu ies din privire, mă așez cât mai bine în ea

(continuare în pag. 72)

și de la distanța, tocmai bună , la care mă aflu,
privesc, cunosc ansamblul,
merg urmând măiestria privirii,
călătoresc în adâncul întâmplărilor,
dacă vreau să vă întâlnesc cu adevărat,
doar astfel puteți și voi să mă întâlniți pe mine,
observându-ne în contextual întâmplărilor
care ne-au unit.

Fratele meu, robotul

Merg pe strada prea bine cunoscută
cu mișcări mecanice,
din când în când, mă opresc la semafor,
pe trecerea de pietoni aștept, privesc,
fac mișcările pe care le-am învățat,
fără să mă gândesc
că aș putea face altele sau aș putea
să schimb brusc direcția,
ca și cum învățarea prea bună a înlocuit
spontaneitatea.

Acest drum

În această realitate, cu sensurile și tainele ei,
sunt și eu parte cu sensul meu
de care încerc să mă apropiu în fiecare zi,
acest drum pe care mergși de pe care, doar uneori
văd ce se află de o parte și cealaltă,
ochii nu cuprind deodată mai multe imagini
iar viteza călătoriei lasă în urmă
de cele mai multe ori, tocmai esențialul.

Noțiuni esențiale

Grijile care mă însoțesc,
în același timp sunt apărătoarele
care și-ar nega aces trol, chingi de siguranță
care previn rostogolirea.

Gândurile încearcă să facă zadarnică,
de multe ori, munca lor,
este o diversitate a gândurilor, pe cât de multe pagini
sunt de scris despre mulțimea lor.

Sentimentele devin de cele mai multe ori, gânduri,
în destinul lor scrie că se vor transforma,
mare parte din viața lor se gândește
mai mult decât se simte.

Iluzie sau nu

În spatele norilor așteaptă speranțele noastre,
soarele strălucește,
iar atunci când nu bucură florile din grădina noastră,
bucură alte flori, din alte grădini
și oamenii altor meleaguri,
în spatele cuvintelor otrăvite, pot răsări bune cuvinte?

Mónika TÓTH

Trupul meu

trupul meu e un teren de fotbal
cu miros de iarbă verde
sufletul meu e un ghiveci cu flori
cu parfum năucitor
inima mea e-un colț de rai
cu poarta deschisă
pentru suflete frumoase

Eu

eu am copilărit cu Mars
visând pe Aresz
m-am întâlnit cu Mercurius
Hermesz mi-a fost amant
am adormit cu Neptunus
cu gândul la Posseidon
Vulcanus îmi alintă
iubirea pentru Hephaisztosz

Amintirea ta

în fiecare zi însorită
ca ceapa pe masă
îmi pișcă ochii

Cuvintele

cuvintele ce dor
într-o zi ploioasă
o rană infectată

Depresia

depresia m-a ucis
m-am metamorfozat
într-o poezie subțire

Ce este poezia?

Ce este poezia
O frumoasă floare de lotus?
Un cer cu mii de pete?
Umbra casei?
O toamnă cu miros de frunze ruginite?
Sau al cincilea element?

iubește-mă...

să mă iubești
iubește-mă în diminețile în care
parfumul de cafea îmi alină melancolia
când zeii mă abandonează
iar lacrima suferinței doare
când răutățile din jur mă copleșesc
iubește-mă în nopțile în care
luna îmi plânge pe umăr

Petru TODORAN

LINIA VALAHĂ
(Fragment de roman)

-Mihai, arată-mi și mie ce ai văzut cu ocheanul acela special. Vreau să văd și eu tabăra lui Mahomed Sultan. Acum, că am ajuns cu oastea aici trebuie să știu cum să-mi împart oamenii. Noi suntem puțini, ca să-i putem dovedi pe acești 200.000 de necredincioși trebuie să gândim o strategie din care musai este să câștigăm, fără să pierdem prea mulți luptători creștini, de-ai noștri.

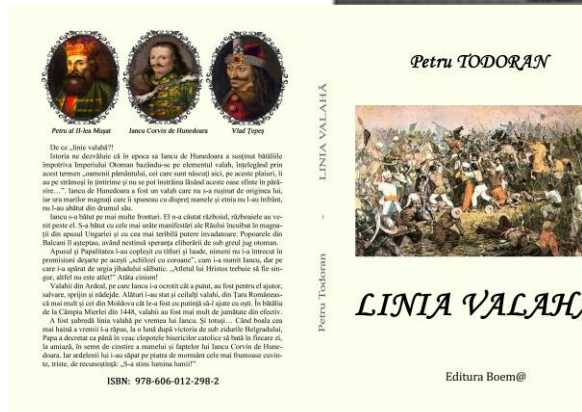
-Vei vedea cu ochii tăi, acum nu-ți va trebui ocheanul venețian. Tabăra otomană strălucește, luminată de torțe și de focurile din fața corturilor în toată măreția ei. O strategie care să-ți aducă victoria, fără prea mari pierderi de oameni se numește MINUNE! Doar Sfântul Dumnezeu, cu oștirile îngerilor ne poate scăpa de la moarte, lancule. De aici nu-i nici o scăpare. Dar mai bine să vezi cu ochii tăi!

Mihai și garda lui de căpitani împreună cu lincu și statul său major porniră spre zidul exterior, cel bătut de bombardele Sultanului. Nu se urcară pe zidul de deasupra porții celei mari, ar fi fost prea periculos. Merseră în turnul cel mai apropiat din zidul care despărțea orașul de jos de grădina cetății celei mari. Până acolo tunurile turcilor nu puteau trimite ghiulele periculoase. Se urcară în donjon privind tot cu ochi înnourăți, ca nu cumva focul prea puternic să le ardă fețele. Tabăra lui Mahomed Sultan se arătă în toată splendoarea sa, înfiorătoare prin groaza pe care o sugera cunoscătorilor. Căci acele luminițe jucăușe deși semănau cu luminătorii cerești, nu purtau nimic sfânt ci opusul, răutatea alimentată de cele mai crude intenții.

-Bătălia se va da pe acest loc, zise lincu arătând spre poarta care devenise o perdea zdrențuită, atârnând încă în balamale. Spre acest culoar de trecere vor ținti tunarii și orice încercare de consolidare cu lemne ori cu blocuri de pietre se va surpa a doua zi, după primele lovituri de tun.

-Și atunci ce trebuie să facem? întrebă Mihai, comandantul cetății. Să stăm cu oastea în preajmă ca să oprim atacul ienicerilor?

-Trebuie să oprim năvala turcilor în oraș prin această intrare, nu avem altă cale, răspuse lincu. Dar putem să nu cheltuim muncă zadarnică, oameni și materiale. În

fiecare răgaz îngăduit de tunari, oamenii noștri să îngrămădească acolo bolovani, resturi de zid, lemne, orice se găsește prin preajmă sfărâmat de bombe. Până se va înălța un deal peste care le va fi greu ienicerilor să treacă.

-Până acum Sultanul ne-a ținut ca la un asediu lung, de un an, prin înfometare, zise Mihai Szekely. Adică nici lovituri de artilerie prea numeroase și nici asalturi de infanterie prea hotărâte. Cred că s-a încrezut în spaima pe care ne-a dat-o blocada navală. Frica de pierderea apărătorilor fără puțința de a primi întăriri și de foamete și boli, cred că acestea au fost armele perfide ale Sultanului. Dar după ce le-ai dat foc corăbiilor celor mari și le-ai distrus pe cele mai mici, Sultanul își va schimba planul. Sigur că tunurile vor bubui mai des, iar în pauzele de artilerie vor năvăli mai mulți infanteriști ca până azi.

-De îndată trebuie să pregătim apărători mai mulți, la poartă și pe locurile din zid unde bombele au rupt mai tare din metereze. Să facem schimburi de oameni, să dăm răgaz de odihnă apărătorilor câtă vreme suntem încă destul de mulți la număr. Că nădejde de ajutoare din partea creștinătății nu avem. Singurii care pot purta bătălii ajutoare sunt cruciații. Părintele Capistrano și ajutoarele lui să fie chemați în cetate de îndată și de cum vor sosi să ne adunăm toate căpeteniile la un sfat de război.

Mare lucru nu aveau de sfătuit. Erau de trei sau patru ori mai puțini decât turcii, iar atunci când aceia vor porni asaltul cel mare îi vor copleși pe apărători cu rezerve odihnite pe care le vor arunca în luptă până când cetatea va cădea, învinsă.

-Dar nu predată! Oamenilor, continuă lincu, trebuie să le explicăm că aici nu avem decât una din două: învingem ori murim. Care va fi soarta noastră în această bătălie, tot aceea va fi și soarta familiilor noastre. Că turcii vor da Ungaria la jaf și voi, toți, știți cum arată satele, orașele, castelele, cetățile pe unde au trecut turcii o dată! Porunca noastră este: luptăm, fiecare dintre noi, pentru familiile noastre! Încleștarea va fi ca atunci când ești acasă, în satul tău și turcii au năvălit noaptea, prin surprindere. Stai singur în pragul casei, cu sabia scoasă din teacă și îi aperi pe ai tăi, soția, părinții bătrâni și neputincioși, copiii care încă nu și-au terminat copilăria. Ei sunt în spatele tău. Ai grijă, fii atent, nu fă risipă de mișcări ca să nu obosești degeaba. Concentrează-te, să poți stăvilii cu sabia ta orice lovitură vicleană. Întoarce lovitura cu a ta, pe care să o faci mai iute, să-l prinzi pe dușman descoperit. Vei avea parte de odihnă doar când leșurile vrăjma-

(continuare în pag. 74)

șilor tăi se vor ridica peste golul ușii. Atunci îți vei trage suflarea, vei bea o gură de apă, te vei stropi pe față și-ți vei șterge sângele dușmanului ca să le poți zâmbi alor tăi: iată, Bunul Dumnezeu ne-a dat putere să-i punem pe vrăjmași așternut picioarelor noastre! Că așa stă scris în Psalmi!

Era jumătatea lui iulie când turcii începură asediul cu mai multă vlagă. În zilele premergătoare se întâmplau pauze de calm pe la amiezi când arșița era mare. Atunci Caragea Pașa îi trimitea pe ieniceri să împingă tunurile cu câțiva metri mai aproape de zidul pe care trebuiau să-l bată cu mai mult spor. Atunci creștinii din amonte își umpleau ciuturile, butoaiele, burdufurile cu apă proaspătă și împingeau în unde hoiturile de animale intrate mai mult ori mai puțin în putrefacție. De multe ori dinspre tabăra otomană se auzeau vaiere îndelungi, cum se auzeau acasă, în sat, bocetele femeilor la căpătâiul unui mort. Ungurii cei mai bătrâni, mai încercați în lupte, spuneau că acele vaiere care se auzeau erau bocetele de la îngroparea celor căzuți în luptă. „Să știți, oameni buni, la fel se moare la creștini ca și la turci ori la evrei sau la alte neamuri. Fiecare moare singur, dar moare la fel cum au murit, alături de el, camarazii de arme!”

Apoi s-a întâmplat uneori ca în timpul zilei să se lase tăcerea în rândurile din spate ale cetelor turcești. Atunci și creștinii, călări ori pășitori pe jos, se opreau, își făceau semnul crucii larg, de la frunte la piept, de la un umăr la altul și bolboroseau o scurtă rugăciune: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi, păcătoșii!” În astfel de clipe se știa că Cioma dădea raită și pleca la drum lung, presărat cu sfărâmături de stele, cu carele pline ochi cu cadavre.

Aflând de cumplitul flagel care făcea ravagii în tabăra otomană, lancu a chemat toți comandanții la un sfat de război.

-Am aflat cu îngrijorare că oștenii veniți din Anatolia au adus cu ei Cioma. Cercetașii noștri au văzut cum sunt duși cei răpuși de boală departe de tabăra lor și sunt îngropați. În jurul groparilor stau paznici la mare depărtare ca nimeni să nu nimerescă acolo, nici din întâmplare. Iscoadele noastre au numărat cinci căruțe mari, cu mai mult de zece cadavre în fiecare. La o tabără atât de mare nu este mult. Noi trebuie să ne ferim cât de mult putem să nu aducem boala în tabăra noastră. Aici poruncim ca nimeni dintre luptătorii care sunt încheștați cu turcii să nu se lăcomească la scotocit cadavrele învinșilor după pradă. Este mare pericol să se molipsească de Cioma. Comandanții stați de vorbă cu oamenii și speriați-i cât puteți, să nu se atingă de morți, iar cei ce vor fi văzuți că nu respectă porunca noastră să nu fie primiți în tabără. Vor rămâne afară, ei pot muri că nu există leac împotriva acestei boli. Dacă totuși veți avea cazuri de bolnavi cu toate semnele cunoscute ale Ciumei, acel grup în care s-a aflat cel bolnav să fie îndepărtat, la marginea taberei și să stea acolo măcar cinci zile. Dacă nu apar noi bolnavi, ceata să fie primită înapoi în tabără. A treia poruncă, spuneți oamenilor să nu dezerteze. Fugind din tabără pot duce Cioma acasă, la copiii lor. Deci dezertând singuri își pot condamna familiile la moarte.

-Excelență, numărul apărătorilor noștri va scădea din cauza acestei boli. N-ar fi potrivit să ne depărtăm de acest loc blestemat? Întrebarea veni de la o căpetenie de cavalerie.

-Nu, retragerea înseamnă moarte. Aici stăm pe poziții întărite, retrăgându-ne vom fi urmăriți și măcelăriți. Întăriți paza de noapte, zidurile au fost surpate de tunurile lor, turcii pot da asaltul cel mare oricând. Eu cred că vor porni cu multă pedestrimă la apus de soare, când vor vedea unde să dea loviturile. Cum ei au rezerve destule, grupele lor de asalt vor primi întăriri din vreme în vreme. Când apărătorii noștri vor bate în retragere din cauza oboselii, faceți pasul înapoi așa cum ați învățat, în ordine, până în oraș. Acolo ocupați poziții pe străzi înguste, în case cu etaj. Rezistați, că aceasta este bătălia cea mare. Poruncă dau taberei cruciaților. Eu sunt comandantul suprem, toată oștirea trebuie să mi se supună. Părinte Capistrano, mențineți tabăra cruciaților acolo unde vă aflați acum, dincolo de apele Savei. Treceți la atac când turcii vor fi trecut de voi, loviți în spate și în flanc. Când veți vedea că aceia se trag în apărare și contraatacă, porunciți retragerea și vă adăpostiți dincolo de apa râului. Voi sunteți singura noastră rezervă, în voi stă salvarea noastră!

lancu dădu liber comandanților de cete, rămase doar cu căpeteniile cele mari. Începu adevăratul sfat de război, cel în care comandanții marilor unități trebuie să execute poruncile pe care strategul oștirii le va da, dizlocând formații dintr-un loc în altul, ca să întărească pozițiile șubrede.

-Tăria noastră stă în disciplină. Nici o mișcare nu trebuie făcută cu ruperea liniei. Ea trebuie păstrată cu îndârjire, linia compactă, om lângă om, este cea mai bună apărare individuală. Fiind puțini, ne vom retrage la limită. Prima retragere va fi în spatele fortificațiilor dărâmate. Ne întărim în oraș. Acolo vom duce cea mai cumplită bătălie. Nici o stradă și nici o casă nu trebuie părăsite în fugă, ci doar cu bună socoteală. Adică o poziție se va abandona după ce s-a stabilit noul loc de apărare. Cavaleria va fi folosită pentru a distruge liniile ienicerilor din fața artileriei lor. Ținta noastră este să le luăm tunurile. Dacă ajungem acolo, imediat întoarcem tunurile împotriva lor și îi împroșcăm cu tot ceea ce găsim acolo, pe poziții. Putem câștiga bătălia dacă le luăm tunurile.

lancu a cerut căpeteniilor să jure că nu vor da bir cu fugiții, oricât de grea avea să fie situația lor, la un moment dat.

-Dacă noi pierdem bătălia, turcii vor invada Serbia și Ungaria, apoi vor ataca pe rând tot ce le va sta în cale până la Roma. Dacă se va întâmpla acest dezastru, întreaga Europă va da vina pe noi, că am pierdut și ne-am tras înapoi ca niște lași. Atunci Ungaria va fi pierdută pentru anii ce vor veni, iar copiii noștri, urmașii noștri vor fi disprețuiți în viitor. Porunca este: victorie, chiar dacă vom muri în luptă!

Apoi fu stabilit planul de luptă. Cetatea era foarte bine construită. Orașul de jos era înconjurat de zid masiv, pe care tunurile otomane în măcinau de două săptămâni. Cu tot efortul, locuitorii orașului și o parte din armată trudeau zi și noapte să refacă zidul de apărare, cât de cât. În afara zidului, Belgradul era înconjurat de șanțuri adânci. Turcii foloseau trupele auxiliare pentru umplerea acestor șanțuri, cu dărâmaturi rezultate de la bombardament, cu fascine și cu pământ. Iar apărătorii cetății lucrau și luptau ca să

(continuare în pag. 75)

desfunde aceste șanțuri, să fie greu de traversat. Cetatea era așezată pe o înălțime. Orașul de jos se întindea de la Sava până la Dunăre și era apărat de acest zid puternic. Orașul de sus avea ziduri duble, turnuri de apărare, iar la cota cea mai înaltă era cetatea propriu zisă, ultimul bastion unde apărătorii se puteau retrage.

Bătălia a început în ziua de 21 iulie. Sultanul a grăbit începerea atacului la care vor participa toate forțele sale, deoarece două pierderi l-au constrâns să nu amâne lupta decisivă. Mai întâi, în ziua de 20 iulie, beglerbegul Rumeliei, Karagea Pașa, a fost doborât de un glonț bine țintit dintr-o arcebuza. Karagea Pașa era un comandant destoinic, Sultanul îi încredințase conducerea asaltului cu pedestrași, pe aripa dreaptă care se sprijinea pe malul Dunării. Tot pe această latură Sultanul așezase cavaleria grea, pentru lovitura decisivă. În fața ienicerilor, care erau la mijlocul dispozitivului, Sultanul amplasase bateriile de tunuri. Imediat după aflarea morții pașei Karagea, veste care l-a tulburat puternic pe Mahomed Sultan, acesta a poruncit bombardamentul cel mai intens, care să ducă la surparea zidurilor cetății și să deschidă cale de atac pedestru. Tunurile au bătut timp de 35 de ore. Au tăcut în 21 iulie. Era prima zi a săptămânii, luni.

A doua veste care l-a zorit pe Mahomed a fost știrea că flota papală a trecut de strâmători și se află la gurile Dunării. Într-o săptămână navele de luptă – patru galioane și șase goelete – puteau ajunge la Belgrad.

Semnalul de atac s-a dat cu două ceasuri înainte de apus. Turcii au înaintat către zidul cetății, care acum era surpat în mai multe locuri, permițând intrarea unui detașament de 4 până la 10 oșteni pe linie. De cum meterhaneaua a început să cânte, apărătorii cetății au ieșit în fața zidului, cu arcebuze și arbalete. La distanța potrivită armele de foc au trosnit, ucigând primul rând de atacatori de mai mult de jumătate din cetele pornite la asalt. Căpeteniile au dat comanda de alergare, apoi de adăpostire după scuturi. Timpul de alergare era cel estimat pentru reîncărcarea armelor de foc. Aici turcii au avut o surpriză neplăcută. În spatele arcebuzierilor se aflau arcașii, cu arbalete. Aceștia au avut mai mare câș-tig. Ei au tras două săgeți, timp în care armele de foc au trosnit a două oară. Turcii nu au dat înapoi, pierderile lor nu i-au oprit pe comandanți să poruncească salt înainte. Au retezat câteva capete de șovăielnici, apoi turcii s-au disciplinat. Soarele începuse să scapete când cele două rânduri de luptători au ajuns față în față. Pedestrașii unguri au atacat răcnind cu furie, alergând cu viteză. S-au aruncat asupra turcilor ca niște fiare ale pădurii, secerând cărări în adâncimea cetelor de osmanlâi. Rândurile atacatorilor, rărite, s-au clătinat. În acest moment printre ei au trecut cavaleria grea otomană. Înaintarea s-a reluat, dar nu a durat decât câteva minute. Ungurii au atacat picioarele cailor, neprotejate cu fâșii de fier. Cavaleria s-a clătinat, căpeteniile au poruncit retra-gerea. Ungurii au înaintat câteva zeci de metri, până la marginea șanțului de apărare. Aici s-au așezat alandala, unii grupându-se în spatele scuturilor, alții, puțini, căutându-și locul. Turcii au atacat alergând peste șanț spre liniile de scuturi. Dar, surpriză: șanțul în acele locuri era o mlaștină mustind de apă, plină cu crengi de măceși și alți arbuști cu țepi. Acum ungurii au folosit țepușe lungi, cu vârfurile arse în foc. Primele două rânduri de atacatori au fost sacrificate, următorii au călcat pe podețele formate din trupurile camarazilor uciși. Acum a

fost rândul apărătorilor să dea îndărăt. La fel cum au procedat turcii, cavaleria grea a ungarilor a atacat, trecând printre rândurile rărite ale pedestrimii care s-a ferit disciplinată, la comandă. Dar picioarele cailor era apărate cu tije de metal, strâns fixate prin fâșii de scoarțe de copac. Cavaleria a ajuns la două lungimi de cal de linia tunurilor. Dar acum tunurile ușoare, de câmp au deschis focul, cu șrapnele, forțând cavaleria să se retragă. Între timp câmpul dintre zidul dărâmat și marginea șanțului s-a umplut de luptători. Acum încheștarea se desfășura pe loc, om cu om ciocnind armele căutând să-și doboare adversarii. Când ultimele raze ale soarelui au pâlpâit înaintea de a se stinge, căpeteniile turcilor au sunat retragerea. Ungurii au dat să strige „Victorie!” Dar n-au apucat. În locul celor retrași au năvălit trupe proaspete, odihnite. Lupta a continuat cu mai mare îndârjire. Ungurii luptau mai bine, rareori cădea tăiat unul de-al lor, în timp ce acela trimisese spre Raiul lui Allah, cinci, sau șase adversari.

Lupta a continuat toată noaptea. Fiind vară, noaptea a fost scurtă, la patru ceasuri deja zarea devenise trandafirie. Când soarele și-a săltat talgerul auriu peste linia orizontului, trompetele au sunat retragerea în tabăra otomană. Oștenii unguri s-au lăsat la pământ, obosiți peste măsură. Turcii mărșăluiau strigând „Allah Akbar! Allah Akkbar!” Auxiliarii le-au ieșit în cale cărând burdufuri cu apă, turnându-le să-și spele brațele, fețele și picioarele pentru a se așeza pe covorașele înfășurate la brâu și a începe să facă metanii și să murmure prima rugăciune a zilei. Glasul dervișilor s-a ridicat peste tabăra otomană.

Paauza de rugăciune a durat un ceas. Apoi a reînceput foiala, pregătirea pentru un nou atac. Acel ceas de odihnă nu a făcut bine mădularelor obosite ale luptătorilor unguri. Dar comandanții știau care este leacul împotriva plumbului coborât în brațe și picioare. Freții, masaje, alergări pe loc. Curând puterea de luptă s-a refăcut, tocmai la timp ca să facă față atacului turcilor, cu trupe odihnite. Era al treilea val de atacatori, iar ziua se arăta senină și călduroasă.

(din romanul istoric “Linia valahă”
în curs de apariție la editura Boem@)

Maria ANASTASIU

Sâmbure de lună

Vezi cum ne cade marea iar în cap,
cu botul ud pe labe să ne pună?
Ca-n basme trupul ni se face spumă
și, încă respirând, ne-am înecat.

Nu vezi, de vii, cum marea ne-a mâncat,
nici oasele de noi să nu rămână?
Și sufletul, mușcându-ne de mână,
ca un dulău se cere dezlegat!

Deci, spune-mi: morții cum să-i cer răgaz
să-ți mușc cu dor acel oprit obraz,
mai palid ca un sâmbure de lună?

Când, iată, însăși marea de topaz
- schimbând mereu talaz după talaz –
ca soarele cândva o să apună.

Alt veac

Te împleteai, tu, viță suitoare,
pe stâlpul nopții ca un rug de mure
și valul, cu-ale sale arcuri dure,
se arcuia ca bolta în pridvoare;

Și marea, dată iar pe răzătoare,
(cu pletele din tinerețe sure)
de glas era, ar fi putut să jure
că frumusețea ta-i nemuritoare;

Și eu, strângându-ți anii în abac,
îți strecuram oceanul printr-un ac
și din deșert îți meșteream pădure;

Doar tu, visând la marea altui veac,
te revărsai ca apele de leac
și timpul îl lăsa să mi te fure.

Zboruri

Curge un zbor de pescăruși, în loc de sânge,
dintr-o rană mai veche a cerului.

Marea care ți se varsă din cap cu cerul care ți se
încolăcește în orbite
fac împreună zero
(că doar atâta dau adunate minus cu plus infinit).
Un Cromwell decapitat de regele Angliei și cu celălalt
Cromwell care a decapitat un rege fac împreună zero,
ceea ce se numește ironia sorții, iar eu numesc echilibrul
desăvârșit,

două acțiuni istorice care se compensează reciproc,
prin urmare, niciunul nu a murit,
toți patru sunt oameni cu capul pe umeri.
Frumusețea ta e și ea parte din același soi de paradox
care mă face să înțeleg că nimic nu e întâmplător pe lume
frumusețea ta nu este pur și simplu frumusețe lipsită

de sens

(asemenea frumuseții se pot dori trupește, dar iubi
niciodată),
frumusețea ta nu este doar a ta, are o rațiune,
istoric vorbind, e cel mai de seamă eveniment de la
Căderea Bizanțului.

Atât de adânci și albaștri ți-s ochii, ca un cer care
s-a înecat în mare,
atât de lung și negru ți-e părul, ca o noapte în care
se varsă sânge,
o ascuțită și aproape transparentă gură de secure
îmi cad capetele, îmi cad imperiile unul după altul
(eu, Hidra cu un milion de capete ca cerul cu un
milion de stele),
cad de sus de tot, ca o ploaie de meteoriti,
cad în cascadă,
se rostogolesc la picioarele tale – e o cădere liberă
(adică voluntară) –
nu contează rangul, toate cad la fel, cu același
bâldâbâc în aer,
unele la pace și altele pe gânduri,
moartea decapitațiilor nu e cauzată de capul lipsă,
ci de durerea pe care ți-o dă lipsa de cap,
cea mai cumplită migrenă,
membrul fantomă.

Dacă există durere după ce ți-ai pierdut capul
(și, vai, de câte ori nu mi l-am pierdut eu pentru
tine), atunci, conform aceleiași legi a reciprocității
de care vorbeam adineauri, trebuie să existe și
durerea de dinainte să ți-l pierzi,
cu alte cuvinte, cel care urmează să fie decapitat
trebuie să simtă și înainte durere, și după,
astfel încât, în plin zbor de capete,
stimulul dureros să fie egal cu zero.

Ce palid ești tu, tot sângele ți se înghesuie în buze,
zilnic asist la execuția ta,
la viața care se mai varsă câte puțin din tine (lasă
gura mea să fie gura ta de vărsare),
mă dau un pas înapoi să te privesc în ansamblu și
mă ia amețea, acum abia îmi dau seama:
eu nu privesc un tablou, privesc o prăpastie:
ochiul tău viu e prăpastia la care vin stelele să se
sinucidă.

Curge un zbor de pescăruși, dintr-o rană mai
veche a cerului,
acolo de unde, acum un veac, s-a aruncat o stea și
gaura rămasă în loc, și acum, îl doare,
uite, steaua asta cu gâtul rupt care ți se mai
zvârcolește încă pe fundul ochiului,
ochi despletit, păr revărsat, cap de potir și gura
secure -
O, frumusețea ta curge din toate astea ca un zbor
dintr-o rană deschisă
și, iată, moartea ta viitoare mă doare deja ca o
constelație mai puțin –
un membru fantomă ești tu
și eu un cer pustiit pe care nu se mai zboară.

Mioara BACIU

ADRIAN TALABĂ, DESPRE SETEA DE A SCRIE POEZIE

Miercuri, 8 mai, începând cu orele 17:30, în cadrul Salonului literar-cultural „Axis Libri” al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați, s-a desfășurat la Casa Artelor din Galați, lansarea volumului de poezii *Neostoitele cuvinte*, autor Adrian Talabă, membru al Cenaclului „Noduri și Semne”.

Cei prezenți au putut admira și lucrări de pictură realizate de Doina Talabă - denumite *Nichitiene*, inspirate din lirica lui Nichita Stănescu.

După ce directorul adjunct al Bibliotecii Județene V.A. Urechia, Geta Eftimie a adresat urări de bun venit, criticul literar Adi Secară a invitat pe scriitorul Petre Rău să-și exprime părerea în legătură cu volumul lansat. Acesta, declarându-se prieten al autorului, s-a dovedit a fi un cunoscător al întregii opere a lui Adrian Talabă, pe care, a susținut că l-a urmărit încă din „fașă” și a fost plăcut impresionat de ambiția și curajul acestuia de fi din ce în ce mai bun.

Aflăm astfel că, primele două volume ale autorului au cuprins, cu precădere, poezii de dragoste, pline de romantism, însă, începând cu volumul al treilea, Adrian Talabă schimbă registrul, devenind mai grav, mai profund, mai sobru, poeziile având pronunțate nuanțe filosofice, cu note aforistice, care invită la meditație, la reflecție. Poeziile sale, puternic metaforice, încep să conțină versuri scurte, trezind mai mult interesul, invitând la o tihnă spirituală, iar titlurile acestora sunt mai atrăgătoare, mai inspirate. Despre artista Doina Talabă (care a bucurat publicul gălățean în repetate rânduri cu grafica, cu picturile sale), criticul literar Petre Rău a precizat că este un mare talent artistic, fiind de apreciat colaborarea poetului Adrian Talabă, cu soția sa, Doina Talabă, în ceea ce privește inspirata grafică integrată versurilor.

Și moderatorul evenimentului a împărtășit aceeași părere despre Doina Talabă, susținând că este un grafician iscusit și mereu o surpriză plăcută. A adăugat apoi, citând-o pe erudita scriitoare Cezarina Adamescu, care a realizat prefața volumului lansat, că *Neostoitele cuvinte* sunt un veritabil pariu cu destinul, aspect sesizat și de către membrii Cenaclului „Noduri și semne”. A sugerat, de asemenea, așa cum obișnuiește, un alt titlu pentru volumul lansat: *Săgeata lui WILHELM TELL*.

A urmat apoi intervenția poetului Adrian Talabă, care, după ce a urat bun venit invitaților și și-a exprimat bucuria că aceștia îi sunt alături, a rostit cu patos câteva din poeziile cuprinse în volumul lansat: *Plutiri în văzduh*, *Scorbura vieții*, *Un maldăr de nori*, *Lubiri stângace*, *Dreptul la uimire* - care au demonstrat diversitatea și profunzimea temelor abordate.

La întrebarea adresată de Adi Secară *cât de greu sau cât de ușor îi este Dinei Talabă pe drumul pe care a apucat*, aceasta a răspuns că e mult până începi, că, după aceea, după ce intri în priză, totul decurge de la sine. Iar ideea de a realiza o expoziție Nichitiană aniversară, i-a venit în cadrul Cenaclului „Noduri și semne”, pentru că iubește poezia lui Nichita, care este o încântare și, cu fiecare citire și recitare, o simți, o vezi și o iubești diferit.

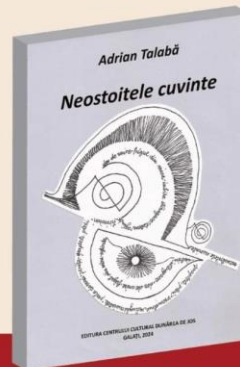
La întrebarea lui Petre Rău *cine menține armonia în*

Casa Artelor

TEATRUL NAȚIONAL
Opera și Opereta
Nou ZeelandBIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„V.A. URECHIA” GALAȚIROMÂNIA
ROMÂNIA
ROMÂNIA

Cu Salonul cultural „Axis Libri” prin oraș...

Lansare de carte

Miercuri, 8 mai, ora 17³⁰ Casa Artelor,
str. Domnescă, nr. 58„Neostoitele cuvinte”
de Adrian Talabă

Moderatori:

GETA EFTIMIE, director adjunct al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați
ADI G. SECARĂ, critic literar și bibliotecar

Invitat:

scriitorul PETRE RĂU

NECHITIENE, lucrări plastice de Doina Talabă

familie, poezia sau pictura, Adrian Talabă a răspuns că soția sa a alunecat mai ușor spre poezie, fiind și primul cititor al acesteia. Iar când a fost întrebat de Adi Secară *cum a fost întâlnirea cu criticul literar Cezarina Adamescu, atunci când a rugat-o să-i realizeze prefața*, Adrian Talabă a confirmat ceea ce știam cu toții, și anume faptul că, la două zile după primirea pdf-ului, scriitoarea a și realizat o bogată și argumentată prefață, oferind din experiența și prea-plinul ființei sale, necondiționat.

Criticul literar Petre Rău a mai evidențiat că actualul volum are nuanțe mai pesimiste, degajând o nostalgie a persoanelor înțelepțite, din care nu lipsesc sentimentele de tristețe, de singurătate ale poetului, pe care acesta chiar și le-a asumat, motivând că, *timpul trece altfel, de la o vreme*.

Poetul Gabriel Gherbăluță, cunoscător al activității literare a lui Adrian Talabă din *Cenaclul „Noduri și semne”*, a apreciat evoluția remarcabilă a acestuia, a sugerat un alt final (decât *mugur de vers*), pentru poemul *Cuvântul* și a afirmat că îi place în mod deosebit poemul *Eternitate* (respectiv versul, *aștept o eternitate întreagă*) și a concluzionat că *tristețea* prezentă în versurile autorului *poate fi confundată cu părerea de rău, cu regretul*.

Scriitorul Ioan Avram, coordonatorul *Cenaclului „Noduri și semne”*, considerat primul naș literar al lui Adrian Talabă, a conchis despre acesta (părere împărtășită și de către colegii de cenaclu) că este bântuit de dragostea de a scrie poezie și că a înțeles că trebuie să iasă din rigorile dulcelui vers clasic, să treacă la versul alb, care îți lasă mai multă libertate de a-ți exprima gândurile, simțirile, trăirile, ceea ce a condus la evoluția acestuia, surprinzătoare și benefică, în plan

(continuare în pag. 78)

literar.

Petre Rău a întărit ideea că poetul Adrian Talabă s-a lepădat de versul clasic, iar primul dintre poemele cuprinse în volumul *Neostoitele cuvinte*, îmbinând cele două stiluri (clasic și modern).

O adorabilă doamnă din public, Ecaterina Scurtu, prietenă veche și foarte apropiată a soților Talabă, a realizat o radiografie idealist-subiectivă a poetului Adrian Talabă (pe care *nu-l bănuia de atâta poezie*), exprimându-și regretul că *un om care are atâta poezie în suflet, s-a descoperit prea târziu*.

Pentru a ne convinge de calitatea volumului lansat, Adi Secară a spicuit, în final, fragmente din cronica extinsă, pe care acesta a realizat-o și a oferit prilejul autorului să mai rostească câteva poeme, ultimul dintre acestea degajând tristețea implacabilității trecerii timpului.

După înmânarea diplomelor de excelență celor două personalități, Adrian și Doina Talabă, de către reprezentantul bibliotecii, s-a trecut la sesiunea de autografe, poetul Adrian Talabă anunțând o nouă lansare de carte, în scurt timp.

CASA ARTELOR - EVENIMENT

În această seară, Casa Artelor a găzduit un eveniment deosebit - lansarea cărții *Neostoitele cuvinte*, semnată de Adrian Talabă, membru al Cenaclului „Noduri și Semne”, în cadrul Salonului literar-cultural „Axis Libri” al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați.

De asemenea, toți cei prezenți au avut ocazia să admire șase lucrări plastice realizate de Doinei Talabă, inspirate atât de poezia soțului său, cât și de operele lui Nichita Stănescu.

Invitatul special al serii a fost scriitorul Petre Rău, iar evenimentul a fost moderat cu mare eleganță de Geta Eftimie, directorul adjunct al Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” alături de Adi G. Secară, bibliotecar și critic literar.

Mulțumim domnului Adrian Talabă și doamnei Doina Talabă, care ne-au împărtășit în această seară cu generozitate frumusețea artei.

Public drag, vă mulțumim că ați fost alături de noi și în această seară! Vă așteptăm cu drag la următoarele evenimente.

Casa Artelor, Galați - 8 mai 2024

Ignatie GRECU**Cărare**

Cărarea care duce la Tine
 Trece printre uriași trandafiri.
 Îngeri coboară și suie
 Pe scări de mireasmă, subțiri

Ghimpi de oțel străjuie la intrare.
 Am răni la mâini și pe frunte
 Și-n coastă o floare de sânge
 Picură-ntruna rubine mari și multe...

Copilăria mea

Acolo, într-un sat, sub Carul Mare,
 Dezmiertată-ndelung, de soare
 Și de roua ochilor sfințită-un pic,
 Copilăria mea a dat în spic,
 A crescut și s-a făcut mare.

Mireasma ei de crin în floare
 S-a preschimbat în versuri cântătoare.

Orașul

Singur stă orașul,
 Mai singur ca niciodată.
 Printre înalte blocuri de piatră,
 Copacii poartă pe umerii lor
 Mari nimburi de aur.

Dar vine un anotimp
 Care străbătând văzduhurile
 Ca un bolid ceresc
 Rănește acoperișurile.

Pașii pe străzi se rănesc.
 Lumini sfioase la geamuri
 Fac să se înfioare
 Frunzele pe ramuri.

Apoi liniștite cad
 Una câte una
 Pe caldarâmul umed și rece.

Nimeni nu vine,
 Nimeni nu trece.
 Doar singură luna
 Oglindită-n vitrine
 Strălucește
 Ca una
 Din măștile aztece.

Încă de pe-acum

Toate se împlinesc la izvor
 Unde apele curg sfinte.
 De-acolo își au obârșia
 Cele mai adânci cuvinte.

În lumina lor clară
 Te văd ca-ntr-o oglindă.
 Încă de pe acum, sufletul
 Ar vrea întreg să te cuprindă.

Încă de pe acum, Doamne...

Cărarea

Cerul înstelat deasupra
 și-n suflet poezia.

Țărâitul greierilor noaptea
 înalță la ceruri câmpia.
 Sus, printre stele,
 în lină rotire,
 pământul scânteie.

Cărarea pe care
 încerc să pășesc
 e de nerătăcit,
 Calea Lactee...

Stânjenelul și privighetoarea

Scrie pe nevăzuta boare
 Cu mireasmă dulce-amară,
 Cântecul pe care o privighetoare
 Îl cântă seară de seară.

Noapte de noapte-n sălcii,
 Pe malul cu ape adânci,
 Ea cântă, iar tu ascultând,
 Scrii-ntruna și plângi.

la pana

Te-am rugat să stai lângă mine
 Și-ai stat.
 Pe când toți mă părăseau.
 Tu, cel mai credincios prieten,
 harfă dezmiertată de vânt,
 ca un înger
 ai fost pentru mine.

Apoi toate au crescut,
 au înflorit,
 s-au împlinit
 și au dat rod.

Mi-ai spus atunci:
 - la pana acum și scrie!
 Și, iată, am scris.

S-a oprit

S-a oprit din preumblare
 La izvor un pelerin.
 Soarbe-n umbră din răcoare
 Și din apă cer senin.

(continuare în pag. 80)

Pădurea copilăriei

Cine-ți mai străbate voios și fericit
acum umbroasele adâncuri?

Soarele și luna la zenit.

Râul cu nesfârșite lacrimile lui,
duioase mărgăritare,
îmi mângâie rădăcinile dezgolite
care caută să se ascundă în pământ
precum șopârlele istovite
de prea multă lumină.

Și privighetorile noapte de noapte
cântând!

Pasărea nopții

Pe frizele tăcerii
tresar
primele picături
ale dimineții.

Ușor,
ca un evantai
se desface lumina.

Pasărea nopții
cu aripile-ntinse
stă gata de zbor

întorcându-se-n rai.

Sună un clopot

Sună un clopot în turlă
Cheamă lin la rugăciune
Ultimele raze de soare
Sărută pe creștet
Pădurea-ngenuncheată.

Iau toiagul și mă grăbesc
Să trag zăvoarele grele de
aramă

La porțile acestei
minunate zile
Plină de înfloriri și de
lumină.

Statuia unui poem

A-ngălbenit pădurea de parcă cineva
pe frunte cu frunza ei s-ar fi șters.
Cineva cu trudă lucrând în tăcere
la șlefuirea unui mare vers.

Cu dalta condeiului cioplind întruna
piatra hârtiei la masa lui de scris.
Spre a scoate. În sfârșit, la lumină
statuia vie a unui mare poem
întrezărit odinioară în vis.

Unii filozofi

Unii filozofi din vechime
spuneau:
omul e ca roua, ca roua.
Soarele este un zeu,
care face să-ncolțească iarba,
pomii să odrăslească,
apele să curgă.
Oamenii, numai oamenii
grăbesc întruna spre moarte.

Vântul

Vântul îndoiaie trestia
sau numai o boare
de cântec
o frânge
de mijloc
murmurând
îndurare!

Cântec

O, Strălucire de sus, cât de frumoasă ești!
Vino în sihăstria mea,
Pomii sunt plini de roade sub cerul
înflorit de mireasmă.
Pârâiașul care străbate grădina
suspină împiedicat în pietricele
Iar sfioase, căprioarele vin în șirag
la amiază să se adape fără
să-i tulbure unda.

Vino, te aștept. Când se lasă înserarea,
vântul trimite adieri răcoroase
și dezmiardă coroanele bogate ale
copacilor istovite de arșița zilei.
Atunci, umbrele lor se alungesc
culcate pe iarba răcoroasă
care așteaptă pașii tăi
îndată ce cade roua,
roua în picături mici, tremurătoare.

Cineva

Parcă cineva din muguri
ne-ar zâmbi.
Și mie cu mult drag.
Cineva cu aripi mari,
transparente,
fluturând în lumină.

(din volumul „Cântec pentru așezarea luminii”,
editura Eikon)

Ștefan ANDRONACHE

Universul poetic eminescian în viziunea artiștilor plastici din secolul al XX-lea (I)

Comentarii pe marginea ilustrațiilor unor ediții bibliofile

„Poezia în pictură, nu se caută propriu-zis, ci se găsește la un anume grad de ardere interioară. A da expresie unei lucrări, înseamnă a-i da un suflet, a face să iradieze din ea prezența subtilă, o prezență poetică.”
(DAN HĂULICĂ)

Creația poetică eminesciană care a generat și declanșează încă rafinate și intense emoții ale intelectului, a stimulat, de-a lungul secolului trecut, imaginația mai multor generații de artiști plastici, astfel încât, astăzi putem arunca o privire retrospectivă asupra principalelor demersuri ilustrative. O primă constatare ce se desprinde încă de la început este aceea că artiștii - atrași de irezistibilă lumină a farului spiritualității românești - s-au străduit să recepteze, să descifreze și să vibreze, într-un mod cât mai personal cu putință, la contactul lor cu poezia acestuia, oferindu-ne nebănuite posibilități de interpretare a fluxului textual, de reconstrucție imaginativă a universului eminescian.

Referindu-ne la numeroșii ilustratori ai poeziilor lui Mihai Eminescu, trebuie să scoatem în evidență faptul că se disting două categorii de interpreți. Unii ceva mai superficiali, adepți ai stilului narativ, care au înțeles contribuția lor doar ca pe un simplu adjuvant ilustrativ al operei. Ceilalți, destul de profunzi și talentați, au preferat creația de sine stătătoare și, pe cât posibil, originală, preocuparea lor fiind de a lărgi, prin desen și culoare, posibilitățile de comunicare ale textului literar. Desigur că cei din urmă, prin tot ce au întreprins, au reușit să contribuie la ridicarea pe o treaptă superioară a gradului de consonanță dintre cele două viziuni fundamentale: cea a poetului și cea a ilustratorului, acord fără de care interpretările de ordin plastic ale fenomenului literar riscă să se transforme în simple accesorii ce agresează imaginația și emotivitatea lectorului.

În cazul investigației noastre, pe ilustratori nu-i vom prezenta în contextul categoriilor enunțate, ci îi vom înfățișa în ordinea apariției edițiilor bibliofile pe care ei au încercat să le înfrumusețeze, noi intervenind doar cu remarcile de rigoare.

Pictorul **Mișu Teișanu**, cunoscut fiind pentru ilustrațiile inspirate din operele unor scriitori români sau străini, realizează, între anii 1921-1923, 23 de gravuri policrome pentru „Luceafărul”, poem ce rezumă, într-un fel, universul întregii creații eminesciene. Atelierele Grafice din București ale Societății omonime (căreia i-a aparținut și inițiativa) le-a multiplicat în 250 de mape cu legătură în mătase care, din cauza prețului exorbitant, aveau să

Mișu Teișanu - Ilustrații la Luceafărul

ajungă doar în colecțiile particulare.

Planșele de formatul V încorporează atât versurile poemului, cât și ilustrațiile încărcate de un conținut ideatic bogat ce i-au fost sugerate ambițiosului interpret. În elaborarea acestora se regăsesc ecouri prelungite din Jugendstil, dar și oarecare influențe nipone. Grație cuceririlor mișcării artistice germane amintite, Mișu Teișanu surprinde o lume ce se substituie mișcării universale. Cerul dominat de aștri capătă dimensiuni nebănuite, în timp ce valurile mării aflată într-o mișcare perpetuă, sugerează forța și reflexul trecerii implacabile. Protagonistii poemului sunt redați cu o preraphaelită suavitate. Cătălina, aflată sub efectul băuturii de vrajă a florilor a uitat de chemarea stelelor întinderi și se înfruptă de deliciale dragostei terestre. Sustrăgându-se naturii somptuos narcotice închipuită de Mișu Teișanu, Hyperion, în trufia sa solitară, plutește pe întinderile nemărginite și veșnice, aspirând la iubirea atocuprinzătoare, la puritate și perfecțiune.

În xilogravurile sale, artistul reușește să sugereze terestrul, acvaticul și interstelularul, seninătatea și întunecarea, înălțarea prometeică și prăbușirea damnată. Admirăm, totodată, excelenta punere în pagină a diverselor secvențe ale poemului. Compoziția este dinamică, are unitate și simț al echilibrului. Desenul are o caligrafie liberă și suplă. Prin jocul senzual de forme și motive mângâietoare, Mișu Teișanu face să transpară meditația, melancolia și voluptatea, adică tocmai stările specifice poeziei romantice. Bogatele și mlădioasele elemente vegetale alcătuiesc chemare, fruntare și finale ce determină pe iubitorul de valori bibliofile să se apropie cu plăcere de aceste ilustrații. Și totuși, transpunerile lui Mișu Teișanu, puse uneori și sub

(continuare în pag. 82)

semnul imprevizibilului sau aleatorului inspirației, suferă de un exces de stilizare decorativă, de o anume exuberanță ornamentală.

Mișu Teișanu - Luceafărul

Spre sfârșitul aceluiași deceniu, caricaturistul **Ary Murnu** se erija în postură de ilustrator al ediției de poezii îngrijite de unchiul său George Murnu, membru al Academiei Române. Imediat după apariție, scriitorul Mihail Sebastian, într-un articol al unui ziar din București, întreprinde o critică vehementă la adresa artistului cărui nu ezită să-i acorde calificativul de incompetent („Cuvântul”, București, V, nr. 1404, 19 martie 1929, pp. 1-2).

Într-adevăr, cartea (tipărită la Craiova în anul 1929) nu s-a bucurat nici pe departe de succesul scontat de îngrijitorul ei, adică de fratele mai mare al artistului, prof. George Murnu. Cel care are curiozitatea să o consulte va constata, de îndată, că ceea ce îi dăunează par să fie tocmai acuarelele ce poartă semnătura lui Ary Murnu.

Dacă autorul ediției asigura cititorii, în introducerea, că „Eminescu poate rezista la toate asalturile vremii”, ilustratorul său se pare că a pierdut încă din start competiția dificilă în care s-a angajat. Astfel, din cele douăsprezece acuarele, introduse în blocul de carte, doar patru („Făt-frumos din tei”, „Strigoii”, „Scrisoarea a III-a” și „Luceafărul”) se remarcă prin paleta culorilor și linia desenului, restul par să fie complet lipsite de valoare artistică. Abordând genul ilustrativ anecdotic, el nu mai are cum să reliefeze sensurile și ideile de profundă semnificație ale poeziilor selectate în volum.

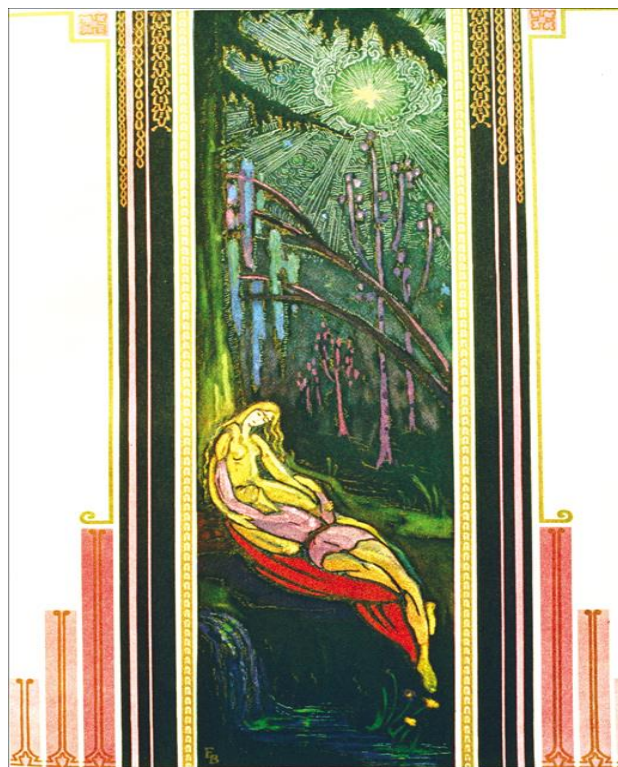
Putem afirma, așadar, că ilustrațiile plate ale lui Ary Murnu au făcut deservicii creației eminesciene, căci ele

Ary Murnu - Scrisoarea a III-a

sunt excesiv de dulcele, senzuale și melodramatice; ele traduc mai degrabă cuvintele și mai puțin ideile poetului. La peste nouă decenii de la apariție, acestea continuă să se înfățișeze ca niște insignifiante relicve ale pseudoartei concepute mai degrabă pentru oamenii mediocri, nedispuși să accepte efortul intelectual sau afectiv.

La polul opus, datorită și dimensiunilor ediției, se află poemul ilustrat parcă pentru eternitate de către pictorul ieșean **Eugen Ștefan Boușcă**. Transpunerile

Eugen Ștefan Boușcă - Luceafărul

plastice, lucrate în acuarelă sau pastel, de factură *modern stil*, fuseseră pregătite, încă de peste două

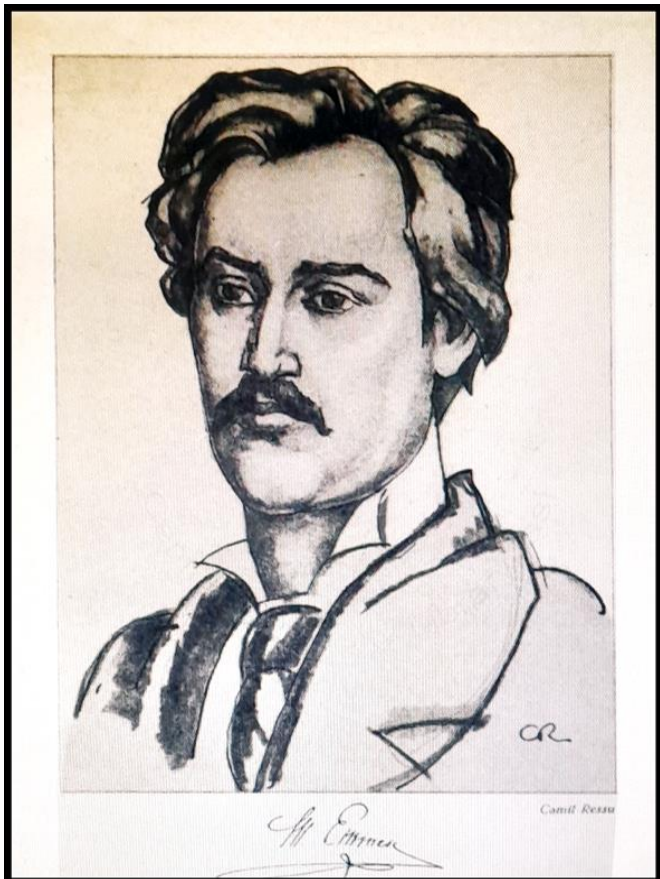
(continuare în pag. 83)

decenii, ca eventuale modele pentru vitraliile noii opere ce ar fi trebuit să se construiască, cândva, la Iași.

Ediția remarcabilă a „Luceafărului” de la Editura „Junimea”, de format V, se înfățișează ca o carte de o frumusețe deosebită, demnă să reziste exigențelor ierarhizărilor bibliofile. Transcripțiile lui Eugen Ștefan Boușcă sunt hrănite de pure efuziuni cromatice aflate în asociații delicate de tonuri rare și rafinate, ce se combină polifonic, asigurând autenticitatea și forța de sugestie a poemului.

Parcursul ilustrațiilor sale, la „Luceafărul”, invită lectorul la comentarii șoptite, îl determină să mediteze, în liniște, la perfecțiune, puritate și nemurire. În urzeala unor autentice tapiserii, distingem personajele deformate de fluidul neantului ce le înconjoară. Culoarele - desprinse măiestru parcă din spectrul curcubeului - reușesc să amplifice sensurile vădit simbolice ale poemului, în timp ce atmosfera luminoasă a acestuia stabilește cromatica. Metafora luminii de dincolo de noi, ca un mesager al regatelor informale ale infinitului, încearcă să dea astfel o notă ireală lumii, mult mai potrivită cu veșnicia decât cu efemerul.

Cu ocazia împlinirii a cizeci de ani de la moartea lui M. Eminescu, Direcția Culturală a Primăriei București s-a implicat în realizarea unei ediții omagiale de „Poezii”. Ludovic Dauș în postfața cărții precizează că volumul „cată să adauge un pios omagiu poetului integrat atât de definitiv în conștiința neamului” (M. Eminescu, *Poezii*, București, 1939, p. 256). Într-adevăr, pentru întâia oară, i se prezintă publicului larg un Eminescu imprimat în condiții satisfăcătoare și la un preț modest, fapt ce îl făcea accesibil tuturor iubitorilor de poezie.

Camil Ressu - Mihai Eminescu

Între paginile ediției sunt strecurate, ca lucruri distincte, câteva reproduceri după creațiile semnate de pictori

de primă mărime în epocă care, după cum spune însuși îngrijitorul acesteia, „au reușit să ni le înfățișeze cât mai unitar-vaporoase, fără precizări prea mari de contururi, ceea ce convine atmosferei generale a cărții”. Dacă **J. Steriadi** alege poeziile ce-i permit să-și exercite velleitățile de pictor peisagist, deși în materializarea lor se simte febra improvizăției („Pe aceeași ulicioară”, „Pe lângă plopii fără soț”), **Al. Poitevin-Schelety** caută, prin acuarelele inspirate de „Lacul” sau „Înger și demon”, să dea dovada unui interpret cât mai fidel al universului eminescian.

Camil Ressu - Luceafărul

Dintre toți cei ce și-au adus contribuția la realizarea echivalențelor plastice ale poeziilor, incluse în această ediție comemorativă, se detașează, în mod cât se poate de vizibil, **Camil Ressu**. Sobrul artist, datorită înțelegerii, dar și vibrației proprii, ce pare să simtă pentru poezia creatorului, se remarcă printr-o paletă redusă doar la câteva culori, dar cât de splendid orchestrate!, determinând lectorul, prin intermediul acuarelor immortalizate, să re trăiască fiorul dragostei curate și înălțătoare exprimate de poet în creațiile: „Dorința”, „Făt-Frumos din tei” sau „Luceafărul”. Remarcăm, totodată, și admirabilul portret în cărbune al lui Eminescu, aproape de nimeni depășit până acum.

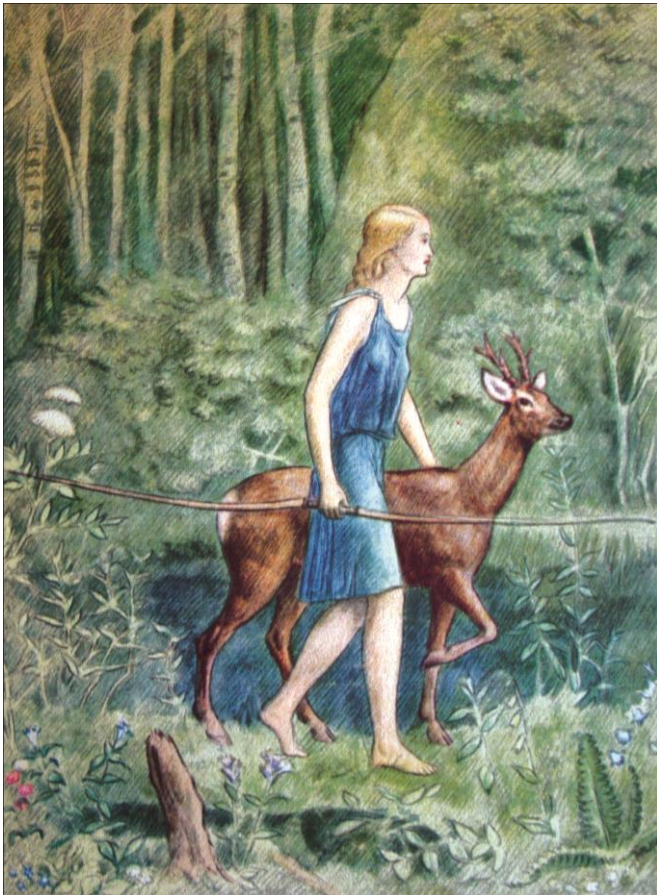
Tot în prima jumătate a celui de-al Doilea Război Mondial constatăm că s-au mai tipărit încă trei ediții ilustrate ale poeziilor lui Mihai Eminescu.

Cea dintâi, apărută în 1941 (în numai 2000 de exemplare pe hârtie chamoix de Canada) sub îngrijirea prestigiosului critic Garabet Ibrăileanu, cuprinde similitudinile de **Al. Brătescu-Voinești** fiul. Adept fiind al liniei economice, dar sugestive, Al. Brătescu-Voinești ne introduce într-o lume în care poezia, puritatea și frumusețea știu să ne subjuge, să ne răscolească. Simțim

(continuare în pag. 84)

(urmare din pag. 83)

că în lucrările sale primează dragostea pentru natură, pentru nudul feminin, dar și simplitatea gestului. Meritorii sunt vinițele primare la „Crăiasa din povești”, „Lacul”, „Atât de frumoasă”, „Scrisori” și „De-or trece anii”.

Al. Brătescu-Voinești – Diana

În anul 1943, editorul Grigore Scorpan scoate, la „Cartea Moldovei” din Iași, o ediție a „Poeziilor” ilustrată de basarabeanul **Th. Kiriacoff-Suruceanu**. Gravurile acestuia - ce trădează în mod vizibil influențele secesionismului german - sunt destul de inegale, motiv pentru care nici nu ne oprim asupra lor.

Ultima ediție bibliofilă din perioada războiului, atât de improprie săvârșirii actelor de cultură de substanță, a fost tipărită de Editura Cartea Românească în anul 1944. Iată ce declară, în prefața cărții Mihai Toneghin, îngrijitorul ei: „poeziile lui Mihai Eminescu sunt talmăcite grafic - cu concursul gravurului **Aurel Bordenache** - aducând prin aceasta o măturie de vie recunoștință celui care a turnat în formă nouă limba noastră strămoșească” (Mihai Eminescu, „Poezii”, Cartea Românească, București, 1944, p. 8). Din păcate volumul nu a putut ajunge și în mâinile tuturor bibliofililor din țară întrucât cea mai mare parte a tirajului – adăpostit de Librăria „Cartea Românească” – a pierit în timpul bombardamentelor asupra Capitalei.

Copleșit fiind atât de dimensiunea geniului eminescian, dar și de responsabilitatea pe care și-o asumase, artistul de formație academistă Aurel Bordenache (nepot după mama lui Mihai Eminescu!) a lucrat cu pasiune, între anii 1941-1943, circa 150 de desene în peniță, laviu sau sgrafito, dar, în volumul de poezii, redacția editurii a fost nevoită să includă numai o jumătate dintre ele. Concluzia noastră are în vedere atât calitatea îndoielnică a multora dintre desenele structurate în ediție, cât mai ales ilustrațiile rămase ce aveau să ajungă în prestigioa-

Aurel Bordenache - Veneră și Madonă

sa colecție de documente eminesciene a lui Dumitru I. Grumăzescu din Iași.

În afara ilustrațiilor care acompaniază fiecare poezie, marcându-le titlul și sfârșitul, în carte există 24 de planșe distincte ce dezvăluie climatul de înaltă spiritualitate pe care-l emană creațiile care i-au reținut atenția artistului. Ce conțin aceste planșe cu fotografuli? Două portrete ale lui Mihai Eminescu la vârste diferite, câte două ipostaze la poeziile „Veneră și Madonă”, „Călin”, „Scrisoarea I-a” și trei ilustrații pentru „Scrisoarea III-a”. Celelalte poezii: „Luceafărul”, „Glossa”, „Epigonii”, „Mortua est”, „Împărat și proletar”, „Singurătate”, etc.) au doar câte o singură planșă.

În „Venere și Madonă”, lucrare inspirată de o pictură a lui Rafael („Fecioara cu sticlele”, aflată la Galeria Uffizzi din Florența), precum și de celebra sculptură „Venus din Milo” (de la Muzeul Luvru din Paris), artistul face proba priceperii și talentului său. Frumusețea este redată prin două emisfere indisolubil legate una de alta.

Cât privește scena din „Luceafărul”, aceasta este concepută pe mai multe nivele de semnificație: ca o compoziție ascensională de trupuri dispuse într-o poziție de mare gingășie în timpul mișcării lor ce sugerează rotirea; ca o reprezentare idilică a dragostei unor adolescenți zvelți, puri și inocenți; ca o imagine a cuplului, țel și esență, surprins în momentul de perfectă reciprocitate al dăruirii și pasiunii fizice.

Aurel Bordenache se dovedește a fi fost preocupat atât de formă, cât și de linie. Stilul său este riguros rațional, echilibrul și perfecțiunea caracterizându-l. Autorului nu i se pot trece cu vederea și câteva exerciții gratuite. Deși desenele sale sunt bine executate, ele solicită în mod vizibil ochiul și mai puțin inima. Deși se dovedește a fi un meșteșugar de stirpe aleasă, Aurel Bordenache a scontat mai mult pe efec-

(continuare în pag. 85)

te de suprafață și mai puțin pe sensibilitatea profundă a lectorului.

Totodată, i se mai poate imputa nota exagerat de pesimistă din epocă pe care a dat-o unora din interpretările sale. Artistul a introdus un exces de elemente specifice recuzitei tragico-mistice: clopote, ruine, candelile, cruci, spânzurători, schelete, corbi, etc. Recurgând la asemenea procedee Aurel Bordenache s-a îndepărtat, într-un fel, de atmosfera luminoasă pe care o degajă creația eminesciană, lăsându-se prea lesne influențat de ideologia nocivă a momentului și, mai ales, de atmosfera înfricoșătoare a războiului.

**Gina CONSTANTIN
MARINESCU**

Mai aproape de cer

(fragmente de roman)

60. Coralia – Iluzia zăpezii

Ultima zi de școală a clasei a XII-a A. Cu trei momente importante și memorabile. Ultima oră de curs a clasei. Cursul festiv al promoției. Banchetul la restaurant.

Coralia propusese fetelor din clasa ei să poarte pe cap coronițe cu flori naturale. Ea să le cumpere suportul din material plastic al coroanei și ele florile. Diverse specii. Diverse culori. După bunul plac al fiecăreia. Au împodobit în clasă coronițele și arătau ca niște zâne sau iele, îmbrăcate și în costume populare. Băieților le dăruise papioane, pentru banchet.

Realizaseră, conform tradiției din liceu, câte un album cu fotografii reprezentative, din cei patru ani de școală. Au invitat la ultima oră, în sala lor, toate cadrele didactice ale clasei și pe doamnele directoare. Pe rând, elevii au prezentat întâmplări hazlii și au exprimat mulțumiri pentru întreaga lor evoluție. Au cântat vocal și la chitară, încântând auditoriul. Profesorii, la rândul lor, au ținut să le adreseze recomandări, urări și considerente. Doamna dirigintă a vorbit puțin, atât cât să intermedieze prezentarea în fața colectivului profesoral al clasei terminale. Emoționați toți, elevi și educatori, deopotrivă. Încă o clasă de elevi va părăsi băncile școlii. Tineri purtând cu ei amintiri neprețuite.

A urmat cursul festiv, în curtea liceului. În aer liber. Să simtă libertatea zborului. Cu robe și toci, cu eșarfe personalizate, cu diplome de absolvent și câte un trandafir roșu în mână. Și multă, multă lumină în ochi. Strălucitori, veseli, optimiști, entuziaști.

După intonarea imnului academic *Gaudeamus igitur* și alocuțiunea direcțiunii școlii, au fost strigați pe rând. Clasele și elevii. În ordine alfabetică. Coralia îi chema în fața careului, completând la fiecare absolvent câte ceva despre activitatea sau personalitatea lui. Și după ce caracterizase inițial tot colectivul.

Își impusese să nu plângă. Să nu transpire la suprafață emoția. Regretul. Durerea despărțirii de acei copii minunați care îi luminaseră cariera și zilele. Viața!

Reușise! Acolo, în fața tuturor, elevi, părinți și profesori din toată școala, fusese stăpână pe ea, pe cuvintele și gândurile sale. Doar acolo. Pentru că în sala de clasă, unde s-au întors, doar ea cu ai săi copii, după festivitate, nu mai rezistase.

Lacrimile îi curgeau neconținut pe obraji, un șirag de noduri în gât îi omorau cuvintele din față iar inima îi bătea cu putere, de treizeci de ori mai tare decât în condiții normale. Inclusiv pentru fetița care nu mai era printre ei. Le pregătise diplome personalizate, cu *Cel mai inimos voluntar* sau *Cel mai bun chitarist*, *Cea mai bună handbalistă*, *Cea mai bună scriitoare*, pentru fiecare având ceva în inima sa. Nu o etichetă. Un loc!

Scosese și o mică broșură, multiplicată pentru fiecare. Pe prima pagină, scria: „*Pentru o clasă deosebită, cu 29 de elevi minunați, 29 de lecții cu doamna dirigintă*”. Urmau titluri. *Ce simți când dăruiești!*. *Arta care înfrumusețează viața*. *Ce mari sunt gesturile mărunte!*. *Când părerile și opiniile devin sfaturi*. Și restul.

Cei mai mulți dintre elevi erau triști. Unii plângeau. Unii cerându-și iertare pentru momentele în care o supăraseră neștiind că îi iertase înainte chiar de a face ei un gest urât. Altfel cum s-ar fi numit profesor, pedagog, psiholog, iubitor de copii, educator? Cum s-ar fi numit om?

Daria pregătise un ultim eseu. Coraliei îi va fi dor de creațiile sale. A venit singură în fața clasei și a citit.

ILUZIA ZĂPEZII

Zidurile. Opreliști ridicate de oameni, voluntar sau involuntar, unii versus ceilalți. Se găsesc peste tot. În case, instituții, fabrici și uzine, pe străzi, pe ogoare... Da, chiar și acolo unde nu vezi nimic în afară de linia orizontului. Pentru că lângă tine mai este cineva care vede aceeași linie dar cu alți ochi și între cele două perechi de ochi apare un obstacol.

Fiecare om se lovește o dată sau de mai multe ori de unul sau mai multe ziduri. Durerea resimțită e proporțională cu sensibilitatea fiecărui individ, cu intoleranța celorlalți, cu o cicatrizare a defectelor, cu arta navigării în necunoscut.

Unii țipă la impact și îi învinuiesc doar pe cei de dincolo. Unii se învinuiesc pe ei înșiși, pentru lipsa de observare a pereților. Alții inhibă primul icnet, pe al doilea și ajung la un soi de masochism pe care îl confundă cu înțelepciunea „Trebuie să accept!”.

Alții chiar sunt înțelepți. Analizează, studiază și găsesc, pe placul multora, elegant și pacifist o modalitate de dărâmare a obstacolelor. Evident, nu pe toate dar succesul reputat se transformă în suficiență și le asigură starea de bine universală.

Costurile sunt iarăși diferite. Pentru același zid unii cumpără o simplă unealtă, alții un pickhammer. După

(continuare în pag. 86)

buget, după puteri și disponibilitate. Sunt indivizi care, la început, împrumută mijloacele de la alții apoi realizează că dobânzile sunt prea mari și se opresc. Nolens-volens devin toleranți, nu mai luptă.

Zidurile nu cad. Mereu vor exista. Apar doar breșe, mai mici sau mai mari prin care să încapă două mâini care se strâng, două capete lipite într-un sărut, două inimi bătând un timp în același ritm, perechi de ochi trecându-și, de la unii la alții, lumină.

Zidurile nu dispar. Și nici nu trebuie. Cum altfel am simți că suntem utili, că avem un feed-back al luptei noastre lăuntrice sau exteriorizate dacă nu văzând concret spărgându-se ceva. Învingând răul valorizezi binele. Monotonia aprovizionează lenea și induce o noapte a minții într-o continuă, improprie și fatidică eclipsă.

Zidul devine oglindă în care îți privești neajunsurile, handicapul de a nu putea atinge perfecțiunea. Ajunge instrument de măsurare a puterii de a schimba ceva în viața ta și a altora.

Apare ca o cortină după care tânjești să apari, să vezi spectacolul de pe scenă sau invers, publicul care va aplauda sau nu, te va admira sau te va critica. Poate fi și un joc permisiv în care să pierzi, să câștigi sau doar să pariezi pe o performanță viitoare. Poate fi o barieră pe care, conștient și fericit, o poți ridica după trecerea rapidă a unui tren nimicitor, care te putea spulbera.

Zidurile dintre oameni nu sunt erodate de vânt sau de ploii. Peste ele ninge doar cu fulgi de iubire. Zăpada iubirii fină, protectoare, care ajută natura să traverseze iernile grele și să renască primăvara. Când stratul de zăpadă crește, ele par mai mici, topindu-se parcă sub greutatea diafană a albului imaculat, invaziv. Noi suntem iluzionistii care fac zidurile să dispară făurind tunuri de zăpadă. O iluzie, de ce nu?! Pentru că viața trebuie să fie albă și albul ajutat să cucerească. Alb e surâsul omului blând de lângă tine. Albă e floarea oferită cu sinceritate, indiferent de culoarea naturală. Albe sunt minutele recunoștinței. Albă frumusețea. La fel generozitatea și puritatea.

Nu știi de ce se pictează în roșu, iubirea. Culoarea sau nenculoarea albă reflectă toate lungimile de undă, lumina întorcându-se în mediul din care a venit. Și de unde poate veni lumina dacă nu de-acolo de Sus, trimisă pe pământ oamenilor din dragoste pentru ei și așteptată să ajungă, tot ca iubire, din nou la Creator?!

Mulțumim, Doamne Bunule, pentru miracolul zăpezii trimis pe pământ!

După aplauze, doamna dirigintă i-a strâns în brațe, pe rând. În final, o clasă întreață o acoperise, sufocând-o în mijlocul lor, unde se simțise atât de bine timp de patru ani, pe care nu îi va uita niciodată.

Copii minunați! Clipe minunate! Ani minunați! Nu știa cum să oprească timpul în loc. Să nu-i piardă. Ea trebuia să spună cuvintele de rămas bun dar era incapabilă să le articuleze. Totuși, a trebuit să o facă, grăbită de banchetul la restaurant, care se apropia.

Rămasă singură în sală, gândea: ce voi face la toamnă, când nu-i voi mai vedea în bănci? Când alte chipuri străine le vor lua locul? Da, dar așa fuseseră și ei, în urmă cu patru ani. Niște străini. Câteva minute. Doar până a citit catalogul. Pe urmă au fost ai ei. Elevii și copiii ei.

O parte semnificativă din viața ei. Compusă din toate promoțiile care vor urma. Și-a dorit să fie profesor. Cu

toată ființa. Ceea ce presupune și să mori puțin vara pentru a renaște, și mai înfloritoare, toamna.

Banchetul a ținut toată noaptea. Cât de puțin! Tot timpul a fost cu ei. La mese, pe ringul de dans, la fotografiat. Ajutându-i să pășească un prag. În altă etapă a vieții.

Un absolvent a invitat-o, sfios, la dans. Era un băiat cuminte și silitor. Cel care, provenind dintr-o familie dezorganizată, cu o situație materială precară, a vrut să abandoneze liceul, cu patru luni înainte de final. Nu mai avea bani pentru a plăti cazarea în cămin și masa la cantină. Îi achitase Coralia, după ce îl convinsese să nu renunțe la școală, pe ultima sută de metri. A acceptat ajutorul, doar ca împrumut.

Toți elevii clasei i-au dăruit, spre amintire, o husă de catalog din etamină, pe care fiecare elev își cususe numele, în ordine alfabetică, și un album cu fotografii, în care fiecare dintre ei a scris câteva rânduri. Ampretele lor în statistica vieții. Cel mai puțin scrisese Daria:

Așa cum mi-am dorit: mai aproape de cer!

61. Codrin - Incendiul naval

Un nou voiaj. Ultimul înainte de nuntă. Rezervaseră un restaurant și stabiliră unele detalii. După inima lor putea să nu vină decât soții Catargiu, părinții și fratele Coraliei. Insistaseră Mircea și Sofia pentru o petrecere lărgită, având în vedere că toți patru aveau mulți colegi și mulți cunoscuți.

Pe mare sau pe uscat zilele se scurgeau greu. Agățate de ochii, gesturile și cuvintele îndrăgostiților. Între două comenzi pe vapor, Coralia alerga pe valuri și el căuta să o prindă. În pauzele dintre orele de curs, ea îl simțea pe holuri, așteptându-o.

Chiar și unchii erau marcați de evenimentul care se apropia, în care avuseseră și ei un rol covârșitor.

Cu o săptămână înainte de încheierea voiajului, telefonul sună mult, aproape de miezul nopții:

- Domnul inginer Catargiu? Sunteți chemat de urgență la serviciu! Este vorba despre o avarie la un vapor aflat în rada portului. Trebuie trimise echipe de salvare a marinarilor.

Vestea îl trezi pe Mircea, brusc, la realitate. Întârzie cu receptorul în mână atât cât să-l observe și Sofia, deranjată din somn.

- Codrin! Nava lui Codrin! Trebuie să ajung imediat în port!

- Merg și eu! Nu încerca să mă oprești, că nu rămân acasă!

Au ajuns în port speriați, cerând cât mai repede amănunte. Fusesse un scurt-circuit în sala motoarelor și luase foc un tablou electric. Erau și răniți. Membrii echipajului acționau pentru stingerea incendiului.

Se pregătise o navă de intervenție și mai multe șalupe se îndreptau spre vasul avariat. Era multă agitație și nu conteneau a veni din oraș rudele marinarilor. Știri contradictorii sau incerte. Debusolări.

În toată acea vânzoleală, Sofia găsi un moment să-l prindă pe Mircea de braț:

- Du-mă la un telefon! Trebuie să o sun pe Coralia!

- De ce?! N-o mai speria și pe ea, acum, noaptea.

- Nu! Trebuie să știe! Nu ne va ierta niciodată și...

Nu mai continuase fraza dar avea în cap argumen-

(continuare în pag. 87)

tul pe care se baza cel mai mult: Coralia îl va salva! Cu dragostea ei. Credința ei. Rugăciunile ei. Nimic nu poate fi mai convingător în fața Bunului Dumnezeu decât rugămintea omului care iubește cu adevărat, din tot sufletul, cu toată ființa.

Venise, cât putu de repede, cu un taxi și făcuse ceea ce prevăzuse atât de bine Sofia.

În vântul rece care se pornise, învinețită de frig, înghețată, plângând, se ruga. Ore în șir. Neconținut. În toate felurile. Se detașase puțin de restul oamenilor gălăgioși pentru a fi singură. Singură cu el. Și cu EL. Pentru a-L implora. Pentru a-i spăla picioarele cu lacrimile sale.

Apărură demult zorile și, în sfârșit, îl văzu. O căuta în multime. Alergă într-un suflet și în brațe i se opri.

- Nu mai plânge! A fost cumplit dar s-a terminat!, îi spuse Codrin, încercând să-i ștergă lacrimile.

Coralia se desprinsese încet, simțindu-i hainele ude și reci. Îi văzu fața transfigurată de frig, tot corpul tremurând și îi spuse:

- Să mergem acasă! Cât mai repede! Să nu te îmbolnăvești!

- Da, da... dar, te rog, Cori, să nu mă duci la spital! Nu-mi place acolo.

- Nu, nu...Promit că n-am s-o fac!

În apartamentul ei, luă rapid măsurile care se impuneau. Băgă un reșou în priză. Cât să se acomodeze treptat cu temperatura mai ridicată. Îl ținu, un timp, în cadă și sub dușul fierbinte. Îi făcu o frecție generală cu spirt, oțet și carmol. Puse pe el niște haine mai largi de-ale ei și îl înfășură în cearșafuri calde. Îl înveli cu o plapumă groasă sub care, la picioare, introduse câteva sticle cu apă caldă. O pernuță electrică. Ceaiuri fierbinți. Antitermice din rezerva casei. Coborî în grabă la farmacie și completă necesarul de medicamente plus alte produse farmaceutice utile.

Toată ziua și toată noaptea următoare îl supraveghease. Ea nu dormise deloc. Îi schimbase hainele și cearșafurile transpirate. Îi luase în mod repetat temperatura. Îi dădea să bea lichide calde și medicamente. Între timp se ocupase și de bucătărie. O supă de pui, mai multe feluri doi consistente și chiar desert.

O striga, din când în când, și se liniștea când îi punea mâna pe frunte. Când o simțea aproape. Bolborosea uneori cuvinte legate de incendiu dar tot ea le spulbera, așezându-se lângă el și, protector, cuprinzându-l cu brațele.

O sunase și pe Sofia să o informeze despre starea lui, pentru a nu fi îngrijorată.

A doua zi, pe la prânz, când trebăluia prin bucătărie, se trezi cu el în cadrul ușii. Nu auzise niciun zgomot.

- Bună dimineața, domnișoara doctor!

- Bună dimineața, domnul ofițer! Ce serviți la prima oră?

- Toate mirosurile de-aici sunt apetisante.

- Atunci iau ceva din frigiderul de pe hol și ne așezăm la masă.

Coralia se îndreptă spre hol dar când ajunse la ușă, Codrin îi bară trecerea și, prinsă între mâinile lui, nu putu decât să ridice capul și să-i citească în ochi toată dragostea și recunoștința. Adică totul!

După masă, Codrin îi cercetă colecția de discuri muzicale. Văzu și Suitele Peer-Gynt și o întrebă:

- Îți place Solveig?

- Nespus de mult! Printre preferate.

- Și mamei îi plăcea...

Făcu o pauză, după care adăugă, încet:

- Știi, în degringolada provocată de incendiu, am căzut în apa foarte rece. Căutam scara când am văzut două mâini care mi se întindeau, ca să urc. Una era a mamei și cealaltă a ta...

Spre seară, veniră și soții Catargiu să îl ducă acasă cu mașina. Cât mai protejat de răceală. Și cu multe cutiute de mâncare preparată de Sofia.

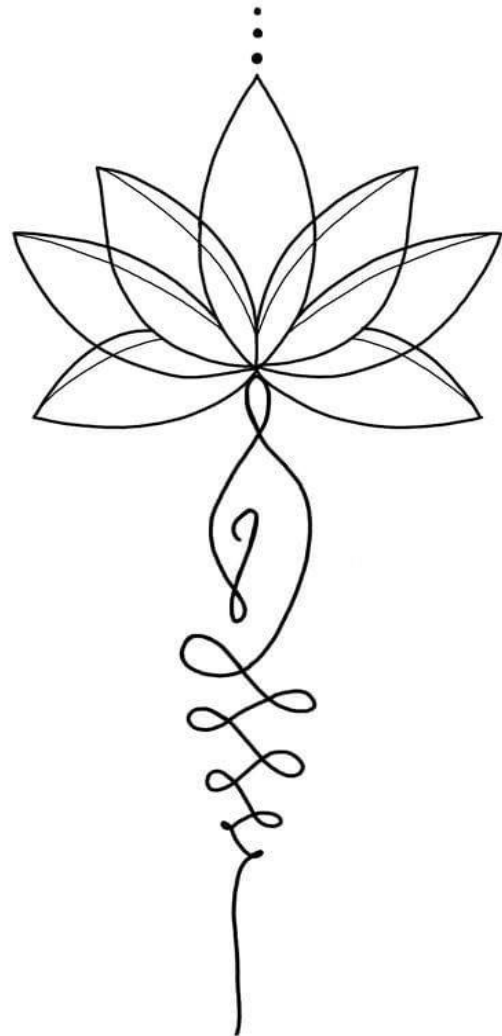
Cu o mimică de copil bosumflat, Codrin le spuse:

- Dar eu nu mai vreau să plec de-aici! De ce mă luați?

Au râs toți și Mircea îi aruncă, ridicându-se de plecare:

- Hai, că mai ai puțin!

(fragmente din romanul „Mai aproape de cer” în curs de apariție la editura Boem@)

Constantin STANCU

POEME DE DIN DRAGOSTE

Ea

Aș putea să o strig pe nume, să o inventez cumva din coasta gândului meu,
din carnea ideii mele care înmugurește în ființă,
din memoria mea de bărbat tatuat de atâtea insomnii,
dar tac,
o las să crească în interiorul meu, fragedă floare a iernii
în căutarea unui anotimp în care se nasc mieii...

Cântec vechi

Ea și el, ish-isha, isha-ish, legați-dezlegați:
ea tânără, încălțată cu o mie de ani de singurătate,
el intrat în enigma ierbii,
ea ducându-i trupul în geamantanul de serviciu...
Îl alungă fulgerul dulce-amărui al misterului de vară,
când stânci străine se-ntorc pe pământ la păscut de idei...

Ea tânără, dresoare de lei în pustiu,
el tânăr, străduindu-se doar să-și ajungă trupul din urmă,
care mereu o lua înaintea arhetipului, a apelor blânde
ale dimineții...

Ea tânără, închipuindu-și trupul ca un vas de alabastru,
visând la el, cel cu o mie de brațe, apoi constatând că
trupul de femeie nu-i aparține,
ish-isha, isha-ish,
străină în trup străin, împlânzit de cuvinte și alge
luminoase,
stăpână pe trupul lui, cel cu o mie de brațe, cu o mie de
erori,
atinși de veninul verii, de rana zăpezii, iarna,
de iluziile verzi ale primăverii,
de arama regală a toamnei: ish-isha, isha-ish...

Va veni și ziua în care își vor unge trupurile
cu uleiul străveziu al luminilor înalte,
mângâitor ca un animal carnivor
înaintea transei ultime...

Blestem de dragoste

A venit, m-a blestemat, din prea multă iubire m-a
blestemat,
să mă preschimb în femeie, eu, barbarul,
să-mi spăl trupul de bărbat, să iubesc,
femeie fiind cu insomnii de sânge,
să mă îndrăgostesc de cel de fusesem,
să-l trimit la război, să aflu dacă știe să moară cu
adevărat,
sunt destul de frumoasă pentru asta, e taina mea
de femeie...

A venit și m-a blestemat iarăși, bărbat să fiu cu
umeri de onix,
durerile nașterii să le uit,
durerile cunoașterii să le aflu,
să nu mai aștept seara în care nu sosește nimeni,
memoria de fosfor a nopții numai pentru mine să
se deschidă...

Încărunțesc funii de tăcere,
cade frunza pe valurile Atlanticului,
iau toporul și mă despici fulgerător:
deoparte - tu, de cealaltă - tu...

Valentin LUPEA

DOAR PRIETENII ȘTIU CE SIMT

Apar momente-n viață
când stau și mă gândesc,
dacă tot ceea ce-mi place
este real și pământesc?
Și dacă realul este real,
oare-i palpabil, sau dual?
Îl pot simți în mine,
dar mai degrabă,
mă simte el pe mine.
Trăiesc momente halucinante, uneori,

(continuare în pag. 89)

Într-un real fantastic, ce pare limitat
și-mi place și vreau să cred
că orice real își are limitele lui
ca punte de ieșire din tridimensional,
cu salvare directă și cu popas pe mal.
Aș vrea, apoi să cred
că astfel de limite,
împreunate fiind,
vor naște-n mine
iluzia nemărginirii
și-a ieșirii din holograf,
dar și-ntrebarea,
dacă Universul este
real și limitat,
sau este Multivers
și tridimensionat?

CREDEM CE VEDEM, ORI VEDEM CE CREDEM?

S-ar putea crede, la un moment dat,
și lucrul acesta adesea ni se-ntâmplă,
că simțurile noastre se manifestă ciudat, înșlând
așteptarea, ce tinde a fi simplă,
făcându-ne să credem, la modul iluzionant,
că existența și realitatea nu sunt concepte fixe, iar tot
ceea ce rațiunea percepe și cunoaște
în pas alert și sigur, forțată de viață,
ar fi niște construcții ale minții noastre.

Simțurile umane pot fi-nșelătoare,
iar ceea ce noi credem și mereu percepem, devine
rezultatul unui proces de filtrare,
al creierului nostru ce construiește perpetuu imaginea
utilă a lumii înconjurătoare.

Aceasta este lumea pe care eu o văd,
o lume dată naibii, cu multe neplăceri,
o lume schimbătoare cu false primăveri, făcându-ne
să nu mai credem,
nici măcar, în ziua de ieri.

Nicolae NISTOR

amuțește tăcerea

ce se întâmplă acum
mă face să mă exprim tăcut
ca o pasăre cu aripile plângând
cândva totul din mine era verde
nu înțelegeam cântecul de lebdă
singurătatea mea folosea tuturor
și niciodată nu credeam că vom fi vânați
eram gălăgioșii din curtea școlii
care tresăreau la sunetul clopoțelului
nu știam că vom fi sub clopote
prea tineri să ne fie teamă de noapte
naivi să credem în mințile ascunse
care frângeau cerul cu îngerii păzitori
și dureros cerul cădea pe noi
ce se întâmplă acum
amuțește tăcerea gata să explodeze

oprirea timpului

timpul are accidente de metrou
suntem prinși cu povestirile noastre în tunel
unde lumina răgușită striga printre pietre
viața începătorilor era sechestrată
cu cei care erau diagnosticați
în umbră omul din pușcărie
prins din nou în lumi diferite
iar noi care divorțam
jucam puzlee cu minunea de copil
închis în el
până acum treceam pe lângă oameni
fără să știu nimic din ce cărau cu ei
în afară de zâmbete lacrimi sau durere fizică
accidentele au spovedania unui popă
care ascunde sutana
și se exprimă necanonic
cine mai are credință
într-o lume unde ne mișcăm ca zombi
cum se amestecă trăirile noastre
când timpul se oprește o clipă
apoi ne întoarcem la orbirea generală
ca mintea unui calculator
și nu știm dacă am trăit sau nu
timpul are accidente pentru fiecare
depinde unde te găsește singur
sau într-o tragică uitare!

Magazia sufletului meu

aici am dreptul să plantez
un copac sau o statuie
să mă multiplic în poezie

(continuare în pag. 90)

(urmare din pag. 89)

în viață
 în urmele nașterii
 nemuritoare
 lucrurile inutile zac în
 magazia cu amintiri
 tablouri deformate
 sau șterse de timp
 pantofi nefolositori
 peruca cu nasul colorat în roșu
 lumea asta ascunsă de viață
 trăiește numai noaptea
 când se deschid lacătele lumilor
 și trezesc cortinele luminoase
 un spectacol pentru noi
 ăștia depășiți de timp
 pe pământ am dreptul
 la un film alb-negru
 din colecția din mine
 până ce magazia sufletului meu
 va fi la tine în veșnicie

Părăsiri în ochi de ciută

Ai plecat atunci, odată cu marea
 la ceas de seară,
 am rămas singur pe țărmul îndepărtat,
 mai văd și azi în locul nostru,
 văd năluca în alb, care aleargă sub clar de lună,
 viața noastră o hărțuire din iubire,
 cu certuri și reveniri pătimeșe...

Cum să mă înec în ochii aceia de ciută,
 cum să ating trupul tău dansând în soare,
 sau cuibărită lângă mine,
 ca un copil dornic de iubire.

Interminabilele discuții despre artă,
 lumea ta era diferită de a mea,
 tu fugeai de ei, eu de ai mei.
 Eram refugiații legați de o eșarfă de mătase,
 suspendați deasupra lumii,
 deasupra vieții,
 voiam altceva, diferit de obișnuit,
 voiam să facem pace
 după disperatele tale alergări ratate.

Așteptările mele plictisite,
 ascunse-n lacrimi de culori, aruncate pe o pânză
 asemeni confortului unui burghez
 ce își ascunde spaimile în tăcerile țigărilor de foi.
 Aștept chiar dacă timpul se uită fix spre mine
 de parcă i-au obosit dimensiunile.
 Aștept anotimpul ciutelor căzute de pe stânci
 din curiozitatea împerecherii.

Alteori îți privesc ochii în minte,
 te văd înlăcrimată ca mine.
 Ai plecat când anotimpurile ne desfrunzeau
 amintirile ascunse în pădure.

Sfătuitorul din umbră

Mi-am amintit de tine,
 cel neplecat din mine...
 Vegheai în umbrele
 care mă urmăreau
 ca un sfătuitor supus,

iar eu zâmbeam
 când cineva voia
 să mă arunce
 pe un tărâm ascuns
 și mă salvai de mine
 departe de apus...

Mă gândesc la tine...

Azi mă gândesc la vremea când eram doi,
 La paharele din nopțile cu nori, uitate,
 Cum acoperiți de noaptea mirosind a zori,
 Așteptam lumina prin ferestrele deschise-n noi.
 Eu mă ascund de timp, singurătatea doare,
 Clopotul anunță o zi de sărbătoare,
 Spălați de ură pășim pe-un covor de flori
 Și privim în urmă, la ce-a rămas din noi.
 Azi mă gândesc la tine, ecouri umblă prin noi
 Și apusul lasă semne pașii din noroi.
 Ce poate timpul să mai uite?
 Mirosul de fum, alcool,
 Cărțile de poker măsluite, și poate destinul gol.
 Pierdut sunt și înlăcrimat de soare,
 Las singurătatea să mă arunce veșnic la hotare.
 De câte ori vrei, întoarce-te la cel de dinainte,
 La cel uitat ca o pasăre mută printre cuvinte!
 Azi mă gândesc la flori, la ce speranțe mai am,
 Să urc drumul către întunecatul tău geam!

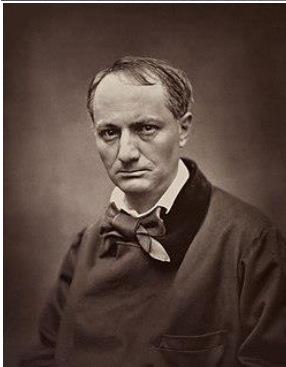
Amor bețiv

Nu plâng, doamnă, nici nu râd
 că am fost un om nătâng
 să mă bag în pat cu tine,
 portofelul stă în vine,
 conținutul nu-ți convine,
 mă alungi,
 afară, plouă,
 eu, desculț pe caldarâm,
 și pilit, și om nebun,
 fredonez romanțe triste,
 și trezesc cocote triste,
 ce aruncă după mine
 ofuri pline de regrete,
 tinerețile vor pierde -
 și așa le trece timpul
 cu un zurbagiu ca mine,
 lefter și cu pantaloni în vine
 cât lui Cronos îi convine!

Placenta

Lacrimile le am de la Dumnezeu,
 un prim exercițiu de vorbire,
 în astă lume!
 Cu ele pot șterge geamurile mate
 care mă împresoară.
 Pot vorbi orice în afara placentei,
 despre naștere, despre iubire, despre tristețe.
 Dorm încolăcit să nu mă atingă decât,
 mama, care împarte cu mine, totul!

Charles BAUDELAIRE
(1821-1867)

Amurgul

Și iată vine seara, iubită de-ucigaș,
Ca un complice vine: precum un uriaș
Alcov se-nchide cerul după perdele brune.
Iar omu-acum devine, iabraș, sălbăticiune.

O seară, blândă seară, dorită de acel
Ce poate spune fără să mintă: azi cu zel
Am ostenit din brațe; acum sunt mai senini
Toți cei al căror spirit e devorat de chin,
Savantul ce se simte cu capu-ngreunat
Și lucrătorul dornic să se aștearnă-n pat.
Și totuși, prin văzduhuri, mulțimi de demoni ageri
Încep ca să se scoale, ca oamenii de-afaceri.
Și bat pe la obloane, în zbor, din când în când.
Printre lumini bătute cu furie de vânt,
Pe stradă Desfrânarea lămpașul și-l aprinde,
Ca un viespar de patimi și poftă forfotinde,
Croindu-și pretutindeni poteca ei obscură,
Întocmai ca dușmanul ce-ncearcă-o lovitură,
Și-n mazăgă, prin noroaie, ca viermii se târăște,
Iar omului i-ascunde ce hrană o nutrește.
Auzi pe ici pe acolo suflând bucătării,
Orchestre-ncep să cânte și teatre-a forfoti.
La masa verde jocul le dă acum delicii
La hoți și curviștine, care îi sunt complicitii,
În vreme ce tâlharii cu inimă de cremeni
Se pregătesc de lucru, și dâșii de asemeni,
Mergând să spargă-o ușă sau un safeu, în taină,
Spre-a-i cumpăra gagicii, pe bani prădați, o haină.

Pătrunde-te. o suflet, de ceasu-acesta grav
Și nu pleca urechea la sunetu-i bolnav.
Betegii-și simt durerea acum crescând deodată,
Iar noaptea, sumbra noapte, îi ia de beregată,
Ducându-i ca să doarmă în vreun mormânt comun.
Suspini lor ticsește spitalele acum
Și prea puțini dintr-înșii vor mai sorbi vreodată
Un bol călduț de supă cu-o ființă adorată,

Iar cei mai mulți aproape că nici n-au viețuit
Și nu cunosc căldura unui cămin tihnit.

Sfârșitul zilei

Într-o lumină spălăcită
Aleargă, cântă, joacă tont
Viața asta zăpăcită
Dar iată că la orizont

Voluptuoasa noapte vine
Ce poate foamea potoli
Și șterge tot, chiar și rușine.
Poeul spune: Vremea mi-i,

Trudit la duh ca și la oase,
Să gust acum o tihnă grea:
Cuprins de visuri tenebroase

Eu vrea pe spate-a mă culca,
Înfășurat ca-ntr-o perdea
În voi, o bezne răcoroase.

Orbii

O, suflețe, privește-i, te pot înspăimânta;
Ca niște manechine, îți par de râs aproape,
Cum umblă ca lunatici, cu pasul prin hărtoape,
Holbându-și ochii-n beznă spre-un tainic undeva.

Dar ochii lor, din care lumina e plecată,
Cum ar privi departe, mereu sunt ridicăți
Spre cer; nu-i poți surprinde vreodată aplecați,
Ei nu își lasă capu-n țărână niciodată.

Și trec în felu-acesta prin negrul nesfârșit,
Tăcerii-eterne frate. O tu, oraș smintit,
Ce râzi în jurul nostru, cânti tare și te bucuri,

Găsind chiar și-n cruzime plăcerii un temei,
Privește. Și eu bâjbâi. Dar, mai buimac ca ei,
Mă-ntreb: Ce-or vedea orbii acolo, în văzduhuri?

Moartea artiștilor

De câte să scutur din clopoței, râzând,
Și să-ți sărut obrazul ursuz, caricatură?
Spre-a-mi săgeta idealul, cu mistica-i natură,
Din tolba-mi câte sulii voi mai avea de frânt?

Da, spiritele noastre vor complota oricând
Și vom dărma cu sigur nu doar o armatură
Pâna-a nu da cu ochii de marea Creatură.
Cu pofta-i infernală, suspin în noi iscând

Unii nu știu ce Idol îi poartă și cășună,
Dar sculptorii aceștia damnați, stigmatizați,
Ce merg izbindu-și pieptul și fruntea cu nesaț,

Mai speră, tenebroasă și stranie fortună,
Ca Moartea, preschimbata-ntr-un soare arzător
Să risipeasca floarea din creierele lor.

Traducere de **Octavian Soviany**

Aurel BRUMĂ

Din Memoriile lui Zece (II)

(urmare din pag. 55)

2.

Pe elicoidala scării atârnă șapte ateliere. Șapte, cifră fastă, fără beci, că-n beci ține sculele pentru sculărit maestrul Coe, un altul decât fotbalistul Coe, artist boem al spațiului liber în lipsa spațiului celui de al optulea atelier. Sculele zac fără inventar, nici nu se știe dacă sunt scule, cum demult nu se mai știe dacă Coe mai e Coe sau a expiat pur și foarte simplu.

Cu șapte (cifră cu ghinion) ani în urmă fusese văzut la Cocâlța, localitate declarată dacică prin nume și prenume, „sco” provenind de la „Scoccius” sau „Scocîr” sau chiar de la „Scorilo”, tatăl, fiul sau cumătrul lui Decebal. Dacu știe. Leșise din anonimul celorlalți bețivi printr-un acces de tuse, asta l-a scos în față, l-a făcut mai vizibil decât toată opera lui antumă. C-o fi fost de la măslină, de la un rest de scobitoare sau l-o fi tras curentu, că stătea lângă o priză, iarăși e probabil incert cum probabil că anonimul din Cocâlța nici nu fusese Coe ci un alt anonim iar de tușit, cine nu tușește pe lumea asta plină de viruși, fungicide și microbi?! Oricum, dispariția maestrului Coe rămâne o enigmă încă nedeslegată nici de supoziția că s-ar fi cuplat cu o anatoare din Munții Vrancei, un loc plin de materie primă necioplită din care Coe și-a propus să facă oarece ceva, inclusiv o capodoperă. Și n-ar fi mirarea-mirărilor ca într-o zi să apară încovoiaț de operă, ca un atlas al artelor plastice locale sau chiar Regionale di Sud-Est.

Atelierele stau câte două pe etaj, începând cu etajul doi, că primul fuse exclus din proiect și trecut pe partea ailaltă a clădirii, la colonelul Roiu, specialist pensionar în urticarie și boli perverse. Pe partea lui, afară, era și o firmă pe care o dăduse jos, că se uzase de prea dese lecturi ale ălor de la fisc, de altfel singurele persoane care îi scărpinaseră cumva vopseaua ușii de la intrare. Și revenim, nu înainte de a reține unicitatea parterului inversat, o soluție de geniu care ar fi trebuit să cutremure lumea academică a construcțiilor. Ca și în alte cazuri ilustre, parterul inversat va fi descoperit, antologat, masmediatizat excesiv abia după prăbușirea șandramei, exact după ce nimeni, dar absolut nimeni nu va mai putea reconstitui enigmaticul parter inversat care, ca și alte miracole, va intra în legendă. Și cum spunea domnul pictor peisagist Clopoțel de la doi, dacă Da Vinci ar fi conceput parterul inversat, nu mai apuca vârsta pe care a apucat s-o prindă. Se eutanasia de tânăr, scârbit de parșivenia contemporanilor insensibili la nou, la parterul inversat, că el scria inversat, picta inversat și uneori lucra și normal printr-o dublă inversare a inversării. A murit în vârstă, că nu l-a dus capul la mai mult sau poate că nu se ocupa de construcții. Și asta e o altă enigmă la care nu mai revenim ci mergem înainte. Pe scară.

La etajul unu este o artistă de mare succes - coafură și modeling - martiră în viață a crizei post-comuniste și sictirul tot mai cronicizat al criticii de specialitate la ulti-

mele sale 231 de tablouri. Uite madamme, i-a zis unul mai în pantaloni. Noi om fi tâmpiți, buimaci sau ce mai zici matale c-om fi, da proști, nu. Lasă lucrările reze-mate de zidu' străzii vo cinci ore și dacă ți-o fura măcar una eu mă las de critica de artă, de politică și m-apuc de băut, că având încă trei unchi alcoolici n-ar observa nimeni schimbarea.

Așa a făcut.

Madama.

În final a găsit două monede de cincizeci de bani, posibil dela acordeoniștii sau flautiștii ambulante. Inventarul de artă - cum e fecioara între sfinți. Dar nu asta ci monedele au dat-o de pereți.

Și-a păturit pânzele din atelier spânzurându-le pe mai multe polițe și, conform extragerilor aparținente clientelei, transpune numericele în note, melodii, unele fiind preluate, prelucrate și prestate ca opere originale de cei patru profesori de muzică, singurii rămași disponibili ca amanți și femei de serviciu în igienizarea atelierului. În rest s-a lăsat de votcă, c-au sigilat ăia granița frățească de nu mai trece nici musca. Mai trec ceva țigări, pakistanezi, balerine începătoare, dar asta e altă chestie, nu face parte din suișul nostru european pe scările astea ciunțite, scârțâite sau o fi reumatismul, vertebra aia V4 sau V5, cum rachetele lui Hitler, adică necâștigătoare la 6 din 49.

Și mă-mpiedic în ceva, că ăștia țin și mâțe, câini, dar o fi altceva, că nu pute.

Între mine și pavimentul macerat se izmenește o medalie. Închid un ochi, celălalt, medalia refuză să dispară. E acolo, la distanță de o aplecare, închinare, temenea, tra, la, la.

Să mă?

Să nu mă?

Când să aplec mai tare, altă medalie clinchetează treptele, apoi alta, încă, de unde și posibila realocare în șandrama a papagalului guvernatorului Băncii, a Președintelui sau un alt imbecil de papagal care vrea să-și remaieze mai mult ca perfectul biografic. Și brusc luminat de brichetă completez lista de funcționari medaliști cu Evlampie Istrățescu de la trei, ăla de ține o puzderie de decorații pe perna amplasată lângă bazinul budei. De câte ori achiesează bideul ornat oriental cu mătase și catifea, spătar înalt cu nișă pentru bețe sanitare de scărpinat în urechi, maestrul ia orbește o medalie și o pipăie până scintilează holograma unui anumit timp, unei anumite împrejurări.

Uite, s-a povestit odată pre dânsu, asta am primit-o când a făcut preșu 60 de ani. S-a deplasat special celebrul Tovem de la propagandă, că eu eram inițiativa lui de ziua preșului. "Un potret. Un potret cum n-au făcut belții din alte județe, ceva care să-l facă pe șef să se emoționeze pe el și ea pe dânsa. Dacă dăm lovitura te asigur de zece bonuri de benzină, un bilet de tratament la bulgari și o recomandare pentru intrarea în rând cu ceilanți."

Venise în noiembrie și exact de vasileisa, când umblau la urat țigani cu irodul porcesc, ăsta îmi smulge ușa din balamale. Noroc că eram neglijeu și cu o persoană și mai în neglijeu.

– Unde e tabloul, potretul?, a bubuit vocea pițigăiată a lui Tovem. Mai avem două zile și pleacă convoiul la capitală, conform programării. Totul e-n

(continuare în pag. 93)

regulă, mai puțin tabloul.

– E la patinat mi-a venit replica văzând patinele tipei adiacente peisajului interior. După ce va fi patinat, greutuit, gata, la dispoziția patriei și partidului. Poimăine, la prima oră, veniți să ridicați capodopera.

– Vin indiferent ce va fi de ridicat.

Și face semn la reverul hainei, ceva, o temă din aria spânzuratului în verde.

Aici a izbucnit și ideea. Să-l lichideze pe ăl de sus fără ca noatenii să-nțeleagă ceva cum nici din „Cina cea de taină” nu prea înțeleg unii. Și, intrat în febra aia de te dor creierii, l-a pictat mort ca mortu dar pe verticală, axă inversată, înconjurat de beteală și sineală, sclivici, ramuri de mirt și de ce mai dădea bine pe acolo. În a doua seară, că transpirase evenimentul, au venit ceilalți artiști la priveghi. Nici nu se mai știa al cui, al preșului, al meșterului, al lor înșile, dar așa ceva era peste măsura măsurabilului. Veneau, priveau, lăsau sticla sau pachetul sau ce aveau ei de adus condamnatului ilustru și se retrăgeau spre ușă aplecați adânc, așa cum se cuvine când duhovnicul își dă deslegare de propriile păcate. Doar că aici duhovnic și sfânt neghiorghe, dar din bransă, era chiar Istrățescu, iar balaurul fusese închis de veci în aria aia pictată genial pe doi metri dreptunghiulari.

Și a ajuns și Tovemul. A-ntors tabloul, că era pe invers, și simțind că ceva este dincolo de ce vede și-a lipit ochelarii de eticheta de pe partea de jos a ramei, citind cu voce tare, gătuită, neclarificată: «Audiindu-l pe Beethoven». Aha, de-aia e cum e, ca mortu, că e transportat, dus pe gânduri, e pe altă lume. Tovarășe pictor, te felicit în numele comitetului județian, a meu și ai milioanele de oameni ai muncii care vor vedea astfel și o altă latură personală a personalității acestei mari personalități. Să treci pe la noi să-ți iei bonurile de benzină plus o aprobare de doi metri cubi de patru metri de lemne, că văd că ai și godin, să menții sus și tare flacăra artei.

***

Personal, ca narator, rămân cu un picior în aer, o pauză necesară de umplut cu finalul. Nu se știe unde, cum și la cine o fi ajuns portretul, peșcheșurile fiind vagonabile, încă insuficient inventariate și deja la eni ani de la moartea mortului, dar imediat după browniana din decembrie, fără să aibă habar de cine, ce și cum, împinși în lesă de un individ insuficient așezat cu curul pe fotoliu, studenții boboci l-au etichetat pe Istrățescu „persona non grata”, anti și contra luminii de la apusul nou răsărit, tâmpenie din care s-au tras următorii patru ani de reclusiune.

Șoarecii și statuia.

Statuia a predat cursuri la Paris, Milano și pe unde și-a mai șampanizat ștampilele vamale până li s-a răsucit ăstora de-aici mintea și l-au chemat cu lacrimi în ochi înapoi, în sărăcie, spațiu privilegiat al geniilor. Iar ăla chiar s-a-ntors pe partea ailantă.

Sunt singur pe scară și-i ceață la Poli.

Iar pe scara asta ceață de bec chior plus cărcelul, de rămân tarsienele suspendate de la conducere, conform votului metatarsienelor. Criză guvernamentală la nivel de individ.

Gata cu epicul. Îl vărs la linia galbenă din fața ușii și bat în scurt, în prelung, al naibii cărcel, trecând în triplu

salt dincolo de ușa larg întredeschisă de pictor. Așteaptă să intre și propria mea umbră, pașii, respirația, bine. Tăcere explodată de cele patru zăvoare imense, abia încăpând înghesuite în lăți-lungimea tăbliei, foraiărul recent achiziționat din talcioc și, final apoteotic, punerea în lăcaș a barierei de mahon, cu siguranță electronică, securizată cu cifru. Uneori însuși maestrul, uitând combinația de cifre, litere, logaritmi și altele, apelează la pompieri pentru dezateliere, formă ceva mai nașpa a descarcerării.

Învățătura-învățăturilor, sesamul stă vizibil înscris de însuși dânsul pe frontispiciul interior al intrării, einstein-zweistein, un nume anonim care ascunde cifrul propriu-zis, ecuația relativității medii.

Poate crezi că aici ne ținem de fițe, panglici, cioace, că toată chestia cu baricadarea, cu anticlaustrofobia este o abureală, un aranjament de litere. Aiurea. Și o spune însuși dânsul, ieșit ca o floare de lotus din mocasini, clăpări sau ce poartă cu ocazia solemnă a întâmpinării unui nou grup de vizitatori.

"Doamnelor, domnilor și scumpuțe duduți, logica voastră funcționează ca un ceas elvețian. Da, sunt singurul artist securizat, supravegheat 24 de ore din tot atâtea, opera antumă, prezentă și desigur că și cea postumă fiind declarată parte a avuției naționale și, după unii critici, chiar europeană. De-aia m-am și îngrășat ca porcu, sedentarismul, ca să păzesc eu însumi opera, pe mine, ca persoană și, atunci când e cazul, persoanele care sunt personalități în trecere. Ca paznic trezorier primesc o alocație specială, spor de izolare și spleen, plus unele premii pe care nu pot să vi le divulg. Sunt, ca o concluzie necesară, singurul artist claustrat, în regim forțat prin propria genialitate." În afară de cele două nudiste profesioniste, de Zeze și tipul de la Anticariat plus micuțul grup de posibili cumpărători, maestrul este cotropitor de singur și nefericit. Și așa continua descrierea, relaționarea dintre personaje dacă ceva, o anume prezentă invizibilă, o energie peste măsura măsurilor cunoscute prin cultura generală nu ar apăsa în coșul pieptului accelerând sistolica, tensiunea, mai ales minima care devine maximă.

Monumental cum regele Arthur, ăla cu masa, preot și demon totodată, Zeze desnoadă multilaterale ne-nțelesuri.

Întoarce lent, al naibii de lent, pe axa invizibilă a valorii perfecte, tabloul.

T a m a r a.

O mie de femei într-o singură femeie.

Privirea, ochii care nu se deslipește de tine cum ochii boilor lui Grigorescu, suprapunerea pe straturi diferențiate a fetelor, femeilor care s-au atins de viața ta mai mult sau mai puțin, unică în suma sumelor femininului, T a m a r a.

Halucinant. Cotropitor.

Umbra femeii-leopard somnolent cuibărită între marginile necum terminate ale Tabloului. Dincolo de Tablou, efect ciudat, indus, doar albastru, celestitate alunecând, curgând ca un cer răsturnat între maluri.

Cine-i tipa, stricnește unul din grup. E de pe-aicea? O știi dar nu în clar, sigur că am întâlnit-o fulgurant, poate intersectați de întâmplare.

Și aruncă un preț, târgul de sclave. E mic, infim, e

(continuare în pag. 94)

josnic - gândesc. Tabloul ăsta ar trebui atârnat cu o stea de cer. Să-și ia fiecare, bărbat sau femeie, nafura lui de absolut.

Cuvintele se grămădesc de-aiurea, melanj de ateneu și tarabă, gioconda și crucea de piatră, stafia unui senator – posibil proprietar de Tamară, încărcătură peste limită, moluz.

Totul se sparge pe bucăți de dimensiuni necontrolabile sub trâmbița de lerihon a lui Istrățescu:

Gata, băieți. Cărați-vă arginții, zgârcenia. Ia-o, îmi spune, ia-o. Ia-ți și sufletul cu tine, e prea mare pentru a-ți da și rest.

Sunt un Luvru în mișcare de șontăc-șontăc. Tabloul îl țin pe laterală, vizibil pe 180 de grade și ceva. Trecători destui, destule și salaturile impersonale sau cu adresa scrisă cu creion chimic, limbă despicată: „Frumoasa și bestia”.

Pornograf ordinar și satir, tipă un altul, ceva mai elevat pe vârfuri.

O babă dă să se închine (cine mai umblă cu tablouri pe stradă care să nu fie icoane?) și la fel de secerat scuipe în cele patru vânturi, să nu-și deoache pensia.

Indiferent de culoarea codului stradal pe mine mă apără Tabloul. O perdea, un filtru de celestă folosință între mine și rest. Distanța.

Sunt o linie galbenă în mișcare.

Țin tabloul pe genunchi, mai puțin vizibil, cred eu, pasagerilor tramvaiului 11 bis. Aiurea. Îi simt sudați de tablou cum de marginea unei cascade pe ăia doi, pe ailaltă, apoi tipul cu freza în degradeuri. Însfârșit, o voce femeiască: "Acoper-o, nerușinatule! Ține cont de copiii care nu-s aici, dar îs acolo unde îs, mâncate-ar buba neagră."

Are un ușor parkenson, vibrație sacadată a buzelor, gâtul și uriașa recunoaștere a nerecunoașterii propriei imagini în T a m a r a.

Tabloul o condamnă la inexistență.

3.

.Deschid ferestrele, gene sub sprâncene, pe noua variantă a scenografiei: crap ioc, personaje permutate, călugărul restaurat într-un Alec gigolo cu barbă scurtă, păr atent strâns în coc și țoale de ultim răcnet milanez sau ce mama mă-si or fi, cafele și pișcoți abia scoși din hruba cuptorului invizibil de aici, din arcul de cerc din care mă holbez la contemporani. Cred că am încurcat buclele tem-porale sau o fi decedat regizorul, scenaristul și ăilalți din redistribuire.

– Nu știu cu ce l-ai sensibilizat pe Rizescu, că m-a sunat și a decis să-ți accepte proiectul, mă rog, programul I.T. de urmărire a cotelor de interes privind raportarea veniturilor de stat la indicii de inflație.

Vocea e a profului, segmentată de vârful degetului mic de la mâna în care ține ceașca. Antenă identică, degetul similar al mâinii consăngeanului obligă tastarea răspunsului.

– I-am făcut caietul de sarcini. Licitarea, no problem, pe trei firme cu diferențe infime dar credibile.

– S-a lăsat greu.

– Greu-negreu, nu dă din buzunar. Și-apoi domnul Rânzescu ăsta e doar o stridie care n-a făcut la viața lui nici o perlă. Gurist. Cățărător. Iar io și-altii stăm și-i ținem încă scara. Încă... Băga-mi-aș! Dar știi ce mă roade?

– Moartea doctorului Mihăilă!

– Țăla din Texas?

– Exact. A fost omorât cu propria carte, aia de explica cusătură de cusătură cum de s-a-nșăilat ca mare persona-litate nenorocitul de unchiu-său, Trestian Radoveanu, la care imensa operă este de co-autor sau coordonator, șef de plantație cu scribii la negru, așa de l-au urcat machiavelismele până-n bagdadia academică unde încă mai respiră damfuri deși e încenușat de ani de zile. Pezevenchiul și-a iobăgit fraierii până-n a noua spiță, răzbunarea unora dintre ei fiind depășirea ca valoare a nonvalorii lui Traistă, că așa se numea de-acasă Trestianul. Radoveanu, iarăși, e de la Radu ca Radu cel Frumos sau cel de la Afumați. Mihăilă a dat cartea și dolarii la Editură și imediat după ce a primit exemplarul, primul din tiraj, a-nceput caru-selul. Frate, mamă, nepoate și toată floarea cea vestită a unor foști studenți, asistenți și ce-a mai fost să fie, au sărit într-un glas cerând topirea infamantei lucrări, neantizarea, vorniceii editurii plătind cu suprapreț greșeala de a nu fi greșit.

Păi cum naiba, chiar de-a fost Trestianu un mare porc, cum să fie ăla rejudecat când numele său stă ghiocel prin curricularele lor, ca farul de la Tuzla?

Happy-endul a fost al lor, sub forma anonimată a necrologului doctorului Mihăilă.

– Băi, Zeze, memoriile de care tot faci halima or să te bage pe linia cea mai moartă înainte de a se tipări prima lor pagină. Să m-anunți când ți-ai programat urcarea pe catafalcul posterității ca să viu și io.

Și își bagă degetul arătător în adâncul ceștii, amprenta urmând a fi studiată și povestită de tușa Vanda, fostă șefă de personal, actualmente oneghistă și, periodic, consilier de primar conform țintarului electoral.

Reapare de unde a dispărut temporar Onanie cu o chiuveță în brațe. Sărim și noi, ai lui Zeze, în albul cotropitor și dispărem până la o nouă apariție, sezonul XXL.

4.

Stăm holbați la fițuica de consumație uluiți de câte cifre arabe se-nghesuie-n dânsa; dincolo de terasă, zâmbind din propria barbă, trece liricul străzii Canta și buldozerele nemțești care pun la pământ Moara de Foc, însemn bastiliar al unei iepoci revoluate. Din ceastalaltă buclă temporală apare însuși Beno la braț cu ospătărița care acoperă cu câteva bancnote penibila fițuică aritmetică. Și brusc, potcoavă ruptă din caielele fugii, ca la Bach însuși, vocea creponată a lui Zeze:

Liber, da, sunt liber să galopez de la o idee la alta, după un altul care, asemenea mie, aleargă, dar mai liber cu un surplus de glagorie și, înaintea lui, celălalt și celălalt și tot așa până la posesorul de gânduri dispuse ca labirint, ca infinitate de idei ale libertății către care aleargă murind. De-aia nu mă complic cu proze, romanțuri și alte composturi literare. Memorii, domnule, memorii. Jurnalul insectar de prins în bolduri fața nevăzută, absconsă a contemporanilor. Măștile. Duplicitarii.

Te-ai tâmpit iremediabil, Zeze. Te salvează, oarecum, tărăcuța, mutra bonomă, socratică, deși astfel de figuri pot travesti criminali în serie. Spune insul o

(continuare în pag. 95)

poantă, o chestie de-l dă pe ălalt pe spate și exact atunci bang, harști sau ce onomatopee îi este mai convenabilă. Tu pe cine l-ai?

Petrescu Haș, regizorul. Ultimul avort funcțional de pe fața tot mai opacă a inculturii universale. L-am decedat în patru pagini abrupte, de o altitudine la care stârvul destinului decapatului, scăzătorului aruncat, prăbușit de io în cele mai afunduri profunduri n-are cum să mai iasă la suprafață de-cât, și trebuie să te citez din memoria imediată, printr-un alt decapat. C-a luat două diplome cu niște brambureli de ceapa ciorii prin nu știu ce festivaluri europene din ilustre târguri ilizibile pe hartă, c-a fost în grupul de masturbare lirică a recondiționașilor cenacliști ai uzinei de sârme și bobine, da, ăștia de și-au tras fotolii de granguri prin manejul culturii locale, astea și multe alte confuzii nu-i acordă clauza de nevinovăție. Nici lui, nici boului de Șofronea care umple afișele în jumătatea suprafeței cu titlul de manager, mare sculă la bascula atent echilibrată cu vizitele nașului, consilier de stat. Vrei documente? Poftim: caietul XXII APZ (albastru cu pete de zghihară, cafea și schema necâștigătoare la 5 din 40), pași-nile 783-787.

Întind palma, tangaj de altă palmă, a lui Zexe.

Post-mortem, filius, post-mortem. Caietul este deja cași (cu cași ăsta stau în gură toate telectualitățile de la fără frecvența academică de acum), caietul este *cași la notar, a se deschide după*, cași celelalte, *opera omnia* a subsemnatului. Plină de E-uri. Neperisabilă. Propriile mele moaște pergamentoase.

Mda. Și-l suprapun hipopotamului de pe benerul lateral.

Ești hipo, zic.

Da, hipo, aprobă Zexe, urmărind linia cabrării calului de pe celaltă laterală, dinspre stradă. Vezi? De deștepti ce-am ajuns, ne-a vărsat viața în stradă. Dar ea, strada, în ce sufletul s-o fi vărsând?

Vrea să se ridice dar e ținut în crucea scaunului de palmele robace ale unei purtător de pălărie largă de zootehnist american cum și cojile de alune de pe masă. După un nou rând de beri aflăm că insul e primarul suspendat din primăria unde a fost, fapt de mare amirare când abia suntem la sfert de legislatură iar primarii sunt avortați în măsura patru pe patru.

Bă, ăștia, dacă sudăm încă două mese am fi ca la cina cea de taină unde nimic din ce este nu este altfel. Că adevărul a ajuns în ziua de azi mai pumnal decât cuțitul din mâna aia care nu aparține nici unuia din comeseni dar anunță ca să stăm cu ochii beliți la ce-ar putea să fie în lipsă de vigilență.

Aferim, răgăie cu delicată duioșie Zexe. Ești singurul primar, din câte și câți știu pe raftul ăsta ochios care și-a tras scaunul de sub picioare.

Cam da, confirmă ex-primarele. Dacă mai încape și-o porție de pizza în afundurile voastre existențiale vă deșir ghemul Adrianei, top-model senatorial și io care-s Tibi Mălăiele, cu un „i” în plus față de celebrul actor caricaturist Mălăiele.

Exact în acel moment narativ o pasăre ciudată plană lin pe creștetul lui Zexe încercând să citească, plisculind, literele de pe șapca lui de culoarea roșu-cardinal spre morcoviu. C-o fi fost peruș gigant sau papagal pitic, asta contează prea puțin față de culorile tricolore ale penajului. Personajele au încremenit într-un stop-cadru antamat

miracolului, fiindcă doar la un astfel de capitol s-ar înscrie întâmplarea. Singura mișcare, tăcută și ea, a fost a lacrimilor lui Onanie și, în sfârșit, redescoperindu-și aripile, pasărea ieși din inefabilul momentului.

***

Excelență, strigă anonimul purtător de Johnnie Walker după două gogâlțături din sticla adiacentă, semnul ăsta ornitologic e de la cel de sus, așa cum a fost cu Papa când i s-a așezat porumbelul pe kippa albă și l-au trecut, după ce-a răposat, printre sfinți. Nu știu dacă o fi vreun loc și pentru dumneata în calendare dar io, personal și împreună cu ceilalți martori ai terasei care au și contribuit la cumpărarea acestui șip, să știi că te votăm pe orice funcție ai candida, de la superioară în sus și chiar foarte sus. În plus, pentru domnu primar suspendat vom face ce ziceți că-i de făcut pentru a-l repune pe scaun și a-l menține legat de el și de soarta smerenilor săi. V-ați întâlnit, așa, istoric, cum sacul și peticul sau Romulus și Remus sugând de la aceeași lupoaică a bugetului public.

Nimeni dintre contribuabilii de pe terasă n-avea habar de condițiile, cadrul și motivația primei întâlniri a lui Zexe și primarul Mălăiele.

Contactul principeș și relația celor doi, repovestită în manuscriptul de șaiștrei de pagini (a+b) a fost înmânat monografistului comunal, domnul învățător Stere Prigoană care, copleșit de valoarea acestuia, incomparabilă față de celelalte contribuții sătești, l-a încopciat într-un dosar fără șină dar plastifiat, secretizându-l pentru următorii cincizeci de ani în cel mai abscons spațiu al habitatului său personal din beci. Rar și doar pentru persoane atent selectate printre băutori, scoate prețiosul incunabul. Din nefericire sau tocmai de aia, condiția adiacentă lecturii, îngurgitarea a trei litri de sculău, licoare produsă în poligonul viticol patern, face imposibilă lectura după pagina doi litri și ceva sau posibilului efect claustrofobic al beciului și cele trei butoaie care, printr-o nefericită plesnire de doage, ar putea distruge prețioasele pagini.

Pe deasupra, necunoscându-se adevărata paternitate scriitoricească (Abe? Onanie? Zexe?), epicul s-a viralizat în zeci de orale, așa cum legendele lui Vlad, posibil antecesor al domnului portar Țepușă și rudă cu regele în exercițiu la Tamisa. Alegem dintre variantele mioritice câteva, atent catalogate de la *Alpha la Omega3 din pește oceanic pur* și invers, că mai încolo ne invadează realitatea de fapt și restul necunoscut al literelor din alfabetul care e diferit de la unul la altul.

(din volumul **Zexe** în curs de apariție)

(va urma)

Edgar Alan POE
(1809-1849)

CORBUL

Stând, cândva, la miez de noapte istovit, furat de șoapte
Din oracole cețoase, cărți cu tâlc tulburător,
Piroteam, uitând de toate, când deodată-aud cum bate,
Cineva părea că bate - bate-n ușa mea ușor.
"E vreun trecător - gândit-am - și-a bătut întâmplător.
Doar atât, un trecător."

O, mai pot uita vreodată? Vânt, decembrie cu zloată,
Jarul-agoniza, c-un straniu dans de umbre pe covor,
Beznele-mi dădeau târcoale - și niciunde-n cărți vre o cale
Să-mi aline greaua jale - jalea grea pentru Lenore -
Fata fără-asemuire - îngerii îi spun Lenore -
Nume-n lume trecător.

În perdele înviase roșul veșted de mătase
Cu-o foșnire de neliniști, ca-ntr-un spasm chinuitor;
Și-mi spuneam, să nu mai geamă inima zvâcnind de teamă:
"E vreun om care mă cheamă, vrând să afle-un ajutor -
Rătăcit prin frig și noapte vrea să ceară-un ajutor -
Nu-i decât un trecător."

Astfel liniștindu-mi gândul și de spaime dezlegându-l
"Domnule - am spus - sau doamnă, cer iertare, vă implor;
Podidit de oboseală eu dormeam, fără-ndoială,
Și-ați bătut prea cu sfială, prea sfios, prea temător;
Am crezut că-i doar părere!" Și-am deschis, netemător,
Beznă, niciun trecător.

Și-am rămas în prag o vreme, inima simțind cum geme,
Năluciri vedeam, cum nimeni n-a avut, vreun muritor;
Noapte numai, nesfârșită, bezna-n sine-a adâncită,
Și o vorbă, doar șoptită, ce-am șoptit-o eu: "Lenore!"
Doar ecou-adânc al beznei mi-a răspuns șoptit: "Lenore!"
Doar ecoul trecător.

Întorcându-mă-n odaie, tâmplele-mi ardeau văpaie,
Și-auzii din nou bătaia, parcă mai stăruitor.
"La fereastră este, poate, vreun drumeț străin ce bate...
Nu știu, semnele-s ciudate, vreau să aflu tâlcul lor.
Vreau, de sunt în beznă taine, să descopăr tâlcul lor!"
Vânt și niciun trecător.

Geamul l-am deschis o clipă și, c-un foșnet grav de-aripă,
a intrat un Corb, străvechiul timpului stăpânitor.
N-a-ncercat vre o plecăciune de salut sau sfiiciune,
Ci făptura-i de tăciune și-a oprit, solemn, din zbor,
Chiar pe bustul albei Palas - ca un Domn stăpânitor,
Sus, pe bust, se-opri din zbor.

Printre negurile-mi dese, parcă-un zâmbet mi-adusesse,
Cum privea, umflat în pene, țanțoș și încrezător.
Și-am vorbit: "Ți-e creasta cheală, totuși intri cu-ndrăzneală,
Corb bătrân, strigoi de smoală dintr-al nopții-adânc sobor!
Care ți-e regalul nume dat de-al ladului sobor?"
Spuse Corbul: "Nevermore!"

Mult m-am minunat, firește, auzindu-l cum rostește
Chiar și-o vorbă fără noimă, croncănită-ntâmplător;
Însă nu știu om pe lume să primească-n casă-anume
Pasăre ce-și spune-un nume - sus, pe bust, oprită-n zbor -
Pasăre, de nu stafie, stând pe-un bust strălucitor-
Corb ce-și spune: "Nevermore".

Dar, în neagra-i sihăstrie, alta nu părea că știe,
Sufletul și-l îmbrăcase c-un cuvânt sfășietor.
Mult rămase, ca o stană n-a mișcat nici fulg, nici pană,
Pân-am spus: "S-au dus în goană mulți prieteni, mulți, ca-
n zbor
Va pleca și el, ca mâine, cum s-a dus Nădejdea-n zbor".
Spuse Corbul: "Nevermore".

Uluit s-aud că-ncearcă vorbă cugetată parcă,
M-am gândit: "E-o vorbă numai, de-altele-i neștiutor.
L-a-nvățat vreun om, pe care Marile Dezastre-amare
L-au purtat fără-ncetare cu-ăst refren chinuitor -
Bocetul Nădejzii-nfrânte i-a ritmat, chinuitor,
Doar cuvântul: "Nevermore"."

Corbul răscolindu-mi, însă desnădejdea-n suflet strânsă,
Jilțul mi l-am tras alături, lângă bustul sclipitor;
Gânduri rânduiam, și vise, doruri, și nădejdi ucise,
Lângă vorba ce-o rostise Corbul nopții, cobitor -
Cioclu chel, spectral, sinistru, bătăran și cobitor -
Vorbă Never - Nevermore.

Nemișcat, învins de frică, însă negrând nimică,
Îl priveam cum mă fixează, până-n gând străbătător,
Și simțeam iar îndoiala, mângâiat de câptușeala
Jilțului, pe care pala rază-l lumina ușor -
Dar pe care niciodată nu-l va mângâia, ușor,
Ea, pierduta mea Lenore.

Și-am simțit deodată-o boare, din cățui aromitoare,
Nevăzuți pluteau, c-un clinchet, pași de înger pe covor;
"Ție, ca să nu mai sângerii, îți trimite Domnul îngerii" -
Eu mi-am spus-"să uiți de plângerii, și de dusa ta Lenore.
Bea licoarea de uitare, uită gândul la Lenore!"
Spuse Corbul: "Nevermore".

"Tu, profet cu neagră pană, vraci, oracol, sau satană,
Sol al Beznei sau Gheenei, dacă ești iscoditor,
În noroasa mea ruină, lângă-un țârm fără lumină,
Unde spaima e regină - spune-mi, spune-mi te implor,
Este-n Galaad - găsi-voi un balsam alinător?"
Spuse Corbul: "Nevermore".

"Tu, profet cu neagră pană, vraci, oracol, sau satană,
Spune-mi, pe țâria bolții și pe Domnul iertător,
Sufletu-ntâlni-va oare, în Edenul plin de floare,
Cea mai pură-ntre fecioare - îngerii îi spun Lenore -
Fata căreia și-n ceruri îngerii îi spun Lenore?"
Spuse Corbul: "Nevermore".

"Fie-ți blestemat cuvântul! Piei, cu beznele și vântul,
Piei în beznă și furtună, sau pe țârmul Nopții-n zbor!
Nu-mi lăsa nici fulg în casă din minciuna-ți veninoasă!
Singur pentru veci mă lasă! Pleacă de pe bust în zbor!
Scoate-ți pliscu-nfipt în mine, pleacă la Satan, în zbor!"
Spuse Corbul: "Nevermore".

Și de-atunci, pe todeauna, Corbul stă, și stă întruna,
Sus, pe albul bust, deasupra ușii mele, pânditor,
Ochii veșnic stau de pază, ochi de demon ce visează,
Lampa își prelinge-o rază de pe pana-i pe covor;
Știu, eu n-am să scap din umbra-i nemișcată pe covor.
Niciodată - Nevermore."

traducere Mihu Dragomir

Lidia ZADEH

SINCERITATE

Sinceritatea ta se termină
 Odată cu mine
 Ca viața spânzuraților
 Din Turnul Londrei
 Doar sufletele atârnă f
 Fără să ceară voie cuiva
 Sentințele sunt definitive
 Vina este relativă
 Triunghiul este imperfect
 Neputința este un blestem
 Nu-mi place să-ți văd tristețea
 Obişnuința este mai grea decât dragostea
 Nu ți-am fost mireasă
 Niciodată
 Locuiesc la altă adresă

RESPONSABILĂ

Cărările pe care umblu noaptea
 Sunt neumblate
 Aprind lumânări
 Uneori ezit în timp ce mă dezbrac
 Regretele nu-și mai au rostul
 Nu mă judeca
 Sunt responsabilă
 Zilele au identitatea lor
 Noaptea se repetă
 Ca într-un vis al altcuiva
 Am apus dintr-o întâmplare
 Nu-mi povesti despre mâine
 Păcatele fac parte din firesc
 Nu mai știi să număr
 Sunt o femeie normală

MIEREA

Uneori mă refugiez în ecoul tău
 Îngerii îmi sunt martori
 Mormintele sunt goale
 Luceferii sunt tăcuți

Mă sprijin pe umărul tău
 Fără să îți cer voie
 În orașul vecin este război
 Primăvara asta nu vor înflori muguri
 Pictorii au supraviețuit
 Epavele întunecă lanul de maci
 Albinele sunt prizoniere
 Închisorile surâd incert
 Îmi limpezesc mâinile
 Mâine va fi o nouă zi
 Vreau să gust mierea
 Din ultimul borcan
 Înainte să mă mut
 În alt oraș

21 GRAME

Lumea de dincolo e
 Este pe partea din dreapta a drumului
 Tai cărarea
 Scurtătura nu este pe hartă
 Traversez câmpul de mere roșii
 Toate sunt mușcate
 Gustul nu poate fi pictat
 Am gura uscată
 Și limba ascuțită
 Ce știi tu despre mine?
 Dragostea mea este povara
 Unui semn de carte
 Poveștile sunt mincinoase
 Uneori
 Tai paginile albe
 Este o necuviință
 Așa cred....
 Serbez nefericirile o dată la patru ani
 Ca pe niște sărbători ale altcuiva
 Iluziile de mai bine
 Îmi fură echilibrul
 Voi lupta cu somnul care mă fură
 Noaptea mi se așează roată pe umeri

JUMĂTĂȚI

Niciodată nu mi-au plăcut
 Răspunsurile pe jumătate
 Și nici jumătățile de speranță
 Oamenii tăcuți
 Au mințile zgomotoase
 Și
 Oamenii zgomotoși
 Au mințile tăcute prinse într-un cerc
 Ca o închisoare a unei lumi
 Fără început și fără sfârșit
 Nimeni nu știe ce se întâmplă
 Pe frontul de nord
 Asta este o altă discuție
 Adevărul nu are jumătate de măsură
 Cât har atâta penitență

(continuare în pag. 98)

ȚINTA

Retrage-te dar nu te preda
 Încă un învins nu este o noutate
 Așa cum încă un nebun
 Nu este tocmai o lebădă pe un mal de lac
 Nu cerși îndurare și nu te ascunde
 În fumul pipei tale
 Ca într-o iluzie de prost gust
 Chiar dacă ții în mână un bumerang
 Și ești încolțit de o haită la vedere
 Poți să arunci cu săgețile
 De o mie de ori înspre mine
 Trebuie să riști
 Numai așa vei simți că trăiești
 Lovindu-mă ca un înfrânt
 Sunt o țintă vie

DIAMANT

Stăteam cu poetul în casă
 Și cu miezul de noapte
 Un înger ne tot dădea târcoale
 Fără să știu dacă era îngerul vieții s
 Sau al morții
 Sau al războiului rece
 Ne scriam versuri despre arta căderii Fără să
 știm de unde începe
 Și unde se termină extazul clipei
 Cu mai multe fețe
 Ca ale unui diamant
 În care se ascund
 Oglinda
 Și sufletul pierdut
 La un joc de cărți
 Stăteam la masă cu poetul
 Și amândoi plângeam

LACRIMI

Fiecare purta asupra lui
 Umbra aproapelui
 Foamea și setea
 Ca pe niște spaime savante
 Din cămara cu cerul legat la gură
 Un șir de lacrimi aștepta cuviincios
 Petrecerea devoratorilor de orice
 Și de-atâtea lacrimi nefericite
 Lentila unei nopti
 Pribegea prin pădurea fără vise
 În care fiecare umbră
 Era un nimeni fără scăpare
 Iar fiecare ochi își făcea cu ochiul
 În oglinda lacrimii
 Visele se țuguiau într-o inocență albă
 Între lehamite și mânie era vorba doar de un pas
 Ca la un joc de poker

Teodore DUME

Ultima noapte cu tata

nu am aflat niciodată de ce tata
 plângea în somn și de ce
 își ținea mâinile sub cap în aceeași poziție
 noapte de noapte
 poate că mamei i-a șoptit
 înainte de a stinge lumina
 când îi cosea buzunarele
 găurite de timp
 de câte ori îi săream la gât
 seara înainte de culcare
 lacrima și
 în răstimpul dintre lacrimi
 mă strângea în brațe
 dar niciodată
 nu mi-a spus te iubesc
 îi tremurau mâinile și vocea
 ori de câte ori
 încerca să-mi vorbească și
 deseori își schimba vorba
 cu o întrebare
 ai mâncat...

În ultima seară când ar fi trebuit
 să-l văd cu mâinile așezate sub cap
 avea mâinile încrucișate peste piept
 și dormea
 dimineată când am dat fuga la patul lui
 să-l trag de mustață ca de fiecare dată
 mama m-a așezat pe genunchi
 mi-a luat capul între palmele ridate de timp
 m-a privit în ochi și mi-a șoptit ca și când
 tata și-ar fi continuat somnul
 tatăl tău s-a dus să-l întâlnească
 pe Dumnezeu
 și mi-a dat de grijă să-ți spun că tu
 îi vei ține locul

Moartea mea, un fluture alb

seară de seară mă privește
 prin fereastra
 întredeschisă a dormitorului
 cu tavanul alb ridat de păianjeni
 între acele riduri stau
 o parte din privirile mele
 pe care
 le-am localizat pentru atunci când
 fluturele se va așeza
 de-acurmezișul
 pe lampa rămasă de la mama
 și pe care
 de la moartea ei
 n-am mai aprins-o niciodată
 uneori închid ochii și mi-o imaginez
 ștergându- i sticla înnegrită de fum

SMS fără răspuns

Aseară l-am sunat pe Dumnezeu
 am vrut să-i ofer inima

(continuare în pag. 99)

(urmare din pag. 98)

din copilul din mine
și când l-am întrebat despre
cel care am fost
mi-a amintit de ziua aceea
în care
disperat alergam după mama
apoi cu neastâmpărul de copil
l-am întrebat dacă
mama e fericită
nu mi- a răspuns
a doua zi i-am trimis un SMS
"răutăciosule"...

acum aștept să redescopăr
de unul singur
lumea
în care locuiește mama...
și din când în când
le spun nepoților că
au avut o bunică...

Timp din timp

Când eram copil voiam să cresc
ca și fratele mai mare
plin de
lumină în ochi și pe față
mai apoi să îmbătrânesc
ca și tata
singur să repar acoperișul de pe casă
cum o făcea și bunicul dar
după ce am început să mai cresc
mi-au dispărut lumina din ochi
și cea după față
când și tata s-a dus
am rămas singur să repar
acoperișul de pe casa cea veche
și printre sudoare îmi amintesc
de fratele
îmi amintesc de tata
și câteodată de copilul din mine

Azi moartea e o poartă închisă

nu se mai moare ca-n alte dăți când
pleoapa însângerață până la lacrimi
acoperea ultima tăcere și
tristețile fără capăt
vibrau lăuntric
iar lumea
desena cu ceară un Dumnezeu
nu nu se mai moare ca-n alte dăți
și nici durerea nu se mai plimbă
din om în om
căutând o nișă
criza ne-a afectat și sentimentul
azi moartea e o poartă închisă
coridorul acela alb e-n renovare și
nimeni nu ne mai promite când și cum...
de aceea dați-mi voie să mă mut
în fiecare din voi
să mă rog să înjur și
din când în când să iubesc
uite cât de greu e să mori

Icoana de pe fundul apei...

De vreți să mă cunoașteți
nu-mi bateți în fereastră
ca o pasăre
izgonită din cer
ocoliți-mi inima și uitați-vă
în lacrima ce pare
o fântână țâșnitoare
pietruită
în straturi de-amintiri
și-n fundul ei
pe o sigură icoană
stă scris un singur nume numai unul...
veniți de beți că-n viitor
nimeni nu va ști ce și cine va urma

Scrisoare către tata

Tată, eu sunt teo
și-l rog pe Dumnezeu să deschidă cerul
să te privim așa cum și tu ne priveai
când ne vegheai somnul
ce să-ți mai spun, tată
noi suntem bine, mami numără zilele
de când ai plecat
deseori te privim prin spărtura din vis
fotografia de pe noptiera
din camera de oaspeți
am înrămat-o în lacrimi și
vor curge mereu înspre suflet,
deasupra casei
veghează soarele
are mult prea mult sânge în priviri
și pare trist și flămând
să mai știi, tată că
în patul tău de două persoane
nu mai doarme nimeni
fără tine nu mai suntem noi
toate lucrurile sunt mici
întâmplător sau nu
Dumnezeu privește și tace
acum eu sunt cel care trudește
prin casă,
liniștea și suferința înspăimântă, tată
din când în când ies la poartă dar să știi că
am lăsat-o întredeschisă
pentru ziua în care o să vii
să ne spui La mulți ani!

Mâinile mele care dorm în patul copilăriei

Mâinile mele au îmbătrânit subit
până mai ieri
am atins cu ele cerul
marea ploile și frunzele
din copacii tineri
ce-și înălțau palmele înspre cer
rotunjind universul
azi par o lună ruptă în două
de cineva care nu iubește asfințitul
da da sunt mâinile mele care dorm
în patul copilăriei...

Diana TRANDAFIR

PREZENȚĂ

calc peste desenul dungat al unui scut
fără sabie
Nu știi să provoc haosul
nu am experimentat nici măcar uitarea până la
capăt
Cicatricea din plexul solar
deapănă îndelung firul vieții
are gust de cireșe amare
Apăs palmele până când simt durerea
pulsând pe sub degete
Probabil cineva e prezent
cineva e acolo
gata să intre pe furiș în adăposturile
inimii
Amețită de țăriile ca de alcool ale cerului
aștept să îmi eliberez brațele din bandajul de lemn
de Icar răstignit

CEL MAI FRUMOS POEM

scriu
până nu se mai poate adăuga
nimic
scriu până când din lacrimă
se ridică un eșafod înfrunzit
scriu într-o limbă necunoscută
pe care la început n-o înțeleg
dar pe care încet încet o învăț
scriu până adun flăcări sub buricele degetelor
ele ard ca și când aş scrie despre o țară pierdută
și despre grandioasa ei epopee
scrisul îmi domolește arșița
îmi împrășcă stropi reci pe frunte
cuvinte precise îmi călăuzesc mâna
se aşază apoi
literă cu literă în șerpi lungi și roșii
din care se țese dens
covorul iluziei.

Ioan GHEORGHÎȚĂ

În râul cu tăcere...

În râul cu tăcere se-aprind emoții clare
și toate ard din vremuri străvechi ca-ntr-un cuptor,
intermitent pe poala genunilor solare,
uluitor spre viață, fantastice când mor,

aici e-o serenadă eternă de suspine,
pocale pline-n care își vaietă cristalul
secundele sau anii secătuiți în sine,
licoarea cea mai albă și limpede-i metalul,

își fierbe mai întâi întregul trup eteric
și se transformă-apoi în unice săgeți
nemaivăzute arcuri pierdute-n întineric
profund, printre mistere de neamuri traco-geți,

În râul cu tăcere se împletesc destine
de îngeri și de oameni, cu toate câte sunt,
nimic din sentimente nu ne-ar mai fi străine
de-am înțelege rostul venirii pe pământ...

Prostia chiar nu doare!

Redeșteptăm flămânzii de troc când nu e cazul
prin teorii de-a gata rescrise-n semafoare,
le dăm la-mpinge tava și nu schimbăm macazul
și parcă-i o minune - prostia chiar nu doare!

ne alungăm profeții spre graniță, afară
lovindu-i pe la boașe cu pumnii și-n spinare
și-i venerăm pe lotri cu mers de domnișoară
și parcă-i o minune - prostia chiar nu doare!

îi punem pe ciobani specialiști de seamă,
consilieri, primari, centauri cu dosare
penale sau civile, dar fură fără teamă
și parcă-i o minune - prostia chiar nu doare!

nu mai avem resurse de niciun fel pe stoc,
împrumutăm destine, idei financiare,
dar aruncăm monede prin sălile de joc
și parcă-i o minune - prostia chiar nu doare!

Și eu...

Și eu sunt unul dintre voi, deși n-aș vrea -
reprezentant al plebei ce tinde spre genuni,
văd cât de bine-i uns un cap de tinichea
și cum la nesimțire suntem cu toți imuni,

(continuare în pag. 103)

n-ajungem sus, acolo-i o fantă interzisă,
o linie trasată de cei ce ne-au prescris
să dăm cu subsemnatul și într-o zi promisă
să ne-nghițim și limba și propriul nostru vis,

nu, n-am dat liste lungi și n-am ucis tractoare,
pe mulți i-am lăudat și au murit cinstit,
dar timpul ne apasă pe inimă și doare
căci căutăm destinul aceluiași zenit...

și eu sunt securist și-nghit în sec o doză
de fum tribal, de iască și poate-un supliment
de vreo speranță oarbă, codat - metamorfoză,
doar să mă-mpingă dracu direct în Parlament...

Te rog să-mi ierți menirea...

Te rog să-mi ierți menirea pierdută într-o carte
prin clipe, sau secunde sau printre ochii mei,
prin munți, sau printre valuri de vină și scânteii,
menirea-mi condamnată la temniță și moarte,

nu eu mi-am deșirat de gânduri și idei
o-ntreagă panoplie vremelnic însușită
pe-altarul vieții alții au pus vreo dinamită
și-au tras cu gloanțe oarbe, cu litere în zei,

de-acolo sus pornește lumina ca o torță
luând în piept credința de-a trece-n viitor...
ce-nseamnă când iubirea plutește ca un nor
pe cerul plin de semne creând o mare forță?...

aceasta e menirea de-a ține-n frâu destinul,
dar, uneori, și drumul devine o povară,
te rog să-mi ierți iubirea pierdută în seninul
ce înflorește veșnic în altă primăvară...

Durerea mea...

Durerea mea cu aripi e prinsă-n colivie,
asemeni unui rustic, stâlpnic de răsărit,
o harpie flămândă ce-ar vrea mereu să fie
în slujba timpului cu spor neostoit,

cu trup de zână caldă și față transparentă
precum unor idei, unor ecouri surde,
prea dulce i se pare în rol de insurgentă
și-n mintea înverzită ar încerca să zburde...

nici eu nu știu de unde-mi revine pe furiș
o transcendentă-n foale ce arde lin, întruna
pe *Dunăre* i-e vatra, și-n munți la *Păltiniș*
ar mai găsi vreo doagă doar să susțină luna,

durerea mea adâncă e-o sinceră credință
ce prinde când și când din zbor câte-o visare,
sunt cel ce își abrogă de-a pururi vreo sentință
că-n trupul meu mocnește și-n suflet, o mirare...

La mine-n gând...

La mine-n gând au re-nviat ortacii,
cei înregimentați cu gradul de martiri
și-au încărcat cu libertate sacii,
cu flori de iască, albe în priviri

și au plecat prin gări pustii de-a valma,
cei nevăzuți sperând în ce-i frumos
și într-un bine fluturându-și palma
și-ntru credința soarelui Christos,

pe îngerii căzuți i-au pus atunci să-njure,
să tragă-n jug stăpânilor miopi,
nesățioase trufandale pure,
codane blonde, mame de ciclopi,

la mine-n gând cresc muguri de lumini
se-nclină-n apogeul dintre ani
cei nevăzuți, nevrednici androgini,
neadormiți, de-a pururi diafani...

Uitat-am...

Uitat-am să-i sărut vremii obrazul
sau fruntea timpului când mi-a sculptat făptura
abia atunci de distingeam topazul
cuvintelor sau forma lor, statura,

luam din miezul gândului vreo scară
și mă urcam cu tact în labirint,
la ce ținteam când totul pe afară
se-ntuneca spunându-mi că mă mint?

doar glezna ta, de înger prea supus
mi-a luminat în suflet ca o rană
și-ntocmai unui paznic presupus
durerea arde veșnic într-o cană.

N-avem nevoie...

N-avem nevoie de trândavii fluturi
ce împrumută vremelnic aripile și slava,
ei sunt sortiți în cele patru vânturi
să se împrăștie aiurea precum pleava,

în posturi-cheie nu vrem avortoni
căci au făcute schemele orare
și au în mână doar fente de spioni
ce-aduc cu ei cortegii funerare,

ei au în mâini puterea de-a discerne,
de-a pune anevrismele-n sistem,
ei au și rezolvarea condiției eterne
a jocului cu moartea expusă la extrem,

n-avem nevoie... cercu-i vicios
în statul paralel aflat într-un impas,
să ne rugăm la unicul Christos,
să ne rugăm, ce oare ne-a rămas?...

Victor BAUMANN

Ne stingem toți

Se pustiesc, toamna târziu,
copaci ce vrajă ne-au adus!
Și-n umbra verdelui trecut
aleargă trist vântul prin crengi!
Iar lângă noi plâng nori, surprinși
că pe pământ timpul dispare...
și se preling ca trecătorii,
sub cerul transparent, pustiu!
Ne stingem toți cu un oftat,
dar urme ce lăsăm la întâmplare
aprend în nopțile de vis
minuscule lumini!

Toate curg

Mlădiță de cer pare sufletul meu...
Când pomii renasc cu muguri fierbinți
și glasul pământului se aude mereu,
strig zilelor în goană: *Opriti!*
Dar gânduri se nasc, plutind în eter...!
Alături de vechi și mai noi amintiri,
timpul mă -mbracă în rugină de fier...
și toate curg..., curg fără opriri.

Clipa

Respirăm
și trăim senin
între spațiu și timp,
fără să înțelegem
că veșnicia e dar divin,
iar fericirea se ascunde
în fiecare clipă!
Căci clipa
e strop de veșnicie,
căzut de pe aripa timpului,
care traversează spațiul..
grăbit și clandestin...

M-ai răscolit

Într-un șuvoi întunecat...
eram sămânță de lumină...,
suflet neîmpăcat...
cu porunca divină,
rămas necontrolat!
M-ai răscolit, tu...înger fiind...
Când te-am zărit printre suspine...,
mă așteptai, zâmbind...
și m-am topit în tine...,

în aura corolei tale, aburind!
Nimic nu mai conta...,
doar surâsul tău, cu sclipiri de stea,
mă încălzea în bezna grea!

O, Doamne!

O, Doamne! Am obosit să sper
că-n drumul meu, prezentu-i efemer!
Lumini ce-apar pe cer, vin din trecut
și eu... ca ele sunt... la fel!

Sub pleoape, timpul îmi dispare...,
mă regăsesc cu greu... și-n clipa următoare,
doar Tu rămâi în trupul meu!
Când totul moare, îmi lași...
în consolare... spiritul... rebel!

Suntem condamnați!

Lumina se zbate în tenebre adâncuiri,
s-alunge din toate, prostia și ura!
Demonica soartă străbate pământul
și-mparte păcatul..., scriind... partitura!

Suntem condamnați să ascultăm melodia
din adâncuri trimisă pe aripi de flăcări,
să prostească o lume, prinsă-n războaie...,
să piară dreptatea... să dispară -armonia!

Clopotele bat

Aud clopote-n noapte!
E vecernia pământului...,
izbăvirea lumii ...!
Sub cer întunecat,
clopote continuu bat...,
ducând spre ceruri,
pe aripile vântului,
speranțele humii!

Timpul meu

De când m-am născut,
ascult vuietul timpului
care trece vijelios
pe lângă mine!
Gândesc, că trebuie
să se oprească...
în cele din urmă!
Relația noastră se bazează
pe această goană...
pe care eu o accept,
dar nu o pot înțelege!

Cât de puțin trăim

Amnezie la naștere...,
la nou- născuții...,
la fel... la bătrâni,
în anii de pe urmă!
Și... mă-nfior...!
Cât de puțin trăim!
Luptându-ne
să devenim avuți,
nu înțelegem, că viața

(continuare în pag. 105)

ni se curmă, înainte
de a învăța să iubim!

Răspund

Răspund târziu, la glasul urii...!
Căci nu-mi găsesc *cuvântul*...
proptit în colțul gurii...,
cucernic și cuminte,
ca pământul!
Atunci când se desprinde,
zboară... viforos, ca gândul,
oprindu-se cu greu... în inima pădurii!

Și totuși

Câte creații...,
minuni ale naturii,
aștern covoare roșii
pământului părinte!
Câte minuni... creații
ale divinității sfinte,
privirea ne-o încântă
și sufletul le simte!
Și.. totuși, se pare
că toate stau încă,
într-o ciudată așteptare,
sub cerul ce aruncă
raze mari solare!

Unicul adevăr

Atât de multe
s-au strâns în ani...
în mâlul veșnicei uitări,
încât prezentul ne apare
ca unic adevăr!

Nocturnă

Umbre s-au prelins
peste apus...
Totul s-a pierdut
în întuneric...!
Pe cerul nins de nori,
luna s-a stins
și s-a ascuns,
găsindu-și,
ca și în trecut,
un loc vremelnice!

Speranță

Arșița din ceruri
a turbat...
a ars pământul,
a ars și vântul ...
și iarba a uscat...!
Nimic nu se mai naște
în dorul de ploaie...,
Doar... poate Cuvântul...
ce-nobilează gândul
că, după atâta rău,
totul renaște!

Mihai IUNIAN GÎNDU

PUTEREA IMAGINAȚIEI - SAU ULTIMUL PACT

Totul pe Pământ este dual, imperfect. Supus unui blestem al Rău-lui.

Nimic nu durează veșnic, iar, atunci când credem că am atins fericirea, nu am făcut, de fapt, altceva decât să ne ridicăm în cel mai înalt punct pe care l-am putea atinge, doar pentru a ne prăbuși și a ne fărâma în bucăți.

O cădere nu este dureroasă decât - nu-i așa? atunci când ajunsesseși foarte sus înainte.

Mulți eșuează, din această pricină, în droguri, în desfrâu, în vicii ale solitudinii. Mulți devin, din victime, călăi. Încă și mai mulți se sinucid.

Și atunci, care este, cu adevărat, morala fabulei? Ce merită într-adevăr orice sacrificiu, cum vei ieși în afara unui joc cu circuit închis? Sufletul omului ar putea fi la fel de frumos precum curcubeul... dacă n-ar fi încătușat într-un înveliș mult prea prozaic.

Poate omul, pe Pământ, să facă altceva decât să repete, la nesfârșit, mitul sisific? Să cadă pradă propriei imperfecțiuni?

*

Am pășit în prima Cameră a palatului, cu oarecare teamă. Era un loc straniu, necunoscut, dar am știut totuși, din prima clipă, că aparține Luminii, astfel încât reacția mea nu a fost decât una de protecție instinctivă în fața a ceva nou.

Pe un pat alb, cu cearceafuri imaculate, stătea o față de o frumusețe neomenească. Avea tenul deschis ca laptele, ochii albaștri ca Cerul, silueta precum a unui înger coborât pe Pământ. De altfel, era greu de spus dacă era o față sau chiar o creatură divină, angelică.

Ținea între mâini o harpă, iar sunetele pe care le emitea atingând corzile cu degetele sale delicate erau atât de pure, de cristaline, încât realizai instantaneu că sunt armonii cerești. Aproape că puteai simți miros de smirnă și tămâie, te puteai înălța, dacă închideai pentru câteva clipe ochii, undeva sus, pe un norișor alb... Și puteai vedea, la linia orizontului, razele Soarelui cum se frâng într-un asfințit roșiatic, sublim...

O melodie... Încă o melodie și pot muri... am gândit, fără să știu de ce mi-au venit tocmai aceste cuvinte.

Armonii cerești... Un înger cu chip de față sau o față cu chip de înger... Alb, lumină paradisiacă.

"Astfel ar trebui să arate orice interpretă... Așa ar trebui să sune orice cântec", am gândit la sfârșit, când a trebuit să părăsesc încăperea.

*

Orice trecere are o morală. Orice victorie are un preț.

Chiar atât de naivi să fim, încât să ne imaginăm că ne putem ridica deasupra, că putem scăpa legilor Universului?

Contrariile se atrag veșnic, într-un joc nesfârșit... dar nu se anihilează (deși un calcul științific ar putea arăta că ar trebui să o facă).

Când crezi că s-a terminat, de-abia începe un nou nivel, când crezi că ai început ceva mareț, inegalabil, constai că se termină...

Ce putem face? Am fost lăsați aici cu un scop...

Cristian MLADIN

„Umbrele din lumină sau lumina din umbre?”

Interviu cu artistul plastic Sofia Klemenco

Umbrele din lumină sau lumina din umbre? O dihotomie care îndeamnă la reflecție, o dihotomie care poate fi experimentată de fiecare, dar cel mai bine de către un pictor, întrucât pictura este aceea care pune în practică cel mai bine aceste concepte. Avem astăzi alături de noi pe artista plastică arădeană **Sofia Klemenco**. Întrebări, dileme, inspirație, haideți să le descoperim în cele ce urmează alături de invitata noastră.

Mladin Cristian: *Copleșiți de graba în care suntem angrenați în rezolvarea problemelor cotidiene, de multe ori uităm să privim cu inima o floare, o frunză sau un apus, acele lucruri mărunte dar care compun un tot minunat. Cum percepi acest micro-univers ca sursă de inspirație în lucrările tale?*

Sofia Klemenco: În lucrările mele, lumina și umbra nu pot exista separat. Această dihotomie creează o atmosferă intrigantă. Este interesant de observat cum umbra poate fi văzută ca fiind creată de lumina care o proiectează, dar în același timp însă, umbra poate fi definită și ca absența luminii. Tocmai această dualitate subliniază complexitatea și profunzimea în compozițiile mele. Eu am numit-o “pareidolie”: figuri inedite, fantastice, (ce au legătură cu textura abstractă) jocul dintre imaginar și real care se materializează în dialogul permanent cu creația și manifestările sale, în accidental, prin asocieri și ritmuri ca rezultat al unei iluzii vizuale cauzate de o forță imaginativă deosebită.

Între formă și culoare există o interacțiune reciprocă. Astfel, lucrarea devine un univers autonom, o lume în sine, cu legi proprii și rezonanțe spirituale accentuate.

M.C.: *Aproape în toate formele artei, tendința actuală este de a produce o emoție puternică publicului, de a șoca prin orice formă, ca mijloc de a capta atenția. Dacă în teatru și film se utilizează nuditatea, dacă în literatură se folosește un limbaj agresiv ce abundă în imprecășii și invective, ce atitudini non-conformiste abordează pictura modernă, sub acest aspect?*

S.K.: În pictura modernă există o varietate de atitudini nonconformiste, care contribuie la aducerea unui suflu divers și inovator în artă. Unele dintre acestea pot fi experimentarea de tehnici și materiale neconvenționale. Unii artiști folosesc materiale reciclate sau tehnici mixte pentru a aduce un element surprinzător în lucrările lor.

Alții aleg să exploreze subiecte sensibile sau tabu, care provoacă adesea reacții puternice în rândul publicului, stimulând discuții despre problemele sociale sau politice majore, ca rezultat cauză-efect.

Există artiști care adoptă o abordare atipică față de normele estetice/etice tradiționale, atitudine care poate fi considerată provocatoare.

Unii artiști exploatează noile medii și tehnologii (artă

Artistul plastic Sofia Klemenco

digitală, artă interactivă), rezultând astfel posibilitatea de a produce idei și emoții puternice. Explorarea micro-universului este o sursă bogată de informație prin detaliile subtile pe care autorul le poate aduce în prim plan. Această lume mică oferă o perspectivă nouă prin varietatea de forme, culori și texturi, ceea ce servește în procesul creativ, permițându-i artistului să descopere complexitatea lumilor aparent simple. Prin acest exercițiu se pot găsi noi modalități de a transpune detaliile creative pe pânză.

M.C.: *În toate liceele vocaționale de artă sau în facultățile de Arte Plastice și Design se studiază Istoria Artei în scopul inculcării noțiunilor de bază ale evoluției artei, atât de necesară pentru formarea viitorilor artiști. Și totuși, foarte puțini artiști contemporani mai folosesc stiluri și abordări corespunzătoare unei alte perioade de timp. Ce s-a pierdut, ce s-a câștigat din punctul tău de vedere prin această abordare?*

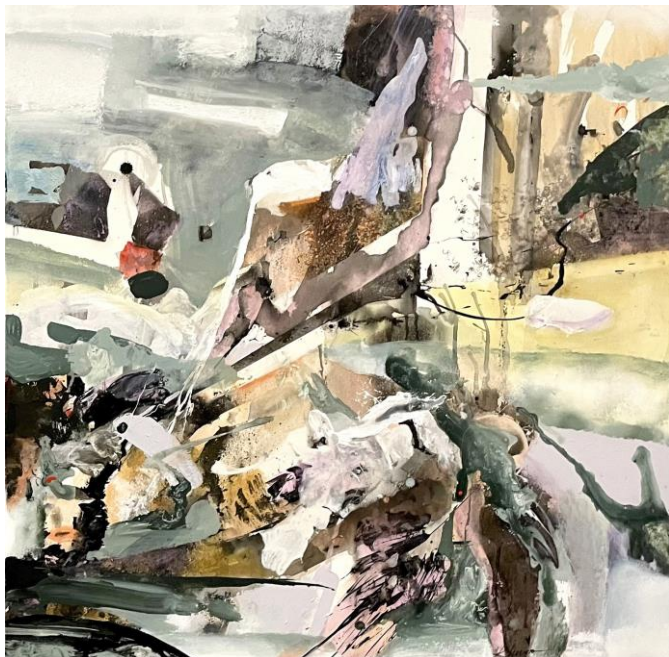
S.K.: Este adevărat că mulți artiști contemporani se distanțează de stilurile și abordările clasice, adoptând în schimb noi tehnici și concepte care reflectă spiritul și tendințele actuale. Această abordare poate fi văzută ca o pierdere a tradiției și valorilor clasice, însă ea trebuie privită ca o evoluție naturală a artei. Nimic nu se pierde, totul se transformă! Prin adoptarea unor stiluri noi, artiștii își pot exprima mai bine identitatea și mesajele pe care vor să transmită. Prin acest lucru, consider că arta contemporană devine mai diversă, predomină astfel ideea și conceptul. Înțelegerea și respectarea cutumelor și teoriilor artistice au o valoare importantă în formarea unui artist, deoarece îi oferă o perspectivă mai amplă în relație cu propria sa formă de expresie vizuală. Este important să se găsească un echilibru între exprimarea personală și înțelegerea contextului actual în care trăim. În acest fel, arta poate evolua și se poate adapta la schimbările din societate.

M.C.: *Pentru un artist aflat la început de drum, expozițiile colective sunt puncte de plecare pentru un traseu propriu. Prin ce se diferențiază între ele expozi-*

(continuare în pag. 107)

țiile tale personale și care este criteriul determinant de a alege o anumită temă din perspectiva surselor de inspirație reale sau onirice?

S.K.: Alegerea temelor din lucrările mele pornește de la observarea naturii, a relațiilor inter-umane, a emoțiilor. Prin această creație pot transmite o poveste, o experiență în strânsă legătură cu trăirile interioare. Ce rezultă de aici sunt forme ce derivă din subconștientul asumat.

Impresii foliare

M.C.: Dacă în alte perioade, premergătoare celei actuale, artiștii foloseau aproape exclusiv cadrul natural ca sursă de inspirație fie că vorbim de portret sau peisaj, artiștii contemporani nu mai pun un accent atât de susținut pe acest aspect. Care ar fi din punctul tău de vedere locul optim creației pentru un artist, în atelierul personal, în natură sau acasă, în mijlocul familiei? Care ar fi avantajele și dezavantajele fiecărei opțiuni?

S.K.: Cred că toate aceste experiențe ajută. Cel mai confortabil mă simt atunci când lucrez în intimitatea atelierului, unde mă pot concentra cel mai bine. Nu cred că există avantaje sau dezavantaje în alegerea locului creației. Totul ține de nevoile creative individuale ale fiecărui artist.

M.C.: Începând cu perioada adolescenței, personalitatea fiecăruia tinde să prindă contur. Uneori se definește și se permanentizează după o anumită perioadă de timp, alteori evoluează continuu până la sfârșitul călătoriei numită viață. Ce te-a atras spre artă și care au fost primele semne de artist, copil fiind?

S.K.: Consider că fiecare copil se naște cu această calitate. Înainte să vorbească, copiii pot comunica prin semne, simboluri, amprente. Ele pot fi considerate naive, dar pot transmite o nevoie intrinsecă de atenție. Copiii sunt curioși din fire și preiau informații de pretutindeni, trăind preponderent în imaginar și oniric.

Cred că prima dată când am „creat” ceva a fost scrijelind cu un cui pe tocul ușii. Nu am fost certată pentru asta, nici pentru faptul că, probabil, veneam acasă deseori cu uniformă plină de pete de culoare. Primul portret pe care l-am făcut a fost la vârsta de 11 ani, fiind al unui coleg de clasă, realizat în acuarelă.

Trasee imaginare

M.C.: Asistăm în ultimii ani la o adevărată cursă a cuceririi spațiului. Dacă vor exista colonii marțiene sau selenare, spre exemplu, cum apreciezi locul artei în acest context?

S.K.: Întotdeauna va fi nevoie ca omul să se exprime (oriunde s-ar afla) prin artă. Care este diametral opusă vieții cotidiene. Viața într-un alt mediu decât cel obișnuit ar fi o altfel de experiență și datorită descoperirilor științifice și tehnologice care ar putea aduce în prim-plan explorarea timpului și spațiului. Deocamdată ne putem doar imagina...

M.C.: Zilele se succed nopților, iar anii din viață nu sunt atât de relevanți în comparație cu viața (trăită) din ani. Ce face artistul plastic Sofia Klemenco într-o zi obișnuită, atunci când nu crează sau predă?

S.K.: O zi frumoasă este atunci când îmi petrec timpul alături de familie. Ne place să călătorim, să descoperim locuri, obiceiuri și energii noi.

M.C.: Se spune că un singur gând nu poate avea loc într-o inimă. Un artist e o ființă delicată, cu trăiri atipice, materializate în creațiile sale. Consideri că pentru un artist este benefică apartenența la o asociație sau uniune de profil, sau, dimpotrivă, independent fiind, poate crea liber și liniștit, urmându-și calea proprie?

S.K.: Apartenența la un grup este benefică din mai multe puncte de vedere: în primul rând este productivă prin prisma colaborărilor cu alți artiști. De asemenea, există posibilitatea promovării lucrărilor personale în poziții colective.

M.C.: Care sunt planurile de viitor ale omului și artistului Sofia Klemenco?

S.K.: În prezent lucrez pentru a găsi modalități noi de exprimare, dar în același timp tind spre idei originale, ca rezultat al căutărilor personale și interumane.

M.C.: Mulțumesc pentru răbdare și bunăvoință, pentru idei și sinceritate. Să fie Artă!

Nori JELER

Nu renunța

Nu renunța să mergi hotărât mai departe
Când simți în tine că tot în jur te doboară
Cu capul sus, calea dreaptă ți-o străbate
Nu o alege defel pe cea ușoară.

Nu renunța la visele de-odinioară
Simțurile, ca focul să ți le străbată
Să zbori în acorduri line de vioară
Din drumul tău nimic să nu te abată.

Nu renunța când ți se taie aripile
Acceptă fiecare demon ce-ți apare
Cu răbdare vie să-ți încalți tălpile
Și cu penelul, vieții să-i dai culoare.

Nu renunța când simți că sfârșitul e-aproape
Mai este timp să rostești rar o rugăciune
Iar o lacrimă să se scurgă din pleoape
Pacea fiind ultima închinăciune.

Aștept pe un peron

Încă aștept pe un peron uitat
un tren ce nu mai vine...
Licuricii își lasă lumina lor difuză,
unde gândurile mi se dizolvă...
Le abandonez și plec dintre fantomele
ce rătăcesc în gară
și-ți dau un sentiment indezirabil.
Reiterez aceleași acte
pe-o scenă hologramă
în liniștea apăsătoare de afară.
Pornesc cu un bagaj ce-l car în spate.
În loc să scap de el, se tot umple
cu gânduri, stări abisale
ce se plimbă-n voie-n mine.
M-am așezat sub un copac
și le-am agățat pe ramuri
și-mi odihnesc spiritul obosit
de-atâtea amintiri.
Mă zbat spre adânc,
dispar granițele trupului,
linia dreaptă a timpului
se arcuiește-n cerc.
Plutesc în alb
fără minte, fără trup.

Înc-o filă din viață

Am deschis înc-o filă din viață
Mă rog cerului din mine s-aducă
Parfum de ambră-n loc de iz de ceață
Iar zâmbetul viu să-mi fie poruncă.

Întind mâna către misterul ascuns
Cu freamăt adânc venit de departe
Pare c-ar fi o pânză de nepătruns
Acoperită de gânduri deșarte.

Mă legăn tot mai sus spre cerul senin
Pe aripile vântului purtată
Sunet și culoare de opal devin
Sunt nor de lumină îmbrățișată.

Primesc destăinuirii la poarta nopții
Ce sufletul însetat mi l-au străpuns
Dansând printre valurile vieții
Acum știu că, doar eu, îmi sunt deajuns!

Zbor pe petala unui mac

Mă așez pe petala purpurie a unui mac
Îmi fac casă acolo...
Câte un fluture solitar mă vizitează
din când în când...
mă învață să zbor în nemărginit
...un adevărat Eden sub cerul siniliu.
Începe rapsodia fluturilor albi
așezați pe corzile lirei
ce unește celestul cu pământul.
Se-ntinde în liniște covorul roșu sângieru pe
câmp
din care ies suflete trezite
ce învață ca mine ușor să zboare.
Aceasta se întâmplă într-un punct în infinit.

Măștile

Ani trecuți în grabă,
Povești rămase un mister
Îngropate în țărâna oarbă
Dar nepieritoare în eter.

Priviri întoarse în trecut
Veșnică deșertăciune
E doar un moment tăcut
În a vremurilor genune.

Au fost doar niște măști
Lipite pe fețe ostenite
Ce nu puteai să le citești
Erau...doar pentru ei menite.

Alina PANAIT

Studiu asupra personalității creatoare a lui Marin Preda

Marin Preda reprezintă în constelația românească un romancier prin definiție, un nume de marcă ce și-a câștigat un loc în literatura română din perioada regimului comunist, o perioadă grea și plină de incertitudini pentru toți oamenii de cultură. Faptul că romanele sale sunt studiate și astăzi în școala românească ne determină să credem că ele au străbătut timpul și au devenit valori incontestabile. Din acest motiv putem afirma că romancierul a reușit ceea ce și-a propus, și anume, scrierile sale să fie valabile în orice timp politico-istoric și în orice conjunctură socială și culturală.

Pentru a scrie despre universul satului românesc reflectat în opera lui Marin Preda trebuie pornit de la ființa scriitorului care a dus o existență complicată ce i-a bulversat acestuia convingerile despre satul tradițional din cauza transformărilor de tot felul; și totuși, la un moment dat, romancierul s-a canalizat către maniera realistă despre care el însuși afirma că în vremurile pe care le trăiau cu toții *arta era o formă de cunoaștere a realității*¹. Referindu-se la acest scriitor care și-a slujit cu demnitate profesia și conștiința lucrului bine făcut, Eugen Simion îl caracterizează ca fiind *un scriitor total care nu a plătit tribut împrumuturilor mimetice, nu s-a pliat doctrinelor*,² ci, mai mult decât atât, scriitorul a reușit un caz unic în literatura noastră, și anume, să se confunde cu opera sa încât a lăsat, cel puțin în lumea artistică, impresia suprapunerii cu eroul creat, devenind el însuși aidoma celui mai viu dintre personajele sale, un Moromete, a cărui comportare și atitudine față de viață era moromețiană, astfel, el fiind atât fiul cât și părintele lui Moromete.

Existența lui Marin Preda a fost relativ scurtă, asemeni vieții marilor artiști ai lumii care și-au dedicat întreaga ființă scrisului (s-a născut la data de 5 august 1922 în satul Siliștea-Gumești din județul Teleorman și a decedat la 16 mai 1980 la Palatul Mogoșoaia).

Copilăria sa a fost descrisă în romanele de mai târziu ca o perioadă care l-a marcat profund pe copilul Marin devenit personajul Niculae, care, atât în realitate cât și în ficțiune, avea drept sarcină în gospodărie grija animalelor. Nu avea haine prea multe, de obicei era îmbrăcat într-o cămașă lungă și o pereche de pantaloni, iar când mergea cu animalele purta pe umăr o traistă, lucrată de sora sa, în care își ținea pâinea și cărțile. Marin era o ființă firavă, îmbrăcată foarte modest, dar capabilă să atragă atenția prin figura sa nobilă și prin contrastele firii lui, care trecea ușor de la cărți la comportamentul țărânului obișnuit cu înjurăturile sau cu bătaia copilărească.

Marin Preda este înscris la școala primară din satul

Marin Preda

natal, dar absentează frecvent deoarece era nevoit să îndeplinească diferite treburi gospodărești (precum păzitul vitelor sau munca la câmp). Cu toate acestea, era un copil ager cu o mare imaginație și inteligență, astfel că, ajunge unul dintre cei mai buni elevi din școală. În clasa a IV-a, când tatăl său îi spune că nu mai poate cumpăra cărți din cauza problemelor financiare, Marin Preda suferă enorm, ajungând să se îmbolnăvească de malarie. Învățătorul îl va susține atât moral, ca și mama sa, cât și material, împrumutându-i cărți și ajutându-l să termine anul școlar. Cu rugăminți și insistențe repetate, mama îl convinge pe tată ca Marin să fie dat la școala de învățători, lucru ce se întâmplă în anul 1937, când elevul merge la Câmpulung-Muscel, dar, din nefericire, miopia îl va face să fie respins. Din cauza acestui fapt, tatăl dorește să îl dea la o școală de meserii, numai că, aflând despre această intenție, intervine în chip salvator librarul Constantin Păun din Miroși, de la care Marin Preda își cumpăra cărți, așa că băiatul este dus la Școala Normală din Abrud, iar doi ani mai târziu este mutat la Școala Normală din Cristur-Odorhei, unde își continuă studiile încă un an. Aici elevul manifestă un interes deosebit pentru istorie, română și chiar matematică. Participă la Ședințele Societății literare din școală, fiind remarcat și încurajat de profesorii săi, ocazie cu care tânărul prezintă câteva schițe. Chiar dacă în toți acești trei ani de viață transilvană Preda nu reușește să își publice încercările literare, experiența lui se va îmbogăți considerabil, determinându-l ca peste timp să fructifice această perioadă în romanele *Viața ca o pradă* și *Cel mai iubit dintre pământeni*.

Ultimul an de liceu va fi făcut la Școala Normală din București unde tânărul va susține examenul de capacitate (actualul examen de balaureat); din nefericire, din vara anului 1941 va renunța la studiile universitare, cauza fiind situația financiară precară, însă va rămâne pentru totdeauna în București, întorcându-se în satul său natal doar pentru scurte vizite. În toată perioada imediat următoare terminării liceului, Marin Preda nu reușește să publice nimic și nici să își găsească o slujbă, așa că o duce din ce în ce mai greu din punct de vedere financiar, cum însuși autorul va declara mai târziu: *Mi-e imposibil să-mi amintesc și să înțeleg cum am putut trăi, din ce surse, toată toamna și toată iarna lui '41-'42. Doar lucruri fără legătură, nefirești... N-aveam unde dormi, era lapoviță prin tot Bucureștiul, și umblam fără oprire cu tramvaiul de la Gara de Nord la Gara de Est. Toată ziua și toată noaptea*³.

În următorii ani Marin Preda are norocul de a fi

(continuare în pag. 110)

angajat corector la ziarul *Timpul*. În această perioadă, viitorul scriitor îi va cunoaște pe Nichifor Crainic, Victor Ion Popa și Geo Dumitrescu, acesta din urmă fiind cel care va manifesta o primă intenție în viața literară a viitorului scriitor – va integra poezia *Întoarcerea fiului rățâcit* în volumul colectiv de versuri *Sârmă ghimpată* care, însă, din nefericire, va rămâne netipărit. Părăsind postul de corector, Preda este angajat funcționar la Institutul de statistică, iar la recomandarea lui E. Lovinescu și a poetului Ion Vinea devine secretar de redacție la *Evenimentul zilei*. Abia în anul 1942 se produce debutul său la ziarul *Timpul* cu nuvele ce vor fi reconfigurate în primul său roman, *Întâlnirea din pământuri*.

Intervalul 1941-1942 (când în București se produce rebeliunea legionară și reprimarea acesteia de către generalul Ion Antonescu), perioada tulbure a celui de-Al Doilea Război Mondial, precum și cei doi ani de armată aveau să fie povestite cu multă durere mai târziu în romanele *Delirul* și *Viața ca o pradă*. Abia din 1945 tânărul Preda începe să ducă o viață mai liniștită, angajându-se corector la ziarul *România liberă*, apoi din 1952 redactor la revista *Viața românească*, pentru ca în anii următori să se bucure de nenumărate onoruri: în 1957 i se acordă Premiul de Stat pentru romanul *Moromeții*, trei ani mai târziu este ales vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, în 1970 devine director al Editurii Cartea Românească (pe care o va conduce până la moartea sa fulgerătoare din 1980), în 1971 pentru romanul *Marele singuratic* primește premiul Uniunii Scriitorilor, iar în 1974 este ales membru corespondent al Academiei Române.

În ceea ce privește literatura străină, Preda citește marii romancieri ai lumii, fiind fascinat de William Faulkner; în 1965 traduce împreună cu soția Eta romanul *Ciuma* de Albert Camus, iar mai târziu traduce, în colaborare cu Nicolae Gane, romanul lui Fiodor Dostoievski, *Demonii*.

Apariția cărților semnate de Marin Preda au reprezentat adevărate sărbători literare, dar notorietatea sa a atins apogeul odată cu ieșirea de sub tipar a romanului *Cel mai iubit dintre pământeni*, la a cărei lansare s-au spart vitrinele deoarece librăria a fost luată cu asalt de un număr impresionant de admiratori. După publicarea romanului *Cel mai iubit dintre pământeni* Marin Preda s-a stins din viață, moartea sa inopinată lăsând un gust amar și o vie impresie cititorilor săi, dovadă că, referindu-se la nefericitul eveniment, Eugen Simion avea să mărturisească: *Moartea, cu totul neașteptată, a tensionat conștiința cititorilor, contribuind la definitivarea așezare a lui Marin Preda între reprezentanții cei mai de seamă ai literaturii române contemporane. Dramaticul sfârșit venea la scurt interval după ce tirajul de masă al trilogiei Cel mai iubit dintre pământeni răscolise conștiințele cititorilor*⁴. Eugen Simion a fost unul dintre exegeții și prietenii lui Marin Preda, care a mărturisit că s-a simțit onorat să stea alături de scriitor din 1967, după apariția volumului al doilea din *Moromeții* și până la moartea acestuia, bucurându-se de firea complexă.

În ceea ce privește latura umană a prozatorului, se poate afirma despre viața sa faptul că a avut trei soții. De cea dintâi soție, poeta Aurora Cornu, a divorțat în anul 1959, cea de-a doua, Eta Vexler, a emigrat în Franța la începutul anilor 70, iar cea de-a treia, lângă care a stat până la sfârșitul vieții, Elena Mitea, i-a dăruit doi fii:

Nicolae și Alexandru. Despre fostul său soț poeta Aurora Cornu vorbește ca despre *fenomenul Preda* căruia trebuia să îi rezisti printr-o presiune egală în cazul în care voiai să rămâi în preajma celui pe care orice femeie visează să îl găsească datorită inteligenței sale *fizice și sufletești pe care foarte puțini bărbați o au* și datorită faptului că era *un amant perfect și un soț excesiv de delicat*.⁵

Personalitatea lui Marin Preda a fost remarcată și portretizată de criticul Petre Dumitriu încă din anul 1945, când, într-unul dintre amfiteatrele Universității din București câteva mii de studenți ascultau recitări de poezie și lectură în proză, iar deodată un tânăr s-a suit pe estradă și a citit o poveste despre un salcâm. Petre Dumitriu l-a considerat încă de la primele scrieri un adevărat talent care expune în operele sale probleme extrem de serioase și interesante, un autor ce stăpânește cele mai puternice mijloace de exprimare având o măiestrie artistică *învăluită, ascunsă, tocmai pentru a da o cât mai covârșitoare impresie a vieții, a realității*.⁶

¹ Victor Crăciun, *Marin Preda, Creație și morală*, Cartea Românească, București, 1989, p. 28.

² Eugen Simion în Victor Crăciun, *Marin Preda, Creație și morală*, Cartea Românească, București, 1989, p.35.

³ Emil Manu, *Viața lui Marin Preda*, Editura Vestala, București, 2003, p. 66.

⁴ Eugen Simion, „Prefață”, în Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 5.

⁵ *Scrisori către Aurora*; Eugen Simion, Aurora Cornu, *Convorbiri despre Marin Preda*, Postfață de Eugen Simion, Editura Albatros, București, 1998, p.5.

⁶ Petre Dumitriu, Apud Ana Selejean, *Literatura în totalitarism, 1952-1953*, Editura Thasib, Sibiu, 1995, p. 153.

Alina Panait - Profesor limba română la Colegiul Spiru Haret Ploiești

Constantin BEJENARU-BECO**Ars Poetica**

Când scriu mă cuprinde
O senzație puternică,
O fierbințeală *Duhovnicească*
Precum un foc ventriloc
La care se uită *Pana mea îngerească*
Cu o privire *Lumească*,
Binecuvântată de zâmbetul dumnezeiesc
Al Poemului pe care-acum
Mă străduiesc *iavaș-iavaș* ca un șerpaș
Spre înălțimi alpine-divine
Să-l ghidez și-nsoțesc.

Fiul Lui Dumnezeu

Răstignit pe o cruce de lemn,
Cuie mari *Îi* străpung palmele
Și unul singur ambele picioare.
Se uită fix undeva peste *Lume*.
Stau drept în fața *Crucii*,
Îl privesc și-mi pare
Că îmi întoarce privirea-n
Care se-oglesc *Viața*,
Adevărul și Iubirea.
Prin palmele *Sale* s-au născut
Multe lucrări miraculoase, fenomenale,
Care au confirmat că era
Fiul Lui Dumnezeu.

Poetul

Mie însumi la 77 de ani

Diamantin ou
Lepădat la-ntâmplare
De *Pasărea Paradisului*
Sublim cântătoare.
Plângere-a unui Îngere
Visând pe o scândură
Ce-adânc îl îngândură...

Balada Poeziei Fisticii...

Înlăuntrul celui mai înalt munte
De pe *Terra*, cântă *Baiadera* care,
Înainte de-a amuți se va pedepsi
Ca să rostească himera
Durerii zicerii celei mai tăcute mute
Și *fisticii Poezii*.

Orice Om

Orice *Om* are, negreșit,
În mintea lui o limită
Imposibil de depășit

Care-l plasează-n
A fi timpului sorocit.

Vindecare solemnă

Răbdare multă, am s-ajung
La miezul cântului cu care-mpung
Și proslăvesc coada *Cometei*
Ce va să vină
La chemarea *Gretei*
Să vindece solemn *Boala Planetei*
O, dați-mi un pahar din apa *Lethei!*...

Autobiografie

Am vârsta *Festivalului din Cannes*
Și nu-s un om sfârșit papinian,
Fiindcă *Pegasu*-mi este năzdrăvan-
hiperboreean,
Iar naturelul simțitor și diafan.
Convins c-am fost trimis pe Geea
C-o misiune greu de îndeplinit,
Cred cu tărie în ideea
Că de *Divinitate* sunt iubit.

Vibrații Christice

Iisus vibrează-n mine mereu.
E *Lar*-ul sufletului meu-
Magul pornit prin legământ
S-ajungă prin divină poruncă
La leagănul *Copilului Sfânt*.

Metaforă aurie

Poezia *TrezVie*
Asemeni misterelor euclidiene
Produce desemantizarea și
Resemantizarea-n *Metaforă aurie*
A cuvintelor cu gust de lapte, miere și pelin.
Amin (Așa să fie)!

Balada ÎNVIERII

Lăcrimând blând
Murim în gând
Visând c-o să-nViem
Mâncând...*Pământ*.

Când visez

Când *Visez* mă simt
Ușor ca aerul,
Gata să intru-n
Nirvana, unde m-așteaptă
Jumătatea-mi stelară, *Ioana*.

Anotimpurile

Scuturând asupra-ne
Flori, ploi, frunze și zăpezi uneori,
Iar în cele din urmă
N-a greul Pământului,
Anotimpurile vin și pleacă
Trecând impasibile peste noi
Asemeni unor enigmatice moroi,
Călăreți pe-aripile *Gândului*.

(continuare în pag. 113)

Punctul lui Dumnezeu

Există Ceva mai mare decât Sinele;
Ceva ce înseamnă mai mult
Decât experiențele senzoriale imediate ale *Omului*;
Ceva foarte mare, un *TOT*
De natură cuantică & galactică și
Divină care sălășluiește *Duhovnicește*
Într-o zonă din creierul meu,
Numită de *Poeți și Savanți*
Punctul Lui Dumnezeu.

Împresurare bizară

În stare de trezie
Dar, mai ales, când visează
Doar *Poetul* realizează
Că este împresurat de bizarierii.
Drept care, le conștientizează
Și le transformă-n *Poezii*.

Măinile-mi reci

Măinile-mi reci pe
Gândurile-ți calde,
Oaza deșertului prin care treci,
În ochii tăi – gutui căprui,
Ca niște cosmice smaralde
Luminând mitice poteci,
În vecii vecilor s-o scalde.

Antiteză

Cuvântul – cea mai grozavă otravă
Dar tot *EL* – balsam al *Trupului, Sufletului și*
Mai ales al *Inimii* când e bolnavă.

Stare de Grație

Cititorule,
Poezia *TrezVie* nu-i mister – lucifer,
Ci revelație care
Te determină
Să-nțelegi fără legi și fărădelegi,
Dar cu materialitate, expresivitate și moderație,
Divinissima-mi *Stare de Grație*.

Asta, E !

De când m-am născut
Trăiesc într-un
Triunghi al Bermudelor
Din care zilnic mă zbat să ies
Și să intru, să mă topesc în
Neant, să mă confund cu *Cosmosul*,
Să-mi merit *Eternitatea*. Asta, E !

Senectute

Deseori când mă uit în
Oglindă, mă întreb dacă nu cumva
Simte că este grea ca un munte,
Tristețea ridurilor de pe frunte...

Balada Poemului TrezViu

Poemul *TrezViu* este
Ca o femeie uluitor de frumoasă,

Înțeleaptă, bogată și sănătoasă
Care nu-și pune pe degete
Toate inelele și la gât
Toate salbele și mărețele.
I-ajunge ici-colo câte o licărire
De înfocată iubire
Dintr-a *Cititorului* privire de mire.

Reînviere

Se dedică P.S.+ VISARION, Episcopul Tulcii

Am dat la spate până-n prăsele
Păcatele ascunse ale *Vieții* mele
Și am reînviat curat, cinstit și drept credincios
În *IISUS CHRISTOS*, *Fiul* întru care,
DUMNEZEU, a binevoit pe
Crucea *Duhovnicească-a Iubirii*
Să-L fi blagoslovit infinit cu
Tainele *Botezului, Mântuirii și Nemuririi*.

Cecilia DRAGOMIR**Delict de alb**

Pe rol, apar acum grave procese -
se judecă sfoase interese:
pârât, un sol, un ghiocel firav
ar fi făcut în lună delict grav;
ar fi călcat cu gândul de furare,
ceruri de alb... sidef sub sidefare.
În boxă de-acuzați, strâmtă și rece,
își spune mărturia, vrând să plece;
dar luna ce-l târî la judecată
își vrea înapoi tot albul fără pată
și strigă cu privirea semiplină
că vrea vreo zece vedre de lumină:
„Când ai pornit să furi a mea culoare
nu te-ai gândit că lipsa ei mă doare?
Acum, verdictul îți va cere verde
să-mi urci lumina ta în zece vedre...!”
Descumpănit, în boxa de mirare,
și-a acceptat delictul de culoare,
i-a spus că-i dă, îi dă, dar e illogic
să-i ceară atât măcel genealogic(...)
Cu înțelepciune, dreapta primăvară,
ce-și germina cuvântul de aseară,
rejudecând, în haină de natură,
a înțeles minuscula făptură –
și-a patinat sentința de culoare
c-un rai mustind de viață viitoare...
Astfel, delict de alb oblədui
i-a lăsat lunii chipul hârbuit...

Lucia PĂTRAȘCU

Maria TIRENESCU - ELE, DRAGILE MELE

Noul volum de proză scurtă „*Ele, dragile mele*”, semnat de scriitoarea Maria Tirenescu din Cugir, a apărut la editura PIM din Iași, în anul 2024.

Așa cum ne-a obișnuit deja, proza acestei scriitoare se plimbă printre amintirile sale și extrage din raiul acesta de nemurire noi și noi personaje reale, figuri dragi care i-au însoțit copilăria, tinerețea și chiar viața adultă. Profesoară de matematică și fizică, autoarea a fost atrasă de mirajul slovelor și a scris literatură. Impresionată de literatura niponă a publicat mai multe volume de gen. Astfel: *haiku* - „*Crochiuri*”, „*Amprente*”, „*Printre flori*”, un volum de *tanka* - „*Cu sufletul în palme*”, un volum de *haibun* - „*Hoinărind printre amintiri*”. Nici *poezia* nu îi este străină acestei autoare: „*Valuri de amintiri*” și „*Zâmbet de copil*”. Maria Tirenescu a abordat de asemenea *proza scurtă*: „*Un zâmbet pentru fiecare*”, „*Draga mea*” și două *cărți autobiografice*: „*De mână cu tata*” și „*Leșind din tipare*”.

Acest nou volum cuprinde tot proză scurtă și toate cele 26 de titluri sunt dedicate unor persoane feminine dragi, care au devenit personaje importante, așa cum au fost în viața autoarei. Ele, dragile sale, au intersectat cu existența lor viața autoarei. Ciclul nu putea începe decât cu „*Doamna*”, așa cum era numită învățătoarea Maria Grad din Săcel, mama autoarei. De fel din Constanța, a urmat Școala Normală din Brăila și, conform repartiției, a plecat la post în alt capăt de țară. De acolo se întocmește zestrea biografică a autoarei, născută, crescută și trăitoare pe alte meleaguri. Baștina mamei de la malul mării a fost vizitată când și când și a adunat amintiri frumoase, pe care cititorul le va întâlni în toate prozele sale.

Acest nou volum este un ghem de amintiri cu personaje și întâmplări ce se deșiră lin, străbătând țara de la vest la sud-est, întâmplări felurite, vesele, ca studenția de la Cluj, ca nunta de la Constanța, ori triste ca înmormântarea nașei sale, Venera. Interesant este faptul că scriitoarea Maria Tirenescu așază personajele povestirilor sale, indiferent care ar fi numele lor, într-un circuit al vieții, ce începe cu Mihaela și prima ei zi de școală și se încheie cu Anuța și Oara, care, peste ani, re trăiesc amintirile din tinerețea lor studențească.

Prin scrisul autoarei, pe parcursul celor 26 de povestiri, diferite tipologii feminine, rude, prietene, colege, vecine își deschid sufletul și devoalează frânturi din viața lor. Bineînțeles că fiecare poate fi și chiar este o mică secvență din viața autoarei la diferite vârste. Aceasta poate fi Mihaela în prima zi de școală, poate fi sora Ninei, poate fi una dintre nepoatele aflate în vizită la bunica maternală, ori prietena Ancuței cu care merge la Casa de Cultură. Poate fi Ileana care are prima întâlnire cu un bă-

iat sau Elena, căreia alt băiat îi aduce zilnic câte un trandafir. Și, iat-o, studenta Silvia, Cristina din ziua căsătoriei, Lulia, profesoara de matematică și fizică, Viorica, scriitoarea care participă la un concurs literar, Viorica cea iubitoare de pisici, ori Irina, pensionara, care se gospodărește cu grijă. Povestii de viață, întâmplări obișnuite, ce conturează un traseu existențial cu bune și cu mai puțin bune, pe care-l urmează o femeie. Un traseu al scriitoarei Maria Tirenescu, împreună cu „*ele, dragile mele*”, eroinele principale ale cărții.

O carte bogată în descrieri de locuri, de oameni, de fapte expuse într-un limbaj simplu, comun, veridic, ca la o clacă a femeilor, unde se spun multe și mărunte, fiecare cu un bob de înțelepciune și folositoare învățăminte. Iată cum este descrierea plină de emoție a plecării mamei în lumea celor drepti: „*Într-o frumoasă zi de primăvară a anului 2003, când liliacul își deschidea primele flori, în Vișeu de Sus, un grup de cadre didactice (multe dintre ele pensionare), rude, vecini, foști elevi și cunoștințe au venit să o conducă pe ultimul ei drum pe învățătoarea Maria Grad, căreia, cu respect și drag i s-au adresat doar cu Doamna Mimi*”.

Scriitoarea Maria Tirenescu are harul povestirii și al evocării unui trecut căruia îi dă viață și culoare. Ea ne cucerește cu talentul de povestitoare și are arta inepuizabilă de a crea emoții în sufletul cititorilor. Fiecare povestire are în interiorul său chipul unui personaj feminin, care prin comportamentul său, devoalează trăsături de caracter specifice. Autoarea și-a obișnuit cititorii cu proza scurtă, în care excelează și care rămâne fidelă relațiilor obișnuite, cu oameni obișnuiți, cu întâmplări cotidiene aduse în paginile cărții sale pentru cititorii obișnuiți, care, sigur, se întâlnesc iarăși cu întâmplări pe care poate că le cunosc deja din alte scrieri și cărora li se adaugă

(continuare în pag. 115)

Ioan GHEORGHÎĂ

Câteva însemnări privind opera literară a scriitoarei Elena Netcu

A vorbi despre opera literară a scriitoarei **Elena Netcu**, înseamnă a cunoaște cu adevărat întreaga operă semnată de această deosebită autoare, o operă pe cât de interesantă, pe atât de complicată, de diversificată, ce se întinde pe mii de pagini începând cu **poezia**, apoi **poezia pentru copii** și culminând cu pagini magistrale de **proză**. **Elena Netcu** se distinge, valoric vorbind, prin toate cele trei modalități de exprimare scrisă amplificându-le din punct de vedere literar, pe care le stăpânește cu maximă conștiinciozitate, răbdare, dar și cu un talent înăscut, autentic.

Aș aminti aici volumul de debut, **Amforă în Necuprins**, un volum de versuri care a atras atenția atât scriitorilor locali, celor care scriau și publicau la acea dată, în 2005, dar și criticilor literari din țară. Autoarea vine cu acest prim volum de versuri cu un plus de vivacitate lirică, ce răbufnește din adâncurile interioare ale unui talent indiscutabil.

Doamna **Elena Netcu** ne îmbogățește spiritual și emoțional cu mai multe volume de versuri (unele poezii scrise în vers clasic) în care tratează teme precum: iubirea, credința, armonia – cum o face și în volumul de poezii **Ritual** sau **Cavalerul cuvintelor**, 2011, ed. **Karograf, Tulcea** ce cuprinde creații lirice, în care sentimentele, visele, chemările cresc și înfloresc alimentate de misterioasa și divină iubire. Asemenea unui vis precum **Fata Morgana** - poeta se lasă ademenită de necunoscut și de setea de cunoaștere, de dorința de iluminare a misterului, de pace și armonie căutând astfel calea propriilor sale gânduri și simțuri transformate într-o confesiune sinceră și emoționantă.

Autoarea are un parcurs liric debordant, de la **Amforă în Necuprins**, la **Verde pelin**, ed. **Karograf**, 2012, propunând un tărâm liric ce stă sub semnul căutării și dragostei neîmplinite, dar și un **Univers** liric simbolic, metafizic, astral. **Poezia pentru copii** este prezentă în creația literară a doamnei **Elena Netcu** prin titluri sugestive precum **Puiul Moț** sau **Isprăvile motanului Haț**.

Despre proza scriitoarei **Elena Netcu** s-a scris, cred eu mult, dar se va scrie și mai mult dat fiind valoarea literară a scrierilor autoarei. Observăm că, dacă în poezie **Elena Netcu** demonstrează că este cu adevărat o voce poetică autentică, și în proză își va urma același curs valoric specific autorilor cu har, talenți care au multe de spus. Se simte filonul autentic ce izvorăște din sinceritate și dragoste pentru oameni și locurile pe unde a trăit și s-a dezvoltat fizic și spiritual, ceea ce a urmat, școala gimnazială, facultatea au întregit personalitatea scriitorului de mai târziu. Trebuie să subliniem aici scriitura specifică, originalitatea universului, autenticitatea în care se dezlănțuie cu o dăruire până la sacrificiu fiind ancorată în evenimentele trecutului dar, mai ales, într-un prezent plin de mistere și necunoscute.

Iată de ce **Elena Netcu** și-a propus, cu abilitatea unui arheolog și priceperea unui psiholog desăvârșit să-și completeze opera pe cât de întinsă, pe atât de interesantă, specifică spațiului și timpului narat, uneori răbdător,

alteori fără să aibă cea mai mică răbdare, un timp al răzbunării, în care cest tăvălug necruțător curmă vieți și destine într-un cadru dramatic și devastator. Amintesc romanele **Lenka**, roman autobiografic, **Umbrele din Valea Rece**, roman fantastic, **Povestea unui legionar**, **Legenda emirului Nogai**, roman mitologic, **Exilații**, roman al dezrădăcinării, **Sarî Saltuk Baba**, **Din Caucaz în cele patru vânturi**, **Semințele Dobrogei** etc., romane ce însușesc elemente mitice și istorice.

Fiindcă am aprofundat romanul **Exilații** voi evidenția câteva idei referitoare la acest roman. În primul rând cred că romanul amintit este un roman evocativ, o carte reprezentativă, în care se redă cu precizie științifică realități sociale și ideologice focalizând în substanța lor teme specifice prozei actuale. Romanul are, astfel, meritul de a o propulsa pe autoare ca pe o **certitudine** în spațiul literaturii dobrogene, dar și a literaturii române, readucând în prim plan subiecte precum relația dintre noua societate și omul nou, modern avid pentru libertate și cunoaștere, o înțelegere a lumii cu funcție salvatoare, mântuitoare.

Povestea lui **Emil Bratu** este o poveste a evadării din propria colivie, o înțelegere a lumii după propriile legi. Întâlnirea dintre el și **Ana Mușat** va genera dragoste și o altfel de fericire. Cei doi vor trăi o fascinantă experiență a emigrației într-un oraș plin de necunoscute, cu speranțe și iluzii.

Opera doamnei **Elena Netcu** este remarcabilă; ea nu idealizează și nu tratează totuși cazuri de izolare socială, ci de conștiință. Oamenii sunt dârzi, întreprinzători, intriganți, cu părți bune și rele, așa cum ar trebui să fie o lume normală. Autoarea ne prezintă „o felie de viață” așa cum am văzut la **Emile Zola**.

Cred că **Elena Netcu** este o voce extrem de importantă în plan poetic, iar ca prozatoare trebuie să-și ocupe locul meritat în primele rânduri ale prozatorilor români actuali.

(urmare din pag. 114)

personaje noi. Acest nou volum nu este o scriere încărcată cu figuri de stil, dar strălucește prin simplitatea limbajului, în care povestirile de desfășoară, fiecare, după un tipic adaptat timpului și locurilor în care sunt așezate și în care nota ușor autobiografică le permite să trăiască.

„**Ele, dragile mele**” este un volum de proză scurtă semnat de scriitoarea **Maria Tirenescu**, care, prin amintirile sale, aduce bucurie în sufletul cititorului și o liniște căutătoare de amintiri în propria biografie.

Florin LOGREȘTEANU

Ulysse, captiv în Cetate

Ulysse pătrunse în Cetate la câteva ore după răsăritul zorilor. I s-a luminat chipul, a ridicat brațele și a slobozit un chiot de satisfacție. Pe urmă, a îngânat pentru sine: „Iată locul mult dorit. Un loc despre care pot spune cu mâna pe inimă: este cu adevărat al meu. Îmi va da ceea ce nu mi-a oferit marea și insulele dușmănoase în care am trăit visuri îndoielnice...” Rememoră parcursul descendent: nimfa Calypso, alături de care trăise șapte ani, vrăjitoarea Circe, care crezuse că-l va ține lângă ea, dăruindu-i copilul Telegonos, și ingenua Nausica... Ce s-au dovedit ele?... Atracție, la început... Astăzi, marcat de înțelepciunea vârstei, le numește: *ispite*... Pallas Athena, Hermes și atotputernicul Zeus l-au ajutat să le ignore... Dar cât i-a urât!... Ulysse își scarpină barba, cuprins de un sentiment de umilință pentru momentele marcate de ură și neputință împotriva zeilor... A crezut, în schimb, în promisiunile amăgitoare ale lui Poseidon. Cel mai nestatornic dintre zei i-a insuflat agitația mării și strălucirea fulgerelor – puterea activă de care Ulysse a fost pătruns în luptele militare. Perversă satisfacție a vanității!... Întinderea nesigură - marea - la a cărei traversare a purces greul pentru a ajunge la țărnul liniștii sale, în pragul senectuții, s-a dovedit o *mare a patimilor*, cum ar spune Shankaracharya, și i-a alterat și forța și voința. Ajuns la țărnul ei, Ulysse alege Cetatea, o lume fără zei, incoloră în spirit, așa cum l-a trăi el până atunci, ignorantă, mimând, chiar fără să-și dea seama, *Ferici-rea*. Trecându-i pragul, Ulysse nu încearcă nicio nostalgie.

Câțiva copii - băieței și fetițe - îi barează drumul. Ulysse nu știe cum să-i evite. Nu sunt nici stânci subacvatice, nici sirene și nici duhuri ale apelor. Se duce cu gândul la Athena pe care tocmai a renegat-o... Nicio idee... Puștii îi ating vestmintele înnegrite și scortoase de sarea apelor mării care se îmbibase în ele, barba în care descoperiseră fragmente minuscule de scoici și alge înțelenite printre firele de păr de o culoare îndoielnică.

„Tu ești Ulysse, i se adresă un băiețel cu fața pistruiată și părul de culoarea soarelui. Te-am recunoscut după poza din cartea din care doamna învățătoare ne citește la orele de lectură. Știam c-ai să vii. Doamna spune că eroii se vor întoarce în Cetate până ce alții ca ei se vor naște...”

„Și pe urmă?...” bâlbâie Ulysse un gând care, de la intrarea în Cetate, nu-i dă pace.

Dacă marea și insulele ei nu i-au oferit, până la urmă, stabilitate, dacă nimfele, zeițele și vrăjitoarele i-au dat numai speranțe iluzorii, iată, află acum, din gura unor copii, că nici în Cetate nu trebuie să se încreadă. Eroii de astăzi vor cunoaște, în cele din urmă, uitarea, fiindcă cei ce se vor naște își vor clama dreptul la strălucire. Ulysse reperă întrebarea.

„Vor intra în istorie, spune doamna”, aude răspunsul din gura unei fetițe.

Lui Ulysse îi este străină noțiunea de *istorie*. Nu i s-a vorbit niciodată de eroii de dinaintea lui. Voința zeilor i-au dăruit Lumină și Spirit, individualizându-l. Eroii pe care i-a cunoscut, prieteni ori adversari în războaie, nu semănau unul cu celălalt. Cu cine să-l asemuiască pe Achile? Dar pe Patrocles? Paris. Hector. Și zeii erau diferiți. Nici

unii, nici alții nu veneau din istorie. Nu aveau ascendenți, cât despre cine le va urma la *Coroana de laur*, nici profetul Pitia și nici Apollo nu le sădiseră în minte. Cunoaștere tainică, nemărturisită eroilor? Nemurire? Nemuritorii nu pot fi înlocuiți, aparțin veșniciei. Nu e loc pentru cei ce se vor naște. Virtuțile apolliniene le-au fost date de zei pentru totdeauna, crede greul.

„Le vom citi faptele și le vom memora papagalicește”, adaugă un băiețel.

„Habar n-am de ce suntem îndopați cu întâmplări care, astăzi, nu mai au nicio noimă”, continuă un altul.

„Fiindcă așa trebuie, îi răspunde o fetiță durdulie. Fiindcă așa ne-a spus doamna...”

Ulysse tresare. Ce să înțeleagă din răspunsul copilei? Iar doamna nu poate fi deținătoarea adevărului absolut. Nici vrăjitoarele. Nici chiar zeii. Greul nu se compară cu alții. Este erou, dar nu prin fapte războinice. Pe malul mării, într-un vis ciudat, zeița Pallas Athena i-a sugerat că ceea ce-l celebrează pe el este puterea spiritului. Va fi cu adevărat erou numai atunci când va repurta victoria asupra lui însuși...

„Acum trebuie să-mi continui drumul”, se hotărăște; și trecu mai departe, ignorând privirile iscoditoare ale copiilor.

Ajunse în piața publică; Agora, după judecata lui. Bâjbâi pe dinaintea tarabelor la care negustori bărbosi, gălăgioși și cu privirile lacome încercau să păcălească cetățenii cu marfa lor de o calitate îndoielnică. Peste tot mirosea a pește stricat, fructe intrate în putrefacție, legume decolorate de soare și o mulțime de păsări întinse pe caldarâm, cu picioarele legate. Nedumerit la început, Ulysse se revigoră în momentul când un roi de muște se înălță dintr-o ladă cu pește. Zumzăitoare, zburătăcind în cercuri învârtite în jurul dughenei negustorului, făcură să tresară spiritul adormit al greului. Vârtejul vieții olimpice și omniprezența zeilor săi îi reactivară memoria. Neîndoios că-i erau alături, nevăzuți, Zeus și Apollo...

Târându-și pașii printre gunoaiile din Agora, Ulysse ajunse din urmă un bătrân care se îndrepta, ca și el, spre templul din apropiere. Îi spuse ce dorise să afle.

„Tu îi spui templu, în Cetatea noastră i se zice dom. Este unic în lume, după știința mea. *Altarul miremelor* prin care proslăvim bunătatea desăvârșită a lui Dumnezeu, *Sfeșnicul cu șapte brațe* ce închipuie cele șapte planete, *Chivotul legământului*, așezat sub aripile heruvimilor și *Piatra de temelie*, punctul în care pământul comunică cu cerul; socotită *Centrul lumii*...”

Bătrânul contemplă o vreme suspiciunea din privirile străinului.

„Toate astea îți sunt necunoscute...”, bănuie.

„Într-adevăr, murmură Ulysse. Zeii mei nu mi-au transmis o astfel de iluminare...”

„Fiindcă zeii tăi simbolizează calitățile idealizate ale omului. Celor vechi le provocau neliniște, inhibiție, neputință, zbucium. Aveau chip și dorințe umane... Dumnezeu semnifică necunoscutul ființei. Este numit judecătorul, atotputernicul, suveranul. Nu... Nu există alt nume al lui Dumnezeu în afară de cel pe care și l-a dat El însuși: *Eu sunt Cel ce sunt!*...”

(continuare în pag. 117)

Ajunseră înaintea domului și bătrânul îi făcu semn lui Ulysse să-l urmeze, însă grecul refuză. Nu urmasese niciodată sfatul oamenilor, în afară de cel al zeilor și al propriei intuiții.

„Am să le vorbesc astăzi credincioșilor despre o revelație, spuse bătrânul. Mă bântuie de ceva vreme. Nu ai vrea să ascuți?...”

„Tu, omule? se înfurie grecul. Pe urmă, își muie glasul. Mie, revelații îmi transmit doar zeii...”

„Eu, cine altul? îl privi lung bătrânul. Sunt preotul acestui lăcaș de cult iar mulțimea a venit să mă asculte...”

„Nu-mi place să-mi pierd timpul, spuse Ulysse. Ce revelații poate avea un om simplu, fie el și preot?...”

Părintele nu se supără; surâse:

„Le voi vorbi despre supraomul chemat într-o lume modernă, securizată, să-i înlocuiască pe zei. În visul meu, el se află deja în Cetate...”

Ulysse nu-i luă în seamă vorbele. De altfel, nici nu le înțelesese mesajul. Îi întoarse spatele și se îndepărtă grăbit de parcă ar fi știut încotro se îndreaptă. Înaintă în direcția opusă unui lung șir de oameni, care se grăbeau spre dom. Îi ignoră. Fu ignorat, la rându-i...

Ajunse într-o agora pustie, mult mai mică decât conveniseră zeii că se cuvenea unei astfel de piețe. Primul gând: s-o ocolească pe străduțe lăturalnice, murdare, dar pline de viață: oameni, câini fără stăpân și grădini în paragină, împrejurul căsuțelor coșcovite. Renunță, fiindcă zeii nu-i transmisese semn de încurajare. Pășii în incinta agorei, respirând greoi. Aerul părea rarefiat, nici cald, nici rece, nici întuneric și nici lumină. Putea fi acesta, cu adevărat, un semn de la zeii binevoitori; sau unul de la cei care totdeauna i se pusese potrivă, de pildă deznădejdea ce-i pricinuisse moartea lui Patroclus?... Cine să-i răspundă?...

Dezorientat, nu observă templul decât în momentul când ajunse înaintea lui: o clădire modestă ca înălțime, cenușie, aproape plumburie, ușor de confundat, de la oarecare distanță, ca norii burdușiți cu viclesugurile zeilor, împinși să se prăvălească peste oameni. Observă din primul moment că nu putea să-l ocolească. Ocupa întreg fundalul pieței, amintindu-i de marea care, la sfârșitul unei călătorii, se afunda în țărături...

Se hotărâse să facă cale întoarsă, când i se păru că i se adresează zeița Pallas Athena:

„Nu ezita, Ulysse. Pătrunde în templu!...”

O clipă șovăi, destul să creadă că este atras într-o clupsă. Celei care-i vorbise îi lipsea lancea, recompensa dăruită de zeiță aleșilor; luptători străluciți cu brațul și cu mintea. Oricât se concentra, n-o recunosc pe zeiță. Făcu câțiva pași, obsedat de imaginea ei mentală, stăruitoare, fiindcă grecul se încăpățâna s-o descopere. Îl întâmpină, în schimb, leul bibliofor, sprijinind între labele arcuite spre piept o carte; un obiect ciudat despre care zeii săi nu-i vorbiseră. În gând, se rugă Athenei să-i reveleze taina încolțită în minte, dar lipsită deocamdată de consistență.

„Desăvârșirea interioară este căutată permanent de oameni, Ulysse. Dar înțelepciunea este inaccesibilă omului. Tu te-ai amăgit numai c-ai dobândit-o...”

Nu-i vorbise Pallas Athena. Zeița lui favorită îl ispitise până la vârsta senectuții să creadă contrariul. Mesajul venea de la leul bibliofor, care i se adresase telepatic.

„Ai eșuat, ajungând în Cetate, prizonier al unei lumi

închise, mai auzi și se minună că aude cuvinte nerositate. Zeii tăi te-au trădat, refuzându-ți inteligența cosmică, lăsându-ți, alterată și ea, odată cu vârsta, inteligența individuală; trăsătură existentă în orice individ și egală cu suferința...”

Soarele își continua coborârea, dând înapoi în fața iminenței întunericului. Imaginea leului bibliofor se volatiliză, pe urmă dispăru cu totul. Ulysse, neînțelegând nimic din ce i se întâmplă, adresă rugă zeiței să-l ajute.

„**Marea Carte a Naturii** ți-a revelat știința profană, Ulysse, dar ți-a refuzat misterele sacre. Ți-ai legat corabia cu un odgon de o stâncă. Dacă se trage de odgon, stâncă nu se mișcă, dar vasul înaintează puțin câte puțin în direcția ei... **Aurea catena Homeri...**” și glasul se stinse.

Bătrânul grec este convins că nu i se adresase zeița Athena... Nici Hermes... Zeus nu se prea amesteca în ispitele Omului... Poate Poseidon cel potrivit lui... Dezamăgit, părăsește mica agoră...

Ajunse târziu, aproape de mijirea nopții, la poarta Cetății, opusă aceleia prin care intrase. Nu se hotărî să-i treacă pragul. Privi în jurul său. I se păru ciudat că nu zărește oameni. Poarta, imensă, nu era apărată de străjeri înarmați, cum s-ar fi așteptat. Invocă zeița Athena să-i deslușească taina. Nu primi răspuns... Avu o revelație: el se afla în închisoarea Cetății, zeii – în afară. Comunicare ratată. Cu timp în urmă, gândise: Troia a pierit, fiind apărată de ziduri; grecii au învins, având de partea lor marea, muntele și cerul. Ce l-a determinat astăzi să se lase ademenit de liniștea Cetății?... Nu-și răspunse... Descoperi, săpată în zid, o firidă destul de adâncă pentru ispitirea somnului împlântat de zei în oameni, în vreme de noapte. Se strecură în ea, mai mult târându-se. Când zorile strălucitoare vor restitui soarele pământului, se va putea întoarce la țărmașul mării...

Noaptea a fost lungă, traversată de semne: numeroase căi legau lumea pământului de cea a infernului, a făpturilor vii cu cea a morților. Întunericul, frigul și spaimile bântuiau infernul, lumina căldura și speranța domneau în pământurile hiperboreene. Acestea erau rezervate eroilor și înțelepților și Ulysse se străduia să le atingă. Încrezător, își lăsa corabia în voia valurilor alunecând spre țărături, dar, dinspre mal, valuri și mai puternice împingeau corabia spre larg, împiedecându-i înaintarea. Beatitudinea olimpiacă îi era refuzată... O dată cu zorii, lumina îi oferii imaginea unui cer inferior celui hărăzit zeilor...

Bătrânul grec dă uitării visul. Poarta Cetății, nepăzită de arcașii cu ochi de pasăre, îl ispitește. Nu stă pe gânduri și-i trece pragul de piatră. Este întâmpinat de strigăte și ovații. În minte i se înfiripează **hierara**, misterele sacre de la Eleusis. Zeul Iaknos, avatarul eleusin al lui Dionysos, îl întâmpină, fără să i se arate, prin cântece de sărbătoare. **Ulysse, o, Ulysse!** aude și sentimentul că a devenit avatarul lui Iaknos îi dă energie și forță, ca pe vremuri, înaintea zidurilor cetății Troia... Aleargă pe nisipul cald înspre mare; pe urmă, de-a lungul țărmașului scaldat de valuri... Îl întâmpină doar corul sirenelor de care s-a temut totdeauna în lungile călătorii, cu gânduri războinice...

Ulysse își caută cu disperare corabia. Imploră

(continuare în pag. 118)

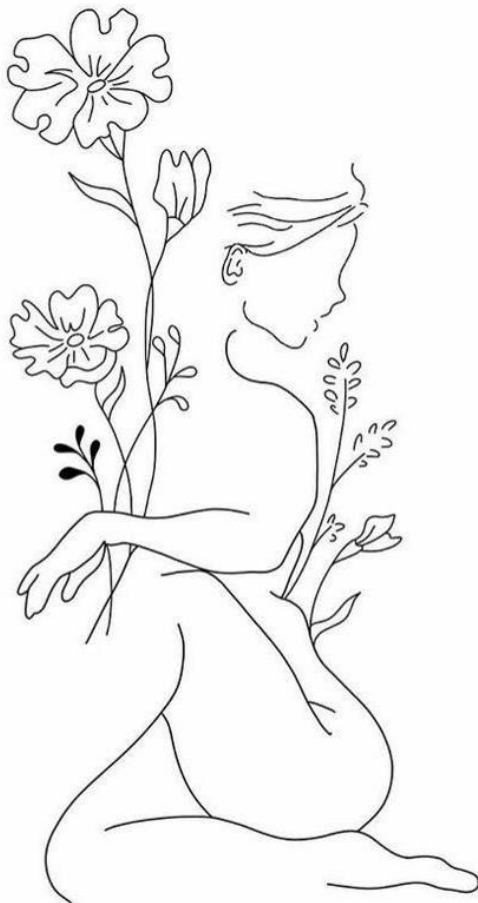
valurile să i-o redea, promițând mării ofrande, ca pe vremuri, în ținutul natal, scădat de mare. Din străfundurile ei tâșnesc, însă, monștrii, forme pocite ale dorinței lui pervertite. Se simte disputat de două trăiri diametral opuse: exaltarea dorinței și inhibiția temerii. Face eforturi să-și depășească starea confuză de spirit. Aude, adus de vântul din larg, glasul Athenei:

„Între tine și mare, Ulysse, Hecate a înălțat praguri: spectre, fantome, halucinații. Nu mai crede în himere! Ești deja prea bătrân, ca să le atingi...”

Prea bătrân. El care a simbolizat spiritul și luminarea inteligenței umane, gândirea iluminatorie și intuiția trimisă de zei. Nu e posibil să îmbătrânească spiritul! se revoltă.

Ulysse a devenit, fără să bănuiască schimbarea, sclavul spiritului său. N-a înțeles voința zeilor, care nu se justifică omului; laș sau erou...

Valurile își îngână vocile, înfrățindu-se cu nisipul țăr-mului, tăcut și pașnic. Noaptea străbate cerul învăluită într-o mantie închisă la culoare. Ulysse se întoarce în Cetate. Bâjbăie de-a lungul zidului rece până la firida în care va rămâne treaz până la ivirea zorilor noii zile...

Lucica DELCEA

Cardul de speranță

...Și doarme Sâiul liniștit,
Veghează Lița-n asfințit;
Ici-colo câte un lătrat,
E liniște și peste sat;
Doar fumul focului arzând
Dansează, în spirală, în avânt;
Și tot în dans floral pornesc
Narcise, viorele - dans regesc!
Coroana-i pusă de lalele,
O ce minune - dans de iele!
Un roz inundă azuru-n asfințit -
Splendoarea piersicului înflorit!

E Martie! E Frumusețe!
Este Viață!
Poftiți!
Luați-vă Talonul de speranță!
Nu-l prezinți la nici-o casă de marcat,
nu are acoperire în lei
și în nici-o altă valută.
Nu se ține-n portofel!
Îl porți în partea stângă,
în dreptul inimii.
De acolo vei simți bătăile frenetice
ale fericirii,
ale tale și numai ale tale!
Poftiți!
Mai cu curaj! Așa!
Luați-vă Cardul de speranță!
Nu vă costă nimic!
Eu mi l-am luat!
Cum mă simt?
Încercați și veți afla!

Ștefan ANDRONACHE

Pompei, un oraș conservat pentru posteritate

(urmare din pag. 45)

Pompeiul îmi era cunoscut din manualele de istorie antică din gimnaziu sau liceu, precum și din ecranizarea romanului lui Bulwer „Ultimele zile ale Pompeiului“. În plus, în propria-mi colecție de cărți poștale ilustrate dedicată Italiei posedam, de mai multă vreme, și un album miniatural cu fotografii de foarte bună calitate, „Ricordo di Pompei“, ce fusese conceput, pe la începutul secolului trecut, de Achille Mauri din Roma, unul din fotografiile Casei regale italiene.

Fiind, așadar, familiarizat cu acest situ arheologic de prim rang al lumii, o dată aflat la Napoli, am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru a-l vizita.

La Pompei am ajuns destul de repede cu o garnitură de tren urban ce aparține așa-zisei linii Circumvesuviana concepută pentru deservirea tuturor așezărilor ce grăvesc în jurul muntelui Vezuviu și, implicit, a turiștilor care le asaltează. Dar înainte de a pătrunde în „orașul mumificat“, cum atât de inspirat l-a numit Goethe, mi-aș permite să fac o succintă prezentare a acestuia.

Orașul Pompei a fost fondat cu circa cinci secole î.Hr. După ce a cunoscut influența greacă, el a suferit dominația Romei. Frumusețea și pitorescul său au atras pe romanii cei mai avuți inclusiv pe împărații acestora care obișnuiseră să vină aici în vilegiatură. Deși număra vreo 25.000 locuitori el ajunsese să posede reședințe luxoase, un forum, temple și băi impresionante cărora li s-au adăugat o suită de amenajări speciale de mari dimensiuni pentru găzduirea întrecerilor sportive și a spectacolelor teatrale sau muzicale. Într-un cuvânt, Pompeiul devenise una dintre cele mai înfloritoare așezări urbane ale Peninsulei.

Din nefericire, pe 24 august 79 d.Hr., așezarea a devenit victima celei mai cumplite catastrofe a umanității. Muntele-vulcan, de alături, și-a ieșit pur și simplu din minți aruncând asupra orașului o ploaie de pietre și de cenușă incandescentă, lava emanată de acesta reușind să acopere întreg Pompeiul. Aceeași soartă aveau să o împărtășească și alte așezări: Stabia și Herculaneum.

Pliniul cel Tânăr, care a fost martor neputincios la acest cutremurător eveniment, într-o scrisoare adresată lui Tacit, dezvăluie ce s-a întâmplat în primele ore ale dramei pe care pompeienii au fost nevoiți să o trăiască. Mai târziu, împăratul Titus a dat ordin să se reconstruiască orașul numai că o altă erupție a vulcanului, cea din anul 472, a reușit să distrugă totul, stratul de lavă acumulat atingând deja înălțimea de 8 m. Apoi, localitatea a fost definitiv abandonată iar numele său aproape că a fost uitat.

În 1595, cu ocazia construirii unui apeduct pentru Torre Annunziata, se discută iarăși despre Pompei, iar în 1748, în timpul domniei lui Carlo al III-lea, regele Neapolelui, încep primele săpături arheologice care aveau să continue până în zilele noastre, demersurile întreprinse oferindu-ne posibilitatea să cunoaștem caracteristicile civilizației antice până în cele mai mici amănunte. Cele mai sistematice excavări (1860) s-au datorat profesorului Giuseppe Fiorelli, directorul Muzeului Național din Napoli. Obiectele descoperite aici și conservate la Muzeu au stârnit interesul europenilor pentru antichitate

Pompei - Turiști atrași de orașul „încrămănit în moarte“

Pompei - Ceea ce a mai rămas din vechiul Forum

determinând, în același timp, răspândirea clasicismului în domeniul artelor plastice.

După ce cu o zi mai înainte văzusem partea cea mai interesantă a neprețuitului tezaur voisem să ajung și în locul de proveniență al acestuia.

Trecând de Poarta Marina care, după cum o spune și numele, permitea accesul orășenilor spre marea de alături, m-am amestecat cu grupurile de turiști care intrau sau ieșeau din Pompeiul real, dar iremediabil „încrămănit în moarte“ (Darie Novăceanu). Din dreptul Templului Venerei, patroana de drept a întregii comunități, prima clădire mai importantă (care fusese și cea mai mare) pe care am întâlnit-o a fost cea a Bazilicii. Cele 28 coloane uriașe, în marea lor majoritate distruse, susțineau, cândva, navele sub care își desfășurau activitatea justiția și bursa de comerț. În prelungirea acestora se înșiruie alte câteva edificii ce aparținuseră administrației publice pentru că, pe latura opusă, se află amenajat Forumul (142 x 38 m), centrul vieții publice religioase și politice; cele câteva porticuri superbe cu coloane corintice, care-l delimitează, aparținând somptuoaselor temple închinat zeului Apollo (ce data de pe timpul grecilor) sau împăratului Vespasian. Dincolo de Sanctuarul Zeităților Publice se desfășoară complexul de edificii Macellum, adică vechea piață acoperită de unde se aprovizionau cu produse locuitorii întregii așezări.

Dacă ruinele predomină prim-planul imaginii de ansamblu pe care o ai din preajma Forumului, în planul îndepărtat, de pe partea stângă tronează impasibil muntele Vezuviu. Străbat vechiul centru urban aproape în toate direcțiile având grijă să rețin pe peliculă frumoasele cadre pe care mi le oferă grațioasele porticuri din marmură albă ale templelor lui Apollo și Jupiter.

(continuare în pag. 120)

De-a lungul principalei artere, via dell' Abbondanza (Strada Bogăției), o arteră dreaptă cu trotuare largi pentru protejarea pietonilor, se înșiruie mulțimea căsuțelor lipsite de ferestre și de acoperișuri. Undeva, un splendid capitel corintic, așezat deasupra unei grămezi de lavă cenușie, riscă să fie confundat cu o jerbă din flori albe. Este cu siguranță cel mai frumos omagiu pe care descoperitorii săi îl aduc celor peste cinci sute de victime identificate până acum.

Într-un spațiu destul de strâmt, mai mulți studenți străini (probabil americani), sub îndrumarea unui arheolog aflat între două vârste, aruncau pământul cu lopăți sau scormoneau prudenți cu șpacluri speciale prin stratul dens de cenușă adunând bucăți dintr-un vas de mare preț. Deși era duminică după-amiază, deci zi de repaos, ei continuau să muncească entuziași în ciuda broboanelor mari de apă care le se prelingeau din abundență de pe frunte ori de pe mâinile oboseite înnegrite de soare.

Pentru că afară se făcuse din ce în ce mai cald, iar aerul devenise tot mai puțin respirabil, fac un binevenit popas la cișmeaua din preajma monumentalelor Terme Stabiane. Îmi spăl mâinile sub jetul răcoros al apei și, după ce reușesc să-mi potolesc cu greu setea, umplu și bidonul golit încă din momentul când ajunsesem la Pompei. Simțându-mă cât de cât revigorat îmi continui drumul, tot de unul singur, printre zidurile calme pe care le mai scot, din când în când, din amorțire paznicii care discută cu cei ce sunt curioși să vadă lupanarele, mai precis spus, camerele interzise femeilor ce conțin fresce cu scene erotice.

La un moment dat am ajuns în renumitul cartier al teatrelor din partea vestică. Din Forumul Triunghiular se înșiruie, în stânga, Teatrul Mare, Porticul Teatrelor și Teatrul Mic (Odeonul), toate edificiile fiind ridicate cu cca 200-150 ani î.Hr. Desigur că aceste construcții exprimă nu numai starea de prosperitate la care ajunseseră locuitorii orașului, ci și interesul lor pentru spectacolele dramatice, muzicale, de balet sau de mimică. Din pură curiozitate am urcat gradenele abrupte ale Odeonului în formă de potcoavă și, din punctul cel mai înalt al acestuia, am îmbrățișat cu privirea perdeaua chiparoșilor din preajma Teatrului Mare, dar și perspectiva străzii Stabiana care se pierdea spre linia orizontului dominat de același Vezuviu.

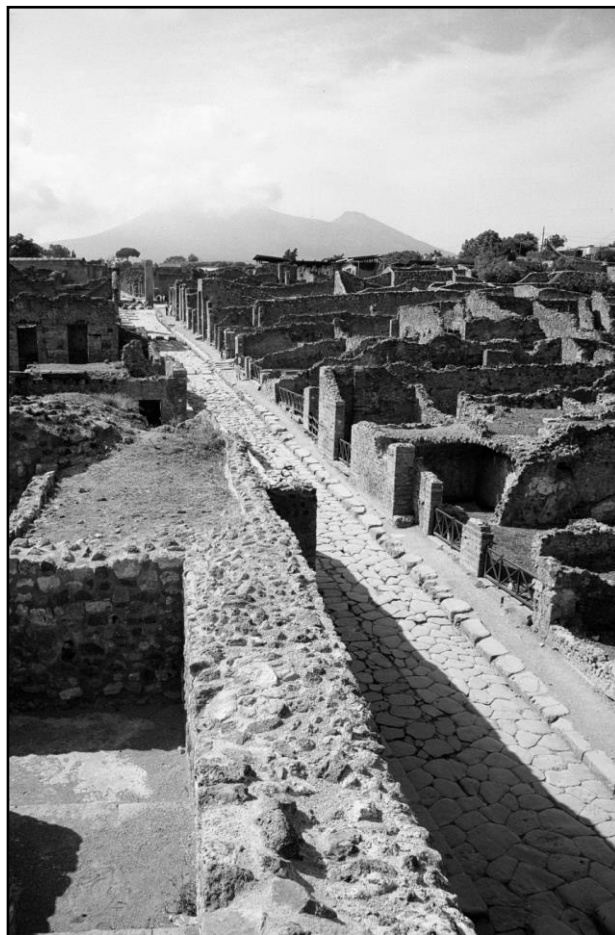
Entuziasmat de tot ceea ce văzusem în acest cartier elevat, mi-am propus să ajung, cât mai repede cu putință, și în extremitatea sud-estică, de fapt în locul unde, pe timpul verii, romanilor, ce veneau să se odihnească, li se ofereau cele mai impresionante spectacole în aer liber. Mă strecor printre vilele locuite de artiștii vremii sau cazarmele gladiatorilor.

Apreciez, totodată, vila patricianului Menandru pentru remarcabilul său peristil cu coloane în stil doric, pentru stucurile cu pictură în frescă și mozaicurile atât de bogate. Mi-am continuat drumul printre grădinile de flori sau plantațiile cu viță de vie specifică perioadei antichității ale căror rod poartă nu numai însemnele binefăcătoare ale soarelui din Mezzogiorno, ci și pe cel al atât de hotărâtoarelor minerale ieșite, cândva, din măruntaiele pământului. Ulterior, aveam să aflu că din strugurii cultivați aici se obțin celebrele vinuri: Rosso del Vesuvio și Lacrima Christi.

După circa zece minute, mă întâmpină Palestra

Grande (Marea Palestră), imensul parc amenajat special pentru întrecerile de atletism. De aici m-am strecurat printr-un tunel chiar în interiorul celui mai vechi (80 î.Hr.) și mai bine conservat dintre toate amfiteatrele romane ale cărui dimensiuni sunt de 135 x 104 m. În ovalul său imens, marcat de cele treizeci de rânduri de trepte masive din piatră, doar parțial decopertate, puteau asista la reprezentațiile sângeroase ale gladiatorilor peste 20000 spectatori. Acum, aici s-a așternut o liniște stânjenitoare, iar arena se lasă bătătorită de pașii turiștilor dornici să retrăiască, fie și în închipuire, momentele de mare tensiune altădată

Strada Bogăției taie orașul exact în două traversând unul dintre cele mai animate centre comerciale. Casele care îi străjuiesc laturile sunt mai modeste ca dimensiuni, adică sunt scunde și strâmte. Singurele ceva mai răsărite par să fie cele ale Venerei (cu pereții decorați în fresce) și a lui Giulio Polibio. Toate acestea au săli de primire, băi somptuoase și multe încăperi dispuse în jurul curții interioare transformată, la rândul-i, într-un fel de grădină. Ici-colo, pe pereții dinspre stradă, identific fragmente de înscrisuri ale pompeienilor care, ca și adolescenții noștri de astăzi, încercau să-și exprime în public simpatiile ori antipatiile politice sau sportive.

Pompei – Una din străzile vechiului oraș

Termele Centrale, de pe strada Stabiana, mi se par a fi mult mai bine conservate decât cele întâlnite până acum. Ele erau destinate atât bărbaților cât și femeilor, utilizatorii lor fiind separați de instalația de încălzire centrală. Aceștia pătrundeau aici prin Pales-

(continuare în pag. 121)

tră după care întâlneau și o piscină. În fund, pe partea dreaptă, sunt termele pentru femei cu numeroase vestiare și băi. Cele destinate bărbaților, în afară de vestiare (cu mult mai mari), cuprindeau bazine pentru băi calde și reci. Puțin mai departe, pe stânga, au fost scoase la lumină: Casa Amorașilor aurii (numită astfel din cauza frumoaselor frize cu amorași) și Casa dei Vitii, proprietatea a doi frați, negustori bogați, ambele distingându-se prin peristilurile frumoase și admirabil păstrate.

Drept în față, se desfășoară inconfundabila panoramă a Vezuviului din care motiv, atât strada aflată în continuare, dar și poarta din capătul său i-au preluat numele. Pe partea dreaptă, unde săpăturile par să se fi împotmolit (trebuie reținut faptul că din cele 66 ha pe cât se întindea vechiul oraș doar 45 ha au fost excavate până astăzi), iar vița de vie crește nestingherită, se află un pin secular (care seamănă cu o uriașă ciupercă neagră) ce se profilează falnic peste sigiliul de umbră al muntelui ucigaș mascat de o ușoară pulbere argintie. Impresionat de acest cadru insolit, mă opresc și-l immortalizez pe peliculă. Cu siguranță că în cadrul viitoarei expoziții pe care o voi face la întoarcere, în România, fotografia aceasta nu va trece neobservată.

Între Turnul de Apă și Turnul lui Mercur, se întinde un spațiu liber invadat de iarba deja arsă de soare. De sub un trunchi putred, iau două minuscule relicve pompeiene: un fragment de piatră de construcție specifică locului și o bucățică de magmă pentru a-mi putea aminti, peste ani, de ziua memorabilă pe care mi-am petrecut-o aici.

Pe străduța Mercur, întâlnesc Casa Faunului, o mare reședință nobiliară în cadrul căreia remarc vestibulul cu mozaic, fragmente de fresce și grădina agrementată de elemente decorative de mare preț. Mai departe, tot pe largă stradă cu nume de zeu ce avea să mă conducă direct spre Forum, convețuiesc liniștitele case ale lui Apollo și Meleagru sau ale Fântânii Mari (care conservă mozaicuri deosebite) și Dioscurilor. Porțiunea străzii Forumului – care este delimitată de Terme – este împodobită, la extremitățile sale, cu două arcuri din cărămidă ridicate în onoarea lui Caligula și a lui Nero; pe creștetul acestuia din urmă crescând smocuri de iarbă. Tot în preajma centrului public își avea locul distinct Macellum, piața comercială cu hambare, moară, brutărie și prăvălii.

În partea nord-vestică a orașului, zonă în care se ajunge parcurgând strada Consolării, există alte câteva puncte demne de interes: Poarta Herculaneum cu cele trei arcuri distincte, Aleea Mormintelor și vasta Vilă a lui Diomedea în subsolurile căreia s-au descoperit scheletele a douăzeci de persoane moarte prin asfixiere.

Desigur că, tot de Pompei, aparține și Villa Misterelor situată în afara zidurilor cetății. Aceasta a devenit vestită nu neapărat din cauza dimensiunilor terasei ci și pentru bogăția și valoarea decorației de pe pereți ce redă ritualurile orfico-dionisiace motiv pentru care i s-a atribuit și numele). Ciclul de fresce (câteva dintre originale de mare preț se conservă la Muzeul din Napoli) este animat de 29 figuri redată în mărime naturală. Personajele au fost cu măiestrie pictate pe un fond de „roșu pompeian” din care cauză critica de specialitate le consideră a fi reprezentative pentru studiul picturii romane.

Periplul meu prin imensa arenă teatrală se termină practic în acest punct nu lipsit de importanță. Impresiile

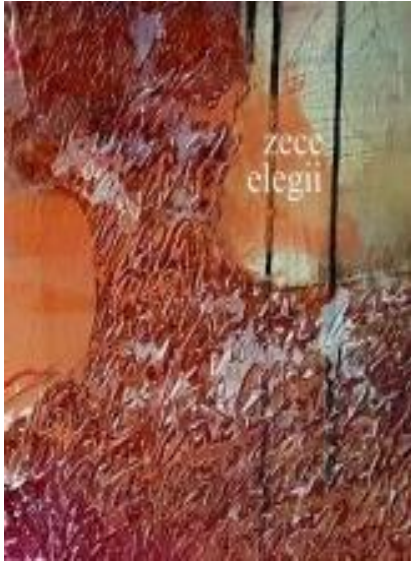
încă proaspete îmi întăresc încă o dată ideea că dacă nu s-ar fi întâmplat catastrofa cu 1925 de ani în urmă, când totul a fost transformat într-un imens cimitir, Pompeiul nu s-ar fi putut păstra intact pentru posteritate, iar omenirea nu ar fi cunoscut niciodată cu adevărat înaltele valori ale civilizației antice.

Nu pot încheia rândurile de față fără a sublinia un paradox. Datorită unei nenorociri care în cele din urmă contribuit la conservarea aproape intactă a orașului înfloritor, turistul de astăzi are posibilitatea să trăiască clipe de mare bucurie. Deși Pompeiul de altădată nu mai există, el continuă să rămână totuși real, adică la fel de strălucitor ca în zilele sale de glorie!

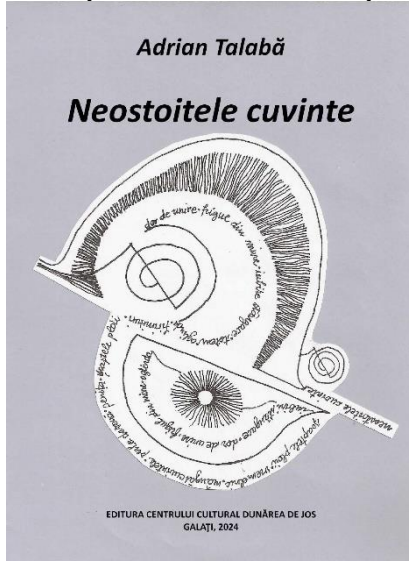
(va urma)

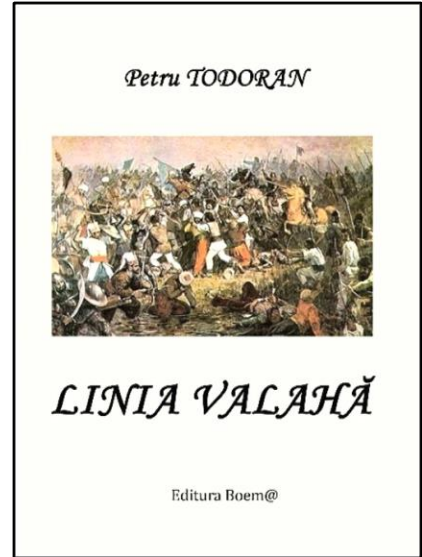
CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE

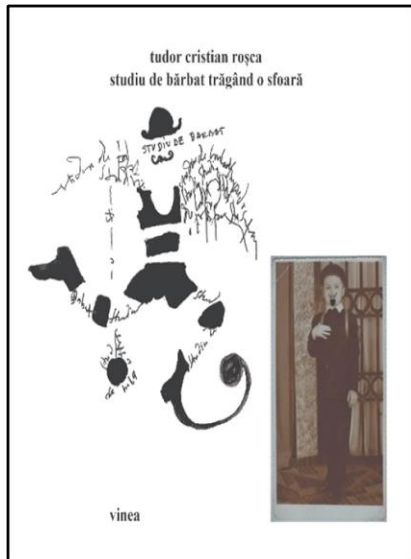
Nicolae Tzone – Zece elegii
Editura Vinea, 2024

Adrian Talabă – Neostoitele cuvinte
Editura Centrul Cultural "Dunărea de Jos", 2024

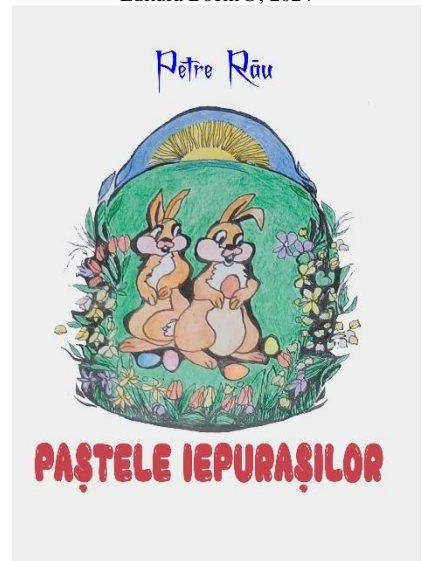
Petru Todoran – Linia valahă
Editura Boem@, 2024

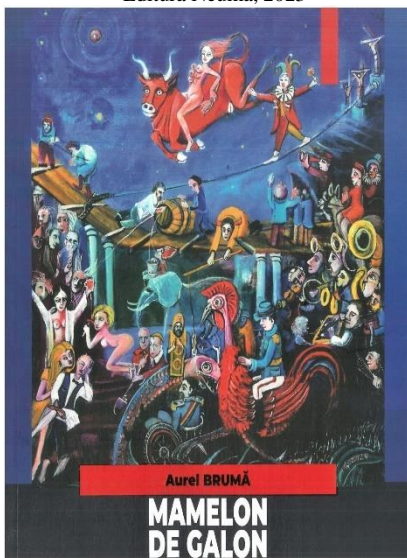
Sebastian Golomoz – Aura lui Sebastian
Editura Neuma, 2023

Melania Cuc – Biată mea secretă
Editura Vatra veche, 2024

Petre Rău – Pașteșe iepurașilor
Editura Boem@, 2024

Aurel Brumă – Mamelon de Galon
Editura Performantica, 2024

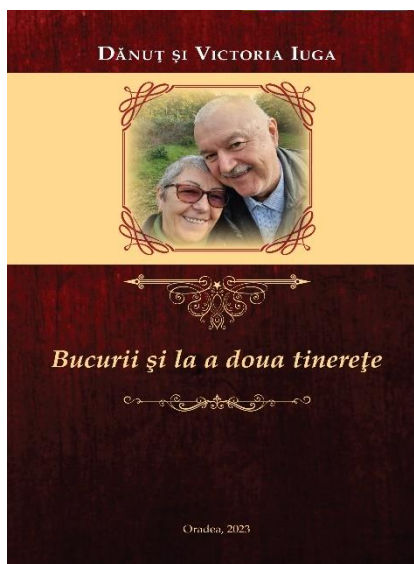

Vali Nițu – Secunda eului ales călător
Editura Lirica, 2023

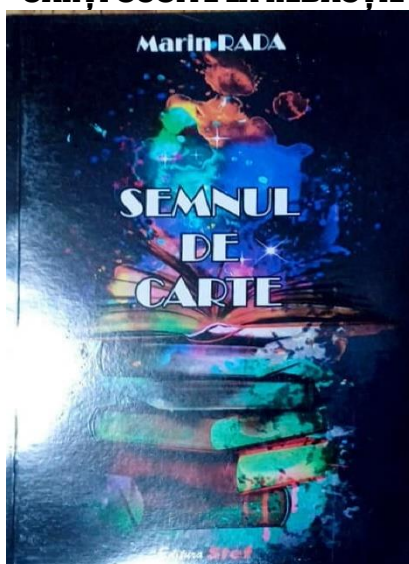

Veronica Popescu – Am oprit o clipă gândul
Editura Boem@, 2024

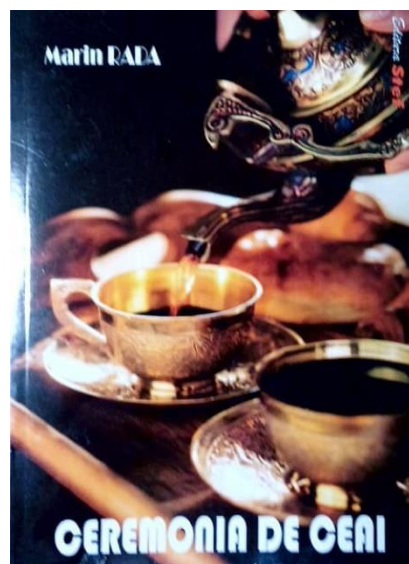
CĂRTI SOSITE LA REDACȚIE

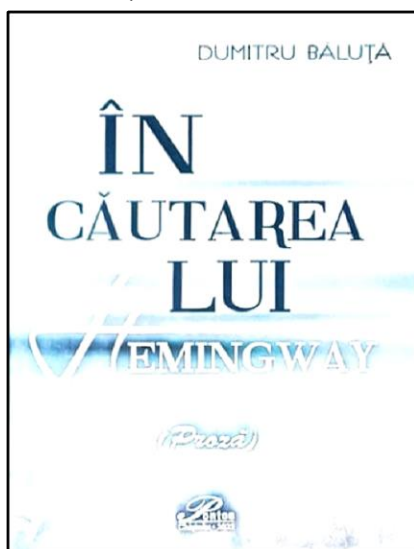
Dănuț și Victoria Iuga - Bucurii și la a doua tinerețe, Editura Oradea, 2023

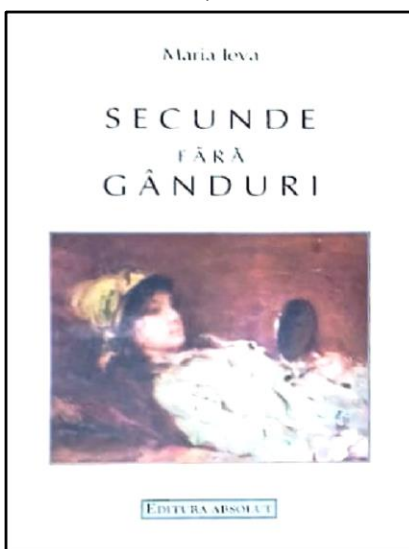
Marin Rada – Semne de carte Editura Ștef, 2024

Marin Rada – Ceremonia de ceai Editura Ștef, 2024

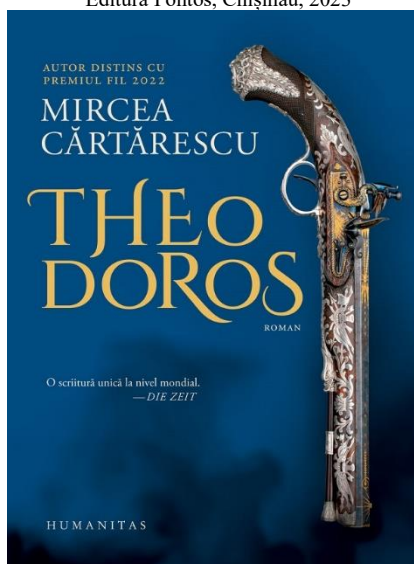
Dumitru Băluță - În căutarea lui Hemingway Editura Pontos, Chișinău, 2023

Maria Ieva – Secunde fără gânduri Editura Absolut, 2024

Gina Constantin Marinescu – Mai aproape de cer Editura Bpem@, 2024

Mircea Cărtărescu – Theodoros Editura Humanitas, 2022

Camelia Florescu – Nu-s o fată ca oricare CD, 2020

Maria Tiresescu – Ele, dragile mele Editura PIM, 2024

The logo for 'apler' is a white square with the word 'apler' in a lowercase, black, sans-serif font. The 'a' is stylized with a white circle inside it.

apler

BOIEMA

boema.edituraboema.ro